Utrecht, 9 maart 2022

Betreft: Jeugdhulp. Het moet anders, een handreiking voor uw coalitie- of raadsakkoord

Beste fractievoorzitters van alle partijen,

Over enkele dagen is het zover: dan zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Het is daarna aan u om de koers voor de komende jaren te bepalen. Een belangrijke taak, want een van de zaken die uw directe aandacht zullen vragen, is hoe u op lokaal en regionaal niveau vormgeeft aan de jeugdhulp. Door middel van deze brief willen wij u kaders en handvatten bieden om de koers voor jeugdhulp te verwoorden in een coalitie- of raadsakkoord.

Het moet anders

Recente cijfers maken duidelijk dat de nood hoog is. In 2020 maakten ruim 400.000 kinderen gebruik van jeugdhulp. Dat is ruim 12% van alle minderjarigen! De tijd dat kinderen moeten wachten op hulp is gemiddeld 44 weken, en door de naweeën van de coronapandemie worden de wachtlijsten alleen maar langer. Wanneer een kind door omstandigheden dan écht niet meer thuis kan wonen, krijgt het te maken met gemiddeld zes doorplaatsingen. Bovendien belanden kinderen – door het tekort aan passende woonplekken – onnodig in de gesloten jeugdzorg. In 2020 was dit het geval voor ruim 1.800 kinderen.

Echter, niet alleen cijfers zorgen voor urgentie. Het zijn vooral de vele verhalen van jeugdigen, gezinnen en hulpverleners die de noodzaak aangeven. Zoals het verhaal van Jason (23 jaar) over de gesloten jeugdzorg: "*Ik was suïcidaal en had hulp nodig. Maar ik kreeg geen hulp, geen therapie, geen school. Vriendschappen vielen weg. Alles wat ik had, is stukgemaakt. Geweld kende ik al. Wat ik nodig had, was het tegenovergestelde: een liefdevolle, veilige omgeving.*"

Inmiddels hebben wij, als Stichting Het Vergeten Kind, een petitie met 134.010 handtekeningen overhandigd aan staatssecretaris Van Ooijen om te stoppen met de gesloten jeugdzorg en te zorgen voor meer stabiele kleinschalige woonplekken en therapie zonder wachtlijst. Daarbij pleiten wij voor meer en sterkere ondersteuning van hulpverleners, waardoor zij met meer tijd, ruimte en gerichte training beter kunnen zorgen voor kinderen met complexe problemen. Om dit te kunnen bereiken, is de inzet van u, als gemeente, onmisbaar en noodzakelijk.

Het kan ook anders: de Wereld van Aandacht

Samen kunnen we het beter doen door anders over jeugdhulp te denken en door jeugdhulp eenvoudiger en beter betaalbaar te organiseren. Als Stichting Het Vergeten Kind hebben wij hiervoor een toekomstperspectief ontwikkeld dat dient als inspiratie voor de transformatie van de jeugdhulp: de Wereld van Aandacht. Daarin staan concrete ideeën, voorbeelden en manieren van organiseren omschreven die zorgen voor een betere wereld voor onze jeugdigen. Een wereld waarin elk kind in Nederland zich gehoord en gezien voelt, op een veilige plek woont en zich positief kan ontwikkelen, zodat het zijn/haar eigen plek vindt in de maatschappij. De Wereld van Aandacht is dan ook een hulpmiddel om voorbij de grenzen van vandaag te kijken, voorbij de beleefde hinderpalen van de korte termijn en de institutionele belangen.

Wat kunt u concreet doen?

Op basis van de Wereld van Aandacht hebben wij een viertal beknopte handvatten voor u opgesteld, waarmee u eenvoudig en praktisch kunt zien, wat u – vanuit uw rol als gemeenteraadslid of (toekomstig) wethouder – kunt doen als u straks na de verkiezingen de koers voor de komende jaren gaat vastleggen voor uw gemeente.

HET VERGETEN Kind

Handvat 1: **Wonen doe je op een plek die je thuis kunt noemen**

Actie: *Kleinschalig wonen in de eigen gemeente/wijk actief mogelijk maken*

Hoe: Er zijn helaas kinderen die écht niet bij hun ouders kunnen wonen. Voor deze kinderen is een alternatieve woonplek nodig in de eigen vertrouwde omgeving op een plek dicht bij huis. Zo hoeven ze geen afscheid te nemen van familie, vrienden, de leraar en andere vertrouwde gezichten. Door het gebrek aan die alternatieve passende en stabiele plek, worden kinderen nog te vaak doorgeplaatst of in gesloten jeugdzorg geplaatst. Hulpverleners zoeken stad en land af voor een goede woonplek voor een kind, vaak zonder resultaat. Wij investeren daarom bewust in voldoende pleeggezinnen, gezinshuizen en kleinschalige, warme en sfeervolle woonvoorzieningen in de wijk. Een stabiele woonplek voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen is namelijk een basisvoorziening. Voorspelbaarheid, stabiliteit en continuïteit zijn daarbij belangrijke principes, en stabiele woonplekken bekostigen wij dan ook op basis van beschikbaarheidsfinanciering. Geen complexe etmaal- en dagtarieven op basis van een 'beslapen bed', want dit stimuleert het gebruik van flexcontracten – en dus wisselende hulpverleners. Bovendien verdwijnt door beschikbaarheidsfinanciering de perverse prikkel dat kinderen of jongeren onnodig langer op een plek verblijven. Immers, er is geen sprake van tarief per beslapen bed.
In de stabiele woonplek mogen de kinderen en jongeren hun eigen kamer inrichten en knuffelen met huisdieren, net als thuis. En afhankelijk van de situatie van het kind, wordt bepaald waar het kind het beste kan wonen. Grootschalige, kille woonplekken met hufterproof meubilair en strikte hygiëneprotocollen zijn dus niet meer aan de orde. Dit alles is geen utopisch beeld, maar haalbaar, zoals al is aangetoond in enkele innovatieve projecten.

Handvat 2: **Hulp vragen doe je aan mensen die je kent en vertrouwt**

Actie: *Vereenvoudig de weg naar hulp via de huisartsenpraktijk, het vertrouwde gezicht in de wijk*

Hoe: Wij geven de weg naar hulp (de toegang) eenvoudiger vorm via een plek die mensen kennen en vertrouwen. De huisartsenpraktijk is zo'n logische en vertrouwde plek voor gezinnen om (hulp)vragen te stellen. Door deze te versterken met een holistisch, universitair opgeleide jeugd- en gezinsspecialist kan samen met het gezin de tijd worden genomen om hun vraag te onderzoeken en tot een goede verklarende analyse te komen. Kinderen, jongeren en ouders geven niet alleen aan wat voor hen belangrijk is, maar zij beslissen ook mee in de gezinszorg die zij krijgen. Door samen de (hulp)vraag op een hoogwaardige wijze te onderzoeken, wordt de inzet van onzinnige zorg en onnodige wisselingen van hulpverleners voorkomen.

Handvat 3: **Geen jeugdhulp, maar gezinszorg**

Actie: *De hulp is niet alleen gericht op het kind of de jongere, maar juist op het gezin en zijn omgeving*

Hoe: Bijzonder gedrag van een kind of jongere komt vaak voort uit de interacties in het gezin en zijn omgeving. Chronische stress kan bijvoorbeeld ontstaan uit het opgroeien in kwetsbare en traumatische omstandigheden: depressies, stress of verslavingen bij ouders, vechtscheidingen of situaties van bestaansonzekerheid. De hulp moet zich dan ook niet alleen richten op het bijzondere gedrag van het kind of de jongere, maar juist op de gehele omgeving. Dat noemen we gezinszorg. Als er voor langere tijd meerdere vormen van ondersteuning nodig zijn, kan een hoogopgeleide gezinswerker hier het gezin bij begeleiden. Hierbij wordt samengewerkt met de jeugdigen, hun ouders en hun omgeving. Samen worden besluiten genomen. Daarbij wordt altijd uitgegaan van het versterken en opbouwen van een sociaal netwerk: mensen die er vrijwillig en onbetaald zijn, ook na een eventueel (hulp)traject. Om dit te kunnen bereiken, worden wisselingen van

hulpverleners vermeden, zodat er continuïteit, verbinding, contact en vertrouwen kan ontstaan. Hierdoor voelen de professionals 'dichtbij', kan er een gelijkwaardige relatie ontstaan en krijgen kinderen en jongeren het gevoel dat er wordt geloofd in hun kwaliteiten en toekomst.

Handvat 4: **Thuis voelen doe je op een plek waar er aandacht voor elkaar is**
Actie: *Versterk de pedagogische omgeving en werk samen aan een 'Klimaat van Aandacht'*
Hoe: De weg naar volwassenheid vraagt om ruimte om te experimenteren. Een omgeving waarin kinderen het vertrouwen en de aanmoediging krijgen om zaken te proberen en te leren. Dat is zo op school, op de vereniging, bij de opvang en natuurlijk ook thuis. Het creëren van een omgeving waarin er echte aandacht is voor het kind, ontstaat echter niet vanzelf. Het vraagt onze volle aandacht. Daarom werken wij aan een Klimaat van Aandacht in onze wijken en buurten. Door enerzijds in te zetten op community's waar ouders met elkaar spreken over het ouderschap, elkaar een luisterend oor bieden, advies geven of zelfs elkaar concrete steun geven. Maar ook door te investeren in coaches en begeleiders op de club of vereniging. Door het Klimaat van Aandacht zien zij niet 'die lastige jongeren', maar focussen zij zich op de kwaliteiten en talenten van de individuele kinderen. Bovendien weten zij ook hoe ze dat kunnen doen. En dat alles wordt ondersteund door een actief armoedebeleid, zodat er geen (financiële) belemmeringen zijn voor een lidmaatschap.

Tot slot

We nodigen u graag uit om de Wereld van Aandacht in zijn geheel te lezen en geïnspireerd te raken voor een toekomst die we samen kunnen maken. Zie daarvoor de bijlagen bij deze brief of klik hier om de documenten te downloaden. Mocht u meer willen weten over de handvatten in deze brief of bent u op zoek naar concrete instrumenten om deze vorm te geven, neem dan contact met ons op. We denken graag met u mee.

Wij wensen u veel wijsheid en succes bij het formeren van uw akkoord na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022.

Met vriendelijke groet,

Margot Ende
Algemeen directeur Het Vergeten Kind
T: 085-065 34 50
www.hetvergetenkind.nl

Over Stichting Het Vergeten Kind

Stichting Het Vergeten Kind heeft als doel ervoor te zorgen dat alle kinderen zich gehoord en gezien voelen, zij op een veilige en stabiele plek wonen en zich positief kunnen ontwikkelen, ook als ze door omstandigheden tijdelijk niet thuis kunnen wonen. Opdat ze hun eigen plek vinden in de maatschappij. Om onze missie te realiseren en kinderen nu, maar ook structureel te helpen, ontwikkelen wij impactvolle programma's en campagnes die ervoor zorgen dat kwetsbare kinderen mee kunnen doen en niet vergeten worden.

WERELD VAN AANDACHT

De wereld van het ‘hier en nu’ (deel 1)

Geschreven door Femke van Abeelen van Planet F
in opdracht van Stichting Het Vergeten Kind - Juni 2021

HET VERGETEN Kind

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
DEEL 1: DE WERELD VAN HET 'HIER EN NU'	4
1. Alles begint bij het vorige	4
2. Filosofie	6
3. Politiek	8
4. Economie	14
5. Wetenschap en technologie	20
6. Sociaal	26
7. Ruimte	36
8. Artistiek	38

INLEIDING

Dé wereld bestaat niet. Iedere dag weer interpreteren we vanuit verschillende overtuigingen en ervaringen wat we waarnemen. En die waarneming wordt ook weer bepaald door hetgeen ons bezighoudt. We 'zien' dus maar een klein deel dat ons interesseert. We ervaren de wereld zoals we zélf zijn, doen en denken. Wij creëren zo ons eigen universum. Je zou ook kunnen zeggen: datgene waar wij ons op richten, is onze wereld. En daarin zit een grote kracht, want in de wereld van nu zit die van morgen al opgesloten. Door ons een nieuwe wereld voor te stellen, kunnen we onze eigen wereld anders zien. Niet voor niets zegt een oud Japans spreekwoord: **'Voor wie een hamer heeft, is alles een spijker'**. Met het idee van morgen in ons hoofd, gaan we ons op andere dingen richten, andere zaken zien, anders doen en andere patronen vormgeven. We gaan op weg van het 'hier en nu' naar het 'daar en dan'.

Whitepaper De Wereld van Aandacht

Dit whitepaper 'De Wereld van Aandacht' is opgesteld in opdracht van Stichting Het Vergeten Kind en bestaat uit twee delen; de wereld van het 'hier en nu' en de wereld van het 'daar en dan'.

Dit eerste deel is een wereld van de jeugdhulp anno 2021, het 'hier en nu'. Op basis van onder andere uitgebreid literatuuronderzoek wordt het systeem dat we jeugdhulp noemen ontrafeld. Aan de hand van zeven dimensies wordt een schets gemaakt van opvallende patronen, systeemeigenschappen en de dynamiek van een sector die een eigen geschiedenis kent. Het doel van dit deel is niet om compleet te zijn, noch om nieuwe bijdragen te leveren aan de wijdvertakte maatschappelijke discussie over de sector. Het doel van het 'hier en nu' is om waar te nemen, te observeren en de samenhang in de wijde wereld te zien. Het is niet bedoeld om te oordelen of te beoordelen. Het is een hulpmiddel om voorbij de grenzen van een domein te kijken, voorbij de beleefde hinderpalen in een systeem. Een hulpmiddel om – in het tweede deel van het whitepaper – op een holistische wijze te kunnen vooruitkijken naar een andere wereld in de toekomst; de wereld van het 'daar en dan'.

Dat is namelijk het uiteindelijke reisdoel: een betere wereld voor jeugdigen, waarin elk kind zich gehoord en gezien voelt, op een veilige plek woont en zich positief kan ontwikkelen, zodat het zijn/haar eigen plek vindt in de maatschappij.

DEEL EEN: DE WERELD VAN HET HIER EN NU

1. Alles begint bij het vorige

In maatschappelijke en politieke discussies over hulp aan jeugdigen wordt vaak gesteld dat deze gekenmerkt wordt door 'veel versnippering en coördinatieproblemen', 'coördinatie tussen jeugdbescherming en andere jeugdzorg slecht (is)' en 'er geen centraal distributiesysteem (is) voor plaatsing ... in pleeggezinnen en inrichtingen ... waardoor plaatsing ... niet af(hing) van de specifieke problematiek van het kind, maar van het aanbod aan residentiele inrichtingen en pleeggezinnen (en) financiële afwegingen ....'[1]
Hoewel de voorgaande passage voor veel mensen binnen en buiten de jeugdhulp herkenbaar zal zijn, is het wellicht een schok te constateren dat dit een analyse is van de sector van vóór de Tweede Wereldoorlog. Het legt bloot dat ons huidige systeem gebouwd is op een historie. Het toont echter ook aan dat de uitdagingen waarmee de sector kampt niet nieuw zijn. Hoe kan het zijn dat ondanks alle ogenschijnlijke veranderingen en transities de symptomen nog steeds aanwezig zijn? Het antwoord is eenvoudig.

Ieder systeem is gebouwd op de restanten van het voorgaande systeem. Zowel goede als slechte elementen kunnen zo voortbestaan. Slechte elementen die wel verdwijnen, worden vaak vervangen door elementen die de balans laten doorslaan naar het tegenovergestelde. Zeker als de kern van een probleem niet wordt doorgrond, blijken maatregelen en interventies op zijn best slechts een tijdelijke symptoombestrijding. Niet zelden levert dit vreemde, paradoxale rolopvattingen op, maar ook patronen die werkelijke verandering in de weg staan.

Dat het anders moet, daarover lijkt iedereen die betrokken is in de wereld van jeugdhulp het wel met elkaar eens te zijn. Daar zit de overtuiging niet meer. De behoefte ligt wellicht meer in de hoe-vraag: hoe gaan we anders denken, doen en organiseren? Én hoe gaan we om met hetgeen we achterlaten?

In de beschrijving van het hier en nu gaan we op zoek naar de onderliggende patronen en drijfveren van dat wat we tegenwoordig 'jeugdhulp' noemen. We zullen laten zien waar dogma's zijn ontstaan. Niet om oplossingen te bieden, maar om ze bewust aan het licht te brengen. De analyse heeft niet tot doel politiek correct te zijn, maar om de scherpte op te zoeken. En daarmee de perceptie op de werkelijkheid te verbreden en ons klaar te maken voor de reis naar het 'daar en dan'.

1.1. De zeven dimensies

Zoals een land deel uitmaakt van een continent, een continent van een planeet en een planeet van een universum, kan een systeem nooit alleen en op zichzelf bestaan. Het maakt deel uit van een ecosysteem dat er invloed op uitoefent en dat op zijn beurt weer wordt beïnvloed door het systeem. Ter illustratie: de manier waarop we zaken organiseren, hangt af van de wijze waarop wij onze omgeving zien. In een samenleving waarin risicoreductie het hoogste goed is, zal de controle het grootst zijn.

[1]Dekker, J.H.H., Jeugdzorg in Nederland, 1945-2010, Universiteit Groningen, 2012.

Om deze complexiteit in kaart te brengen, wordt de wereld van de jeugdhulp aan de hand van zeven universele dimensies in beeld gebracht. Sommige daarvan zijn sterk ontwikkeld en aanwezig, andere zijn amper zichtbaar, maar samen vormen ze de wereld van de jeugdhulp in Nederland.

2. Filosofie

In de dimensie filosofie kijken we naar de dominante denkmodellen die onze samenleving, het sociale domein, en dus ook de jeugdhulp vormgeven. Het zijn deze ideeën en overtuigingen in de wereld van het 'hier en nu' die het ethische en morele gedrag van mensen en organisaties bepalen.

De Verlichting en de maakbaarheid van de jeugd

De dominante stroming in het denken over onze samenleving en de wijze waarop we met elkaar zaken organiseren is diepgeworteld in het verlichtingsdenken van de 17e en 18e eeuw. In de Verlichting was er een sterke focus op ratio en vooruitgang: de samenleving was maakbaar en kon (en moest) verbeterd worden. Hiervoor moesten traditie en (bij)geloof plaatsmaken voor het gebruik van het verstand, de rede. En ontegenzeggelijk heeft ons dit veel gebracht. Het bracht optimisme, empirisme en rationalisme en zorgde voor grote ontwikkelingen in alle sectoren van de samenleving. Het heeft echter ook andere gevolgen; ook binnen de jeugdhulp.

Georiënteerd op afwijkingen van de norm

De belangrijkste is wellicht de sterke gerichtheid op problemen (deficit-denken). Op basis van een probleem, tekort en beperking kom je in aanmerking voor (jeugd)hulp. Dat is niet nieuw, maar juist een van de fundamenten waarop het systeem is gebouwd. Ter illustratie: in het naoorlogse Nederland maakten de leidende vertegenwoordigers van de diverse zuilen zich zorgen over een toenemende 'normloosheid'. Onder invloed van zaken als stijgende echtscheidingscijfers, vrouwenemancipatie en overzeese culturele uitingen begonnen de zuilen te eroderen. Deze onrust, gevoeld in alle zuilen, leidde ertoe dat er een overheidsbeleid kwam dat gericht was op het 'versterken' van de geestelijke en zedelijke grondslagen van het volksleven. Het begrip 'massajeugd' (de voorloper van de term randgroepjongeren, straathoekjongeren, hangjongeren, etc.) werd geïntroduceerd. Deze zogenaamde 'massajeugd' groeide vaak op in 'onmaatschappelijke' gezinnen. Het heropvoeden van de jeugd werd een prioriteit in overheidsdenken. En het verzuilde systeem in de jeugdzorg omarmde dit streven, het was immers de doelgroep waar men zich al decennia op had gericht.[2]

En hoewel de ontzuiling in de daaropvolgende decennia in volle omvang haar beslag kreeg, veranderde de onderliggende oriëntatie niet. De jeugdhulp is een systeem dat gericht is op het opsporen en oplossen van abnormaliteiten. Abnormaliteiten die gedefinieerd worden op basis van de heersende waarden en normen. Zaken die potentieel deze balans kunnen verstoren, worden in het centrum van politieke en financiële aandacht geplaatst.

[2] Dekker, J.H.H., Jeugdzorg in Nederland, 1945-2010, Universiteit Groningen, 2012

In het gehele instrumentarium van het systeem is dit terug te zien. Dat wat de jeugdige niet kan, dat wat de jeugdige mankeert in de ogen van diegene die norm stelt, dat krijgt de aandacht. De gebreken en problemen worden in het formele proces van indicatiestelling en diagnose centraal gesteld. Dit betekent dat er binnen dat formele proces te weinig – tot geen – aandacht is voor de positieve kant. Immers, te veel aandacht voor het positieve, vergroot de kans dat hulp niet wordt toegezegd of niet kan worden ingezet. Ook de woorden die in deze processen gebruikt worden, leggen de probleemoriëntatie bloot: stoornissen, gebreken, beperking, aandoeningen, risico's, etc.

Exclusief en individualistisch

De probleemoriëntatie in combinatie met een gebalanceerde maatschappij, heeft ook haar uitwerking in de wijze waarop omgegaan wordt met hetgeen niet aan de 'norm' voldoet. Dit dient met bijzondere aandacht te worden behandeld of aangepakt. Dit heeft ertoe geleid dat Nederland een samenleving heeft die op een 'exclusieve' wijze ingericht. In vroegere tijden werden buiten de steden en dorpen instituten ingericht waar 'behandeling' mogelijk was. Zo ontstond een parallelle wereld voor mensen die niet meer mee kunnen in de normen van de samenleving. En hoewel de fysieke scheiding steeds verder wordt afgebroken, is de institutionele scheiding verre van afgebroken. Denk hierbij alleen al aan de enorme groei van instellingen voor mensen met psychiatrische problemen, jeugdzorginstellingen, speciaal onderwijs, verpleeghuizen, sociale werkvoorzieningen en beschermd wonen.

Enerzijds is deze aandacht voor mensen die niet meer mee kunnen goed, begrijpelijk én een noodzakelijke verworvenheid. Dat kan zeker niet van elk ander land in de wereld gezegd worden. Echter, is de wijze waarop we dat gedaan hebben de juiste? Kijkend naar het sociale domein bestaan er veel specialistische en categoriale voorzieningen en ook het aantal werknemers in dit domein is hoog in vergelijking met andere landen.[3] Een gevolg hiervan is dat de systemische tolerantie van het 'anders' steeds lager wordt en met een veelvoud aan zoekende hamers zijn er veel zaken die op spijkers lijken. Door de veelheid aan hulpverleners ontstaat er een samenleving die minder begripvol, tolerant en tot op zekere hoogte zelfs handelingsonbekwaam is geworden om met het 'anders' om te kunnen gaan.

Risico's dienen vermeden te worden

Een belangrijk laatste aspect dat voortvloeit uit de probleemoriëntatie en behoud van balansgedachte is de focus om potentiële risico's zo vroeg mogelijk op te sporen en aan te pakken. Op basis van wetenschappelijke inzichten (waarop in de dimensie 'wetenschap en technologie' nader wordt ingegaan) wordt gespeurd naar indicatoren voor potentiële deviaties in ontwikkeling en gedrag. Dit versterkt het voorgaande aspect. Als iets fout gaat, dan moet iemand daarvoor verantwoordelijk zijn of iets niet of fout gedaan hebben, zo lijkt het heersende idee. De acceptatie dat zaken soms fout kunnen gaan, is nagenoeg verdwenen. Dit aspect komt in verschillende gedaanten terug in de wereld van de jeugdhulp, zoals we zullen zien in de andere dimensies.

[3] Eric Dannenberg: Eenzijdig denken loslaten (12 maart 2021) https://www.youtube.com/watch?v=AOmjcYeyktM&t=870s

3. Politiek

Binnen de dimensie politiek richten we ons op machtsverhoudingen, de heersende bestuurscultuur en de governance van entiteiten.

Iedereen is de baas en dus is niemand de baas

Kijkend naar machtsverhoudingen en -verdeling binnen de wereld van jeugdhulp wordt helder dat de formele en informele macht in vergaande mate is versnipperd over de verschillende betrokken actoren. Deze partijen zijn met elkaar verbonden in een web van wederzijdse afhankelijkheid. De actoren kennen daarbij bovendien elk hun eigen percepties, belangen en doelen. Welke actoren zijn dit dan?

BURGERS

Jeugdigen
Gezinnen
Ervaringsdeskundigen

Kennen en ondergaan de praktijk van de jeugdhulp

MEDISCHE VERWIJZERS

Huisartsen
Jeugdartsen
Medische specialisten

Verwijzen naar alle vormen van jeugdhulp

MARKT

Jeugdhulporganisaties
Jeugdhulpprofessionals

Verlenen hulp en leveren diensten in het kader van jeugdhulp

NON-PROFIT

Stichtingen
Adviesraden
Vertrouwenspersonen
Cliëntondersteuners

Behartigen belangen van jeugdigen en gezinnen

OVERHEID

Gemeenten
352 individueel verantwoordelijke lokale overheden

Jeugdzorgregio
42 samenwerkingsverbanden inkoop specialistische zorg

Parlement en regering
Systeemverantwoordelijkheid wetgevende & controlerende macht

Rijksinspecties samenwerkend toezicht jeugd
Inspectie Jeugdzorg
Inspectie Gezondheidszorg
Inspectie Veiligheid en Justitie
Inspectie van het Onderwijs
Inspectie SZW

RECHTERLIJKE MACHT

Kinderrechter
Raad v/d Kinderbescherming
Jeugdbescherming
Jeugdreclassering
Veilig Thuis

Verantwoordelijk voor veilige opgroeisituatie voor jeugdigen

KINDEROMBUDSMAN

Ziet toe op naleving van Rechten van het Kind door andere partijen

KENNISINSTITUTEN

Universiteiten
MOVISIE
ZONMW

Bijhouden en vergroten van de kennisstructuur

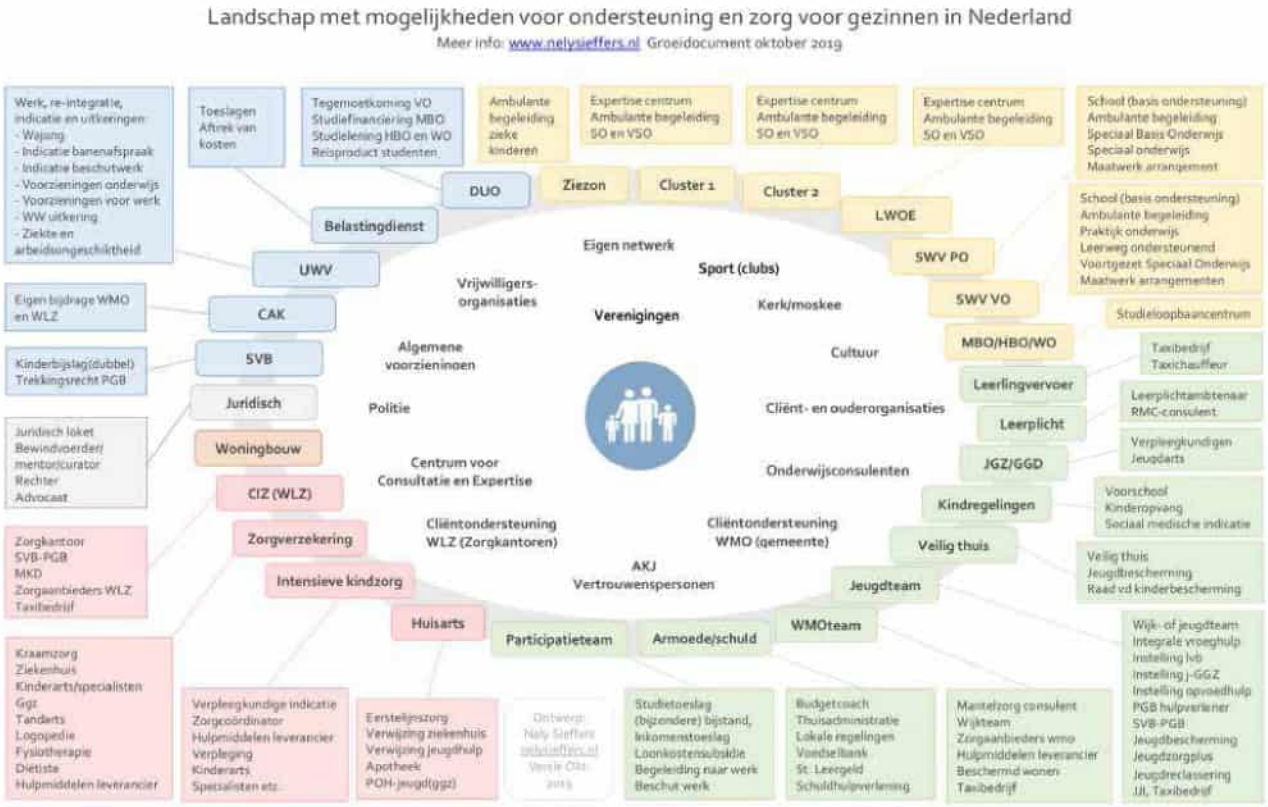
MEDIA

Social media
Journalistiek

Informeren en berichten over maatschappelijke ontwikkelingen, controleren of autoriteiten en organisaties hun maatschappelijke verantwoordelijkheid naleven, ruimte bieden voor mening en debat, duiden en analyseren ontwikkelingen door ze te voorzien van commentaar, agenderen van onderwerpen op de maatschappelijke agenda

Vanuit perspectief kind en gezin een regenwoud aan domeinen en regelingen

Hoewel het voorgaande al een complex geheel is, wordt het vanuit het perspectief van het gezin niet eenvoudiger. Zij hebben niet alleen te maken met de wereld van de jeugdhulp, maar ook de verwevenheid daarvan met andere delen van de samenleving. De ervaringsdeskundige ouder Nely Sieffers heeft dit gevisualiseerd (zie hieronder). Het universum rondom het gezin bestaat uit een veelvoud aan samenhangende interveniërende domeinen met meervoudige aansturing. Dit resulteert in nog meer verantwoordelijke partijen en uitvoerende organisaties met hun eigen percepties, belangen en doelen, die daarbij werken vanuit verschillende wetgeving en financieringsstromen.

Institutionele belangen

Zoals gezegd hebben de verschillende actoren elk hun eigen percepties, belangen en doelen en werken zij vanuit verschillende wettelijke kaders en financieringsstromen. Gezinnen die een beroep moeten doen op verschillende vormen van hulp en ondersteuning lopen vaak vast. Hoewel de Nederlandse zorg goed scoort in vele internationale rankings, ervaren mensen in de samenleving dat de zorg niet aansluit bij hun behoefte. De verschillende wetten en regels verhinderen samenwerking tussen domeinen, leiden tot beperkte regelruimte op lokaal niveau en geven burgers het gevoel onvoldoende mee te kunnen beslissen over hoe hun hulp is geregeld. Bovendien maakt de veelheid aan betrokken partijen sturing onoverzichtelijk: het eigenaarschap ontbreekt.[4]

Een illustratie waaruit de dominantie van institutionele belangen versus belang van de jeugdigen blijkt, is de wijze waarop omgegaan wordt met innovatie. Volgens professor René Clarijs zien we bij innovatieve ontwikkelingen in de jeugdhulp steeds hetzelfde proces terug: "Wanneer ergens iets nieuws wordt bedacht dat (op korte termijn) de vraag naar specialistische zorg voor jeugdigen zou kunnen doen verminderen (waardoor er (financiële) ruimte zou vrijkomen voor beleid aan de voorkant van het jeugdstelsel), lijkt het erop dat door de sector wordt getracht deze innovatie zo snel mogelijk te dwarsbomen of haar te incorporeren in de bestaande

[4] Raad Volksgezondheid & Samenleving, 'Wissels omzetten voor een veerkrachtige samenleving – Vier prioriteiten voor de nieuwe kabinetsperiode', 5 maart 2021.

processen van de sector, waardoor het gevaar voor de continuïteit van de sector is afgewenteld. De traditionele zorgsector integreert bij voorkeur de innovatieve beweging in het bestaande hulpaanbod. Wat in beginsel vaak wordt gestart als een poging om cliënten buiten de bestaande zorg te houden, wordt op die manier een module in het zorgaanbod van bestaande zorginstellingen, waarmee de toekomst van de eigen organisaties wordt veiliggesteld."[5]

Oud-minister en voorzitter van de Raad Volksgezondheid & Samenleving Jet Bussemaker vertelt in het online platform De Nieuwe Wereld over dit proces aan de hand van een situatie rondom het voorbeeld Buurtzorg dat zich voordeed tijdens haar staatssecretarisschap. Buurtzorg is een organisatie die thuiszorg op een andere manier uitvoert en organiseert, een nieuwe manier die paste bij een toekomst zoals onder andere Jet Bussemaker die voor ogen had. Jet Bussemaker vertelt over de opkomst van Buurtzorg: "(...) maar je ziet dan dat allerlei partijen daaromheen, bijvoorbeeld mede-aanbieders die dachten dat ik hem (lees: Jos de Blok van Buurtzorg) voortrok en die gingen een WOB-verzoek tegen mij indienen omdat ze wilden weten dat ik hem niet stiekem extra geld had gegeven. In plaats van leren over waarom gingen nou al die wijk-verpleegkundigen naar Buurtzorg, ging men (lees: mede-aanbieders) de strijd met mij aan. Dat zegt wat over het lerend vermogen van de overheid, maar ook over het lerend vermogen van aanbieders."[6]

De onmacht van de jeugdigen en ouders in de praktijk

In de dagelijkse praktijk van jeugdhulp is de macht van de politiek en de deskundigheid van professionals en instellingen dominant. De hoogste rol van jeugdigen/ouders in het participatieproces, zelfbeheer, komt vrijwel nergens voor. Of het nu gaat om de spreekwoordelijke keukentafel of aan tafels inzake processen voor beleidsontwikkeling of de inkoop van jeugdhulp. Het is nog steeds gebruikelijk voor gemeenten en jeugdhulp-organisaties om binnen die processen één of enkele keren advies te vragen; vaak aan adviesraden binnen of buiten de organisatie.

Ook in de praktijk van hulpverlening door wijkteams of jeugdhulporganisaties is de gelijkwaardigheid van jeugdigen en ouders aan tafel nog niet vanzelfsprekend. Steeds meer mogen jeugdigen, ouders en andere betrokkenen aan tafel zitten om de situatie te bespreken en een plan van aanpak te maken, maar nog lang niet altijd en overal. Gewoonlijk zitten voor het overgrote deel professionals aan tafel. Samen bedenken de professionals een plan van aanpak waarbij de betrokken mensen eventueel taken toebedeeld krijgen voor de uitvoering van het plan.

Volgens organisatiepsycholoog en groepsconflictbemiddelaar Anke Siegers zijn de gevolgen hiervan:

- dat de professionals overheersen in aantal;
- dat de professionals domineren door macht;
- dat de betrokken mensen zich moeten aanpassen aan de systeemwereld in regels, locatie, tijd en gedrag;
- dat niet alle betrokken mensen worden uitgenodigd, dus het beeld van de situatie is incompleet;
- dat de professionals het onderwerp bepalen.

Het gevolg daarvan is weer dat betrokken mensen zich niet gehoord en erkend voelen. Het komt erop neer dat de professionals bepalen, de betrokkenen niet of te weinig mogen meedenken en geen werkelijke regie (zelfbeheer) krijgen.[7]

[5] René Clarijs, 'Transitie en transformatie: een nieuwe poging voor een beter jeugdbeleid', in: 'Op naar een integrale aanpak – Ontschotting in het sociale domein', 2018.
[6] Jet Bussemaker, 'Bestuurlijke onmacht en disfunctionele overheid – een gesprek met Jet Bussemaker', De Nieuwe wereld 24 maart 2021, op: www.youtube.com/watch?v=UhS7E-2LW1g&t=1374s
[7] Anke Siegers, De nieuwe route – transformatie in het sociaal domein, samensturing met alle betrokkenen 2016.

Er zijn meerdere redenen waarom mensen binnen gemeenten en organisaties ervoor kiezen om op deze manier situaties te bespreken:

- Het kost te veel tijd om iedereen te betrekken.
- Professionals kennen deze andere mensen nog niet.
- Wat als niet-professionals aparte ideeën hebben?
- Wie garandeert de veiligheid tijdens een gezamenlijk overleg?[8]

Gebrek aan mandaat op de werkvloer

Daar waar de samenwerking tussen professionals en gezinnen goed loopt, wil dat niet zeggen dat zaken goed of vlot verlopen. Paradoxaal genoeg voelen ook professionals van wijkteams of andere organisaties zich vaak machteloos. Van hen wordt verwacht dat zij op een integrale wijze meedenken met het gezin en de betrokken mensen. Echter, de betrokken mensen of de professionals mogen niet integraal handelen. Dat wil zeggen dat de betrokken mensen alsook de professionals vaak geen zeggenschap hebben over woonurgentie of schuldhulpverlening, werk en inkomen. Betrokken mensen en professionals hebben regie, voelen zich vaak verantwoordelijk voor alles, maar hun cirkel van invloed is klein. Dit is een recept voor frustratie bij de betrokken mensen en tevens een recept voor het overspannen raken van professionals.[9]

Versnipperde verantwoordelijkheid leidt ook tot domeindiscussies

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) constateert dat het nieuwe stelsel ook domeindiscussies tot gevolg heeft die paradoxaal tot een stijgend zorggebruik leiden: "De overheveling van de jeugdzorg naar de gemeenten (2015) is een logische stap, maar heeft de zorgaanbieders en de gemeenten opgezadeld met een loodzware taak. De zorgaanbieders moeten meer mensen zorg bieden. Tegelijkertijd krijgen ze te maken met verschillende gemeenten met elk hun procedures en kwaliteitseisen, en met kortingen op tarieven. De gemeenten op hun beurt staan voor de opgave om het zorggebruik te verminderen door een transformatie van het stelsel. Maar ze hebben weinig invloed op de instroom via belangrijke verwijzers naar de jeugdzorg: artsen en rechters. Soms vallen er dingen onder jeugdzorg, zoals dyslexiezorg, waarvan de vraag is waarom de gemeente daarvoor verantwoordelijk is. Ook vraagt de transformatie veel investering in de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving en in preventie – en in de afbouw van intensieve zorg – terwijl gemeenten en aanbieders door een forse bezuiniging weinig investeringsruimte hebben. Dat schept de paradoxale situatie dat de vernieuwing van het stelsel moeilijk van de grond komt, waardoor een verder groeiend zorggebruik op de loer ligt."[10]

Institutioneel en politiek kortetermijndenken

Onze tijd wordt gekenmerkt door kortetermijndenken. Politici kijken amper verder dan de volgende verkiezing, laatste opiniepeiling of tweet. Organisaties richten zich op het volgende kwartaalverslag en de voortdurende druk om te komen tot goede financiële jaarverslagen. Dit is begrijpelijk, want de maatschappij heeft hoge verwachtingen en willen graag 'nu' geholpen worden. Het besef dat een transformatie uitgaat van lange termijn (twee generaties) wordt slechts mondjesmaat erkend en nog minder geaccepteerd.

Informele tuchtiging is de norm

In de loop der tijd is het toezicht op de diverse elementen die tegenwoordig de jeugdhulp vormen onder-gebracht bij professionele organisaties, zoals de Inspectie op de Jeugdzorg. De overheid laat zich meer en meer leiden - naast de wettelijke vormen inspectie en toezicht – door een andere vorm van toezicht; het informele toezicht. Oftewel, het oordeel in de buitenwereld. En het is juist dankzij de vlucht die snelle en populaire vormen van opinieplatforms als Facebook, Twitter en digitale nieuwsportals genomen hebben dat ieder detail bepalend wordt. Gevolg is dat het oordeel (en daarmee het handelen) van een bestuurder of organisatie niet zelden op basis van beeldvorming in het hier en nu geschiedt. Dit roept spanning op.

[8] Anke Siegers, De nieuwe route – transformatie in het sociaal domein, samensturing met alle betrokkenen 2016.
[9] Pieter Hilhorst, 'Investeren in bestaanszekerheid zal tot lagere kosten leiden', in: 'Zorgen over de Jeugdzorg – René Peters in gesprek met ervaringsdeskundigen, wetenschappers, bestuurders en professionals', 2021.
[10] Tom van Yperen, Ans van de Maat, Joanka Prakken, 'Het groeiend jeugdzorggebruik. Duiding en Aanpak', Nederlands Jeugdinstituut 2019.

Goede kwartaalcijfers versus duurzaam investeren, snelle symptoombestrijdende oplossing versus transformatieplan met een looptijd van tien jaar en het pappen en nathouden versus korte, gecontroleerde systeemcrisis.

Het was de beeldvorming van een sector die hopeloos langs elkaar heen werkte, lange wachtlijsten had en vooral bureaucratisch was, en waar Bureau Jeugdzorg het symbool van werd, waardoor het kabinet Rutte in 2011 besloot om de jeugdzorg per 1 januari 2015 over te hevelen naar het gemeentelijk niveau met de Jeugdwet. Een fundamentele analyse van de werkelijkheid en fundamentele systeemoplossingen lagen niet aan de basis van de gesprekken die volgden tussen actoren. Discussies over economische afwegingen en machtsverhoudingen waren dat ogenschijnlijk wel.

Morele waarde versus politieke waarde

Dit informele toezicht maakt ook dat de groep waar jeugdhulp om draait, de kinderen en jongeren en hun ouders, in een 'machteloze' positie komen. De eersten hebben in Nederland geen stemrecht. En hoewel er jaarlijks vele kinderen te maken krijgen met jeugdhulp, is het aantal stemgerechtigden dat rechtstreeks hiermee te maken krijgt relatief klein. Het aantal dat te maken krijgt met de kritische delen van het systeem is zelfs nog veel kleiner. En hiermee is de politieke waarde van jeugdhulp beperkt. Dit werd ook zichtbaar in de verkiezingsprogramma's voor de Tweede Kamer van 2021. Jeugdhulp kent bij meerdere politieke partijen geen specifieke aandacht, of jeugdhulp maakt deel uit van een totale paragraaf (gezondheids)zorg. Tot slot bevatten de verkiezingsprogramma's met betrekking tot jeugdhulp geen holistische visies of aanpak, maar is er vaak sprake van een eendimensionale oplossingsrichting, zoals meer geld voor gemeenten of een andere wijze van organisatie van de veiligheidsketen. Wel zijn er meerdere kamerleden die specifiek opkomen voor de belangen van jeugdigen in jeugdhulp. Bijvoorbeeld Lisa Westerveld van GroenLinks en René Peters van het CDA.

Kinderombudsman Margrite Kalveboer stelde in 2017 al: **"Kinderen hebben geen politieke waarde tenzij het gaat om grote rampen."**[11]

Incidentgedreven

Met het voorgaande citaat komt een ander gevaar in beeld: dat van de overmacht van het informele toezicht. Dit leidt tot risicomijdend gedrag in de uitvoering en regelgeving die gericht zijn op uitzonderingen (lees: afwijkingen van de norm). Als voorbeeld kan gekeken worden naar (gezins)situaties die complex zijn en waarbij er sprake kan zijn van een uithuisplaatsing van een kind. Een van de moeilijkste beslissingen die genomen kunnen worden. De angst om de verkeerde keuze te maken is reëel. Niet alleen voor het kind, maar ook voor de gezinsvoogd. Deze kan hierop worden aangesproken. Dit is geregeld door middel van het tuchtrecht. Het gevolg is dat we meer uithuisplaatsingen hebben dan strikt noodzakelijk. Dit blijkt uit de schrikbarende cijfers met betrekking tot uithuisplaatsingen in Nederland: 42.975 kinderen woonden in 2019 bij pleegouders, een gezinshuis of in een instelling.[12] In veel gevallen kunnen ook ambulante vormen van hulp worden geboden, waardoor kinderen thuis kunnen blijven in hun eigen vertrouwde omgeving. Als het misgaat zien we in de media ook direct artikelen verschijnen over het incident. Het gevolg is dat de politiek hierop reageert door beleid en regels te stellen naar aanleiding van het incident, wat de bureaucratie vergroot en de ruimte van de professionals nog meer beknelt.

Politieke ambities gericht op rust, niet op ontwikkeling

Niet zelden worden de politieke ambities van gemeenten als onduidelijk getypeerd. Uit gesprekken met gewezen wethouders wordt echter al snel duidelijk dat de ambities wel helder zijn, maar rudimentair: 'binnen de uitkering van het Rijk geen zware incidenten op het gebied van jeugdhulp binnen de gemeente'. Dit is ingegeven door financiële tekorten en/of de angst op incidenten die vervolgens breed worden uitgemeten in de pers. Het staat in schril contrast met de gedachte van inhoudelijke transities en innovatie. Het politieke denken lijkt erop gericht om budgettair neutraal de status-quo te handhaven. Kort samengevat: als er voldoende geld beschikbaar zou zijn, zou de roep naar innovatie ook drastisch kleiner zijn.

[11] Marike Stellinga, 'Waarom Nederland zo slecht presteert in bestrijding kinderarmoede' NRC Handelsblad 19 juni 2020.
[12] Jeugdzorg Nederland, gebaseerd op de factsheet Jeugd van het CBS van 30 april 2020, www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2021/03/JEU-factsheet2019voorl.pdf

Kennis en dreigende onrust is macht

In de sterk gespecialiseerde wereld van de jeugdhulp lopen gemeenten al snel inhoudelijk vast. Om sturing te kunnen geven aan de complexe wereld is een diepe kennis noodzakelijk om heldere doelen te kunnen stellen en vervolgens te bepalen op welke manier jeugdhulp kan bijdragen aan het behalen van die doelen. Vervolgens moeten er keuzes worden gemaakt in bekostigingsmodellen en de toegang tot jeugdhulp (belangrijke onderdelen van de implementatie van beleid). Door het gevoelde gebrek aan deze kennis aan overheidszijde ontstaat een tweezijdig mes.

Op lokaal niveau - in gemeenten waar uitvoering wordt gegeven aan de jeugdhulp - bestaat onzekerheid en/of wantrouwen. Er wordt geprobeerd alles dicht te timmeren met protocollen en dat gaat juist ten koste van de ruimte van de professional die het werk goed probeert te doen. Geen besturing op basis van controle en wantrouwen, maar besturing op basis van rekenschap en vertrouwen. Dat vraagt (bestuurlijke) lef, en ook een investering in goede instrumenten en werkwijzen. Dit is er vaak nog onvoldoende, waardoor er gevoelsmatig weinig anders rest dan naar het bestaande te grijpen.

De instituties hebben de inhoudelijke kennis wel en zetten deze ook in om besluitvorming naar hun hand te zetten. Zowel op lokaal en regionaal niveau als op landelijk niveau wordt gestuurd op het bundelen van contracten (op regioniveau) en frequent wordt ook een beeld neergezet van jeugdigen zonder hulp en ontslagen professionals. Onder invloed van informele tuchtiging, risicomijding en een overmacht aan kennis worden zo de grenzen van het 'spel van onderhandelingen' bepaald en beïnvloed.

Bundeling en het verlies aan democratische controle

In reactie op dit alles, onder druk van de landelijke overheid en het scherp economische onderhandelingsspel met aanbieders (klein volume, geen economische macht) hebben individuele gemeenten besloten om veel van de inkoop regionaal vorm te geven in samenwerkingsverbanden. De democratische verankering en controle op lokaal niveau worden daarmee uitgehold. Er is vaak geen sprake van directe democratische controle door een gemeenteraad. In Nederland kennen we 42 jeugdzorgregio's. Daarmee ontstaat een situatie waarin de lokale overheid wel verantwoordelijk is, maar beperkte vrijheid heeft hieraan invulling te geven.

4. Economie

De dimensie economie omvat het beheer van hulpbronnen waarop de wereld van de jeugdhulp draait en de sturing daarop. Het omvat markten, belastingen, arbeid en het concept van geld als hefboom.

Economische sturing door new public management en de neoliberale denklijn

De samenleving heeft in de voorbije 35 jaar een significante gedaanteverwisseling ondergaan. De gedachte van een 'markt-wereld', een 'collectieve wereld' en een 'individuele wereld' werd vervangen door een wereld waarin markt en het individu centraal stonden. New public management, dat steeds dominanter werd, had als gevolg dat de dynamiek van de marktwereld ook als voorbeeld diende voor sturing in het publieke domein. Onder de belofte dat daarmee bureaucratie teruggedrongen kon worden en dat marktwerking in de collectieve sector meer vernieuwing én lagere kosten met zich mee zou brengen, werden de economische spelregels aangepast.

Ook de sturing binnen de collectieve sector werd anders. Burgers werden 'klanten' en namen 'producten' af. De snelheid van reageren naar een klant, de juridische/administratieve kwaliteit van het 'product' en de tevredenheid werden prestatie-indicatoren van het functioneren van de overheid.

Dit alles viel samen met een beweging die later neoliberalisme werd genoemd. Een beweging die sterk leunt op de principes van de behavioristische economie. Dit wereldbeeld leidt tot een geloof dat als het systeem wordt aangepast, als men aan knoppen draait - de mens in het systeem automatisch ook zal veranderen. Het heeft de logica in zich van 'als ik het vangnet bij een trapeze-act weghaal, zullen ze wel zorgen dat ze niet meer vallen' of 'als ik alleen betaal voor rendement en straf bij het niet behalen, dan gaat de kwaliteit van de jeugdhulp omhoog'. Simpel samengevat: bij de juiste financiële prikkel komen mensen in beweging.

Deze economische gedachtenlijnen – die voortborduren op het verlichtingsdenken - zijn diep verankerd in het collectieve denken in Nederland en kan nog steeds rekenen op brede maatschappelijke en politieke steun.

Of het nu gaat om 'diagnosebehandelcombinaties' of het feit dat 'jeugdhulpproducten' via beschikkingen, verwijsbrieven en protocollen door klanten afgenomen kunnen worden, het zijn allemaal uitingen van dezelfde denkschool. Ook de economie van de jeugdhulp kenmerkt zich ook door een 'be-/afreken- en controlecultuur' en het voortdurend zoeken naar en toedienen van 'prikkelgedreven interventies'.

Rechtmatig en doelmatig

In Nederland zijn binnen de jeugdhulp – en sociaal domein-breed – de waarden 'rechtmatig' en 'doelmatig' nog steeds dominant. Onze controlemechanismen zijn op deze begrippen ingericht. Rechtmatigheid betekent dat een handelwijze (bijvoorbeeld een indicatieproces) in overeenstemming is met het geldende beleid, regels of protocollen. De rechtmatigheid wordt in organisaties gecontroleerd door de accountant.

Een activiteit is doelmatig of efficiënt als er weinig middelen nodig zijn voor het behalen van het resultaat van die activiteit. Het is dus de snelheid waarop een dienst zo veel mogelijk oplevert tegen een zo laag mogelijke prijs. Deze waarden zijn belangrijk in onze maatschappij en ingegeven door het verlichtingsdenken en de processen van industrialisaties uit de vorige eeuw: logisch denken. Volgens de onderzoeker Esther Sarphatie heeft efficiëntie ons veel gebracht. In plaats van ad hoc werken, zijn we processen slim gaan inrichten.[13] De denkwijze is volgens Esther Sarphatie dan vaak: "Hoe efficiënter wij de processen inrichten, hoe sneller inwoners zijn geholpen, hoe minder risico we lopen, hoe lager de kosten, hoe meer dienstverlening mogelijk is en hoe meer tevreden en gelukkige inwoners."[14] Echter, deze denkwijze gaat niet automatisch op. De scheuren in dit denken zijn ook zichtbaar.

Tijdens de coronapandemie hebben we gemerkt dat efficiëntie juist voor problemen kan zorgen. In de jeugdhulp zien we dit ook op meerdere plekken terug. Het is bijvoorbeeld gebruikelijk om organisaties te financieren 'per beslapen bed'. Gemeenten sturen vanuit hun opdrachtgeversrol en hebben baat bij efficiënt ingerichte processen. Bovendien is de verantwoordingsdruk vanuit het Rijk fors en gericht op efficiënte werkprocessen en cijfers. De vraag is echter of inwoners wel tevreden en gelukkig zijn met een efficiënte dienstverlening. Volgens Esther Sarphatie is dit soms wel en soms niet het geval. Inwoners willen bijvoorbeeld niet twee jaar wachten op het ontvangen van een rolstoel of andere hulpmiddelen. Meestal heeft tevredenheid niet te maken met efficiëntie, maar met contextuele factoren die complex kunnen zijn. Dit betekent dat elk gezin een eigen verhaal heeft en soms juist meer tijd nodig hebben, om welke reden dan ook. Het werkt dan niet om maatschappelijk werk te stoppen na vijf gesprekken. Het gaat dan niet om snel en goedkoop, maar om mensgericht handelen.[15] Dat vraagt juist tijd. In het voorbeeld van de financiering 'per beslapen bed' zie je bijvoorbeeld dat het op de korte termijn wellicht efficiënt kan zijn (het kost minder geld), maar het gaat ten koste van de continuïteit en stabiliteit die in de opvoeding voor kinderen zo belangrijk is. De prikkel voor jeugdhulporganisaties om dan te werken met flexcontracten is bijvoorbeeld groot. Het gevolg is dat kinderen met veel meer hulpverleners te maken krijgen dan gewenst en noodzakelijk is.

Sterke wisselwerking tussen de politieke dimensie en economische dimensie

De jeugdhulp is gedecentraliseerd, waardoor gemeenten – al dan niet in samenwerking – contracten moeten afsluiten met instellingen die jeugdhulp verlenen. In dit proces moeten gemeenten – op basis van hun visie, waarden, opgaven en de soort jeugdhulp – keuzes maken in modellen voor contractering, prestaties, bekostiging en monitoring. In de dimensie politiek werd al stilgestaan bij de dominante principes in dat domein. Politieke afwegingen zijn duidelijk medesturend. Dit betekent ook dat de invloed van informeel toezicht en de beïnvloeding daarvan deel uitmaakt van het economische systeem rondom de jeugdhulp.

Kennis van economische gevolgen van sturingskeuzes te mager

Opvallend is dat het algemeen beeld is dat de overheden vaak keuzes in onvoldoende mate bewust en in samenhang nemen. Bovendien valt er ten aanzien van het zuiver doorvoeren van de gemaakte keuzes binnen de implementatie ook nog veel te verbeteren. Bijvoorbeeld: als gemeenten kiezen voor een taakgericht bekostigingsmodel (ook wel lumpsum genoemd), ontvangt een aanbieder een vooraf afgesproken vast budget en heeft deze daarbinnen de vrijheid om de invulling van de taak vorm te geven. Die taak is bijvoorbeeld het ondersteunen van gezinnen in een bepaald gebied. De vergoeding die wordt betaald is niet afhankelijk van de inzet of van bereikte resultaten of uitkomsten op het niveau van cliënten. De aanbieder zou zich daarbij ook niet hoeven te verantwoorden op cliëntniveau. In de praktijk gaat het bij de verantwoording vaker mis. Vanuit het gebrek aan vertrouwen en monitoring willen gemeenten dan toch weten wat er is gedaan aan inzet op cliëntniveau. Als een aanbieder toch wordt gevraagd dit bij te houden, levert dit aanvullende bureaucratie op en daarmee is de kern van de keuze geneutraliseerd. De gemeente dient dan of een andere wijze van monitoring te kiezen of niet te kiezen voor een model als taakgerichte bekostiging.

[13, 14, 15] Esther Sarphatie, 'Welke waarde in het sociaal domein (ver)telt?', op Zorg en Sociaal Web van 7 september 2020, www.sociaalweb.nl/blogs/welke-waarde-in-het-sociaal-domein-ver-telt-deel-1-de-waarde-efficientie

Daarnaast hanteren veel gemeenten het model van een bestuurlijke aanbesteding (ook wel openhousemodel genoemd) waarbij de tarieven door de gemeenten aan de voorkant zijn bepaald (dit moeten reële tarieven zijn die rekening houden met specifieke sectorale en regionale aspecten en omstandigheden). Alle aanbieders die tegen de gegeven prijzen willen leveren (en aan de gestelde kwaliteit voldoen), krijgen een contract. Hier is dus weinig sprake van concurrentie op prijs. De onderbouwing van de gehanteerde tarieven is vaak gebrekkig. De benodigde markt- en bedrijfsvoeringskennis ontbreekt om te borgen dat de gehanteerde tarieven de minimale kosten in de praktijk weergeven. Een gevolg hiervan is dat aanbieders met lage kosten, hoge winsten maken, terwijl andere aanbieders dit niet of beperkt kunnen. Met slim werken (lage kosten en hoge winsten) is in een marktsector niets mis, maar het wringt in het informele toezicht als met 'belastinggeld' winsten worden gemaakt. Ook hier is dus een inconsequent doorvoeren van een sturingsfilosofie zichtbaar. In een markt is winst de norm, in de publieke sector niet. Het (belasting)geld vloeit dus niet automatisch terug naar de samenleving. Met name dit laatste – evenals te hoge topsalarissen in de zorg - wordt in brede delen van de bevolking als onwenselijk beschouwd, maar is een uitvloeisel van de economische principes die gehanteerd worden.

Inkoop is dominant, kwaliteit van de opdracht te mager

Er wordt door gemeenten en instellingen ontzettend veel tijd gespendeerd aan inkoopprocessen in regionaal verband. Toch levert 'de inkoop' vaak niet de gewenste transformatie-effecten op en raken gemeenten en instellingen vaak weer verwikkeld in een strijd om de tarieven. Nu is bij de dimensie politiek reeds aangegeven dat gemeenten vaak niet goed kunnen definiëren welke opgaven of doelen zij willen bereiken. Dit is funest voor het een inkoopproces. Als gemeenten niet weten wat zij exact willen bereiken, kan je het geld ook niet de juiste richting op sturen. Als je niet weet wat je exact wilt bereiken, dan is er een zeer grote kans dat de techniek van inkoop niet gaat bijdragen aan betere of gewenste jeugdhulp. Zeer frequent verzanden processen in hoogoplopende discussies over tarieven en blijft de jeugdhulp zoals deze is. De tariefdiscussies leiden overigens ook niet tot betere financiële resultaten, omdat – zoals reeds aangestipt - de onderliggende marktkennis over de opbouw van de tarieven vaak ontbreekt.

Money is king

Kostenbeheersing, terugdringen van de financiële groei en tariefdiscussies lijken dominant te zijn. Voorbeeld daarvan is de wijze waarop opdrachtgevers, financierders en opdrachtnemers met elkaar omgaan. Het meest actuele voorbeeld daarvan is de wijze waarop de VNG (gemeenten), het Rijk en de Jeugdzorg Nederland het gesprek over de uitkomsten van het AEF-rapport zijn aangegaan. De jeugdzorgbranche verliet de tafel, omdat het teveel over geld zou gaan (kostenbeheersing) in plaats van over de inhoudelijke transformatie. De VNG wilde snel tot afspraken komen met het Rijk over de - in het AEF-rapport - aangetoonde financiële tekorten. Dit ging niet snel genoeg en dus riep de VNG arbitrage in.

Dit gedrag is niet nieuw. Reeds in 2015 schreef de Transitiecommissie Sociaal Domein: **"Wat de oorzaken ook zijn, het baart ons zorgen dat de discussie voornamelijk in de media en op bestuurlijk en brancheniveau wordt gevoerd. Het bevestigt het beeld van een onderling institutioneel wantrouwen. Dat werkt averechts, zelfs escalerend, en dat brengt een oplossing niet dichterbij."**[16]

Het financieel-technocratisch denken domineert al enkele decennia binnen de overheid en de politieke besluitvorming. Binnen gemeenteland regent het taskforces met bezuinigingsopdrachten voor het sociaal domein. Het is de gehele publieke sector die onder dit denken lijdt en de balans is zoek. Het zou niet alleen om het sluitend krijgen van de begroting moeten gaan. In de politiek zou het eerst moeten gaan over de waarden, de visie en de opgaven waar je vorm aan wilt geven. Zoals voormalig minister en voorzitter van de Raad Volksgezondheid & Samenleving Jet Bussemaker zegt: **"Idealisme en realisme gaan samen, maar graag wel in die volgorde."**[17]

[16] Transitiecommissie Sociaal Domein, derde voortgangsrapportage 'Mogelijk maken wat nodig is', 3 september 2015.
[17] Jet Bussemaker, 'Ministerie van Verbeelding – idealen en de politieke praktijk', Amsterdam 2021.

Jeugdhulp is en blijft een groeimarkt

In Nederland groeit het gebruik van jeugdhulp al jaren. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft het zorggebruik in 2019 in kaart gebracht: **"Kreeg twintig jaar geleden ongeveer 1 op de 27 kinderen en jongeren jeugdzorg, nu is dat 1 op de 8. De groei zwakt wel enigszins af, maar het zorggebruik is nog steeds hoog."**[18] Bij de dimensie sociaal gaan we in op de mogelijke verklaringen achter deze groei, en het effect die deze groei heeft op de wereld van de jeugdhulp.

Met de groei van het gebruik lopen ook de collectieve kosten op. In opdracht van het Rijk en de VNG onderzocht Onderzoeksbureau AEF in 2020 of er structureel extra middelen nodig zijn voor de uitvoering van de Jeugdwet. Het rapport van AEF bevestigt wat gemeenten al jaren zeggen: ze krijgen te weinig geld van het rijk om de Jeugdwet uit te voeren.

De kosten zijn gestegen van 3,6 miljard euro in 2015 tot 5,4 - 5,6 miljard euro in 2019. Het rijksbudget bedroeg 3,8 miljard euro. Het gemeentelijk tekort over 2019 bedroeg tussen de 1,6 en 1,8 miljard euro. Het aantal jeugdigen dat onder jeugdzorg valt, steeg de afgelopen jaren weliswaar met zestien procent, maar dat is niet de belangrijkste reden van de oplopende kosten. Achterblijvende uitstroom en de stijgende kosten per jongere zijn dat wel. Die kosten per jongere in de jeugdhulp zijn gestegen van 8.118 euro in 2015 naar 10.354 euro in 2019; een stijging van zestien procent. Slechts een deel hiervan kan verklaard worden door de prijsindex, die over dezelfde periode 7,51% betrof.

Hoewel het Rijk gemeenten al tijdelijke extra middelen beloofde voor 2019 (€ 420 miljoen eenmalig), en 2020, 2021 en 2022 (€ 300 miljoen jaarlijks) ziet de staatssecretaris dat dit de structurele problemen niet oplost. De kosten voor jeugdzorg nemen onder meer toe doordat kinderen steeds langer jeugdhulp ontvangen en de gemiddelde kosten per cliënt stijgen, zo becijferde AEF.[19] Waardoor dit precies wordt veroorzaakt, kwam niet uit het onderzoek.

AEF constateert ook dat deze kosten binnen het huidige stelsel nog verder kunnen stijgen. Volgens het onderzoeksbureau is er daarom een discussie nodig over de bedoeling van jeugdhulp en het daarbij gewenste voorzieningenniveau. Een teken dat jeugdhulp ook in de nabije toekomst gezien wordt als een groeimarkt is het feit dat buitenlandse investeerders in toenemende mate de Nederlandse jeugdhulporganisaties als investering ontdekken.

Onvoldoende inzicht in besteding middelen

In de zoektocht hoe de toenemende kosten te stoppen, wordt naarstig gezocht naar de oorzaak. Deze zoektocht richt zich vooral op de besteding van de middelen. Het rapport van AEF brengt namelijk wel de kosten van jeugdhulp in beeld, maar er is geen onderzoek gedaan naar de besteding van middelen. Gemeenten vragen het Rijk om extra geld, maar het is niet transparant welk deel van de middelen gaat naar zorgverlening, overhead of winstuitkeringen. De onafhankelijke nieuwswebsite Follow The Money doet al ongeveer een jaar onderzoek naar de besteding van de middelen in de jeugdhulp:
"Door de gegevens van gemeenten te combineren met die van de zorgaanbieders, ontstaat een database waarmee journalisten en (gemeente-)ambtenaren zelf geldstromen en tekorten kunnen opsporen. Het is een hulpmiddel om zorgcowboys te ontmaskeren en om meer inzicht te krijgen in gemeentelijke geldstromen. Hier profiteren ook de deelnemende gemeenten van."[20]

Waar AEF vooral keek naar budget, besparingsmaatregelen en eventuele aanpassing van de Jeugdwet, kijkt Follow the Money waar het geld in het huidige stelsel weglekt, waar en hoe tekorten ontstaan en hoe geldstromen lopen, zowel bij gemeenten als aanbieders.

[18] Tom van Yperen, Ans van de Maat, Joanka Prakken, 'Het groeiend jeugdzorggebruik. Duiding en Aanpak', Nederlands Jeugdinstituut 2019.
[19] Andersson Elffers Felix, 'Stelsel in groei – Een onderzoek naar financiële tekorten in de jeugdzorg' in opdracht van Ministerie van VWS, BZK, Financiën en JenV, VNG, 15 december 2020.
[20] Daan Appels, 'Jeugdzorgtekorten van gemeenten: een miljardenschip in de mist', Follow the Money 22 februari 2021.

"In de eerste twaalf maanden van het Follow the Money-onderzoek zijn 155 gemeenten benaderd. Slechts twintig gaven volledig inzicht in de bestedingen en vulden alles in. De weigerende gemeenten voerden diverse redenen aan, zoals 'capaciteitsgebrek', 'corona', 'vakantie', 'concurrentie- en marktgevoeligheid van informatie' en 'privacy'. Ook konden gemeenten gegevens niet uit hun datasystemen halen."[21]

Het blijft lastig te verdedigen dat gemeenten aan de ene kant rekenen op extra miljarden vanuit het Rijk, maar tegelijkertijd niet kunnen (of willen) vertellen hoe ze hun jeugdzorggeld besteden. Zeker met een structureel tekort van 1,7 miljard euro: daarmee wordt het publiek belang om te achterhalen hoe dit jeugdzorggat gedicht kan worden, alleen maar groter.

Zolang het niet duidelijk is waar de middelen aan worden besteed, lezen wij in Nederland regelmatig drie waarheden in de media over:

- grote jeugdhulpinstellingendie geld tekort komen en op omvallen staan;
- snel groeiende jeugdhulporganisaties met grote winsten die niet terugvloeien naar de samenleving;
- jeugdhulporganisaties met zeer grote overheadpercentages, waardoor tarieven onnodig hoog zijn en te weinig geld naar direct contact met de jeugdige gaat.

Op basis van de samenhangende dimensies kan de vraag gesteld worden of het antwoord op de financiële vragen niet op een geheel andere plek te vinden is.

Onvoldoende inzicht in data jeugdhulp

"De onafhankelijke nieuwswebsite Follow the Money ziet het onvoldoende zicht niet alleen terug bij de besteding van middelen aan jeugdhulp, maar ook jeugdhulpbreed. Basale informatie blijkt niet voorhanden te zijn: Martin Wörsdörfer, vertrekkend Kamerlid voor de VVD en portefeuillehouder Jeugdzorg, deelt die mening. Hij en Westerveld werken geregeld samen bij vragen, moties en opiniestukken. "Ik ben pas sinds 2019 woordvoerder Jeugd", zegt hij. "En oudbelastingadviseur, wat me niet meteen een in het oog springende collega maakt voor linkse partijen." Maar als de financiële complexiteit van de jeugdzorg zo onnavolgbaar is dat een scherp debat langs ideologische scheidslijnen nauwelijks zin heeft, rest er weinig anders dan basaal feitenonderzoek. "We weten heel erg weinig van onze jeugdzorg," zegt Wörsdörfer. Feitelijke vragen blijven vaak onbeantwoord, of krijgen overdreven lange antwoorden van de minister: "Zo lang dat je na afloop alweer bijna vergeten bent wat je aanvankelijk gevraagd hebt."[22]

Bij basale informatie die niet bekend is bij kamerleden, moet je denken aan het aantal aanbieders van jeugdhulp, de randvoorwaarden voor het uit huis plaatsen van kinderen of over de begeleiding van jongvolwassenen met een geschiedenis in de jeugdhulp. Ook het inzicht in wachtlijsten ontbreekt. Minister de Jonge erkent in debatten dat wachtlijsten een probleem zijn, maar hij weigert namens de overheid de wachtlijsten in kaart te brengen. Een registratiesysteem zou leiden tot bureaucratie. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de contracten met aanbieders, dus de gemeenten dienen dit te doen. Volgens Lisa Westerveld is het inzicht in de omvang van het probleem belangrijk, omdat er anders geen concrete oplossingen aangedragen kunnen worden.[23]

[21] Daan Appels, 'Jeugdzorgtekorten van gemeenten: een miljardenschip in de mist', Follow the Money 22 februari 2021.
[22,23] Lucien Hordijk, 'Hoe Hugo de Jonge op kousenvoeten jeugdzorg verliet', Follow the Money 5 maart 2021.

Jeugdhulp is als arbeidsmarkt

Het CBS becijferde dat in 2019 het jeugddomein (jeugdhulp, justitiële jeugdinstellingen, jeugdreclassering en overige instellingen) uit 1.360 instellingen bestond met werknemers. Dit vertegenwoordigde 61.430 fte, goed voor 82.740 banen.[24] Aanvullend op dit aantal werknemers werden er op dat moment 860 zelfstandigen geteld in het jeugddomein. Van deze zelfstandigen was 70% werkzaam binnen de ggz. Hierbij is de externe ondersteuning en de inzet aan overheidszijde voor de inkooptrajecten nog niet meegenomen. Ter context: in datzelfde jaar maakten 443.260 jeugdigen tot 23 jaar gebruik van jeugdhulp.[25]

Ruim 78% van de werknemers die in jeugdhulp werken zijn (zeer) tevreden met hun werk.[26] Tegelijkertijd vindt 52,3% van de werknemers in de jeugdhulp de werkdruk (veel) te hoog.[27] Astrid Rotering en Arina Kruithof van Jeugdzorg Nederland geven hier een voorbeeld van aan de hand van de caseload: "Een jeugdbeschermer heeft gemiddeld vijftien gezinnen onder zijn hoede. Wanneer je intern werkoverleg en bijscholing van de werktijd afhaalt, dan blijft er twee uur per week per kind over. Dat is dan bovendien geen contacttijd met het kind, maar tijd die voornamelijk wordt besteed aan bellen en overleggen: aan afstemmen met andere instellingen, aan het organiseren van hulpverlening (waarbij 'beschikbaar zijn' belangrijker is geworden dan 'passende zorg bieden') en vervolgens administratief afhandelen en verantwoorden. De meest kwetsbare kinderen en ouders zijn hiervan de dupe."[28]

Het aantal medewerkers dat vertrekt uit de sector van jeugdhulp ligt tussen de 16% en 20%. Dat is het hoogste uitstroompercentage van de branche Zorg en Welzijn. Mede hierdoor is er een structureel personeelstekort van 20% en een hoog ziekteverzuim (5,7%, zelfs 7,2% in het eerste kwartaal van 2020).29

Stichting Het Vergeten Kind heeft onderzoek gedaan onder 110 kinderen en jongeren van 7 tot 24 jaar. Uit het onderzoek bleek dat kinderen te maken kregen met tussen de tien en zestig verschillende jeugdhulpmedewerkers. Hoogleraar Jeugdzorg Annemiek Harder doet onderzoek naar de effectiviteit van jeugdhulptrajecten. Het continu wisselen van hulpverleners is volgens Harder slecht voor de ontwikkeling van kwetsbare kinderen. Het steeds weer opnieuw moeten leren vertrouwen en opnieuw moeten vertellen over nare gebeurtenissen is psychisch erg zwaar.[30]

Jeugdhulpinstellingen geven aan dat zij bijna niet aan personeel kunnen komen en dat het moeilijk is om personeel te behouden. Een groot deel van de flexwerkers geeft aan dat zij liever geen vast contract hebben, omdat zij nu meer kunnen verdienen dan in vaste dienst, zij geen roosterregels hebben (dat betekent de mogelijkheid om langere diensten te draaien en de mogelijkheid om langer vakantie te nemen). Ook kunnen zij zelf aangeven wanneer zij beschikbaar zijn. Om personeel aan te trekken, wordt gebruikgemaakt van financiële prikkels door instellingen. Bijvoorbeeld: een financiële bonus als je voor een nieuwe collega zorgt.[31]

Inmiddels is er in Nederland gestart met de 'Arbeidsmarkttafel jeugd'. Jeugdzorg Nederland, FNV Zorg & Welzijn, CNV Zorg & Welzijn en de ministeries VWS en J&V geven gezamenlijk uitvoering aan projecten om de jeugdzorg weer aantrekkelijk te maken, zodat mensen in de jeugdzorg willen komen werken en vooral, willen blijven werken.[32]

Tot slot nog een saillant detail: op 2 september 2019 vond de eerste staking door jeugdzorgmedewerkers ooit plaats (dus sinds de sector bestaat)! Zij staakten tegen het huidige jeugdbeleid en voor betere werkomstandigheden.

[24] www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2020/arbeidsmarktgegevens-van-het-jeugddomein-2019?onepage=true#:~:text=In%20totaal%20worden%20er%20in,zelfstandigen%20geteld%20in%20het%20jeugddomein
[25] www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-voorziening/Jeugdzorg
[26.27] CBS-cijfers 4e kwartaal 2019 www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/40/ziekteverzuim-zorg-en-welzijn-hoogst-sinds-2003
[28] Astrid Rotering en Arina Kruithof (Jeugdzorg Nederland), 'Jeugdzorg is een patiënt die geen pleisters meer aankan, maar rijp is voor de operatietafel' Volkskrant 4 maart 2021.
[29] Jeugdzorg werkt! www.jeugdzorg-werkt.nl/arbeidsmarkttafel-jeugd-gaat-aan-de-slag 31 maart 2020
[30] Petra Gaffke, Eindeloze stoet hulpverleners helpt kinderen in jeugdzorg niet: "Elke keer opnieuw mijn verhaal doen, ik werd er gek van", Eenvandaag 13 januari 2020 op https://eenvandaag.avrotros.nl/item/eindeloze-stoet-hulpverleners-helpt-kinderen-in-jeugdzorg-niet-elke-keer-opnieuw-mijn-verhaal-doen/
[31] Zorgbelang, 'Steeds meer flexwerkers in de jeugdhulp: "Wij hebben het liefste vaste krachten", e-magazine Zorgbelang op: https://emagazine.zorgbelang-brabant.nl/juli-2019/steeds-meer-flexwerkers-in-de-jeugdhulp/
[32] Jeugdzorg werkt! www.jeugdzorg-werkt.nl/arbeidsmarkttafel-jeugd-gaat-aan-de-slag 31 maart 2020

5. Wetenschap en technologie

In deze dimensie gaan we in op de stand van de wetenschap met betrekking tot jeugdhulp en preventie. Daarnaast staan we stil bij het gebruik van technologie. Ook gaat deze dimensie over innovatie: dit betekent de adaptatie van nieuwe collectieve en creatieve praktijken, gedragingen en handelingen door mensen.

Wetenschappelijke onderbouwing effectiviteit interventies jeugdhulp mager

De filosofische basis, de economische prikkels en de kritische maatschappelijke vragen hebben geleid tot een toenemende vraag naar wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit van jeugdhulp.

Het is echter juist deze wetenschappelijke onderbouwing die nog in de kinderschoenen staat. Volgens professor René Clarijs is het aantal onderzochte interventies binnen de jeugdhulp nog maar een fractie (geschat wordt enkele procenten) van wat in de sector wordt aangeboden. Ook stelt hij dat naar alle waarschijnlijkheid de komende tien à twintig jaar niet meer dan tien à twintig procent van jeugdzorginterventies evidence-based worden.[33]

Een van de zaken die deze beweging bemoeilijkt, is het systemische karakter van de verschillende factoren die een rol spelen in de effectiviteit van jeugdhulp (kind- en ouderfactoren, gezinsfunctioneren, contextuele factoren, aan- of afwezigheid van een sociaal netwerk en hulpverlening zelf). Dit maakt een wetenschappelijke onderbouwing van een jeugdhulpinterventie moeilijk. Volgens lector Onbegrepen gedrag en samenleving Bauke Koekoek is het tijd om te erkennen dat veel kennis en kunde binnen de psychische zorg voorlopig situationeel en interactioneel is. Het is nodig om deskundigheidsmacht in te ruilen voor een meer gelijkwaardigere relatie met burgers en samenleving. Dat betekent: de eigen deskundigheid kritisch beschouwen en meer interacties zoeken met de rest van de wereld.[34]

Wetenschappelijke onderbouwing effectiviteit preventie paradoxaal

Er zijn niet veel begrippen die zo verschillend worden ingezet binnen de jeugdhulp als preventie. In dit white-paper gaan we uit van de definitie van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI):

"Preventie richt zich op het voorkomen van het ontstaan van problemen, het in goede banen leiden van beginnende problematiek en het voorkomen dat problemen weer terugkeren. In het laatste geval wordt een preventieve interventie ingezet om te voorkomen dat een jongere weer terugvalt in zijn of haar problematiek en weer aanspraak moet maken op een jeugdhulptraject.

[33] René Clarijs, 'Transitie en transformatie: een nieuwe poging voor een beter jeugdbeleid', In: 'Op naar een integrale aanpak. – Ontschotting in het sociale domein', 2018.
[34] Bauke Koekoek, 'Verdwaald in het land van de labels', Trouw 17 april 2021.

Preventie kent drie niveaus:

- Universele preventie: richt zich op alle jeugdigen en hun opvoeders, bijvoorbeeld een lesprogramma voor het aanleren van sociale, emotionele en morele kerncompetenties.
- Selectieve preventie: richt zich op groepen jeugdigen en opvoeders met een verhoogd risico op problemen, bijvoorbeeld een online groepscursus voor jongeren met een ouder die psychische of verslavingsproblemen heeft.
- Geïndiceerde preventie: richt zich op individuele jeugdigen en opvoeders met een verhoogd risico op problemen en jeugdigen en opvoeders met een beginnend probleem, bijvoorbeeld een cognitief-gedrags-therapeutische interventie voor kinderen en jongeren met een negatief zelfbeeld."[35]

Preventie kan dus een groot scala aan interventies en programma's omvatten die door allerlei partijen kunnen worden uitgevoerd. Denk aan: scholen, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, jongerenwerk, zorgaanbieders, maar uiteraard ook vrijwillige partijen, zoals sport- en cultuurverenigingen, ouders en buurtbewoners. Belangrijk is dus te constateren dat preventie niet een exclusief recht is binnen de jeugdhulp, maar juist uitgaat van een cross-domein aanpak. Het gaat om de pedagogische kwaliteit van de omgeving waarin een kind opgroeit. De kern hierbij is: sociale binding, erkenning, waardering voor positief gedrag, steun van belangrijke volwassenen en basisvoorzieningen in de omgeving van kinderen en jongeren. Dit zijn factoren die bijdragen aan een sterke basis die de kans op gezond, veilig en kansrijk opgroeien en opvoeden zo groot mogelijk maakt.[36]

"Kinderen en jongeren zijn daarvoor tijdens het opgroeien afhankelijk van ouders en medeopvoeders, zoals familie, vrienden, buurtgenoten, vrijwilligers, kinder- en jongerenwerkers, leerkrachten en pedagogisch medewerkers. Een sterke basis zorgt ervoor dat ouders steun ervaren bij het opvoeden van hun kinderen en met eenvoudige opvoedvragen makkelijker terechtkunnen bij medeopvoeders."[37]

Op basis van onderzoek van het NJI en diverse "internationale onderzoeken kan geconcludeerd worden dat preventieve interventies en programma's effectief kunnen zijn in het verminderen van opvoed- en opgroei-problemen bij kinderen en jongeren. Hoewel de kosteneffectiviteit moeilijker te bewijzen is in een Nederlandse context, zijn er wel aanwijzingen dat het investeren in preventie kan lonen. Vooral preventie gericht op vroeg ingrijpen laat in de internationale context een positief effect zien op kosteneffectiviteit"[38], aldus het NJI.

Paradoxaal constateert het NJI echter ook dat "de meeste onderzoeken kleine effecten aan(tonen) van preventieve interventies". Een belangrijke reden daarvoor is dat veel van deze interventies uit losse projecten bestaan die zich richten op een klein onderdeel van de leefwereld van de doelgroep. Uit literatuur is bekend dat een doelgerichte, integrale, gecoördineerde en langdurige aanpak de impact van preventie vergroot. "Een preventieve aanpak werkt het beste wanneer gebruik wordt gemaakt van een combinatie van interventies die zich richten op meerdere risico- en beschermende factoren en wanneer er sprake is van een sterke samen-werking tussen partijen in verschillende domeinen. Daarnaast vraagt een preventieve aanpak om de inzet van bewezen effectieve interventies en het gebruik van data- en sturingsinformatie om de ontwikkeling van de doelgroep te monitoren."[39]

"Maar doordat deze interventies vaak weinig intensief en goedkoop zijn en een groot en langdurig bereik hebben, kan het juist interessant zijn om hierin te investeren. Tevens hebben preventieve interventies regelmatig een domeinoverstijgend effect en leveren ze daarmee ook kostenbesparingen over meerdere domeinen."[40]

Over de effectiviteit van preventieve jeugdinterventies en -programma's binnen de Nederlandse context is minder bekend. In veel reviews en analyses wordt vaak teruggegrepen op onderzoeken uit de VS of het Verenigd Koninkrijk. Landen die qua filosofie, inrichting en historie significant verschillen van de Nederlandse situatie.

35,36,37,38,39,40 Nederlands Jeugdinstituut, 'Effectiviteit van preventie in het jeugdveld – literatuuronderzoek', maart 2021.

Innovatie en lerend vermogen beperkt

In Nederland wordt binnen de jeugdhulp en het totale sociaal domein vaak gesproken over innovatie. Innovatie en transformatie zijn een mooi streven. Vaak gaat het alleen over het nieuwe dat gebouwd of versterkt moet worden, maar transformatie gaat ook over afscheid nemen van datgene dat onvoldoende werkt, in overvloed aanwezig is of datgene waarvoor we niet meer staan. Over dit afscheid en hoe we dat afscheid organiseren gaat het vrijwel nooit. Het streven naar zelfbehoud van organisaties is groot. Iedereen zorgt continu voor de eigen legitimiteit, de eigen benodigde middelen en uiteraard ook het eigen personeel. Jezelf overbodig maken is nog geen praktijk.

Verwachtingen en beeld van wetenschappelijke inzichten vaak overschat

In een studie naar de groei van het jeugdzorggebruik constateert het NJI dat – ondanks hetgeen hiervoor is geschilderd – de verwachtingen van preventie en jeugdzorg torenhoog zijn. "Professionals lijken veiligheidshalve vaak te kiezen voor de inzet van zorg, terwijl de resultaten van die zorg beperkt zijn. De kennisontwikkeling in de sector is namelijk nog relatief jong. Tegelijk wordt bestaande kennis te weinig gebruikt. Dat stuwt het aantal kinderen en jongeren dat in zorg zit omhoog."

E-health, online hulpverlening en blended hulpverlening

Digitale diensten en technologische hulpmiddelen geven meer mogelijkheden in de hulpverlening. Het zorgt voor een groter bereik, biedt meer flexibiliteit en kan ervoor zorgen dat mensen zichzelf kunnen helpen. Denk aan apps die helpen bij het structureren van de dag, het verminderen van stress, piekeren of een slechte nachtrust, maar ook apps voor mindfulness die kunnen helpen tijdens of na een depressie of apps waarmee je contact kan leggen met een vrijwilliger die je verder helpt. Ook in een behandeling kunnen digitale toepassingen helpen en aanbieders bieden naast fysieke gesprekken ook digitale behandeling aan. Voor kinderen en jongeren wordt in de digitale middelen steeds vaker gewerkt met een element van spel.

Technologie kan dus worden ingezet voor verschillende zaken:

- Informatie, voorlichting en advies.
- Probleemanalyses en monitoring (diagnostiek, zelftests en monitoring).
- Ondersteuning en begeleiding (contact, tips en reminders).
- Therapie en training (gedragsverandering).
- Versterken van het professionele en informele netwerk (zorgplatforms, lotgenotencontact).

Technologie wordt op verschillende manieren aangeboden:

- Webhulp.
- Mail, chatapplicaties en instant messages.
- Blended hulpverlening.
- Platform.
- Sociale media.
- Apps.
- Serious gaming/gamification.
- Sensoren.
- Domotica.
- Robotica.
- Virtual en augmented reality.
- Big data.

Om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van technologie binnen jeugdhulp, is volgens het NJI meer onderzoek nodig naar werkzame factoren en de contextuele omstandigheden.[42]

[42] Drs. Niels Zwikker, Dr. H.M. Pijnenburg, Dr. M.J.C. van Hattum, 'Oog in Oog met Digitale Technologie in de Jeugdsector', Maart 2016, op: www.nji.nl/nl/Download-NJI/Oog-in-oog-met-digitale-technologie-in-de-jeugdsector.pdf

[41] Tom van Yperen, Ans van de Maat, Joanka Prakken, 'Het groeiend jeugdzorggebruik. Duiding en Aanpak', Nederlands Jeugdinstituut 2019.

Wanneer we naar de werkpraktijk van professionals en organisaties kijken, zien we dat ICT-systemen vaak niet op elkaar zijn afgestemd en het beheer over de verantwoording en monitoring vaak nog steeds bij de professional ligt (in plaats van bij de jeugdige of het gezin). Tevens is de tendens waarneembaar dat er regie-systemen worden geïmplementeerd waarbij het beheer bij de jeugdige of het gezin ligt. Zij bepalen wie toegang heeft tot het systeem en de professionals werken samen met het gezin in een dergelijk systeem. Dergelijke systemen lossen vaak vraagstukken op rondom privacy en ook kan dit het aantal verschillende hulpverlenende instanties dat betrokken raakt verminderen. Dit vraagt echter ook van al die organisaties om niet vast te houden aan het 'eigen gebruikte systeem'.

Op beleidsniveau zien we dat veel gehanteerde systemen niet ondersteunend zijn aan professionals, beleids-makers, management en bestuur. Systemen kunnen de gevraagde informatie niet genereren of zijn zo niet ingericht, of het gebruik is zo niet geïmplementeerd. Dit heeft met name te maken met de start van het ontwerp, zo blijkt. Door aan de voorzijde onvoldoende te hebben doorgrond welke indicatoren en informatie wezenlijk zijn, worden zaken wel, niet of slechts gebrekkig vastgelegd.

Actieonderzoek

Het instituut voor Publieke Waarden werkt op basis van actieonderzoek. Zij passen dit toe op de 1% mensen met de meeste problemen. Volgens actieonderzoeker Eelke Blokker hebben deze mensen vaker een probleem met bestaanszekerheid dan met een gebrek aan samenwerking tussen hulpverleners:
"Door geld- en woonproblemen ontstaat stress. Zo ontstaan soms ook opvoedproblemen. Dan komen er wel hulpverleners, maar die hebben geen geld en ook geen goede woning te bieden. Dat zien we ook terug in grote getallen. Op basis van gegevens van zorgverzekeraars weten we dat mensen die betalingsachterstanden hebben, veel meer zorg gebruiken. 30% van het geld dat we binnen het sociaal domein rondpompen, gaat zitten in die 1% van de mensen. De bureaucratie, de werkroutines en de morele oordelen rondom bestaans-zekerheidsproblematieken zijn keihard. Zorg is veel gemakkelijker te verkrijgen. Binnen de Wmo en Jeugdwet kan bijna alles. Anders gezegd, we proberen bestaanszekerheidsproblemen op te lossen met karrevrachten aan zorgmiddelen."[43]

Volgens Eelke Blokker noemen we veel zaken onterecht complex. Zijn advies is: "Stel liever prioriteiten en begin met het uit de weg ruimen van het grootste en meest urgente probleem dat gemakkelijk op te lossen is. (...) Maak een plan van uitmuntende kwaliteit, zodat maatwerk geen willekeur wordt. Er staat geen wet een dergelijke aanpak in de weg. En geld kan het probleem ook niet zijn."[44]

Activisme en innovatie van onderop

Daar waar ontevredenheid speelt, is er ook energie tot verandering en vernieuwing. Daarop is het domein van de jeugdhulp geen uitzondering. De wereld van Hier en Nu zou niet compleet zijn als hier geen aandacht voor is. Ook omdat juist deze 'niches' een wenkend perspectief bieden voor ons reisdoel; de wereld van Daar en Dan. Uiteraard zijn er vele initiatieven te noemen en kunnen wij hier niet compleet zijn. We geven daarom een korte inkijk in enkele initiatieven met verschillende benaderingen.
Garage2020 ontwerpt oplossingen voor concrete problemen die kinderen, jongeren en hun omgeving ervaren. Dit doen zij vanuit verschillende expertises én met de mensen waar het om gaat. Het gaat dus over het innoveren van de jeugdhulp op basis van een breed netwerk van mensen die anders durven denken en doen om kinderen een kansrijke start te bieden. Alle vernieuwers zijn uitgenodigd voor Garage2020.[45]

[43,44] Eelke Blokker, 'Ruim eerst het grootste probleem uit de weg dat makkelijk op te lossen is', in: 'Zorgen over de Jeugdzorg – René Peters in gesprek met ervaringsdeskundigen, wetenschappers, bestuurders en professionals', 2021.
[45] Garage2020, op: www.garage2020.nl

De Schoenveterclub, een club op initiatief van ervaringsdeskundige Noa van Hagen en landelijk ambassadeur 'Oppakken en leren van complexe casuïstiek' Gieke Buur, wil bereiken "dat we samen zorgen voor de beste jeugdzorg".[46] Daarbij richten zij zich op de "eerlijke feedback van kinderen en ouders aan professionals om te shinen. En om zich te ontwikkelen op punten die voor kinderen en ouders belangrijk zijn."[47] Ze onderzoeken samen over welke eigenschappen hulpverleners moeten beschikken.

Levi van Dam, orthopedagoog en wetenschapper, doet onderzoek naar alternatieve vormen van jeugdhulp. Hij is gepromoveerd op een alternatieve methode: Jouw Ingebrachte Mentor, oftwel: JIM. Bij deze methode wijst een kind of jongere een vertrouwenspersoon aan die hem gedurende de tijd dat er sprake is van jeugdhulp gaat ondersteunen. Deze methode heeft het doel om uithuisplaatsing van jongeren te voorkomen.

Ook zijn er initiatieven die allianties van organisaties of personen betreffen. Die allianties proberen de jeugdhulp te veranderen op basis van het maken van plannen, petities en het voeren van een lobby. Het Changelab jeugdzorg is hier een voorbeeld van. Dit is een initiatief van Martien Kromwijk (expert sociale transities, voormalig wethouder sociaal domein) dat ondersteund wordt door Leonard Geluk namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten en Mariënne Verhoeff namens Levvel (voorheen Spirit en Bascule). Samen hebben zij een groep van 25 experts uit het veld bijeengebracht. Dat zijn ervaringsdeskundigen, professionals, wetenschappers en verantwoordelijke bestuurders van diverse organisaties en gemeenten die verbonden zijn met het vraagstuk rondom de jeugdzorg. In een serie van drie keer twee dagen, buigen zij zich over de vraag: hoe komen we tot een betekenisvolle doorbraak in de uitvoeringspraktijk voor de toekomst van de jeugdzorg in Nederland?[48]

De Jeugdsprong is een ander voorbeeld van een dergelijk initiatief. FNV Zorg & Welzijn en Stichting Beroepseer hebben de handen ineengeslagen voor dit initiatief. Beide organisaties pleiten al langer voor stevige veranderingen in de jeugdhulp. Zij hebben dat verwoord in de manifesten #drastischversimpelen van de FNV en 'echt doen wat nodig is' van Stichting Beroepseer. Onder voorzitterschap van Steven de Waal werken zij deze manifesten uit tot een breed en gedragen jeugdhulpadvies aan de landelijke en lokale politiek, werkgevers, jeugdwerkers, cliënten en ervaringsdeskundigen.[49]

Een recent initiatief van een andere samenwerking heet 'Samen verder'. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Kinderombudsman, Nationale Ombudsman, Nederlandse Zorgautoriteit en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving slaan de handen ineen in dit initiatief. Onder de noemer 'Samen verder' willen deze vijf organisaties gezamenlijk bijdragen aan de ambitie om de zorg voor kinderen en gezinnen duurzaam te verbeteren en een handreiking doen waar die verbetering nu nog stagneert. Dat doen zij:

- geïnspireerd door de goede praktijkvoorbeelden van wat er op dit vlak al gebeurt;
- in verbinding met ervaringen van kinderen en gezinnen en allen die hen ondersteunen;
- in de overtuiging dat we samen verder komen dan alleen.

Zij bundelen onze krachten en starten een gezamenlijk traject. Een traject op basis van het rapport 'Kinderen en gezinnen met complexe problemen samen verder helpen'. Zij willen tijdens het traject leren van de successen én de problemen die kinderen en gezinnen, hun naasten, jeugdhulpverleners, zorgaanbieders en gemeenten tegenkomen op weg naar passende zorg voor hun complexe problemen.[50]

Ook de rijksoverheid deelt kennis en goede praktijken. In de bijlage bij de 'Kamerbrief over het Rapport Stuurgroep maatregelen financiële beheerbaarheid Jeugdwet' (23 april 2021) wordt het rapport 'Eigenwijs transformeren' gedeeld. Dit rapport is afkomstig van het Verwey Jonkers Instituut en het Instituut van Management Onderzoek Radboud Universiteit Nijmegen en zij hebben de zorginhoudelijke alsook de

[46,47] De Schoenveterclub op de website: www.deschoenveterclub.nl.
[48] Changelab Jeugdzorg op de website: www.changelabjeugdzorg.nl.
[49] De Jeugdsprong op de website: www.fnv.nl/getmedia/b5a56cc0-561f-4a77-8edf-7c0d302b842b/Achtergrond-Jeugdsprong.pdf.
[50] Samen verder op de website: www.raadrvs.nl/documenten/publicaties/2021/4/20/samen-verder

bestuurlijke en organisatorische kant geduid van de praktijk bij gemeenten (Deventer, Peel en Maas, Roosendaal, Utrecht en Zaltbommel). Uit het rapport blijkt dat er niet één of enkele specifieke succes- of faalfactoren zijn. De gemeenten hebben de jeugdhulp verschillend ingericht (toegang tot - en inkoop van jeugdhulp). Echter, binnen hun context is er sprake van succes. De duiding van dat succes wordt in dit rapport gegeven.[51]

De vele verschillende benaderingen om het jeugdhulpsysteem te helpen faciliteren naar een meer gewenste werkelijkheid zijn belangrijk en broodnodig. De vraag is hoe de impact van die initiatieven kunnen verworden tot dominante praktijken, patronen en structuren. Dit zodat de initiatieven ook betekenis krijgen op een groter schaalniveau en het gehele systeem een andere realiteit zal kennen. Het lerend vermogen van en tussen organisaties is hierbij van belang, net als de mogelijkheden om schaalvergroting te kunnen toepassen. Denk aan financiering.

[51] 'Eigenwijs Transformeren op de website: www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/04/23/kamerbrief-over-rapport-stuurgroep-maatregelen-financiele-beheersbaarheid-jeugdwet

6. Sociaal

Deze dimensie gaat over de relationele dynamieken tussen mensen en welke invloed dit heeft op de positie van jeugdhulp in de Nederlandse samenleving.

Stimulerende factoren gebruik van jeugdhulp worden niet in samenhang aangepakt

Zoals in de dimensie economie al staat benoemd, groeit in Nederland het gebruik van jeugdhulp al jaren. Wat zijn hier de achterliggende sociale redenen van? Het NJI en professor René Clarijs zien een aantal ontwikkelingen in het opvoeden en opgroeien van kinderen[52] die hieraan bijdragen:

- De samenleving kent een steeds hogere geluksnorm waarbij gewone moeilijkheden in het leven worden benaderd als een probleem.
- Tegelijkertijd wordt de samenleving ook steeds minder tolerant en het succes van opvoeden en opgroeien wordt vooral neergelegd bij het individuele gezin en veel minder bij de samenleving. Bij de strubbelingen die het opvoeden oplevert, komt professionele hulp goed van pas.
- De prestatiedruk neemt toe, er worden steeds hogere eisen gesteld aan kinderen en jongeren en dit vergroot de kans dat niet iedereen deel kan hebben aan de maatschappij.
- Het aantal echtscheidingen neemt toe.
- Steeds meer kinderen leven in stiefgezinnen, adoptiegezinnen, informele gezinnen, samengestelde gezinnen (één op de tien gezinnen in Nederland), eenoudergezinnen en patchworkgezinnen, hetgeen nieuwe en complexere dynamieken met zich meebrengt.
- Niet alleen de vorm van gezinnen, maar ook de inhoud van gezinnen verandert. Volgens socioloog Abram de Swaan hebben gezinnen een verandering ondergaan van bevelshuishouding naar onderhandelingshuishouding. Dit vergt ook weer meer bagage, meer competenties van kinderen, dan enkel het strikt gehoorzamen.
- Er is voor kinderen steeds minder rust, er zijn steeds meer prikkels en steeds minder grenzen. Dat doet een groter beroep op zelfsturing en zelfbeheersing.
- Er is sprake van een steeds indringender mediagebruik waarbij ook sprake is van problematisch socialmediagebruik.
- Netwerken rondom gezinnen zijn dun geworden.
- Stresssituaties in het gezin vanwege slecht op elkaar afgestemde instellingen als school, vrije tijd en kinderopvang.[53]

[52][53] Tom van Yperen, Ans van de Maat, Joanka Prakken, 'Het groeiend jeugdzorggebruik. Duiding en Aanpak', Nederlands Jeugdinstituut 2019. René Clarijs, 'Transitie en transformatie: een nieuwe poging voor een beter jeugdbeleid', in: 'Op naar een integrale aanpak – Ontschotting in het sociale domein', 2018.

Beeldvorming, waarheidsvinding en feitenonderzoek in de jeugdzorg

Onderzoeksjournaliste Hélène van Beek heeft in haar boek 'Kinderen van de Staat' misstanden in de Nederlandse jeugdhulp beschreven aan de hand van onder andere verhalen van jeugdigen, ouders, mensen die in de jeugdzorg werken of hebben gewerkt en onderzoek. De misstanden die worden beschreven gaan voornamelijk over jeugdigen die de zwaarste vormen van (gedwongen) jeugdhulp ondervinden of zijn ondergaan.
In vergelijking met andere landen in Europa staat Nederland op eenzame hoogte op het gebied van 'uit huis plaatsen' van kinderen (42.975 kinderen woonden in 2019 bij pleegouders, in een gezinshuis of in een instelling).

"Er is geen ander land bekend waar zó veel kinderen in een tehuis of instelling wonen. (...) Enkele duizenden kinderen, tot wel drieduizend, belanden jaarlijks in de meest zware vorm van opvang; een gesloten instelling oftewel JeugdzorgPlus."[54]

In het boek 'Kinderen van de Staat' worden – op basis van gesprekken met deskundigen – ernstige twijfels gesteld bij de kwaliteit van waarheidsvinding en feitenonderzoek. Sterker nog, er wordt aangetoond dat dat niet op orde is. Van Beek haalt een gesprek met de jeugdzorgonderzoeker Harry Berndsen aan: "Kernprobleem van jeugdzorg is dat er mensen werken die zich raadsonderzoeker noemen of Veilig Thuis-onderzoeker of gezinsvoogd, maar die niet zijn berekend op hun taak."[55]

In de jeugdzorg werken voornamelijk mbo'ers en hbo'ers, stelt Berndsen. En die zijn onvoldoende opgeleid om goede rapportages te maken. Het is een veelgehoorde klacht dat de hulpverleners in de jeugdzorg wel verregaande bevoegdheden hebben, maar niet voldoende bekwaam zijn om die zware taken uit te voeren.[56]
Dit staat in contrast met andere onderzoeken en de beeldvorming dat juist het gebrek aan bevoegdheden van professionals de juiste hulp in de weg staan.

Berndsen bestudeerde in 2017, voor het tv-programma 'De Monitor', dossiers van ouders die beticht werden van kindermishandeling. In acht dossiers vond hij toen 189 (!) onwaarheden. Het is het kwalijke gevolg van knip- en plakwerk van verkeerde informatie: "Een fout in het rapport van Veilig Thuis staat ijskoud in het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming en vervolgens in het rapport van Jeugdzorg. En blijft jarenlang in stand."[57]

Ook kinderombudsman Marc Dullaert constateerde eind 2013 in een honderd pagina's tellend rapport het gebrek aan waarheidsvinding. In het rapport erkent hij dat er op het gebied van feitenonderzoek in de jeugdzorg ernstige missers worden gemaakt die grote gevolgen hebben.[58]

Gesloten jeugdzorg

Tot 2008 zaten jongeren met ernstige gedragsproblemen die geen straf opgelegd hadden gekregen, de civielrechtelijken, samen in justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) met criminele jongeren, de zogenaamde strafrechterlijken. Deze inrichtingen vielen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie.
Door toenemende maatschappelijke en politieke druk over de vermenging van deze groepen (angst voor 'besmetting' van slecht gedrag) kwam de Wet op de gesloten Jeugdzorg, waarmee ook de weg werd geëffend voor de JeugdzorgPlus-instellingen.

In het boek 'Kinderen van de Staat' van onderzoeksjournaliste Hélène van Beek constateert familie- en jeugdrechtadvocaat Maria de Jong-de Kruijff op basis van haar proefschrift 'Legitimiteit en rechtswaarborgen bij gesloten plaatsingen van kinderen', dat er sindsdien veel nieuwe instellingen zijn gebouwd en menig JJI werd omgebouwd. Bij de inwerkingtreding van de wet werd uitgegaan van vijftig plaatsen voor geheel Nederland.[59]

[54,55,56,57,59] Hélène van Beek, 'Kinderen van de Staat – Jeugdzorg in ademnood', Baarn 2020.
[58] Marc Dullaert (Kinderombudsman), 'Is de zorg gegrond?', 2013.

De werkelijkheid bleek echter anders, zo constateert Hélène van Beek. Inmiddels zijn er 1.600 plekken; dertig maal de initiële inschatting. Jaarlijks komen circa tweeduizend jongeren in de JeugdzorgPlus terecht.[60] Ze stelt dat dit komt door een gebrek aan een alternatief. Het is een verlegenheidsoplossing. Bij de komst van de Wet op de gesloten Jeugdzorg had toenmalig minister Rouvoet van Jeugd en Gezin ook alternatieve vormen in de vorm van niet-gesloten jeugdhulp in het vooruitzicht gesteld. Maria de Jong-de Kruijff komt tot de conclusie dat dit niet is gebeurd.[61]

Inmiddels zien we bij zowel gemeenten als bij aanbieders van jeugdhulp de tendens dat zij de conclusie van Maria de Jong delen: te veel jongeren komen in de JeugdzorgPlus terecht. In meerdere inkoopregio's nemen gemeenten en aanbieders de doelstelling op om nul of minder jongeren in JeugdzorgPlus te laten belanden.

De oorzaak erachter is volgens kinderpsychiater en oud-bestuurder Peter Dijkshoorn Accare (jeugdzorgorganisatie) dat we: "Een systeem hebben waarin we niet goed analyseren wat de problemen van kinderen zijn. En dan bedoel ik: alles in kaart brengen. Temperament van het kind, wat die bij aanleg heeft meegekregen, maar ook wat er in een gezin zoal gebeurt, de goede dingen, de minder goede dingen. Hoe de omgeving in elkaar zit, hoe het sociaal werkt. We creëren armoede in de samenleving. Armoede helpt niet in dit soort situaties. Als je in armoede leeft, ben je kwetsbaar als ouder. Nou, weet dat dan. Breng dat dan goed in kaart."[62]

Volgens Dijkshoorn komt de hulp niet tijdig op de mogelijke problemen als agressie, verslaving, schulden: "Dat laten we allemaal gebeuren, het gaat niet goed. En uiteindelijk komen die kinderen misvormd als ze zijn, in de JeugdzorgPlus. En de mensen die daar werken, moeten het oplossen. En daarom neem ik het voor ze op. Maar ik vind wél dat we met elkaar moeten zorgen dat we stroomopwaarts beter worden. Want dan hoeven zij dat werk zo niet meer te doen."[63]

Formeel is het doel van JeugdzorgPlus 'gedragsverandering om straks weer in de maatschappij mee te kunnen doen.' Maria de Jong stelt dat dat doel amper wordt gehaald omdat men dus te laat is.[64]

Onvoldoende rechtswaarborging

Wanneer dit deel van het jeugdhulpdomein wordt vergeleken met het medische domein en het rechterlijke domein, valt het op dat er juridisch veel minder is geregeld voor de rechtsbescherming van jeugdigen en ouders. Zo concludeert advocaat Reinier Feiner dat het terechtkomen van een jongere in de JeugdzorgPlus te makkelijk gaat. Zijn kritiek gaat met name in op de stap die na het rapport van de raadsonderzoeker volgt. De rechter neemt geen beslissing op enkel het onderzoek. Er moet sprake zijn van een tweede perspectief. Dat betekent dat een gedragsdeskundige met de plaatsing moet instemmen. Volgens Feiner stelt dit niet veel voor: "Die Verklaring gedragswetenschappen is ooit in de wet opgenomen om niet te lichtvaardig kinderen in gesloten instellingen te doen. Maar men heeft die waarborg zó uitgekleed dat, om in gesloten jeugdzorg terecht te komen, er slechts een instemmingsverklaring van een gedragswetenschapper nodig is die het kind kort van tevoren bezoekt. Die voert écht een kort gesprekje met het kind. Zo'n instemmingsverklaring is op basis van een gesprek van dertig minuten en op basis van stukken die de jeugdbescherming indient. Het is dus een heel beperkte toets. Dat is geen diagnostisch onderzoek."[65]

[60] Op basis van de Brancherapportage 2010 van Jeugdzorg Nederland lezen we dat in het jaar 2010 het gebruik van JeugdzorgPlus lag op 2.952. Dit is het aantal jeugdigen dat aan het begin van 2010 gebruikmaakte van JeugdzorgPlus opgeteld met het aantal jeugdigen dat gedurende het jaar 2010 is ingestroomd bij diezelfde zorgvorm. Het aantal plaatsen JeugdzorgPLus lag in 2010 op 1.377. Het gebruik is hoger dan de capaciteit, omdat meerdere jeugdigen gebruik kunnen maken van één plaats. Wanneer we kijken naar recente en gecontroleerde cijfers van JeugdzorgPLus door het NJI, zien we voor het jaar 2019 dat er sprake was van 1.680 plaatsen in JeugdzorgPlus, dat 1.361 unieke jeugdigen in 2019 gebruikmaakte van JeugdzorgPlus en dat het aantal jeugdigen dat in 2019 in zorg was bij JeugdzorgPlus 2.094 is.
www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-voorziening/Instelling-voor-JeugdzorgPlus

[61, 62, 63, 64, 65] Hélène van Beek, 'Kinderen van de Staat – Jeugdzorg in ademnood', Baarn 2020.

Feiner heeft tevens op basis van een WOB-verzoek bij de gemeente Rotterdijk aangetoond dat in 95% van de gevallen, gedragsdeskundigen instemden met het verzoek voor een gesloten opname. In minder dan 5% was er sprake van een ander perspectief.

"En dat had vaak niet een inhoudelijke reden. Soms bleek die jongere alsnog in een residentiële instelling (een open instelling voor jeugdzorg, red.) te kunnen verblijven waardoor het niet nodig was om naar een gesloten instelling te gaan."[66]

Wanneer je deze aanpak vergelijkt met de aanpak in het strafrecht (jeugdgevangenis) vallen grote verschillen op. Om een jongere te plaatsen in een jeugdgevangenis moeten er hoogstaande onderzoeken zijn uitgevoerd. Feiner stelt: "Binnen drie maanden is er een dubbel PO (PersoonlijkheidsOnderzoek, red.) gereed als een officier dat aanvraagt. Dan bedoel ik dat een kinder/jeugdpsychiater en een kinderpsycholoog dit bijna onafhankelijk van elkaar, in wel veertig of vijftig pagina's, echt van goede kwaliteit, op basis van meerdere gesprekken, leveren aan de rechter. Zodat de rechter bij de behandeling van de inhoudelijke zaak rekening kan houden met wat er aan de hand is. Zich de vraag kan stellen: Is iemand toerekeningsvatbaar? Maar ook: waar kan die eventueel behandeld worden?"[67]

Feiner heeft zich ook verdiept in de financiering van deze onderzoeken. Voor het onderzoek in het kader van JeugdzorgPlus is een paar honderd euro beschikbaar voor het onderzoek. In tegenstelling tot het strafrechtkader. Daar wordt twintig- tot dertigduizend euro aan de onderzoeken besteed.[68]

In het boek 'Kinderen van de Staat' worden nog meer voorbeelden genoemd van onvoldoende rechtswaarborging. Zo kan de rechterlijke machtiging voor gesloten jeugdzorg eindeloos worden verlengd. Bij het oordeel van drie of zes maanden jeugdgevangenis weten jongeren waar ze aan toe zijn. Echter, een machtiging voor gesloten jeugdzorg kan telkens worden verlengd.[69] En gezien het feit dat er geen alternatieven zijn, is dat geen zeldzaamheid.

Het rapport 'Geef nooit op! – Gebrek aan vervolghulp JeugdzorgPlus' stelde dit reeds in 2018. In dat onderzoek werd onderzocht of en hoe vaak jongeren langer dan nodig in een gesloten setting verblijven als gevolg van een gebrek aan passende en tijdige vervolghulp. In het onderzoek is gesproken met respondenten uit verschillende sectoren: advocaten, rechters, vertegenwoordigers van GI's, PC's, JeugdzorgPLus-instellingen en open voorzieningen, het CCE, en Defence for Children.

"Iedereen, unaniem, erkent dat het probleem speelt, de inschatting over hoe vaak dat voorkomt verschilt."[70]

De vraag rijst dan natuurlijk waarom dit gebeurt. In het rapport 'Geef nooit op!' worden hiervoor meerdere redenen benoemd: er is een tekort aan kleinschalige, langdurige typen voorzieningen waar maatwerk kan worden toegepast voor de meest complexe doelgroep; resultaatfinanciering kent de perverse prikkel van een opnamebereidheid van instellingen met de achterliggende financiële druk. Wachtlijst- en capaciteitsproblematiek lijkt volgens het rapport niet een een-op-eenverklaring te zijn, met de uitzonding van langdurige woonvormen.[71]

In justitiële inrichtingen of psychiatrische ziekenhuizen moet alles zeer nauwgezet geregistreerd en gerapporteerd worden – alsook een melding bij de directie of de inspectie. Binnen de JeugdzorgPlus wordt weinig gerapporteerd waardoor ook de rechtvaardigheid van de dwangmaatregelen niet kan worden gecontroleerd.

[66, 67, 68, 69] Hélène van Beek, 'Kinderen van de Staat – Jeugdzorg in ademnood', Baarn 2020.
[70, 71] Sophie Hospers en Judith van der Zwaan, 'Geef nooit op! -gebrek aan vervolghulp JeugdzorgPlus", december 2018.

In het boek 'Kinderen van de Staat' vertelt Jason het verschil in zijn dossiers:

"In de rapportages van de Bascule (psychiatrische kliniek red.) hebben ze elke dag neergezet wat er gebeurde, heel uitgebreid. In Harreveld (gesloten jeugdzorg, red.) rapporteerden ze zó weinig, zó slecht. Mijn dossier telt 28 pagina's over vier maanden. Dat is belachelijk. Op sommige dagen staat er één zin, of een paar zinnen. Er staat niet eens in hoe lang ik op mijn kamer werd opgesloten elke dag, of hoe vaak ik in de iso heb gezeten of in de chill-out. Het staat er helemaal niet in."[72]

De lector residentiele jeugdzorg Peer van der Helm benoemt ook de problematiek van deze registratie alsook melding, maar dan vanuit een andere situatie. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft onderzoek gedaan naar het groeiend aantal suïcidale jongeren in de (gesloten) jeugdzorg. Uit het onderzoek van de inspectie blijkt:
"In 2014 stapten tien jongeren, die bekend waren bij hulpverleners, uit het leven. Een van hen verbleef tijdens de daad in een gesloten jeugdhulpinstelling. Vorig jaar was dit aantal gestegen naar negentien jongeren, waarvan vijf in een gesloten jeugdhulpinstelling."[73]

Peer van der Helm stelt echter, dat de cijfers – en dus de problemen – vele malen groter zijn dan de cijfers van de Inspectie doen vermoeden.

"Pogingen die niet slagen worden niet gemeld en maar zeer wisselend door de instellingen zelf bijgehouden. Bestuurder Bas Timman van Jeugdzorg Nederland herkent het probleem en denkt dat het goed is als in de toekomst ook pogingen worden gemeld bij de inspectie. Zo kunnen problemen sneller worden gesignaleerd."[74]

Ook Peer van der Helm geeft als oorzaak: geen passende en tijdige hulp was eerder voorhanden. Echter, deze jongeren vervolgens naar gesloten jeugdzorg brengen helpt ook niet:
"Geslotenheid en vervolgens separeren zijn absoluut geen garantie dat het de jongere niet lukt om zich van het leven te beroven. Integendeel. De frequentie en heftigheid van de pogingen nemen hand over hand toe, ondanks een-op-eenbegeleiding. Wanneer je een depressief kind opsluit, wordt het alleen maar depressiever."[75]

Het ministerie van VWS heeft vanuit het actieprogramma 'Zorg voor Jeugd' besloten om 42 regionale expertteams in te richten. Dit om ervoor te zorgen dat er in complexe situaties tijdig passende hulp beschikbaar komt:

- het (boven)regionaal expertteam richt zich op complexe zorgvragen, waar de reguliere hulpverlening niet uitkomt;
- het (boven)regionaal expertteam adviseert over passende jeugdhulp, waarbij de vraag van de cliënt centraal staat. De experts zijn in staat om out-of-the-box te kunnen denken;
- het (boven)regionale expertteam leert van de complexe casuïstiek en zijn ontstaansgeschiedenis en versterkt het leren over de jeugdhulp, de samenwerking binnen de regio en het zorglandschap.[76]

In de Wet op de Jeugdzorg is veel niet vastgelegd. Zo bestaat er bijvoorbeeld geen minimumleeftijd. Dit betekent dat in Nederland ook jonge kinderen opgenomen kunnen worden in de gesloten jeugdzorg, hetgeen ook gebeurt. Onderzoeksjournaliste Van Beek toont aan dat dit ook gaat om een aanzienlijk aantal.

[72] Hélène van Beek, 'Kinderen van de Staat – Jeugdzorg in ademnood', Baarn 2020.
[73, 74, 75] Floor Ligtvoet, 'Grote zorgen over suïcidepogingen jongeren in gesloten jeugdzorg', Nieuwsuur 29 september 2018, op: nos.nl/nieuwsuur/artikel/2252605-grote-zorgen-over-suicidepogingen-jongeren-in-gesloten-jeugdzorg.html
[76] VNG, 'Experteams realiseren passende zorg', op: vng.nl/artikelen/expertteams-realiseren-passende-zorg

5% van alle kinderen in een gesloten instelling is 12 jaar of jonger. Van Beek geeft zelfs een voorbeeld van een vijfjarig meisje. De absolute aantallen in Nederland van twaalf-minners in een JeugdzorgPlus-instelling over de afgelopen jaren zijn:

- 2016: 45 kinderen jonger dan twaalf jaar.
- 2017: 51 kinderen jonger dan twaalf jaar.
- 2018: 39 kinderen jonger dan twaalf jaar.

Er is te weinig controle op de uitvoerende macht volgens Feiner:
"Wat ik heel belangrijk vind, is dat dat ik ervan overtuigd ben dat veruit de meeste kinderrechters, jeugdbeschermers, mensen die werken in instellingen, dat echt wel met hart en ziel doen."[77]

"Het grote probleem daarbij is dat iedereen denkt, en vooral de uitvoerende macht, omdat ze het beste met de kinderen voorhebben, dat controle helemaal niet zo belangrijk is. 'We willen kinderen alleen maar helpen', zeggen ze. Dat is de reden dat er in het civiele jeugdrecht veel meer ruimte is gegeven aan de uitvoerders om te handelen, zonder er goed toezicht op is."[78]

Volgens Feiner vergroot deze mentaliteit de risico's op verkeerde beslissingen en willekeur. Dit in een situatie waarbij kinderen en ouders de mogelijkheden hebben om zich goed te verdedigen, in tegenstelling tot situaties die onder het strafrecht vallen. Uitnodigingen voor rechtszittingen worden bijvoorbeeld niet aangetekend verstuurd. Dit vergroot het risico op het niet zien van de uitnodiging, zeker voor ouders die onder bewindvoering staan of in de schuldsanering zitten. Een tijdige reactie of voorbereiding is dan al zeer lastig. Binnen het strafrecht werkt dit anders. Brieven worden aangetekend verstuurd en er is de waarborging dat iemand die wordt beschuldigd, minimaal tien dagen van tevoren op de hoogte moet worden gesteld van de dagvaarding.[79]

Geen effect

In het boek 'Kinderen van de Staat' worden meerdere studies naar de effecten van gesloten jeugdzorg aangehaald. Uit de studies blijkt dat gesloten jeugdzorg niet werkt. Met name wanneer kinderen meerdere malen in de gesloten jeugdzorg zitten. Saillant detail is dat meer dan een kwart van de kinderen vaker dan één keer in een gesloten instelling zit.[80]

Over het jaar 2020 wordt door Jeugdzorg Nederland wel goed nieuws gemeld. Op 8 april 2021 publiceren zij op hun website het volgende:
"Het aantal jongeren dat in 2020 in instellingen voor JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg) is geplaatst, is met 18% gedaald ten opzichte van het jaar ervoor. Dat blijkt uit de jaarlijkse plaatsingsgegevens van Jeugdzorg-Plus. Het aantal jongeren in de JeugdzorgPlus daalt al langer. 'Dat is een goede ontwikkeling die mede het gevolg lijkt te zijn van het beleid van gemeenten en jeugdzorginstellingen, en de inzet op alternatieve en beter passende vormen van zorg,' zegt Bas Timman, bestuurslid van Jeugdzorg Nederland."[81]

Echter, er worden gelijk weer kanttekeningen geplaatst bij dit goede nieuws door Timman:
"De (forse) afname in 2020 kan deels het effect zijn van de coronacrisis waardoor jongeren minder goed in beeld waren. Bovendien kan de crisis ook leiden tot meer zorg straks. We zien nu al dat de druk op de jeugd-ggz groot is."[82]

[77, 78, 79, 80] Hélène van Beek, 'Kinderen van de Staat – Jeugdzorg in ademnood', Baarn 2020.
[81, 82] Jeugdzorg Nederland op de website: www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/forse-daling-jongeren-in-jeugdzorgplus-in-2020/

Niet beschermd

In elk geval twee commissies onderzochten de afgelopen tien jaar geweld en (seksueel) misbruik in de jeugdzorg. De eerste commissie werd geleid door Rieke Samson en de tweede commissie door Mischa de Winter. Daarbij keken zij naar de periode vanaf 1945 tot heden. Nederland schrok van de uitkomsten en er kwamen excuses van de verantwoordelijken, onder wie minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Uit het onderzoek van Commissie De Winter is gebleken dat 75% van de kinderen die na de Tweede Wereldoorlog in pleegzorg zaten, te maken hadden gehad met fysiek, verbaal (vernedering of geestelijk mishandeling) of seksueel geweld. In die 75 jaar zaten naar schatting tienduizenden kinderen in de jeugdzorg. Slachtoffers meldden over de jaren voor 1970 fysiek en psychisch geweld dat vooral uitgeoefend werd door groepsleiding en pleegouders. Na 1970 verschoof dit naar meer fysiek geweld van pupillen onderling. Ook in de meest recente periode vinden veel betrokkenen – jeugdigen en groepsleiding – het klimaat nog onveilig, vooral in de gesloten jeugdzorg, de justitiële jeugdinstellingen en de opvanglocaties voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen.[83]

Voor ex-pupillen blijkt psychisch geweld, zoals aanhoudend treiteren, vernederen en isoleren, van grote invloed op hun latere leven. Veelgenoemd worden psychosociale gezondheidsklachten, relatieproblemen en problemen met het opvoeden van eigen kinderen.

De Commissie De Winter schat op basis van representatief onderzoek dat één op de tien personen die ooit in de jeugdzorg verbleef, vaak tot zeer vaak geweld meemaakte. Bijna een kwart van de ondervraagden heeft nooit geweld meegemaakt. Uit datzelfde onderzoek bleek dat geweld in pleeggezinnen minder voorkwam dan in instellingen.[84]

Veel verschillende factoren hebben een rol gespeeld in hoe het geweld heeft kunnen gebeuren. Ten eerste de negatieve maatschappelijke kijk op het uit huis geplaatste kind werkte lange tijd geweld in de hand: strenge tucht werd veelal gezien als de manier om onmaatschappelijkheid en moreel verval van kinderen te bestrijden. Ten tweede waren de financiële middelen permanent onvoldoende om geschikt personeel te vinden en voor langere tijd aan zich te binden. Ten derde blijkt onvoldoende professionaliteit (opleiding en methodieken) een belangrijke oorzaak van geweld alsook het bij elkaar plaatsen van grote groepen kwetsbare kinderen. Ten vierde zette uitgebreide wet- en regelgeving die bescherming moet bieden aan kinderen en een bredere professionalisering van de jeugdzorg pas in de jaren negentig van de vorige eeuw door en deze is tot op heden nog niet 'af'. Tot slot heeft het toezicht op de kinderen in instellingen en pleeggezinnen in de gehele periode gebreken gekend. Doorgaans werd bij geweld niet ingegrepen. Pupillen konden of durfden niet over geweld te praten. Als er sprake was van geweld konden ze vrijwel bij niemand terecht. Het toezicht door inspecties was in de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog marginaal. Het uitgangspunt was dat de verantwoordelijkheid bij de particuliere instellingen lag. De toezichthoudende rol van de overheid werd in de jaren 70 van de vorige eeuw groter, maar bleef in de praktijk daarna vooral op afstand. Uit het onderzoek komt naar voren dat de overheid – uitgezonderd bij grote calamiteiten – nauwelijks op signalen van geweld reageerde.[85]

Naar aanleiding van Commissie De Winter kunnen slachtoffers van geweld in de jeugdzorg in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming van vijfduizend euro (!) via het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Ook heeft het Rijk gesteld dat er een website beschikbaar komt specifiek voor deze slachtoffers en waar ervaringen van andere slachtoffers worden gedeeld. Tot slot komt er een contactpunt waar slachtoffers geholpen worden om passende hulp te krijgen. Echte antwoorden op de eerdergenoemde oorzaken zijn dit niet.

[83.84.85] Commissie de Winter, 'Onvoldoende beschermd – geweld in de Nederlandse jeugdzorg 1945 - heden', juni 2019.

Armoede als risicofactor voor jeugdhulp

Vanwege corona, en de daarmee gepaard gaande economische neergang, wordt verwacht dat het aantal gezinnen in armoede in Nederland zal groeien. Het risico om in een gezin met geldzorgen op te groeien is groter voor kinderen uit eenoudergezinnen, bijstandsgezinnen, gezinnen met laagopgeleide ouders en kinderen uit migrantengezinnen en vluchtelingengezinnen.

Binnen de jeugdhulp in Nederland kennen we zes domeinen die van positieve of negatieve invloed kunnen zijn op de draagkracht en draaglast van een gezin:

- Kindfactoren.
- Ouderfactoren.
- Gezinsfunctioneren.
- Contextuele factoren.
- Sociaal netwerk.
- Hulpverlening.[86]

Armoede is een zeer belangrijke contextuele risicofactor met betrekking tot jeugdhulp. Senior-adviseur bij het Nederlands Jeugdinstituut Hilde Kalthoff schrijft op basis van onderzoek:

"Ouders die in armoede leven geven aan niet altijd in de basisbehoeften van het gezin te kunnen voorzien en stress te ervaren vanwege het leven in armoede. Door deze stress komt de band tussen ouders en kinderen soms onder druk te staan, bijvoorbeeld doordat ouders minder aandacht voor hun kinderen hebben, hun kinderen minder stimulering, structuur en ondersteuning bieden, minder vaak positief op hun kinderen reageren, of doordat er weinig momenten zijn om samen te ontspannen en plezier te maken. Ook maakt stress het moeilijker om goed te reflecteren op het eigen opvoederschap en wordt gedrag van jeugdigen eerder als problematisch gezien. Langdurige stress kan daarnaast leiden tot minder sensitiviteit in de ouder-kindinteractie, waardoor er risico op onveilige hechting ontstaat. Dit is een risicofactor voor het ontstaan van latere problemen bij het kind.

Maar armoede brengt nog meer risico's met zich mee voor de ontwikkeling van jeugdigen. Zo kunnen materiële achterstanden bijdragen aan stressklachten, slechtere concentratie op school en leerachterstanden. Armoede is daarnaast een belangrijke risicofactor voor kindermishandeling, gaat vaak samen met het leven in een minder veilige buurt, hangt samen met een ongezondere levensstijl die kan bijdragen aan een slechtere gezondheid en geeft vaker onzekerheid over het toekomstperspectief. Ook verliezen veel ouders in armoede hun sociale netwerk, wat weer kan leiden tot extra financiële en emotionele problemen."[87]

"Armoede zorgt niet automatisch voor problemen bij kinderen op lange termijn. Als armoede langdurig is en samengaat met meer risicofactoren en minder beschermende factoren, is de kans op ontwikkelingsproblemen van kinderen groot. Het betreft risicofactoren bij ouders (zoals een lage opleiding, alleenstaand ouderschap, langdurig ziek zijn), bij het kind (bijvoorbeeld moeilijk temperament) en de omgeving (een slechte woonsituatie, onveiligheid in de buurt). Hiertegenover staan beschermende factoren bij de ouders (goede relatie, veerkracht), bij het kind (zoals een makkelijk temperament) en in de omgeving (goede sociale netwerken, goed functionerende basisvoorzieningen)."[88]

Niet alleen Kalthoff, maar ook vele andere (ervarings)deskundigen uit de praktijk van jeugdhulp geven aan dat het investeren in bestaanszekerheid (inkomen en een woning) vaker de beste vorm van jeugdhulp kan zijn voor een gezin. Armoede maakt het niet alleen lastig om in de basisbehoeften te voorzien, maar werkt door in alle lagen van de behoeften piramide.

[86] Website Richtlijnen Jeugdhulp https://richtlijnenjeugdhulp.nl/gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen/goed-genoeg-opvoederschap/factoren/ 2 juli 2020.

[87,88] Hilde Kalthoff, 'Opgroeien en opvoeden in armoede. Over de leefsituatie van kinderen in armoede en de gevolgen', Nederlands Jeugdinstituut 2021.

Armoede in Nederland neemt toe

Eén miljoen mensen in Nederland moeten rondkomen van een laag inkomen. Eén op de dertien kinderen in Nederland groeit op in armoede. Als land kiezen we daar ook voor. Armoede in Nederland is een politieke keuze. Onze nationale onderzoeksinstituten erkennen dat door de lage bijstandsuitkering mensen maandelijks net-niet-genoeg krijgen (jaarlijks drieduizend euro tekort).[89] Het Sociaal en Cultureel Planbureau berekent sinds enkele jaren het zogenaamde nationale inkomenstekort: "Om het totale inkomenstekort van de arme huishoudens (inclusief zzp en mkb) aan te vullen zou in 2017 iets minder dan 2,7 miljard euro nodig zijn."[90] Dat is minder dan 1% van de jaarlijkse uitgaven van de Nederlandse overheid.

Een tekort betekent dat mensen schulden moeten maken om te kunnen overleven en als gevolg daarvan is er een schuldenindustrie ontstaan. Die industrie bestaat uit vele partijen die mensen met schulden kunnen helpen. Bijvoorbeeld de voedselbanken, sport- en cultuurfondsen, budgetmaatjes en schuldhulpverlening. Uiteindelijk overlijden arme mensen zes jaar eerder dan mensen met een hoog inkomen, zo meldde de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. Sinds 1979 is de koopkracht van de bijstand afgenomen en tot 2035 wordt de bijstand verlaagd. Werk is daarnaast geen garantie tegen armoede en geschat wordt dat schulden de samenleving zeventien miljard kosten.[91]

Passend Onderwijs en jeugdhulp

Naast de decentralisatie van de jeugdhulp in 2015 naar gemeenten, vond er nog een andere transitie plaats. Passend Onderwijs werd in 2014 ingevoerd. Binnen deze transitie werden verschillende beleidsprogramma's voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften vervangen. Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft er na vijf jaar een evaluatie plaatsgevonden naar de werking van Passend Onderwijs. Uit de evaluatie is gebleken dat de stelselwijziging voor leraren en ouders echt minder heeft opgeleverd dan gedacht. Sterker, het effect van Passend Onderwijs op leerlingen en studenten is niet goed vast te stellen. In de evaluatie worden ook de knelpunten in de afstemming met jeugdhulp benoemd:
"Scholen ervaren dat het lastig is om goede afspraken te maken met jeugdhulpverleners over ondersteuning van leerlingen die dat nodig hebben. Ze hebben te maken met wisselingen in jeugdhulpteams, met onduidelijkheid over de regie, en met wachtlijsten voor onderzoek en behandeling. Verder hebben scholen (net als ouders) last van discussies die soms ontstaan over wie welke kosten moet dragen. Knelpunten in de afstemming spelen het meeste in het speciaal onderwijs, waar relatief veel leerlingen met jeugdhulp te maken hebben."[92]

Echter, ook andersom zijn de verwachtingen niet uitgekomen. In de evaluatie wordt aangegeven dat Passend Onderwijs strikt genomen weinig directe gevolgen heeft gehad voor het handelen van leraren, dus hun dagelijkse praktijk. In de evaluatie staat:
"Er zijn landelijk niet substantieel meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het regulier onderwijs terechtgekomen. Het door leraren gerapporteerde percentage is al sinds 2008 stabiel, het gaat om 20-25% van de leerlingen in hun groep. Wel zijn er aanwijzingen dat de aard en complexiteit van de onderwijsbehoeften veranderd zijn: vaker gedragsproblemen in plaats van – of naast – leerproblemen, en vaker meervoudige problemen. Leraren hebben niet substantieel meer hulp gekregen bij de ondersteuning van deze leerlingen. Weliswaar kregen op veel plaatsen intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren extra uren, maar dat is vermoedelijk door leraren niet altijd gezien of herkend als een gevolg van Passend Onderwijs. Ook nam in het primair onderwijs het aantal onderwijsassistenten toe, maar niet zodanig dat elke leraar over deze hulp kan beschikken.

[89] Sociaal Cultureel Planbureau en Nibud.
[90, 91] Tonie Broekhuijsen, 'Armoede in Nederland (5): hoe komen we er vanaf?' Follow the Money 11 maart 2021.
[92] Guuske Ledoux, Sietske Waslander, Ton Eimers, 'Evaluatie Passend Onderwijs – Eindrapport Mei 2020', op: https://evaluatiepassendonderwijs.nl/publicaties/eindrapport-evaluatie-passend-onderwijs/

Er is niet groot ingezet op deskundigheidsverhoging van leraren in het regulier onderwijs. De hiervoor verantwoordelijke schoolbesturen laten dit vaak over aan de scholen. Scholen geven aan dat de deskundigheid van leraren over Passend Onderwijs enigszins gegroeid is vergeleken met vijf jaar geleden. Leraren vinden zichzelf gemiddeld bekwaam genoeg om leerlingen extra te ondersteunen. Ze vragen eerder om faciliteiten (kleinere klassen, meer handen in de klas) dan om scholing."[93]

Leraren ervaren al langer meer belasting en het onderwijs moet structureel beter

In het evaluatierapport over Passend Onderwijs staat dat leraren al langer meer belasting ervaren en dat leraren die toeschrijven aan Passend Onderwijs. Echter, het rapport stelt ook dat leraren die belasting al ervoeren bij de start van Passend Onderwijs en dat betekent volgens het evaluatierapport dat er al eerder meer aan de hand is in het onderwijs. Leraren gaven bijvoorbeeld aan: te grote klassen, te veel leerlingen met ondersteuningsbehoeften, te weinig ondersteuning en te zware eisen van de inspectie. Daar bovenop kwam dan nog eens Passend Onderwijs. Leraren stellen niet de uitgangspunten van Passend Onderwijs ter discussie, maar wel de organisatie en de beschikbare faciliteiten.

Dat er meer aan de hand is in het onderwijs, blijkt ook uit het rapport 'De Staat van het Onderwijs 2021' van de Inspectie Onderwijs. Het onderwijs in Nederland moet structureel beter volgens de inspectie. De basisvaardigheden van leerlingen zijn onder de maat (onvoldoende taalvaardigheid, rekenvaardigheid en maatschappelijke vaardigheden), maar ook de kansenongelijkheid neemt toe, wat nog eens wordt versterkt door de huidige coronacrisis.[94]

[93] Guuske Ledoux, Sietske Waslander, Ton Eimers, 'Evaluatie Passend Onderwijs – Eindrapport Mei 2020', op: https://evaluatiepassendonderwijs.nl/publicaties/eindrapport-evaluatie-passend-onderwijs/

[94] Inspectie van het Onderwijs, 'De Staat van het Onderwijs 2021', 14 april 2021, op: www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2021/04/14/de-staat-van-het-onderwijs-2021

7. Ruimte

In deze dimensie wordt gekeken naar de invloed van ruimtelijke en fysieke omgevingsinvloeden binnen de wereld van de jeugdhulp.

Invloed ruimtelijke kwaliteit geen issue in gesprekken

In het gesprek over de wereld van de jeugdhulp en in de literatuur lijkt de ruimtelijke inrichting nagenoeg volledig afwezig. 'Lijkt', want als de randvoorwaarden voor een gezond opvoed- en opgroeiklimaat verder worden geanalyseerd, wordt duidelijk dat deze impliciet wel degelijk een belangrijke rol spelen.

Voor het ontwikkelen van sociale binding is een plek nodig waar een kind langdurig op een plek kan blijven, een omgeving waarin ontmoeting mogelijk is (fysiek). Kijkend naar de jeugdhulp specifiek, is onderzoek hiernaar nagenoeg niet aanwezig. Echter, in een aanpalend domein, de medische wereld, is dit wel onderzocht.

Zo stelde Mobach in 2009 in zijn boek 'Een organisatie van vlees en steen'[95] dat de ruimtelijke omgeving duidelijk invloed heeft op het genezingsproces van patiënten in een medische context. De positieve invloed op angst, stress, pijn en depressiviteit waren helder. In de medische wereld is de betekenis van de ruimtelijke inrichting van het moderne ziekenhuis verschoven van een huisvesting tot een ondersteuningsfunctie in het medische zorgproces. De omgeving geneest mensen niet, maar kan wel zorgen voor een sneller en beter proces, zo leek het.

De ruimtelijke ongelijkheid neemt toe

De Raad Volksgezondheid & Samenleving stelt dat mentale en fysieke gezondheidsproblemen vaak nauw samenhangen met bredere maatschappelijke en ruimtelijke omstandigheden.[96] Zij adviseren dan ook om in te zetten op een gezonde, sociale leefomgeving. Niet alleen fysiek-ruimtelijk, maar ook in voorzieningen: ruimte voor ontmoeting in buurten en wijken, veilige werk-, leer- en studieomgevingen en een omgeving die uitnodigt tot gezond eten en gezond gedrag. Dat zal een omgeving zijn die chronische zorgen en stress voorkomt en zo kan bijdragen aan gelijke kansen op het gebied van gezondheid. Dit is belangrijk, want de kansenongelijkheid in onze samenleving neemt steeds verder toe, en daarmee ook de ruimtelijke ongelijkheid.[97]

[95] Mobach, M., 'Een organisatie van vlees en steen', Koninklijke Van Gorcum, 2009

[96, 97] Raad Volksgezondheid & Samenleving, 'Wissels omzetten voor een veerkrachtige samenleving – Vier prioriteiten voor de nieuwe kabinetsperiode', 5 maart 2021.

In de voorbije tien jaar is een herwaardering op gang gekomen voor de ruimtelijke inrichting van wijken. Naast aandacht voor speelvoorzieningen genereert ook de nieuwe Nationale Omgevingsverordening (NOVI) en de daaruit volgende Provinciale en Lokale uitwerkingen extra aandacht voor duurzaamheid. Dit leidt tot een toenemend aantal vergroenings- en verduurzamingsinitiatieven. In bebouwde omgeving wordt door heel Nederland gewerkt aan 'tiny forests', stadstuinen, volkstuintjes, groene schoolpleinen, etc. Hiermee werd niet alleen de relatie tussen mens en natuur hersteld en een positief effect bereikt voor de biodiversiteit, maar werd als neveneffect een impuls gegeven aan de sociale inrichting van wijken en dorpen.

8. Artistiek

Creativiteit en vindingrijkheid zijn wat de menselijke ontwikkeling heeft voortgedreven sinds het begin der tijden. In deze dimensie wordt bezien in hoeverre de dimensie artistiek deel uitmaakt van de wereld van de jeugdhulp.

Kunst raakt mensen

Kunst heeft het doel te prikkelen. Films als 'Alicia' en het Duitse 'System Crasher' zijn voorbeelden van artistieke uitingen die het grote publiek kennis hebben laten maken met de wereld van de jeugdhulp. Het Vergeten Kind Filmfestival is een ander voorbeeld waarmee getracht wordt meer bewustwording te creëren en het gesprek op gang te brengen.

Naast de herinnering kan kunst nog andere functies hebben, zoals het bieden van hoop, ruimte geven aan verdriet en leed, maar kunst kan ook bijdragen aan zelfinzicht en ontwikkeling. Onze oordelen zijn vaak oppervlakkig en/of vooringenomen, we vinden dingen snel 'vreemd', wat een defensieve houding is. Kunst breidt onze ervaringen uit en laat ons (weer) gevoelig worden voor wezenlijke zaken in het leven. De documentaire 'Alicia' (2017) van Maasja Ooms laat ons deze functies van kunst doorleven. In de documentaire volg je Alicia: Alicia is één jaar oud als ze uit huis wordt geplaatst. Via een pleeggezin komt ze op vijfjarige leeftijd terecht in een kindertehuis en als ze negen is zit ze daar nog steeds, in afwachting van plaatsing bij een nieuw gezin. Dit is het moment waarop de documentaire Alicia begint.

De film volgt drie jaar lang het dagelijkse leven van het meisje, observerend en dicht op de huid gefilmd. Hoop, verwachting, onmacht en het effect van een gebrek aan perspectief zijn direct invoelbaar. Dreigt ze hierdoor te ontsporen of zijn we getuige van een onontkoombare geschiedenis die zich herhaalt? Wie beslist er over Alicia's lot en toekomst?[98]

Doordat de documentaire drie jaar lang Alicia volgt, geeft dit een ander perspectief op het jeugdhulpsysteem. Daar waar we 'normaliter' kinderen wellicht op één moment zien binnen een instelling, onder behandeling van hulpverleners, aan de hand van 'onbegrepen gedrag', zien we in de documentaire waar het echt om gaat: een meisje dat zich in de steek gelaten voelt en snakt naar liefde en aandacht. In het hier en nu van jeugdhulp zien we dat echter niet, dan gaan we met Alicia aan de slag door middel van allerlei behandelingen voor dat 'onbegrepen gedrag'. Hoewel er door hulpverleners hard wordt gewerkt en zij echt hun best doen voor Alicia, geven we Alicia niet waar zij behoefte aan heeft: liefde en aandacht.

De gedichten van Jason Bhugwandass over jeugdhulp en wat dit met hem heeft gedaan, zijn een andere vorm van kunst. Ze maken ons bewust van het feit dat kijken naar jeugdhulp vaak vanuit een analytische houding gebeurt, maar wanneer je een gedicht leest of ernaar luistert, kom je op een ander begrip en gevoel over jeugdhulp in Nederland.

[98] Maasja Ooms, 'Alicia', 2017: www.vpro.nl/speel~VPWON_1198538~alicia-2doc~.html

Instellingskind

Ik ben gecultiveerd, het normale leven verleerd
Ik ben een instellingskind in hart en nieren
Geen normen, geen waarden en zeker geen manieren
Ik ben verpest. De jeugdzorg heeft mij nu gemaakt
Er is niks wat ik mooi vind, niks wat mij raakt
Twintig jaar, en ik ben vogelvrij
Ongeketend, onbelast, maar er is niks over van mij
Geen sprankel in mijn ogen, als ik me even niet gedraag
Geen sarcastisch antwoord op een retorische vraag
Er is niks wat mij nog maakt, en mijn zelfvertrouwen is stuk
En ik spreek geen ABN meer, want het interesseert me gewoon geen fuck
Ik durf niet meer van mijn kamer als ik dorst heb in de nacht
Cornflakes en cruesli, maar alleen op zaterdag
Maakt niet uit in welke tijd of welke ruimte ik me bevind
Je kan een kind uit de jeugdzorg halen, maar de jeugdzorg nooit uit het kind[99]

Art Brut of Outsider Art

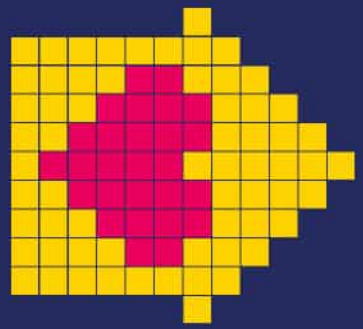
Wanneer kinderen of jongeren die gebruikmaken van jeugdhulp kunst maken, kan daarvoor de term 'Art Brut' wordt gebruikt. Deze term werd voor het eerst gebruikt in 1948 door de Franse kunstenaar Jean Dubuffet. Hij gebruikte de term voor kunstwerken die gemaakt waren door mensen die deels of geheel buiten de maatschappij staan, zoals psychiatrische patiënten, kinderen, mensen met een verstandelijke beperking, gedetineerden en 'primitieve volken'. De Engelse vertaling 'Outsider Art' werd voor het eerst gebruikt door kunstcriticus Roger Cardinal in 1972. Deze kunstvorm houdt in dat de kunst gemaakt wordt buiten de grenzen van de gevestigde normen en waarden van de cultuur om. Dubuffet en Cardinal wilden het gewone leven in ere herstellen, de poëzie laten zien van het alledaagse leven. Toevallig en wellicht ook ironisch genoeg met hetzelfde doel als dat van van de transformatie jeugdhulp: terug naar de waardering van het 'normale' leven.

Belang van design thinking en experience design is in de jeugdhulp gering

De wereld van de jeugdhulp is maar beperkt innovatief. De innovatie wordt vaak gezocht in het veranderen van het 'hoe', maar nog maar weinig in het 'wat'. Dat blijft over lange perioden hetzelfde. Juist in Design Thinking en denken in ervaringen wordt gekeken naar ideeën van buiten de sector. Echter, binnen de wereld van de jeugdhulp zijn dit nog onderbelichte elementen en denkwijzen. Er wordt gedacht vanuit professie en organisatie. In interactie met andere werelden wordt gezocht naar elementen die passen in de eigen wereld en die ingevuld kunnen worden.

Het ontwikkelen van nieuwe concepten met andere sectoren en het incorporeren van inzichten uit andere sectoren gebeurt slechts zeer mondjesmaat. Voor innovatie en transformatie is creativiteit wel een urgent en noodzakelijk begrip. Creativiteit is namelijk het proces waardoor uit de menselijke geest nieuwe inzichten tot stand komen. Deze nieuwe inzichten maken het mogelijk om nieuwe toepassingen te maken. Door creativiteit te bevorderen kan je dus organisaties stimuleren en faciliteren in het creëren van nieuwe praktijken, en daarmee is het de eerste stap van een innovatieproces. Innoveren is uiteindelijk niet veel meer dan het succesvol implementeren van een creatieve (nieuwe) toepassing.

[99] Jason Bhugwandass, 'Instellingskind', opgenomen in boek: 'Echt doen wat nodig is – Pleidooi voor kleinschalige effectieve jeugdhulp', Stichting Beroepseer 2018.

WERELD VAN AANDACHT

De wereld van het 'daar en dan' (deel 2)

Geschreven door Femke van Abeelen van Planet F
in opdracht van Stichting Het Vergeten Kind - Juni 2021

HET VERGETEN Kind

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 3

DEEL 2: DE WERELD VAN HET DAAR EN DAN 5

1. Uit niets ontstaat nooit iets 4

2. Filosofie 6

3. Politiek 10

4. Economie 12

5. Wetenschap en technologie 16

6. Sociaal 18

7. Ruimte 22

8. Artistiek 24

A. Samen werken aan een klimaat van aandacht 26

B. De huisarts, een vertrouwd gezicht in de wijk 27

C. Relatie, Ruimte en Reflectie als leidende principes 28

D. Centraal het decentrale versterken 29

E. Veiligheid 2.0 30

F. Wonen doe je op een plek die je thuis noemt 31

INLEIDING

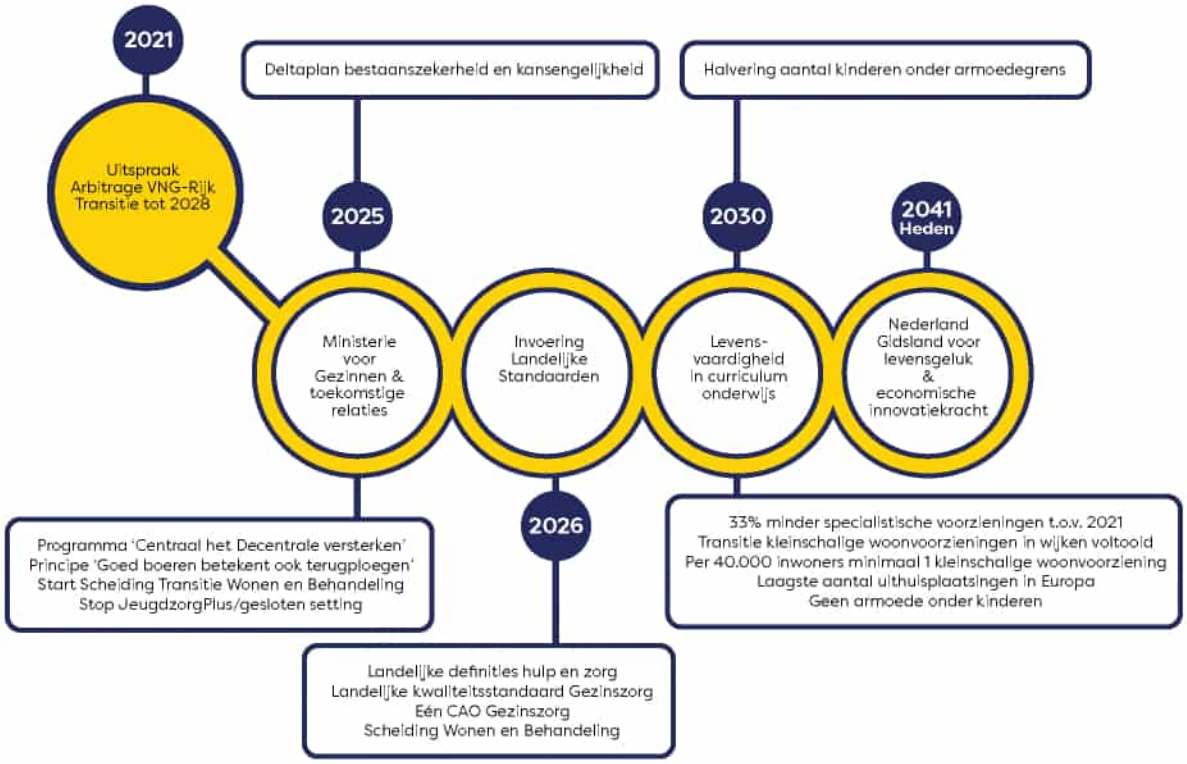
Whitepaper De Wereld van Aandacht

Dit whitepaper 'De Wereld van Aandacht' is opgesteld in opdracht van Stichting Het Vergeten Kind en bestaat uit twee delen; de wereld van het 'hier en nu' en de wereld van het 'daar en dan'.

Als kind doen we niets anders dan dromen over die andere wereld. Die wereld waar dingen anders en beter zijn. Het is die verbeeldingskracht die in ons allemaal zit, die wij willen aanboren met dit tweede deel van het whitepaper, de wereld van het 'daar en dan'.

Door verbeeldingskracht te combineren met trends, ontwikkelingen, literatuuronderzoek, ideeën en adviezen van (ervarings)deskundigen, kennisinstituten en baanbrekers, hebben wij een nieuwe wereld gecreëerd waarin onze jeugdigen leven. Een betere wereld voor jeugdigen, waarin elk kind in Nederland zich gehoord en gezien voelt, op een veilige plek woont en zich positief kan ontwikkelen, zodat het zijn/haar eigen plek vindt in de maatschappij.

Dit tweede deel kent het perspectief van 2041. Vanuit dat toekomstig perspectief wordt gekeken naar de wereld van de jeugd(hulp) op dat moment en wordt teruggekeken naar de weg en gebeurtenissen in de jaren sinds 2021. De onderstaande tijdlijn geeft hiervan een klein overzicht.

Aan de hand van zeven dimensies wordt deze nieuwe wereld beschreven en inzichtelijk gemaakt. Het doel van deze wereld is het vertellen van een nieuw verhaal. Een speculatief verhaal dat kansen en mogelijkheden schept om het 'abstracte idee van de toekomst' te visualiseren en er verbinding mee te maken. Wat zouden onze kinderen wensen dat wij beter voor hen gedaan hadden? Onze nalatenschap is niet iets dat wij achterlaten, maar iets dat wij gedurende ons leven creëren.

Deze wereld is dus geschreven voor iedereen die een bijdrage kan leveren aan die toekomstige wereld: kinderen en jongeren, ouders, grootouders, leraren, pedagogisch medewerkers, vrijwilligers, jongerenwerkers, buurtsportcoaches, wijkteams, jeugdhulpprofessionals, politici, ambtenaren, managers en bestuurders.

De wereld van het 'daar en dan' geeft niet alleen een inkijk in de wereld waarin we zouden kunnen leven, maar deze wereld reikt ook mogelijkheden aan over hoe wij deze wereld zouden kunnen creëren. Daarbij claimen wij niet dat dit de enige paden zijn die naar het spreekwoordelijke Rome leiden. We willen niet vertellen hoe het moet, maar wel willen we inspireren door middel van concrete ideeën, voorbeelden en manieren van organiseren. Deze wereld is een hulpmiddel om voorbij de grenzen van vandaag te kijken, voorbij de beleefde hinderpalen van de korte termijn en de institutionele belangen. Een hulpmiddel om op een holistische wijze te kunnen vooruitkijken naar een andere wereld in de toekomst; de wereld van het 'daar en dan'.

DEEL EEN: DE WERELD VAN HET DAAR EN DAN

1. Uit niets ontstaat nooit iets

Zoals de huidige wereld is gebouwd op de fundamenten van het verleden, zo is de wereld van 'daar en dan' ook verborgen in de huidige wereld. Ideeën, principes, gedachten en niches zijn al aanwezig in de wereld om ons heen. Soms zichtbaar, soms nog versluierd. Voor de wereld van het 'daar en dan' maken we dan ook gebruik van voorkennis van anderen en trends die op dit moment ontluiken. Deze zijn niet verborgen of geheimzinnig. Door rapporten van kennisinstituten, zoals de Sociaal-Economische Raad (SER) en het Nederlands Jeugdinstituut, tegen het licht te houden en te kijken naar gelukte en mislukte doorbraakinitiatieven, uitvindingen of processen kan een beeld worden geschetst over hoe die wereld eruit zou kunnen zien. Deze voorkennis hebben wij bij elkaar gebracht en gecombineerd met verbeeldingskracht in de voorliggende wereld van het 'daar en dan'.

Met deze wereld van het 'daar en dan' willen wij een overzicht schetsen, een panorama bieden van wat mogelijk is, zeker waar dit het ondenkbare betreft. Ogenschijnlijk ondenkbaar, want wij schrijven onze toekomst zelf.

De zeven dimensies

Zoals een land deel uitmaakt van een continent, een continent van een planeet en een planeet van een universum kan een systeem nooit alleen en op zichzelf bestaan. Het is gebouwd uit verschillende dimensies, die samen een complex ecosysteem vormen. Ter illustratie: de manier waarop we zaken organiseren, hangt af van de wijze waarop wij onze omgeving waarnemen. Dat hangt weer af van waarden en normen. Deze zijn afhankelijk van de economische status, opleiding, cultuur, enzovoorts.

Om deze complexiteit in kaart te brengen, wordt de wereld van 'daar en dan' aan de hand van zeven universele dimensies in beeld gebracht. Sommige daarvan zijn sterk ontwikkeld en aanwezig, andere zijn amper zichtbaar, maar samen maken ze onze wereld.

2. Filosofie

In de dimensie filosofie kijken we naar de dominante denkmodellen die onze samenleving vormgeven. Het zijn deze ideeën en overtuigingen in de wereld van het 'daar en dan' die het ethische en morele gedrag van mensen en organisaties bepalen. Hoe we de werkelijkheid zien bepaalt hoe we samenleven, denken en werken. Door de jaren heen veranderen verhalen en daarmee ook ons wereldbeeld.

In 2041 leven we met een ander wereldbeeld dat ontstond op basis van een gevoel van ongemak over de manier waarop wij publieke taken hadden georganiseerd. Verandering was nodig op vele vlakken en dit werd zichtbaar door de complexe vraagstukken waar de samenleving mee worstelde: de klimaatcrisis, de woningnood, toegenomen kansenongelijkheid, toenemende bestaansonzekerheid en die starre, logge en bureaucratische zorgsystemen. Het publieke domein was op dat moment nog steeds ingericht op strakke controle en regelsystemen, waarbij denken in productietermen, efficiëntie en rechtmatigheid centraal stonden. De stikstofcrisis, de COVID-19-pandemie en de toeslagenaffaire aan het begin van de jaren 20 van de eenentwintigste eeuw werkten als een vliegwiel voor een fundamentele overpeinzing over de inrichting van het publieke domein. Steeds meer mensen riepen op om de dingen daadwerkelijk anders te gaan zien. Publieke taken, zoals de hulp aan jeugdigen en onderwijs, stonden vol in het licht van heroverweging en herwaardering.

Twee waarheden die naast elkaar bestaan: standaardisering én maatwerk

Het productiedenken dat gekenmerkt wordt door (massa)productie, standaardisering, efficiency, regels en protocollen, specialisatie, kwaliteitscontrole en het voorkomen van fouten, werd verrijkt met een andere manier van denken: het complexiteitsdenken. Door het complexiteitsdenken verkregen we het inzicht dat gezinnen complexe open systemen zijn die voortdurend in verandering zijn als gevolg van de interactie tussen de gezinsleden onderling alsook tussen de gezinsleden en hun omgeving. Vele verschillende elementen en factoren kunnen een rol spelen waarom het in een gezin niet lekker draait. Daarbij hoeft geen sprake te zijn van lineaire verbanden tussen al die elementen en factoren. Om gezinnen goed te kunnen helpen was iets anders nodig dan alleen maar gestroomlijnde processen of de nauwkeurig geformuleerde zorgproducten: de menselijke maat. Ruimte voor empathie en betrokkenheid om van daaruit het juiste te kunnen doen. Elk gezin is anders en elke situatie is anders. Het is daarom belangrijk om verschil te mogen maken. Het organiseren van maatwerk werd een tweede normaal.

Geen jeugdhulp, maar gezinszorg

Door het omarmen van de complexiteit en de focus op de interacties tussen de gezinsleden onderling en ook de interacties met de omgeving te leggen, werd duidelijk dat het begrip 'jeugdhulp' niet het juiste woord was. Bijzonder gedrag van een kind of jongere kwam vaak voort uit de interacties in het gezin en diens omgeving. Denk aan chronische stress die voortkomt uit het opgroeien in kwetsbare en traumatische omstandigheden: depressies, stress of verslavingen bij ouders, vechtscheidingen of situaties van bestaansonzekerheid.

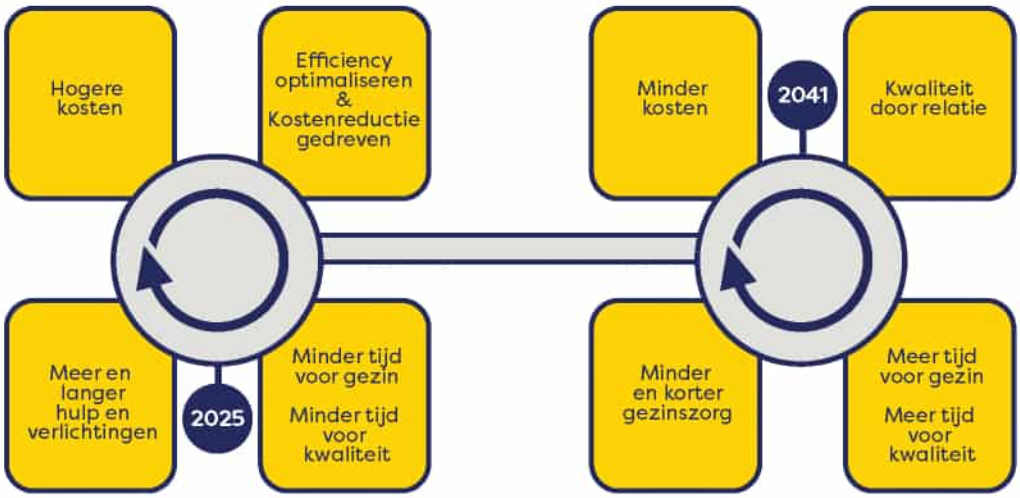
Dat leidt ertoe dat kinderen en jongeren ontregeld raken en blijven. De hulp moet zich dan ook niet alleen richten op het bijzondere gedrag van kinderen of jongeren, maar juist op de gehele omgeving. Ouders, broers, zussen, vrienden, klasgenoten, buren, het is maar net om wie het gaat. Jeugdhulp werd dan ook gezinszorg.

Aandacht en zorg vanuit het hart: ruimte, relatie en reflectie

Om te voorkomen dat we kinderen en jongeren reduceerden tot hun dossier, hun moeilijkheden of een nummer op de wachtlijst, werd het belangrijk dat professionals nabij zijn. Een houding die jongeren het gevoel geeft dat mensen geloven in hun kwaliteiten en hun toekomst. Echte aandacht die het voor kinderen mogelijk maakt om zich geliefd en aanvaard te voelen. Geen professionele afstand meer, maar aandacht, verbinding, contact en vertrouwen, zodat een gelijkwaardige relatie kan ontstaan. Deze nieuwe professionaliteit werd vertaald naar drie nieuwe R'en. Naast Rust, Reinheid en Regelmaat kenden we nu: Ruimte, Relatie en Reflectie. Geen dichtgetimmerde behandelprotocollen, maar instrumenten die Ruimte geven aan het gezin en de professional. Om die ruimte met elkaar in te vullen, moet er een wederkerige Relatie bestaan tussen het gezin en de professional die aansluit bij de motivatie en behoeften van dat gezin. Dit, zodat er wederzijds vertrouwen kan ontstaan. Om de professionaliteit van de zorgverlener te kunnen borgen én voortdurend de eigen en algemene beroepspraktijk te verbeteren, wordt sterk gestuurd op Reflectie.

Stabiliteit en continuïteit boven snel en goedkoop; oftewel: kwaliteit

Het jarenlang organiseren vanuit het begrip efficiency leidde ertoe dat de voormalige jeugdhulp steeds verder was uitgekleed. Geld was de focus. Er was onvoldoende tijd en ruimte voor de behoeften van jeugdigen, voor professionele reflectie, coaching en ontwikkeling. Dat zorgde weer voor meer angst, onveiligheid en repressief gedrag bij professionals. Het afzonderen van jongeren bleef daardoor bestaan, net als de instabiliteit van personeel door onderbezetting, personeelswisselingen en een hoog ziekteverzuim. Om aandacht en zorg vanuit het hart mogelijk te maken, veranderde de focus van geld naar kwaliteit. Voldoende tijd en ruimte voor de behoeften van kinderen, hun omgeving en professionals. Rust, stabiliteit en continuïteit. Er vond dan ook een paradigmashift plaats: sturen op basis van kwaliteit in plaats van op efficiency. Het sturen op kwaliteit leidde tot meer tijd voor het kind en het gezin evenals minder onnodige gezinszorg.

Steunende systemen

Mede door de invloed van design thinking dat in de jaren 20 van de eenentwintigste eeuw een steeds centralere rol heeft gekregen, werd de gezinszorg mensgericht georganiseerd. Niet langer zijn de specialismen, het aanbod, de financieringsstromen of de ICT-systemen van organisaties leidend voor de inrichting van die organisatie, maar bepalen de behoeften en motivatie van de gezinnen de inrichting van die organisaties. Systemen moeten dienen.

Door de voortdurende analyse van hetgeen in de praktijk gebeurde, is de voortdurende vraag op directietafels: Hoe organiseren wij waarde voor gezinnen? Wat is onze opgave en wat zijn de inspanningen die gezinnen echt verder helpen? Hoe kan een (hulp)vraag zo goed en zo snel mogelijk worden geadresseerd? Hoe organiseren we de beschikbaarheid van deskundigheid? Hoe kunnen we aan diverse toezichthouders inzicht geven over hoe goed wij ons werk doen? Organisaties gooiden het roer om en dat leidde tot een netwerk van kleinere, maar meer wendbare organisaties die werkten op basis van de nieuwe professionaliteit. Alles wat niet dienend was aan de opgave om waarde te creëren voor gezinnen braken zij af of werd aangepast. Alle aandacht ging uit naar de werkzame factoren en activiteiten die echte waarde voor gezinnen leverden. Hiermee werd de lijn van succesvolle initiatieven als het Heppie (t)Huis en de Buurtzorg de nieuwe standaard.

Publiek belang prevaleert boven institutioneel belang

Doordat we steeds meer mensgericht gingen organiseren, werd nog beter zichtbaar hoe complex de zorg en hulp tot dan toe georganiseerd was: de vele verschillende wetten, kaders, financieringsstromen en aanbieders. Meer samenhang en samenwerking was nodig, en om dat te bereiken, kwam er een omslag in denken van institutioneel belang naar publiek belang. Deze omslag werd bevorderd door het instellen van juridische en financiële prikkels. Zo kregen bestuurders van gemeenten de discretionaire bevoegdheid om grensconflicten op te lossen tussen wetten, organisaties en domeinen. Zo werden discussies over waar een hulpvraag thuishoorde - Passend Onderwijs of Gezinszorg? – snel beslecht. Ook werden financiële prikkels toegepast die samenwerking tussen organisaties stimuleren, zoals beloningsafspraken in het kader van shared savings. Organisaties werden gestimuleerd in het maken van keuzes: Welke vormen van zorg leveren wij wel en welke niet? Welke zorg is belangrijk voor de regio? Wat is onmisbaar? Waar zijn we goed in, waar zijn we niet zo goed in, waar kunnen we beter mee stoppen? Het ministerie en de gemeenten hadden in 2021 vanuit de Arbitrage over de jeugdhulpgelden gezorgd dat er een apart budget 'transitiegelden' beschikbaar was. Dit om organisaties te ondersteunen bij een zorgvuldige afbouw van vastgoed of omscholing van personeel. Bestuurders en managers die dergelijke processen zorgvuldig met empathie leidden werden gezien als topbestuurders en topmanagers. Goede voorbeelden van dergelijke organisatieveranderingen werden breed uitgedragen en gedeeld door boekpublicaties als 'De Ingreep' van Peter Bennemeer.

Tellen en patronen ontdekken in verhalen

Door onderzoek en het complexiteitsdenken zagen we in dat veel kennis over hulp aan kinderen en jongeren situationeel is. Wat bij het ene gezin had geholpen, hoefde niet per se te werken bij een ander gezin, aangezien de interacties en omstandigheden anders waren. Ook de prestatie-indicatoren hielpen organisaties en gemeenten onvoldoende bij het meten van de stand van zaken. Het aantal casussen, bereikte doelgroepen, wachtlijsten en doorlooptijden gaven nauwelijks inzicht in de vraag hoe het nu werkelijk ging met de gezinnen. Andere manieren van verantwoorden ontstonden. Steeds meer organisaties reflecteerden op verhalen van gezinnen die op een gestructureerde en gevalideerde wijze bij elkaar waren gebracht. Op basis van concrete situaties (de verhalen) kon men patronen herkennen. Patronen die de goede hulp aan gezinnen bevorderden of juist patronen die dit belemmerden. Op basis van die patronen konden vervolgens besluiten worden genomen. Bijvoorbeeld het afschaffen van bepaalde regels of juist het nemen van meer tijd in specifieke situaties. Het werd normaal om te reflecteren en te leren waardoor nieuwe manieren van denken, doen en organiseren sneller konden ontstaan.

Inclusief organiseren

Voorheen onderschreven we wel met z'n allen dat er gelijke kansen en mogelijkheden voor kinderen en volwassenen moesten zijn, zodat zij mee kunnen doen in de samenleving, maar dit bleek vaker niet de praktijk. Soms werden kinderen of volwassenen onbedoeld of onbewust uitgesloten, omdat er bijvoorbeeld geen doventolk aanwezig was. Of vonden jongeren met een migratieachtergrond minder makkelijk een stage of baan dan andere jongeren met dezelfde startkwalificatie. Of konden kinderen met bijzonder gedrag niet meedoen bij de voetbalclub of onderwijs volgen in de eigen buurt. Doordat steeds meer organisaties bij de ontwikkeling van beleid, diensten, communicatie en personeel steeds meer uitgingen van 'toegang en bruikbaarheid voor iedereen' in plaats van 'toegang en bruikbaarheid voor de gemiddelde persoon', nam het

gebruik van specialistische voorzieningen af. Kinderen en volwassenen konden gewoon meedoen. Vrijwilligers en professionals met pedagogisch werk werden anders gefaciliteerd, waardoor de handelsbekwaamheid van de (professionele) gemeenschap werd vergroot. Het is nu normaal dat reguliere oplossingen die voor iedereen werken de voorkeur krijgen boven losse oplossingen voor specifieke doelgroepen. 'Inclusief organiseren' heeft bijgedragen aan een sterke afname van specialistische voorzieningen in Nederland.

Focus op talenten en kwaliteiten

In de begin jaren van de eenentwintigste eeuw werd het concept positieve gezondheid gelanceerd. Dit concept ging uit van gezondheid als het vermogen van mensen om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden en niet de aan- of afwezigheid van ziekte. De positieve ervaringen hiermee zijn in 2041 op verschillende andere domeinen overgedragen, waaronder het onderwijs en de gezinszorg. Een gezonde gezinssituatie wordt gedefinieerd op basis van de talenten en kwaliteiten binnen het systeem in plaats van problemen, zoals het hebben van een beperking, stoornis of aandoening. Verschil in talent werd voortaan geaccepteerd. De één is goed in rekenen en de ander is goed in voetballen. De omgeving van kinderen en jongeren moet in staat zijn om het talent en de passie met elkaar te verbinden, zodat het beste in kinderen, jongeren en gezinnen naar boven wordt gehaald. Aangesproken worden op je talenten geeft energie en het ervaren van succes door kinderen en ouders versterkt het zelfvertrouwen, vergroot de mogelijkheden voor zelfexpressie, de ontwikkeling van vaardigheden en draagt daardoor bij aan het toekomstperspectief.

Samen beslissen

In 2041 is het heel normaal dat jeugdigen en gezinnen vanuit een gelijkwaardige relatie met elkaar 'werken'. Mede op basis van het boek 'De nieuwe Route' Van Anke Siegers uit 2016 is er gestuurd op de mindset van professionals en burgers: dat de regie en verantwoordelijkheid ligt bij de betrokken mensen (de gezinnen) zelf. Er is respect voor hun autonomie. Kinderen, jongeren en ouders geven niet alleen aan wat voor hen belangrijk is, maar zij beslissen ook mee in de gezinszorg die zij krijgen. Zij bedenken met elkaar voor welke vragen zij een antwoord zoeken, nemen besluiten, bepalen hun eigen aanpak en stellen bij als de situatie daarom vraagt. Professionals gaan er daarbij vanuit dat iedereen betrokken mensen nodig heeft, een netwerk. Dat zijn mensen die er onvoorwaardelijk en onbetaald zijn, ook tijdens en na eventuele gezinszorg.

De verandering in denken en zien

De wereld van 2021	Transitie	De wereld van 2041
Standaardisering van zorg	→	Standaardisering én maatwerk in zorg
Risico's vermijden en reddersmentaliteit: alles willen beheersen en oplossen	→	Acceptatie van complexe situaties: nuchterheid, bescheidenheid en een klimaat waarin fouten maken mag.
Gericht op problemen en afwijkingen	→	Gericht op mogelijkheden, talenten en kwaliteiten
Jeugdhulp: enkel gericht op kinderen en jongeren	→	Gezinszorg: gericht op het gezin en hun omgeving
Exclusief en individualistisch: specifieke hulp voor specifieke doelgroepen	→	Inclusief en handelingsbekwame gemeenschap: nadruk op services voor ieder
Professionele afstand	→	Professie vanuit het hart: aandacht, verbinding en relaties
Efficiency: goedkoop en snel	→	Kwaliteit: stabiliteit en continuïteit
Systeemwereld is leidend	→	Leefwereld is leidend en systemen steunen
Institutioneel belang	→	Publiek belang
Kritische Prestatie Indicatoren: tellen	→	Tellen en Vertellen
Deskundigheid van professionals en instellingen hebben de overhand	→	Gericht op participatie van kinderen, jongeren en ouders waarbij samen besluiten worden genomen

3. Politiek

Binnen de dimensie politiek richten we ons op machtsverhoudingen, de heersende bestuurscultuur en de governance van entiteiten.

Maatschappelijk discussie over de rol van de overheid

De toenemende flexibilisering van de arbeidsmarkt, globalisering, informatiestortvloed en technologische ontwikkelingen gaf voeding aan een groeiend gevoel van onzekerheid bij grote groepen in de samenleving. In de vroege jaren 20 van de eenentwintigste eeuw leidde dit tot een verscherping van tegenstellingen in de samenleving met een steeds verdergaande politieke versplintering tot gevolg. Het Nederlandse model van coalitievorming en polderen kwam steeds verder in het gedrang. Wat was nu de rol van de overheid, zo vroegen velen zich af. Was dat het ruimte te creëren waarin het maximeren van het geluk en welbevinden van alle individuen centraal stond, of ruimte creëren, gericht op het borgen van een menswaardige bestaansbasis voor iedereen? Bij de verkiezingen in 2025 werd duidelijk dat het sociale contract onder Nederland 'het ruimte bieden voor een menswaardig bestaan voor iedereen' was. In de daaropvolgende jaren werden ingrijpende interventies gepleegd op het gebied van bestaanszekerheid (zie ook economie), woningbouw (zie ook ruimte) en onderwijs (zie ook sociaal).

Ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties

In 2021 werd er veel gediscussieerd of de decentralisatie van jeugdhulp naar gemeenten wel de juiste keuze was geweest. Meerdere organisaties en partijen adviseerden en lobbyden om de decentralisatie terug te draaien en daarmee weer een stelselwijziging door te voeren. Mede op basis van het advies van het NJI 'Vasthoudend Transformeren' werd ervoor gekozen om dit laatste niet te doen, maar wel veranderingen door te voeren onder het programma 'Centraal het Decentrale versterken', dat in 2025 werd geïntroduceerd met de komst van o.a. het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties.

Gemeenten bleven verantwoordelijk voor de uitvoering van gezinszorg. De keuze voor gemeenten als kernspelers in het organiseren van die gezinszorg werd als correct en logisch gezien. Het leven van kinderen en jongeren speelt zich immers af in de wijken en buurten van die gemeenten. Dáár wonen familie, vrienden, buren en daar worden diepe relaties opgebouwd. Het is ook daar waar gebruik wordt gemaakt van zogenaamde basisvoorzieningen, zoals de school, verenigingen, clubs en de huisartsenpraktijk. Een gemeente is dan ook het beste in staat om op domeinoverstijgende wijze gezinszorg te organiseren. "Door op lokaal niveau sociale, ruimtelijk en economische elementen in de juiste mix te brengen, is de lokale gemeenschap (inclusief de lokale overheid) in staat om beschermende factoren voor gezinnen te versterken en een sterk preventief gezinsbeleid te voeren", zo luidde het tijdens de troonrede van 2025.

Er werd echter ook geleerd van de ervaringen met de 'eerste decentralisatie van jeugdhulp' naar gemeenten. Het was gebleken dat het irreëel was om te denken dat alle individuele gemeenten de volledige gezinszorg zelf konden organiseren. Zo was het moeilijk om administratieve processen te harmoniseren, waardoor veel bureaucratie bij zorginstellingen ontstond. Ook was de noodzakelijke samenwerking met en tussen (hoog-) specialistische zorg en Passend Onderwijs moeizaam verlopen.

Het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties kreeg de systeemverantwoordelijkheid voor gezinszorg, maar ook mandaat ten aanzien van het beleid van flankerende ministeries waar verantwoordelijkheden lagen voor kinderen, jongeren en ouders. Zo kwamen ook onderwijs, kinderopvang, jeugdcultuur, jeugdsport en kinderrechters onder mede-aansturing te staan. Door een soortgelijk ministerie voor economie en sociale zaken in te richten (ministerie van Economie en Bestaanszekerheid) ontstond een netwerkorganisatie op rijksniveau die de integraliteit die nodig was op lokaal niveau daadwerkelijk kon versterken en stimuleren.

Binnen het programma 'Centraal het Decentrale versterken' nam het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties de verantwoordelijkheid om vergaande samenwerking en standaardisering op het gebied van gezinszorg door te voeren. Een jaar na oprichting werd de eerste Standaard gelanceerd. Hierin werden kernelementen van het inkoopproces centraal vastgelegd:

- heldere definities;
- inkoop, facturatie en verantwoording (contractering, prestaties, bekostiging en contractmanagement);
- kwaliteit (standaarden die recht doen aan de diversiteit van gezinszorg (van opvoedondersteuning tot specialistische hulp).

Deze standaardisering gaf gemeenten ruimte en capaciteit om zich te focussen op inhoudelijke samenwerking in het primaire proces en het bood het professionele veld ruimte om zich te focussen op effectieve gezinszorg.

Regionale samenwerking tussen gemeenten richtte zich op de ontwikkeling en instandhouding van specialistische gezinszorg door middel van regionale expertteams die lokaal inzetbaar waren, de transformatie naar kleinschalige woonvoorzieningen in buurten en wijken alsook kennisuitwisseling ten aanzien van de toegang tot gezinszorg en het versterken van wijken en buurten door middel van beschermende factoren.

Ministerie voor en MET gezinnen en toekomstige generaties

Het principe van horizontaal en verticaal toezicht (burgertoezicht en toezicht door toezichthouders) is in 2041 ook toegepast op beleidsontwikkeling. Het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties is hierin een van de pioniers. Het ministerie bestaat niet alleen uit ambtenaren, staatssecretarissen en een minister, maar ook uit een raad van (ervarings)deskundige adviseurs. Oftewel: jongeren, (pleeg)ouders, professionals en inhoudelijke experts (wetenschap). Zij adviseren niet alleen over het te voeren beleid, maar toetsen ook de uitvoerbaarheid van het beleid in de praktijk. Als er bijvoorbeeld keuzes worden gemaakt waarbij een aanbieder of locatie ophoudt te bestaan, wordt er nadrukkelijk getoetst wat dit betekent voor jeugdigen en gezinnen en of er bijvoorbeeld sprake is van passende vervangende zorg. Het belang van kinderen en jongeren wordt dus proactief onderzocht en meegewogen in het voorbereiden van voorstellen en in de besluitvorming. Landelijk beleid wordt daarmee nadrukkelijk gericht op de ondersteuning van het werk in de praktijk.

De politiek richt zich op de lange termijn

Doordat we in Nederland geconfronteerd werden met de vele complexe crises (de klimaatcrisis, de woningnood, toegenomen kansenongelijkheid, steeds meer onzekerheid van bestaan en starre, logge en bureaucratische zorgsystemen), werd besloten om te experimenteren met nieuwe democratische vormen, zodat er effectiever gestuurd kan worden op de langetermijnproblemen van onze tijd. Zo werd onder andere de pilot 'Bewakers van de toekomst' ingericht; een politiek instituut dat de belangen van jongeren zonder stemrecht en toekomstige generaties behartigt en beschermt.

4. Economie

De dimensie economie omvat het beheer van hulpbronnen waarop de wereld van de jeugdhulp draait en de sturing daarop. Het omvat markten, belastingen, arbeid en het concept van geld als hefboom.

Een breder welvaartsbegrip: onderwijs en gezinszorg zijn een investering in de toekomst

Bij de keuze in 2025 om de sectoren onderwijs, publieke gezondheidszorg, jeugdhulp en maatschappelijk-/welzijnswerk onder de mede-aansturing te brengen van het nieuwe ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties werd uitgegaan van een ander welvaartsbegrip dan tot dan toe werd gehanteerd. In de jaren 20 van de eenentwintigste eeuw kwam steeds meer kritiek op onze economie waarin constante groei centraal stond. Er ontstond ruimte en er kwam een debat op gang over een ander welvaartsbegrip met bekende voorbeelden als de betekeniseconomie en de donuteconomie. Ook de boeken 'Fantoomgroei' en 'Ministerie van Verbeelding' van journalist Sander Heijne en oud-minister Jet Bussemaker droegen bij aan dit debat, en het nieuwe kabinet na de verkiezingen van 2025 besloot om een breder welvaartsbegrip toe te passen in de rijksbegroting. Onderwijs en gezinszorg werden voortaan niet meer opgenomen als een kostenpost, maar als een duurzame investering in onze toekomst. Het Centraal Planbureau gaat in haar rekenmodellen inmiddels ook uit van begrippen als 'investering' en 'return on social investment' in plaats van 'kosten' en 'kostenbesparing'.

Heldere definities die voor iedereen begrijpelijk zijn

Door de transformatiehype eind jaren 10 en begin jaren 20 van de eenentwintigste eeuw was er een scala aan nieuwe termen, modellen en verbloemende beleidstaal ontstaan. Enerzijds waren er ontegenzeggelijk nieuwe ideeën die om nieuwe termen vroegen, maar niet zelden was het – achteraf gezien – ook een manier om transformatie te suggereren of om de eigen positie van organisaties te borgen. Vanuit haar verantwoordelijkheid om tot standaarden voor inkoop te komen die regio's van gemeenten kunnen toepassen, heeft het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties bij het oppakken van die taak als eerste stap een eenheid van de taal in de gezinszorg doorgevoerd. Standaarden en modellen die regio's van gemeenten konden toepassen en eventueel aanpassen op bijzondere lokale omstandigheden. Het ministerie koos ervoor om bij de eenheid in taal niet alleen te kijken naar gezinszorg, maar ook naar andere vormen van zorg. Dit zodat begrip en samenwerking tussen verschillende domeinen sneller kon groeien. Het ministerie formuleerde vier kerncompetenties die binnen alle disciplines van zorg (gezinszorg, medische zorg, geestelijke gezondheidszorg en ouderenzorg) terug te vinden zijn:

1. Adviseren = handelingsadviezen, triage en diagnose.
2. Behandelen = (j-)ggz-behandelingen, operaties, zorgstraten.
3. Begeleiden = chronische zorg, ondersteuning bij het vergroten van kennis en vaardigheden, levensloopbegeleiding.
4. Wonen = pleegzorg, gezinshuis, woongroep, beschermd wonen, woonzorgcentra.

Ten aanzien van de mogelijke bekostigingsmodellen van zorg of hulpgerelateerde diensten zijn de volgende definities of betaaltitels gehanteerd:

a. Uurtarief, betalen voor tijd.
b. Vast bedrag per behandeling.
c. Abonnementstarief.
d. Beschikbaarheidsfinanciering.

Door deze eenheid in taal wordt enerzijds iedere dienst gehonoreerd voor de daadwerkelijk verrichte activiteit op de plek waar die plaatsvindt. Anderzijds biedt de beschikbaarheidsfinanciering de ruimte voor gemeenten om middelen beschikbaar te stellen voor opgaven waar meerdere organisaties aan werken.
Het stellen van heldere definities met bijbehorende kwaliteitsstandaarden en protocollen voor verantwoording en facturatie brengt een grote verlichting in de bureaucratie waar aanbieders in het verleden mee te maken hadden.

'Gezinszorg-is-niet-altijd-dé-oplossing-budget'

Om het maatwerk voor gezinnen mogelijk te maken, zorgden gemeenten dat de professionals die verantwoordelijk waren voor het organiseren van maatwerk, ook konden beschikken over een flexibel budget. Soms was een verwijzing naar een vorm van gezinszorg namelijk niet de oplossing om de stress in een gezinssituatie te verminderen, maar lag de oplossing in het creëren van meer fysieke ruimte waar de kinderen zich terug kunnen trekken. Door middel van een flexibel budget konden andere oplossingen worden georganiseerd, zoals de plaatsing van een extra wand of dakkapel. Op de langere termijn waren dergelijke oplossingen wenselijker en duurzamer, omdat een mogelijke uithuisplaatsing werd voorkomen. In de wandelgangen werd dit flexibel inzetten van middelen als snel de 'GINADOB'-aanpak (Gezinszorg is niet altijd de oplossing budget) genoemd. Inmiddels is deze term zelfs in de taalcanon van de Nederlandse taal opgenomen.

Transitiegelden dragen bij aan toekomstgericht stelsel

De arbitrage over de benodigde jeugdhulpmiddelen tussen het Rijk en de VNG (gemeenten) naar aanleiding van het AEF-rapport waarin een structureel tekort van 1,7 miljard euro was geconstateerd, was in juni 2021 afgerond. Het Rijk diende gemeenten het structurele tekort te compenseren. Het Rijk besloot om vanaf 2022 1,9 miljard euro aan gemeenten uit te keren, maar daarin wel een afbouw van structurele middelen te hanteren tot 2028. Transformeren was dus de opdracht. Het Rijk besloot daarom om incidentele middelen aan gemeenten beschikbaar te stellen om de transformatie van jeugdhulp naar gezinszorg mogelijk te maken. Hierover werden afspraken gemaakt met de regio's van gemeenten. Door de inzet van deze transitiegelden én langdurige contracten werd het mogelijk voor gemeenten om langdurige afspraken te maken met aanbieders van gezinszorg voor het bereiken van transitiedoelen door middel van bijvoorbeeld de transitie van vastgoed of de omscholing van personeel. Ook aanbieders met een te hoog overheadpercentage konden door de transitiegelden afspraken maken met gemeenten om de overhead omlaag te brengen, zodat de directe tijd voor de gezinnen omhoogging. De transitiegelden maakten zorgvuldigheid mogelijk in veranderingsprocessen en afbouwprocessen.

Invoering 'Goed boeren betekent ook terugploegen'-principe

In de beweging naar een nieuwe bestuurscultuur en de denkrichting dat markt en publiek elkaar niet uitsluiten, werd in 2025 het 'Goed boeren betekent ook voldoende terugploegen'-principe gelanceerd door de toenmalige regering. Dit betekende dat aanbieders weliswaar winst mochten maken en dat dit ook maatschappelijk aanvaardbaar was, maar dat hierbij wel een 'top-off'-punt werd gehanteerd waarboven de winsten werden afgeroomd om vervolgens weer geïnvesteerd te worden in de ontwikkeling van de strategische sectoren. Gemeenten werkten in regio's nadrukkelijk samen op het gebied van contractmanagement. Structureel werden jaarrekeningen, juridische constructies en de samenhang tussen verschillende organisaties gemonitord, bestudeerd en beoordeeld. Hierdoor werden de solide en duurzame aanbieders en diegenen die voor winstmaximalisatie gingen gescheiden en kon worden bijgestuurd waar nodig. Dit heeft in 2041 geleid tot een situatie waarin het vertrouwen in de sector zowel onder de bevolking als bij de politiek is gestegen.

Het ministerie werd gevoed met trends en ontwikkelingen door het contractmanagement van gemeenten. Op basis daarvan kon kennis worden gedeeld en werden kwaliteitsstandaarden en tarieven aangepast. De middelen die werden bespaard door transformatie (afname van specialistische voorzieningen) vloeiden vanuit het ministerie weer terug naar de gemeenschap via de gemeenten. Deze middelen investeerden gemeenten vervolgens in de versterking van basisvoorzieningen en andere beschermende factoren voor gezinnen.

Het Deltaplan bestaanszekerheid en kansengelijkheid

Naast de sectoren waarvoor het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties verantwoordelijk was, werd in de voorbije twee decennia ook een ander ministerie in toenemende mate belangrijk; het ministerie van Economie & Bestaanszekerheid. Dit ministerie werd eveneens in 2025 in het leven geroepen en was de natuurlijke opvolger van het ministerie van Sociale Zaken. Al vóór de kabinetsformatie van 2021 was het maatschappelijke debat over de afkalvende bestaanszekerheid en groeiende kansenongelijkheid geopend. Echter, toen vijftien burgemeesters opriepen om te investeren in kwetsbare wijken, werden bestaanszekerheid en kansengelijkheid hoog op de agenda gezet. De Tilburgse burgemeester Theo Weterings: "Daar zien we bijvoorbeeld dat kinderen op school komen met leerachterstand, op een plek waar de ontwikkelingsmogelijkheden al beperkt zijn van een jonge leeftijd." Volgens Weterings kunnen die kinderen later moeilijk aan werk komen of hebben ze niet de juiste start "om die mooie, toekomstrijke baan" te vinden.[1]

De herbezinning op de rol en betekenis van de overheid zorgde ervoor dat in 2025 een Deltaplan bestaanszekerheid en kansengelijkheid werd gelanceerd. Dit vormde de inhoudelijke opdracht van het nieuwe ministerie. In Nederland groeit geen enkel kind op in armoede. Dit Deltaplan had een horizon van twintig jaar en in 2030 waren de eerste voorzichtige resultaten al te zien met een halvering van kinderen die opgroeiden onder de armoedegrens. In 2041 kan geconcludeerd worden dat de vruchten van deze aanpak te overduidelijk zijn. Het aantal echtscheidingen, huiselijk geweld, verslavingsproblematiek, overgewicht en schulden zijn significant afgenomen en inmiddels hoeft geen kind op te groeien onder de armoedegrens.

Een aantal maatregelen uit het Deltaplan zijn:

- Uitbreiding van de Rotterdamwet (oftewel: Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek) waarmee gemeenten meer mogelijkheden krijgen om de leefbaarheid in kwetsbare wijken te verbeteren. Denk dan aan zaken als: extra basisonderwijs, een baangarantie voor jongeren die hun mbo-diploma halen, intensieve begeleiding van werkzoekenden en de bouw van betaalbare woningen voor de middenklasse. Voor deze aanpak werd twintig jaar uitgetrokken en vijfhonderd miljoen euro.
- Op basis van het Nieuwe Sociale Contract (zie politiek) werd het sociale bestaansminimum opnieuw gedefinieerd voor verschillende huishoudsamenstellingen. De definiëring vond niet plaats aan de hand van theoretische modellen, maar op basis van wat mensen echt nodig hebben. Dit proces wordt iedere twee jaar herhaald. Het opnieuw geijkte sociale minimum is dan ook het uitgangspunt voor bijvoorbeeld uitkeringen, het minimumloon en belastingen.
- In de kabinetsperiode 2025-2029 werd de keuze gemaakt voor een nieuw belastingstelsel. De toeslagenaffaire liet de urgentie tot een nieuw stelsel pijnlijk zien. Het uitgangspunt van een nieuw belastingstelsel was dat het voor burgers simpeler en beter te begrijpen is, dat er minder toeslagen teruggevorderd hoeven te worden aan het einde van het jaar en dat er minder eigen verantwoordelijkheid bij de burgers werd gelegd. Zo verdwenen de inkomensafhankelijke toeslagen en werden deze vervangen door een niet-inkomensafhankelijke tegemoetkoming voor zorg, huur en kind.[2]
- Op basis van het WRR-rapport 'Weten is nog geen doen' hebben veel gemeenten hun beleid en dienstverlening op het gebied van inkomensondersteuning aangepast. Niet het verdienvermogen, maar het actie- of doe-vermogen van mensen staat daarbij centraal. Vanuit de gedragswetenschappen was inmiddels bekend en aangetoond dat het vermogen van mensen om informatie te wegen en rationele keuzes te maken begrensd is. Daarom stuurden gemeenten bewust op de vereenvoudiging van systemen door formulieren, procedures en keuzes te verminderen.

[1] https://nos.nl/artikel/2382332-burgemeesters-investeer-in-kwetsbare-wijken-anders-wordt-kloof-te-groot
[2] https://www.trouw.nl/economie/na-de-toeslagenaffaire-is-het-tijd-voor-een-nieuw-belastingstelsel-dit-zijn-de-drie-scenario-s-b90fc1ba/

- Met name in de post-COVID-19-crisis werd duidelijk dat arbeidsplekken verdampt waren, omdat de voorziene uitgestelde consumptie niet op gang kwam. Door het kabinet werd om die reden in 2029 besloten om in tien dorpen en steden iedere Nederlands belastingplichtige van 18 jaar en ouder per 1 januari 2030 te voorzien van een universeel basisinkomen. Dit betekende dat iedereen een gelijk inkomen ontving, waarmee een waardige levensstandaard mogelijk werd die overeenkwam met de sociale en culturele standaard van het desbetreffende dorp of stad. Er is voor eenieder een basis waarmee hij/zij kan deelnemen aan de belangrijkste maatschappelijke functies.

Sterke vitale professionals en gezonde arbeidsmarkt voor gezinszorg

In 2041 zijn gezinszorg, onderwijs en gezondheidszorg sectoren die niet kampen met personeelstekorten of hoge ziekteverzuimcijfers. Door de verandering in de filosofie en de organisatiewijze is de waardering (en beloning) voor professionaliteit en werk hersteld. De structurele middelen en transitiegelden voor gezinszorg versterken dit effect. Er wordt geïnvesteerd in branche-brede opleidingsprogramma's, die in samenwerking tussen het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties, gemeenten, vakbonden, Jeugdzorg Nederland, opleidings- en kennisinstituten en (ervarings)deskundigen worden vormgegeven. In deze programma's wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan de ontwikkeling van leiderschap, waarmee hoge kwaliteit op sleutelposities binnen de keten van gezinszorg wordt geborgd. Zoals een hoogwaardige toegang, maar ook hoge kwaliteit van personeel en voldoende tijd bij (onderzoeks)processen in het kader van gezinsbescherming en uithuisplaatsingen. Hierdoor is het aantal uithuisplaatsingen drastisch afgenomen.

De opleidingsprogramma's zijn divers en passen bij een 'leven lang ontwikkelen'. Het gaat dus niet enkel om programma's die jonge, nieuwe mensen opleiden, maar ook om programma's die continu leren stimuleren, zoals bij- en nascholing, supervisie en intervisie. In lijn met de professionele standaard is er binnen deze programma's ook ruime aandacht voor reflectie op de algemene en eigen beroepsuitoefening. Zaken als intrinsieke motivatie om het beste te doen, het vermogen om verbinding te kunnen maken, een goede balans in kennis, praktijkervaring en intuïtie, integraal vakmanschap, aanspreekbaar zijn, staan voor de beroepsethiek. Het leveren van een bijdrage aan de beroepsontwikkeling worden nadrukkelijk aangeboden, getraind en gespiegeld.

Tijdens de gesprekken over de opleidingsprogramma's ontstond ook het idee om samen campagnes te voeren op het gebied van het werven, selecteren en trainen van personeel. Het was onwenselijk dat organisaties met elkaar concurreerden om het weinige personeel dat beschikbaar was. Ook de trend dat steeds meer personeel als flexwerker ging werken, was niet goed voor kinderen, jongeren en ouders. Dat ging ten koste van de stabiliteit en continuïteit. Daarom werden op regionaal niveau door heel Nederland gezamenlijke campagnes ingericht die zorgden voor de werving, selectie en training van personeel. Die campagnes van uitvoeringsorganisaties in regio's waren in samenwerking met de opleidingsinstituten verantwoordelijk voor de uitvoering van de opleidingsprogramma's.

Dankzij langdurige contracten tussen aanbieders en gemeenten en duidelijkheid over transitiegelden werd ondertussen gewerkt aan een gezonde werkcontext: een normale werkdruk met voldoende tijd voor gezinnen, genoeg tijd om samen te werken met andere partners in het sociaal domein en andere manieren van verantwoorden. Oftewel: er kwamen betere arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden voor professionals die in 2025 waren vastgelegd in één sectoroverstijgende CAO Gezinszorg.

5. Wetenschap en technologie

In deze dimensie gaan we in op de rol van onderzoek, wetenschap en innovatie. Ofwel: de adaptatie van nieuwe collectieve en creatieve praktijken, gedragingen en handelingen door mensen in de gezinszorg.

Continu samen leren en uitwisselen: een ontwikkelingsagenda

Aangezien de sector gezinszorg jong is en veel kennis en expertise situationeel is, investeerde het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties vanaf haar oprichting niet alleen in vernieuwing en samenwerking in het kader van opleiden en de arbeidsmarkt, maar ook in de ontwikkeling van kennis en expertise. Samen met universiteiten, kennisinstituten (NJI), adviesraden (RVS, SER, WRR), associatie wijkteams, Instituut voor Publieke Waarden, Garage2020 en (ervarings)deskundigen stelde het ministerie een ontwikkelingsagenda op. Gezamenlijk werd in beeld gebracht welke mogelijkheden en behoeften er waren om nieuwe kennis op te doen en wie dat op zich nam. Vervolgens werd met elkaar gedeeld op welke wijze die kennis gedeeld kon worden, zodat professionals, gemeenten en gezinnen hier hun voordeel mee konden doen. De ontwikkelingsagenda wordt inmiddels actief gekoppeld aan de opleidingsprogramma's, zodat de opgedane kennis ook in praktijk kan worden gebracht.

Design: gebaande paden verlaten om tot gedurfde oplossingen te komen

Naast onderzoek en het willen opdoen van nieuwe inzichten, is in 2041 het besef dat het ontwerpen van nieuwe concepten en diensten van belang is voor de continue ontwikkeling van gezinszorg in de praktijk omgezet. In de late jaren 20 van de eenentwintigste eeuw werden het aantal garages van Garage2020 door heel Nederland uitgebreid. In deze garages komen nieuwe concepten en toepassingen tot stand op basis van design thinking. Mensen met verschillende achtergronden en afkomstig uit verschillende sectoren ontwerpen samen met kinderen, jongeren, ouders en professionals nieuwe toepassingen in de gezinszorg en testen deze in de praktijk. Door een doorlopende cyclus van ontwerpen, testen en aanpassen komt verandering sneller tot stand in de praktijk.

Bewust ruimte voor nieuwe toetreders

Onder leiding van het ministerie voor Gezinnen en Toekomstige Generaties en in samenhang met het onderzoeksprogramma geven gemeenten mogelijkheden om innovatieve concepten en organisaties toe te laten treden in de gezinszorg. Het ruimte bieden aan nieuwe toetreders om het bestaande systeem op te schudden (en daarvan te leren) in combinatie met maximaal stimuleren van echte en schaalbare innovatie, helpt in het versnellen van de vele transformatieprocessen. Daarbij was wel geleerd uit de eerdere jaren van de decentralisatie jeugdhulp en aanpak van de coronapandemie. Nieuwe aanbieders met primair economische motieven werden door strak contractmanagement herkend en gecorrigeerd. Verstandige en beperkte marktwerking zorgde voor de juiste samenwerking.

Innovatie vraagt om persoonlijk leiderschap alsook moedige en vaardige bestuurders

De politiek, beleidsadviseurs, managers en bestuurders van jeugdhulporganisaties hielden elkaar altijd gevangen in een eindeloze kostbare dans, zo was de analyse van de periode tot 2025. Ieder jaar stegen de kosten voor jeugdhulp en ieder jaar kwam er extra geld bij. Echt harde transformatiedoelstellingen eisten de gemeenten voorheen niet en de sector wist dat de lokale politiek het niet aandurfde om die harde transformatiedoelstellingen te eisen. Door de arbitragegesprekken tussen gemeenten en het rijk én de toenemende druk op de toegankelijkheid van de gezinssector, veranderde dit. De solidariteit van het stelsel in het algemeen liep daadwerkelijk gevaar. Om transformatie en innovatie te kunnen leiden zijn twee zaken nodig: moed en vaardigheden. Leiders die dergelijke processen durven en kunnen leiden. Daar waar geïnvesteerd werd, wordt nu ook geïnvesteerd in bestuurlijk leiderschap. Om regio's van gemeenten en aanbieders te ondersteunen bij de grote radicale transformatie-opdrachten, zijn bewust leerkringen ingericht voor bestuurders. Vanuit andere sectoren stelden bestuurders met ervaring zich beschikbaar om hun kennis en expertise te delen in de leerkringen. Op basis van verhalen van Peter Bennemeer (hoe een buitenstaander het ziekenhuis beter maakte) en Jos de Blok (Buurtzorg) konden bestuurders met elkaar leren, reflecteren, vaardigheden vergroten en een houding ontwikkelen van 'willen, zien en doen'.

6. Sociaal

Deze dimensie gaat over de relationele dynamieken tussen mensen en welke invloed dit heeft op de positie van jeugdhulp in de Nederlandse samenleving.

Een mindsetverandering: bewust nieuwsgierig naar ouderschap

In 2041 kunnen we zonder meer stellen dat het individualisme in de afgelopen decennia de samenleving veel heeft gebracht. Waarden als recht op zelfexpressie, je eigen mening kunnen uiten en het streven naar gelijke kansen zijn niet meer weg te denken in de moderne samenleving. Tegelijkertijd werd gedurende de jaren 10 en 20 van de eenentwintigste eeuw ook de schaduwzijde hiervan helder, versterkt door de opkomende dominantie van socialmediaplatforms en op persoonlijke profielen gebaseerde zoekresultaten, reclame en nieuws- en entertainment. Het maakte het mogelijk een eigen 'bubble' te creëren van informatie, virtuele relaties en prikkels, die volstrekt aansloot op de eigen perceptie en het gewenste beeld van de werkelijkheid. Dit droeg bij aan het eroderen van sociale relaties binnen de fysieke omgeving, de lokale gemeenschappen en de samenleving als geheel. Als tegenreactie begonnen gemeenten bewust te investeren in concepten die fysieke ontmoeting en gesprekken tussen mensen stimuleerden. In het begin van de jaren 20 van de eenentwintigste eeuw nog mondjesmaat, maar al snel was een trend waarneembaar. Zo ontstonden in korte tijd lokale bondgenootschappen tussen ouders, partners en gemeenten, die met elkaar vrijblijvende bijeenkomsten organiseerden over het ouderschap. Ouders met kinderen in dezelfde leeftijd werden hierbij gefaciliteerd in het reflecteren met elkaar over leuke én minder leuke ervaringen binnen het ouderschap. En met name dat laatste bleek waardevol te zijn: 'het normaliseren van moeite en worstelingen'.

De kern in deze groepen is niet elkaar vertellen wat goed opvoeden is en welke methodieken daarvoor beschikbaar zijn, maar samen nieuwsgierig zijn: wat is er aan de hand en hoe sta ik in de situatie? Wat voel ik en wat denk ik? Welke keuzes kan ik maken? Wie heb ik om mij heen die mij kan ondersteunen? Door een groter bewustzijn blijken ouders beter in het anticiperen op gebeurtenissen in het leven, zoals het krijgen en hebben van een kind. De gesprekken blijken verder te gaan dan louter het opvoeden van kinderen. Het gaat ook over henzelf: hoe balanceer ik werk en thuis of hoe ervaar ik de relatie met mijn partner? Ouders waarderen deze gesprekken, want een luisterend oor, advies of concrete steun kan iedereen wel gebruiken. De wereld is in 2041 zeker niet minder complex geworden. Inmiddels zijn dit soort initiatieven niet meer weg te denken. Sociale steun - van familie, vrienden, buren en anderen in je eigen directe omgeving – is normaal en ook een belangrijke beschermende factor in het voorkomen van (herhaling van) kindermishandeling. Het is in Nederland weer vanzelfsprekend om je voor te bereiden op het ouderschap en met elkaar te praten over twijfels en onzekerheden.

Toekomstgericht Passend Onderwijs

Door reflectie op de snelle technologische veranderingen, zoals automatisering en de oprichting van het ministerie van gezinnen en Toekomstige Generaties, werd ook de rol van het onderwijs tegen het licht gehouden. De historicus en futurist Yuval Noah Harari verwoordde in 2019 deze reflectie als volgt: "Aangezien we niet weten hoe de arbeidsmarkt er in 2030 of 2040 uit zal zien, hebben we geen idee wat we onze kinderen nu

moeten leren. Het meeste van wat ze momenteel op school opsteken, zal tegen de tijd dat ze veertig zijn waarschijnlijk niet relevant meer zijn." En in de daaropvolgende jaren werd dat ook bewaarheid. Door de COVID-19-pandemie werd plaats- en tijdonafhankelijk werken de norm en namen digitale beroepen een hoge vlucht. In dat licht werd het curriculum heroverwogen, waarbij relationele vaardigheden als empathie deel gingen uitmaken van het onderwijs. "Empathie, het vermogen om je in te leven, dat zal zijn wat mensen onderscheidt van techniek", zo sprak de Koning uit in de - achteraf gezien historische - troonrede van 2025. Deze 'levensvaardigheden' werden in 2030 – na diverse succesvolle pilots - formeel aan het curriculum toegevoegd als aanvulling op kennisoverdracht en cognitieve vaardigheden.

Om dit goed te kunnen doen, werd er vanuit het Meerjarenakkoord Kansengelijkheid geïnvesteerd in het onderwijs, zodat hiervoor meer ruimte en tijd voor beschikbaar was. Klassen werden kleiner, leraren werden beter gefaciliteerd en de financiën voor goed onderwijs gingen direct naar de scholen toe. Scholen en leraren waren daardoor – in samenspraak met ouderraden - in staat om zelf echt passend onderwijs te organiseren. Dit heeft tot gevolg gehad dat sinds jaar en dag kinderen met extra behoeften of bijzonder gedrag vrijwel niet meer met een busje naar instellingen voor speciaal onderwijs gaan, maar gewoon naar school kunnen in de eigen buurt. Door de extra middelen is er ook ruimte om de samenwerking tussen scholen, kinderopvang en verenigingen of stichtingen in de wijk vorm te geven. Samen werken vanuit één kindgerichte ontwikkelvisie is inmiddels de normaalste zaak van de wereld. Hoewel verschillend verwoord en vormgegeven, is de verbindende kern de talentoriëntatie. Dit betekent dat wordt uitgegaan van de diverse talenten van kinderen en dat de activiteiten worden afgestemd op het bioritme van kinderen. Veel scholen leerden van innovatieve voorbeelden, zoals basisschool Wijde Wereld in Uden, die hiermee al in de jaren 10 en 20 van de eenentwintigste eeuw goede resultaten boekte.

Strategisch investeren in het derde milieu: de vrije tijd

Door de droge constatering dat een kind 5.000 uur per jaar wakker is, daarvan 940 uur op school zit, waarbij het 250 uur didactische instructie krijgt, kwam de realisering dat - naast ouders - de kinderopvang, jongerenwerkers en sport- en cultuurverenigingen een grote rol (kunnen) spelen in de ontwikkeling van een kind. Gemeenten en partners ondernamen gezamenlijk werkbezoeken naar andere landen in Europa waar overheden en partners juist veel meer tijd en geld investeerden in de vrije tijd van kinderen en waar informeel ontwikkelen met plezier (en zonder prestatiedruk) sterk georganiseerd is. Op basis van die werkbezoeken investeerden gemeenten sterk in het derde milieu van vrije tijd waarin kinderen en jongeren hun talenten kunnen ontdekken, benutten en ontwikkelen. Middelen beschikbaar stellen voor goed jongerenwerk werd normaal. Gemeenten zorgden ervoor dat er nooit financiële belemmeringen konden zijn voor kinderen om lid te worden van een vereniging of club en ouders en scholen zetten zich in om lidmaatschap te stimuleren. Deskundigheid om te leren omgaan met bijzonder gedrag werd gratis beschikbaar gesteld aan vrijwilligers bij clubs en verenigingen. Door de experimenten met basisinkomen konden meer mensen zich als vrijwilliger inzetten voor de organisaties in de vrije tijd.

Laagdrempelige en hoogwaardige toegang die voor kinderen, jongeren en ouders logisch is

Door de ontstaansgeschiedenis van de gezinszorg was de toegang waar gezinnen terechtkonden met een hulpvraag sterk versnipperd. De landelijke overheid besloot aan het begin van de eenentwintigste eeuw onder andere door de inrichting van Bureau Jeugdzorg en de Centra voor Jeugd en Gezin deze te vereenvoudigen. Uiteindelijk bleek dit niet het gewenste effect te hebben. In de vroege jaren 20 van de eenentwintigste eeuw – met de omslag in denken richting 'kind en gezin centraal in handelen' én het feit dat het in eigen regie (laten) uitvoeren van de toegang geen positief effect bleek te hebben (inhoudelijk en financieel) besloot men de toegang te koppelen aan plekken waar ouders van nature kwamen: de huisartspraktijk. Dit bleek de meest normale en logische plek voor gezinnen om een vraag te stellen. Bijna alle gemeenten in Nederland besloten vanaf 2024 om de aparte loketten af te breken en de toegang tot gezinszorg volledig onder te brengen bij de huisartsenpraktijken in de wijken, buurten en dorpen. Daar werkten namelijk jeugd- en gezinsspecialisten die gezinnen konden ondersteunen. Dit deed de jeugd- en gezinsspecialist vaak zelf door eigen expertise in te zetten als orthopedagoog of j-ggz-psycholoog en anders haalde de jeugd- en gezinsspecialist er de benodigde hulp of ondersteuning bij.

Invulling toegang volgens het 'first time right'-principe

Niet alleen werd de toegang anders gepositioneerd. Ook de onderliggende filosofie is aangepast: volgens het 'first time right'-principe. Dit betekent dat in de toegang hoogwaardige professionals werkzaam zijn: de jeugd- en gezinsspecialisten (orthopedagogen en j-ggz-psychologen). Dit principe was in de jaren 10 van de eenentwintigste eeuw al ingevoerd bij ziekenhuizen. Daar werkten op de eerste hulp bij ziekenhuizen veel artsen in opleiding of beginnende artsen. De gedachte was dat dit goedkoper was dan het inzetten van meer ervaren medisch specialisten. Echter, uit onderzoek bleek dat bij meerdere vraagstukken de startende artsen onzeker waren. Om zekerheid te krijgen, werden meerdere aanvullende onderzoeken uitgevoerd. In veel gevallen gaf dat nog steeds voldoende zekerheid en moest vervolgens de medisch specialist alsnog betrokken worden. Vaak was de uitkomst dat een opname bij nader inzien niet nodig bleek. Deze manier van werken was uiteindelijk dus niet goedkoper én zorgde ook voor onnodige zorg én bezorgdheid bij de patiënt. Meerdere ziekenhuizen voerden daarom de praktijk in dat de medische specialist aan de voorkant gelijk meekijkt in situaties van twijfel. Het aantal onderzoeken nam drastisch af, de doorloopsnelheid ging omhoog en de waardering bij de patiënten ging omhoog. Voor de toegang tot gezinszorg betekent dit het hierna omschreven:

Op basis van het gesprek heeft de huisarts inmiddels grofweg drie wegen ter beschikking:

1. bij lichamelijke klachten zelf behandelen of een medisch specialist inzetten voor behandeling;
2. bij ggz-problematiek inzet van praktijkondersteuner jeugd-ggz of doorverwijzing naar 2e lijn jeugd-ggz;
3. bij vragen over opvoeden, opgroeien of ontwikkelen hetzij handelingsadvies geven of een jeugd- en gezinsspecialist inzetten voor begeleiding.

Deze jeugd- en gezinsspecialist (orthopedagoog) kan samen met het gezin de tijd nemen om hun vraag te onderzoeken:

- Wat willen jullie?
- Wat heb je daarvoor nodig?
- Wat kan je daarin zelf doen?

Soms was een gezin al geholpen met het helder krijgen van de vragen en konden zij daar zelf mee vooruit. Anders waren er twee mogelijkheden voor vervolg.

1. De vraag van het gezin was eenvoudig, maar extra begeleiding was wel nodig. In dit geval kan de jeugd- en gezinsspecialist het volgende doen:
   a. De vaardigheden van het kind vergroten: leren omgaan met anders zijn (ADHD, autisme, hoogbegaafdheid, handicap) en sociale vaardigheidstrainingen (weerbaarheid).
   b. De vaardigheden van de ouder vergroten: leren omgaan met bijzonder gedrag, leren omgaan met een handicap, Triple P, centrering.
   c. Mocht blijken dat er toch ggz-behandelingen nodig waren, dan kon een jeugd- en gezinsspecialist deze expertise er alsnog bij halen.
2. Wanneer de vraag van een gezin complexer is, doordat er meerdere vraagstukken op meerdere leefgebieden waren (woonproblematiek, schulden, verslaving, etc.), schakelt de jeugd- en gezinsspecialist een gezinswerker in (dit is een systemisch werkende therapeut) die het gezin intensief en over een langere periode kan begeleiden. Deze gezinswerker heeft een domeinoverstijgend mandaat van andere lokale en regionale partijen (gemeente, zorgaanbieders, UWV, Passend Onderwijs, SVB, Woningbouwvereniging) om benodigde zorg, expertise of dienstverlening in te zetten. Daarbij wordt gewerkt met 100% schone overdracht van informatie. Zo wordt dubbel werk voorkomen en worden zaken niet opnieuw uitgezocht of uitgevoerd. Ook is de afspraak gemaakt dat bij verschillende perspectieven tussen organisaties over financiering, er eerst hulp wordt verleend en dat er naderhand wordt bekeken uit welk of wiens budget het wordt betaald.

Geen leeftijdsgrens, maar continuïteit naar volwassenheid

Op basis van het advies van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving werd de Jeugdwet in 2023 aangepast op de leeftijdsgrens. De gezinszorg voor jongeren werd ingericht op continuïteit naar volwassenheid, ook na de 18e verjaardag. Omdat jongeren zich tot hun 25e kunnen ontwikkelen tot veerkrachtige volwassenen, werden leeftijdsgrenzen minder scherp en kunnen regelingen doorlopen. De 100% schone overdracht is ook van toepassing bij de overgang naar volwassenheid.

We laten pas los als er sprake is van:

- een vrijwillig en onbetaald netwerk;
- een passende en betaalbare woonplek;
- een opleiding of werk dat basis biedt voor toekomst;
- voldoende inkomen en een plan op het voorkomen of oplossen van schulden;
- het zich fysiek en mentaal welbevinden, waarbij de jongere ook het vermogen heeft om disbalans te signaleren.

Gezinszorg en gezinsbescherming

In 2021 werd al erkend dat de bescherming van kinderen en jongeren te complex georganiseerd was. Te veel organisaties en instituten met verschillende verantwoordelijkheden: Veilig Thuis, gecertificeerde instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. Daarnaast kwamen de gevolgen van de bescherming vooral op het bord te liggen van de kinderen en jongeren in plaats van bij het gehele gezin. Het kind werd bijvoorbeeld uit huis geplaatst wegens bijzonder gedrag, terwijl dat gedrag voortkwam uit de context van het gezin. Daarom werd in 2022 in samenwerking met toenmalige ministeries van Justitie, VWS, VNG en de brancheorganisaties een nieuw toekomstscenario opgesteld en versneld geïmplementeerd. In plaats van de verschillende organisaties werden er Regionale Veiligheidsteams samengesteld. Hierin werd alle benodigde expertise gebundeld op ontwikkelingsbedreiging en veiligheid. Die expertise werd vervolgens beschikbaar gesteld aan onder andere gezinnen en gezinswerkers, jeugd- en gezinsspecialisten. Voor de transformatie van de bestaande organisaties naar de Regionale Veiligheidsteams werden transitiegelden beschikbaar gesteld en de Regionale Veiligheidsteams werden verantwoordelijk voor het geven van informatie en advies op basis van meldingen, het uitvoeren van onderzoeken naar veiligheid en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

Ook werd er een nieuwe en meer eenvoudigere definitie van voogdij gehanteerd:

- de opvoeders van de kinderen (daar waar de kinderen wonen) zijn altijd de Uitvoerend Voogd;
- de ouders zijn altijd Toeziend Voogd, behalve wanneer een kinderrechter de uitspraak heeft gedaan dat dit niet mogelijk is, dan is er sprake van een Externe Voogd.

De Externe Voogd van het Regionale Veiligheidsteam is niet meer verantwoordelijk voor het organiseren van een woonplek voor het kind of het gezin. Dit is de verantwoordelijkheid van de gezinswerker in samenspraak met de jeugd- en gezinsspecialist. Hierdoor heeft de Externe Voogd meer tijd beschikbaar om door te brengen met het kind. Dit had groot positief effect op de kwaliteit van processen rondom waarheidsvinding en feitenonderzoek.

De JeugdzorgPlus, zoals deze in 2021 nog bestond, is inmiddels opgeheven. Door de aandacht en kwaliteit die georganiseerd is in de keten rondom dwang worden onnodige ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen voorkomen. Hierbij is het adagium 'Als het kind niets heeft gedaan, komt dwang niet bij het kind terecht'.

7. Ruimte

In deze dimensie wordt gekeken naar de invloed van ruimtelijke en fysieke omgevingsinvloeden binnen de wereld van de jeugdhulp.

Woningen als topprioriteit!

Het bouwen van woningen werd bij de kabinetsformatie van 2021 een topprioriteit, net zoals dat was tijdens de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog. Dit betekende dat er allerlei maatregelen werden getroffen die het bouwen van betaalbare woningen stimuleerden. Zo werd bijvoorbeeld de landelijke subsidie Woningbouwimpuls voor gemeenten verlengd en uitgebreid met nog drie miljard euro extra. In de plannen voor bouwen werden nieuwe concepten voor wonen en zorg opgenomen en ook concepten van wonen voor jong-volwassenen. Door de invoering van de Omgevingswet waren gemeenten vervolgens beter in staat om wijken en buurten in te richten op de behoeften van gezinnen. Gezondheid en ontmoeting waren belangrijke principes bij die inrichting, zodat samen bewegen en spelen beter mogelijk werd. De initiële druk op de beschikbare ruimte buiten de grote steden was bij de start hoog, maar deze is in 2041 gestabiliseerd. Door slimme innovatieve concepten, zoals tiny houses, en het combineren van functies, zoals energie, micro-landbouw en vergroening, kon de groei worden opgevangen in de gebieden in de directe omgeving van de stad. Weliswaar verdwenen hiermee de harde grenzen tussen stad en platteland, maar werd gezonde recreatie in het buitengebied voor iedereen bereikbaar, ook bij verminderde mobiliteit.

Kleinschalig woonaanbod in de wijken en buurten

De traditionele grootschalige woonvoorzieningen voor kinderen en jongeren die echt niet meer thuis kunnen wonen bestaan in 2041 niet meer. Deze woonvoorzieningen lagen in 2021 nog vaak aan de rand van een dorp of stad, waardoor kinderen en jongeren niet alleen moesten verhuizen, maar dikwijls ook moesten veranderen van school, clubs en vrienden. Uit onderzoek bleek dat professionals in de specialistische jeugdhulp hun werk het beste konden doen op het niveau waar de zorg het meest effectief is; veelal de dagelijkse leefomgeving van gezinnen. Een omgeving waar de vertrouwde basisvoorzieningen bestaan en die gekoppeld is aan woonvoorzieningen. Met behulp van de transitiegelden vanuit het ministerie van Gezinnen en Toekomstige Generaties werd per regio een transformatieplan ontworpen en uitgevoerd om de afbouw van onwenselijke woonvoorzieningen te versnellen en gelijktijdig kleinschalige woonvoorzieningen op te bouwen. Omdat het aanvankelijk niet zeker was dat aanbieders met veel expertise zouden starten met kleinschalig woonaanbod, werd er ook een concentratiebeleid voor gespecialiseerde gezinszorg gevoerd, zodat capaciteit, kennis (ontwikkeling) en expertise beschikbaar bleven in regio's (alsook landelijk een dekkend aanbod).

Ondersteund door het programma 'Centraal het Decentrale versterken' maakte elke regio van gemeenten inzichtelijk welke woonvoorzieningen zij in het kader van gezinszorg nodig achtte. Dat inzicht werd gemaakt op basis van drie mogelijke redenen waarom thuis wonen niet mogelijk was:

- Ouders kunnen (tijdelijk) de opvoeding van hun kinderen niet meer aan.
- Kinderen of jongeren zijn wees geworden.
- Kinderen of jongeren lopen thuis een zeer ernstig veiligheidsrisico.

Op basis van deze inzichten werd het duidelijk voor regio's wat er nodig was op de drie woonvormen:

1. Pleeggezin: een geschikte woonplek voor wanneer kinderen of jongeren geen extra pedagogische begeleiding nodig hebben.
2. Gezinshuis voor maximaal zes kinderen en jongeren: een geschikte woonplek voor wanneer kinderen of jongeren wel extra pedagogische begeleiding nodig hebben.
3. Woongroep: een woonplek voor wanneer kinderen of jongeren wel extra pedagogische begeleiding nodig hebben.

In 2041 is het gangbaar dat dit overzicht en behoefteanalyse periodiek wordt herijkt en gemonitord. Op deze wijze kan vraag en aanbod met elkaar in evenwicht blijven.

Behandeling en wonen zijn van elkaar gescheiden

In de voorbije decennia werd het normaal dat je als kind, jongere of gezin niet op een behandelplek kon wonen. Je woonde thuis, in een pleeggezin, in een gezinshuis of op een woongroep. Als je behandeling nodig had, dan kwamen de gezinszorgprofessionals naar je woonplek. Bij hoge uitzondering vond behandeling van kinderen of gezinnen met overnachting elders plaats. Analoog aan een behandeling in een ziekenhuis is dat echter geen wonen, maar een opname. Tijdens de opname blijft de woonplek (thuis, pleeggezin, gezinshuis of woongroep) bestaan, zodat het gezin of het kind daar altijd naar terug kan keren. En net als in het ziekenhuis is alles erop gericht om dat zo snel als mogelijk voor elkaar te krijgen.

Kleinschalige woonvoorzieningen staan midden in de wijk en zijn warm, sfeervol, overzichtelijk, veilig en stimulerend

Door steeds meer te luisteren naar ervaringsverhalen van kinderen en jongeren die woonden op woongroepen en in gezinshuizen, werd duidelijk dat we waren doorgeschoten in de hygiëneregels en risicoprotocollen. Kinderen en jongeren vertelden over stalen bedden met plastic matrassen, geïmpregneerde blauwe gordijnen en ander hufterproof meubilair. Grote kilte die niet past bij aandacht, het aangaan van gelijkwaardige relaties of een ruimte om je te ontplooien. Binnen de transformatieplannen van het ministerie werd hiervan afscheid genomen door radicaal te kiezen voor een set van nieuwe designprincipes van kleinschalige en duurzame woonvoorzieningen. Risico's waren niet meer leidend. Uiteraard werden ze wel geïnventariseerd en verkleind, maar risicoloze woonplekken, daar geloofde men niet meer in. Om te voorkomen dat elke regio van gemeenten zelf het wiel ging uitvinden voor het design van kleinschalig woonaanbod, werd landelijk expertise gebundeld om te komen tot meerdere designs die regio's op lokale factoren konden aanpassen. De designs gingen uit van warme, sfeervolle huizen die ontwikkeling stimuleerden, maar tegelijkertijd overzichtelijk en veilig waren. Niet alles aan het design van de woonhuizen was af, met opzet. Kinderen en jongeren mochten ook zelf hun kamer mee inrichten. Huisdieren waren niet langer uitgesloten en droegen bij aan de gewenste warmte. Doordat kleinschalig woonaanbod werd gebouwd in wijken en buurten, konden kinderen en jongeren in de eigen leefomgeving opgroeien. Een plek dicht bij huis, zodat kinderen geen afscheid hoeven te nemen van familie, vrienden en andere vertrouwde gezichten.

In 2041 is als gevolg van de bewegingen op het gebied van wonen een scherpe reductie in kosten gerealiseerd. Het vastgoed en ruimte die vrijvielen, zijn gebruikt voor andere doelen (zoals nieuwe woonconcepten). Meer nog is het aantal kinderen en jongeren dat zich geconfronteerd ziet met talloze doorplaatsingen of broers en zussen die gescheiden worden nagenoeg gereduceerd tot nul. Nagenoeg, omdat dit alleen nog gebeurt als dit aantoonbaar in het belang van het kind is.

8. Artistiek

Creativiteit en vindingrijkheid hebben de menselijke ontwikkeling voortgedreven sinds het begin der tijden. In deze dimensie wordt bezien in hoeverre de dimensie artistiek deel uitmaakt van de wereld van aandacht.

Verbeeldingskracht voor een hoopvolle toekomst

Een van de zaken die het ministerie van Gezinnen en Toekomstige Generaties zich al snel realiseerde, was dat een laagdrempelig aanbod van en waardering voor vormende jeugdactiviteiten, zoals (jeugd)cultuur, (jeugd)sport, etc. beschikbaar diende te zijn in de directe omgeving van het kind. Alleen op die manier konden positieve talentontplooiing, innovatiekracht en een nieuwe gemeenschapszin ontstaan. Samen met het onderwijs, culturele instellingen en gemeenten is in 2041 het streven om per 20.000 inwoners een laagdrempelige culturele instelling beschikbaar te hebben waar dans, muziek, film en overige artistieke uitingen aangeboden worden. Binnen het vormende onderwijs is kennismaking met passieve en actieve cultuurbeleving en lichamelijke oefening nadrukkelijker aanwezig.

Op deze manier wordt bewust ingezet op creativiteit en verbeeldingskracht. Het ministerie van Gezinnen en Toekomstige Generaties stelt ook middelen beschikbaar voor kunstuitingen over het leven en de zorg aan kinderen, jongeren en gezinnen. Wetenschap en creativiteit worden bewust gestimuleerd, omdat ze vragen stellen bij vanzelfsprekendheden, mensen doen verplaatsen in anderen en helpen daardoor de wereld anders te zien. Hiermee is kunst dus niet zomaar mooi of leuk, maar is het een van strategische instrumenten om transformatie te versnellen: andere manieren van denken, doen en organiseren.

Entertainment als instrument

Sinds de vroege jaren 10 van deze eeuw heeft zingeving en mindfullness voor een deel de plek ingenomen van de traditionele godsdiensten. Maar met het succes van de tv-reality show 'Heel Nederland balanceert' over herstel van een groep mensen met burn-outverschijnselen werden in het midden van de jaren 20 van de eenentwintigste eeuw de laatste taboes doorbroken. Vanuit de overheid worden nu regelmatig subsidies verstrekt voor populaire programma's bij commerciële omroepen en streamingdiensten. Voorbeelden daarvan zijn programma's als 'Daar vraag je me zo wat?' over wetenschappelijke vraagstukken (een remake van een format uit de jaren 80 van de vorige eeuw), 'Ouderschap enzo' voor ouders en het op pubers gerichte 'F*** Y**' over communicatie met je ouders. Dit alles maakt dat praten over opvoeden, opgroeien en leefproblemen veel gangbaarder is geworden en de 'hulpverlegenheid' veel minder is geworden.

Ervaringen creëren voor het vergroten van inlevingsvermogen

Ramsey Nasr schreef in zijn boek de Fundamenten de volgende zin: 'Het geweten is de enige plek in ons lichaam die zowel van ons is als van de ander, en die ook de eigen tijd overstijgt.' Het gaf de inspiratie aan organisaties om, samen met musea voor conceptuele kunst, ervaringen te creëren waarin bezoekers de toekomst van onze wereld konden verkennen. In de vroege jaren 20 van deze eeuw namen nieuwe generatieontwerpers

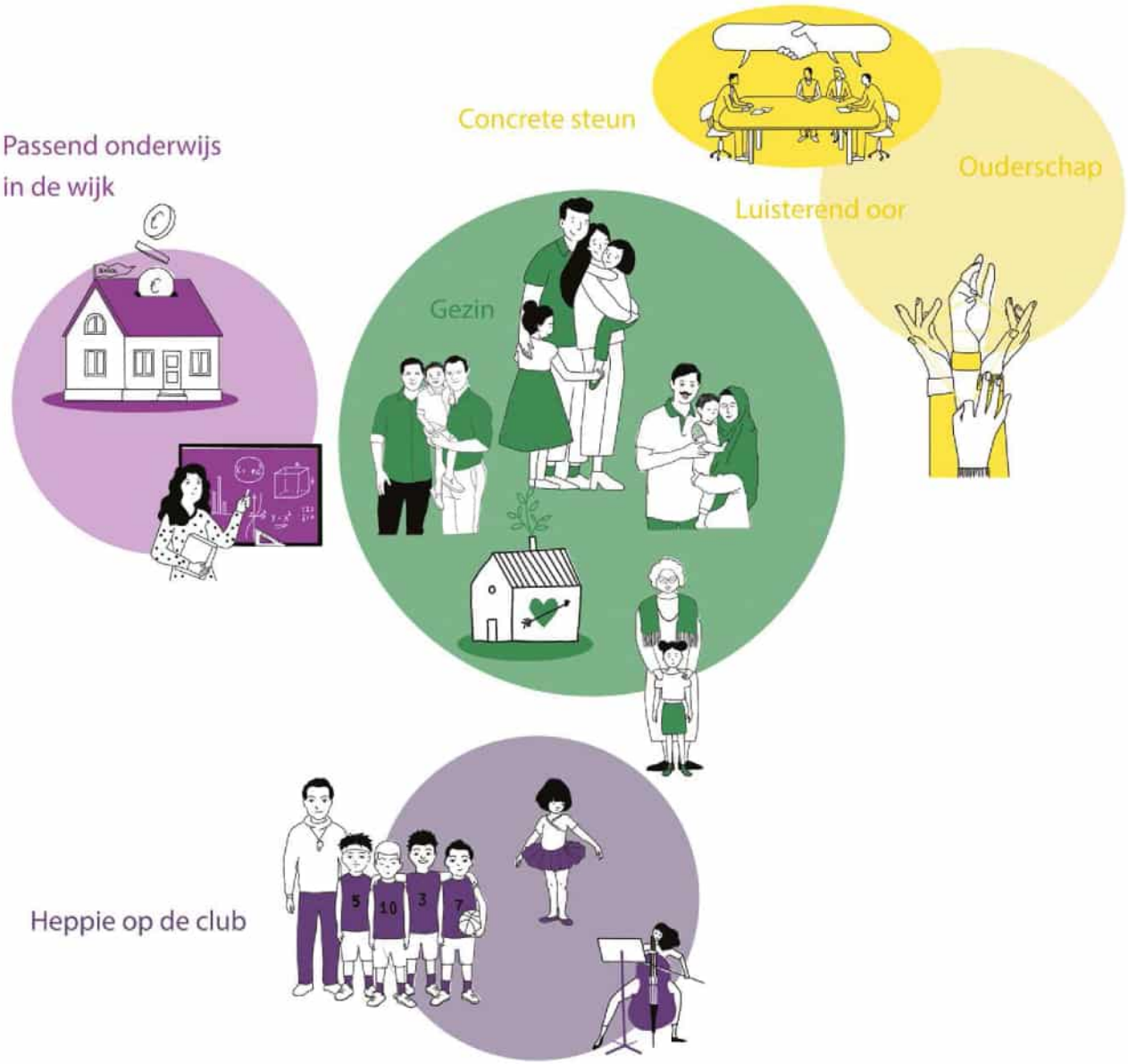
bezoekers mee op een reis door de tijd van experimentele toekomsten door gebruik te maken van technologieën als augmented reality (toevoegen van elementen aan de analoge werkelijkheid). De ontwikkelingen gingen in de jaren daarna zo snel dat het al snel niet alleen mogelijk werd om de toekomst te visualiseren, maar ook te ervaren, door te voelen, horen en zelfs ruiken. Deze zogenaamde extended reality (XR) zorgde voor een naadloos overvloeien van de virtuele en de fysieke werkelijkheid. Hoewel het grote publiek deze technologieën in eerste instantie vooral door grote shows als het Eurovision Songfestival, de 'hologramtour' van bands als Abba in 2022 en films leerde kennen, werden deze methoden al snel gebruikt om ook mensen zelf 'levensechte' ervaringen te laten ondergaan. In 2041 is dit gangbaar in het onderwijs, maar ook in voorlichtingscampagnes. Uiteraard blijft hierbij ook de vrijetijdssector niet achter. In 2043 zal – zo kondigde een groot entertainment-consortium in 2041 aan - zal het eerste belevenispark 'Shogunworld' in Japan worden geopend, waar bezoekers zichzelf in de wereld van Japan in 1500 kunnen onderdompelen, zoals films als 'Total Recall' en 'Westworld' in de jaren zeventig en negentig van de vorige eeuw voorspelden.

Samen werken aan een klimaat van aandacht

In de buurt

Je thuis voelen doe je op een plek waar er aandacht voor elkaar is. Waar er steun is, waar samen gehuild en gelachen kan worden, waar we het dagelijkse leven met elkaar delen. Dat klimaat van aandacht is wat kinderen zeker nodig hebben, thuis, in de wijk, op school, op de club, kortom, overal. Samen versterken we en werken we aan een omgeving die dat waarmaakt. In die buurt of wijk hebben we aandacht voor elkaar. Daar bieden ouders elkaar een luisterend oor, geven advies of bieden elkaar concrete steun.

Op de school in de wijk zijn alle kinderen welkom en is écht passend onderwijs mogelijk door kleinere klassen en goed gefaciliteerde leraren. En ook in de vrije tijd op de club of vereniging kunnen alle kinderen meedoen. Er zijn geen (financiële) belemmeringen voor een lidmaatschap. En coaches en begeleiders zien niet 'die lastige gast', maar focussen op de kwaliteiten en talenten van de individuele kinderen. Ze krijgen daarvoor ook ondersteuning in de vorm van coaching.

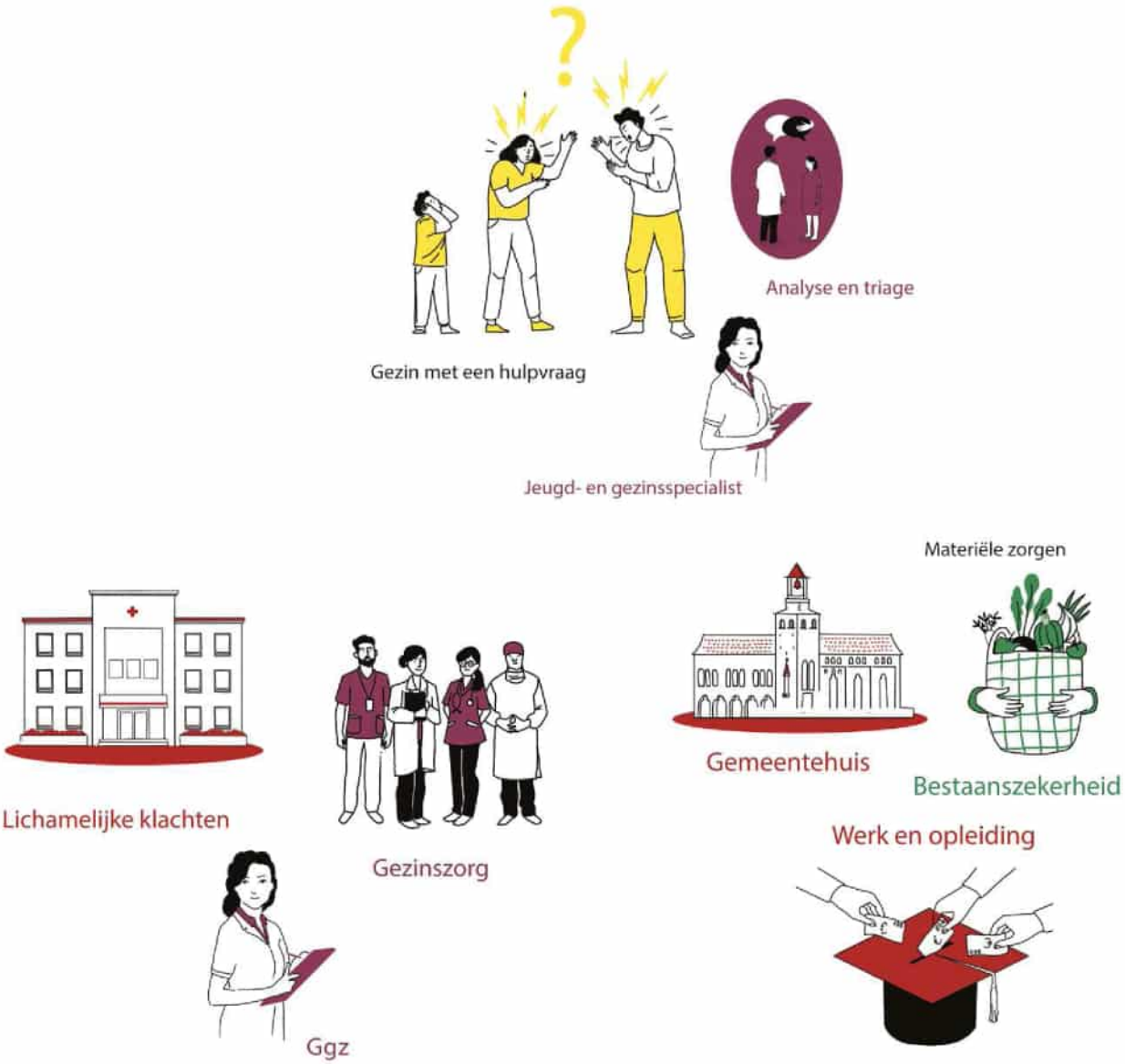

De huisarts, een vertrouwd gezicht in de wijk

De huisarts als toegang tot hulp

De huisartsenpraktijk is de logische plek voor gezinnen om (hulp)vragen te stellen. De jeugd- en gezinsspecialist kan samen met het gezin de tijd nemen om hun vragen te onderzoeken: wat willen jullie; wat hebben jullie daarvoor nodig; wat kunnen jullie daarin zelf doen?

Kinderen, jongeren en ouders geven niet alleen aan wat voor hen belangrijk is, maar zij beslissen ook mee in de gezinszorg die zij krijgen. Als er voor langere tijd meerdere vormen van ondersteuning nodig zijn, kan de gezinswerker hier het gezin bij begeleiden. Door samen de (hulp)vraag op een hoogwaardige wijze te onderzoeken, wordt de inzet van onzinnige zorg voorkomen.

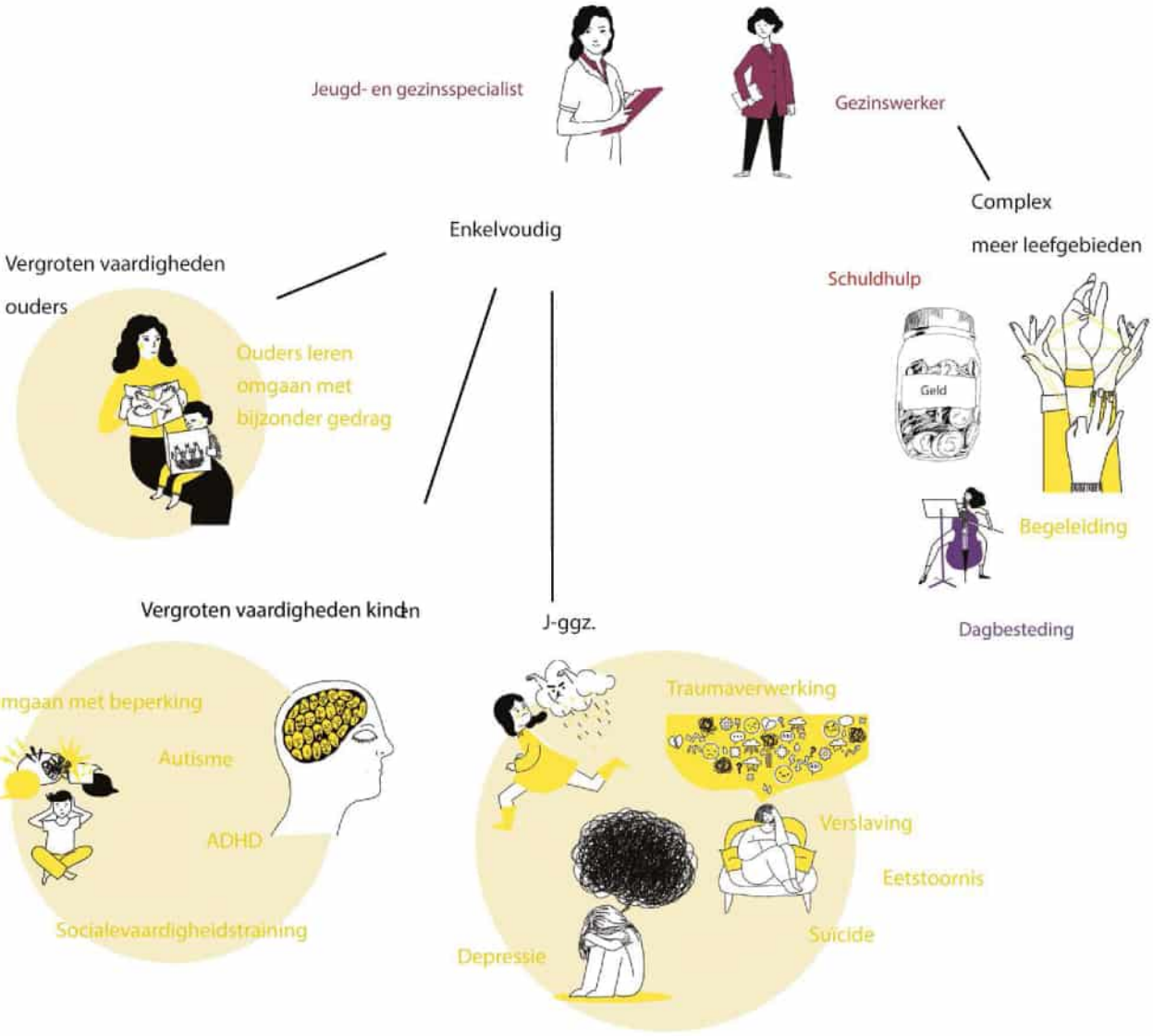

Relatie, Ruimte en Reflectie als leidende principes

Gezinszorg

De gezinszorg richt zich niet alleen op bijzonder gedrag van kinderen of jongeren, maar juist op de gehele omgeving. Immers, gedrag is vaak het gevolg van onze interactie met onze omgeving. Ouders, broers, zussen, vrienden, klasgenoten, buren, het is maar net om wie het gaat. Gezinszorgprofessionals werken via en investeren in de relatie met de gezinnen, kinderen, jongeren en hun omgeving. Hierbij hanteren ze geen dichtgetimmerde (be)handelprotocollen, maar nemen de ruimte om datgene te doen dat zorgt voor een duurzame en stabiele situatie.

De focus ligt dus niet op een snelle, goedkope oplossing, maar op de optimale ontwikkeling van het kind. Om dit te kunnen waarmaken hebben de professionals de tijd en ruimte voor professionele reflectie, coaching en ontwikkeling. Dit investeren in de kwaliteit van de relatie, zelfsturing én de kennis en kunde van de professionals draagt bij aan meer tijd voor gezinnen en minder onnodige gezinszorg.

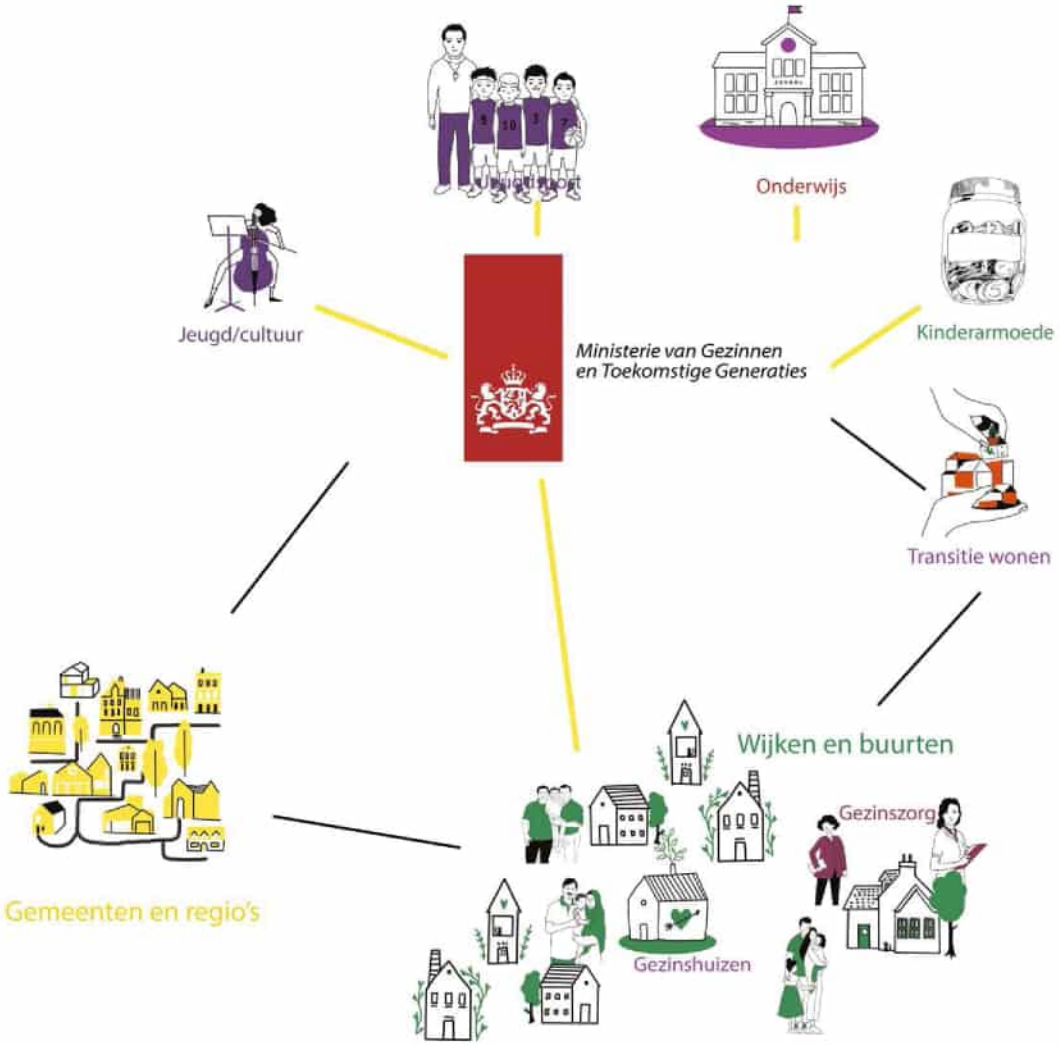

Centraal het decentrale versterken

Het ministerie van Gezinnen en Toekomstige Generaties

Het leven van kinderen en jongeren speelt zich af in de wijken en buurten van gemeenten. Dáár wonen familie, vrienden, buren en daar worden diepe relaties opgebouwd. Het is ook daar waar gebruik wordt gemaakt van zogenaamde basisvoorzieningen, zoals de school, verenigingen, clubs en de huisartsenpraktijk. Een gemeente is dan ook het beste in staat om op domeinoverstijgende wijze gezinszorg te organiseren. Het ministerie van Gezinnen en Toekomstige Generaties faciliteert regio's en gemeenten met standaarden voor kwaliteit die recht doen aan de diversiteit van gezinszorg.

Ook ondersteunt het ministerie door het gebruik van heldere definities en standaarden binnen inkoopprocessen, zoals facturatie en verantwoording. Deze standaardisering geeft gemeenten ruimte en capaciteit om zich te focussen op inhoudelijke samenwerking in het primaire proces en het biedt het professionele veld de ruimte voor de focus op effectieve gezinszorg.

Veiligheid 2.0

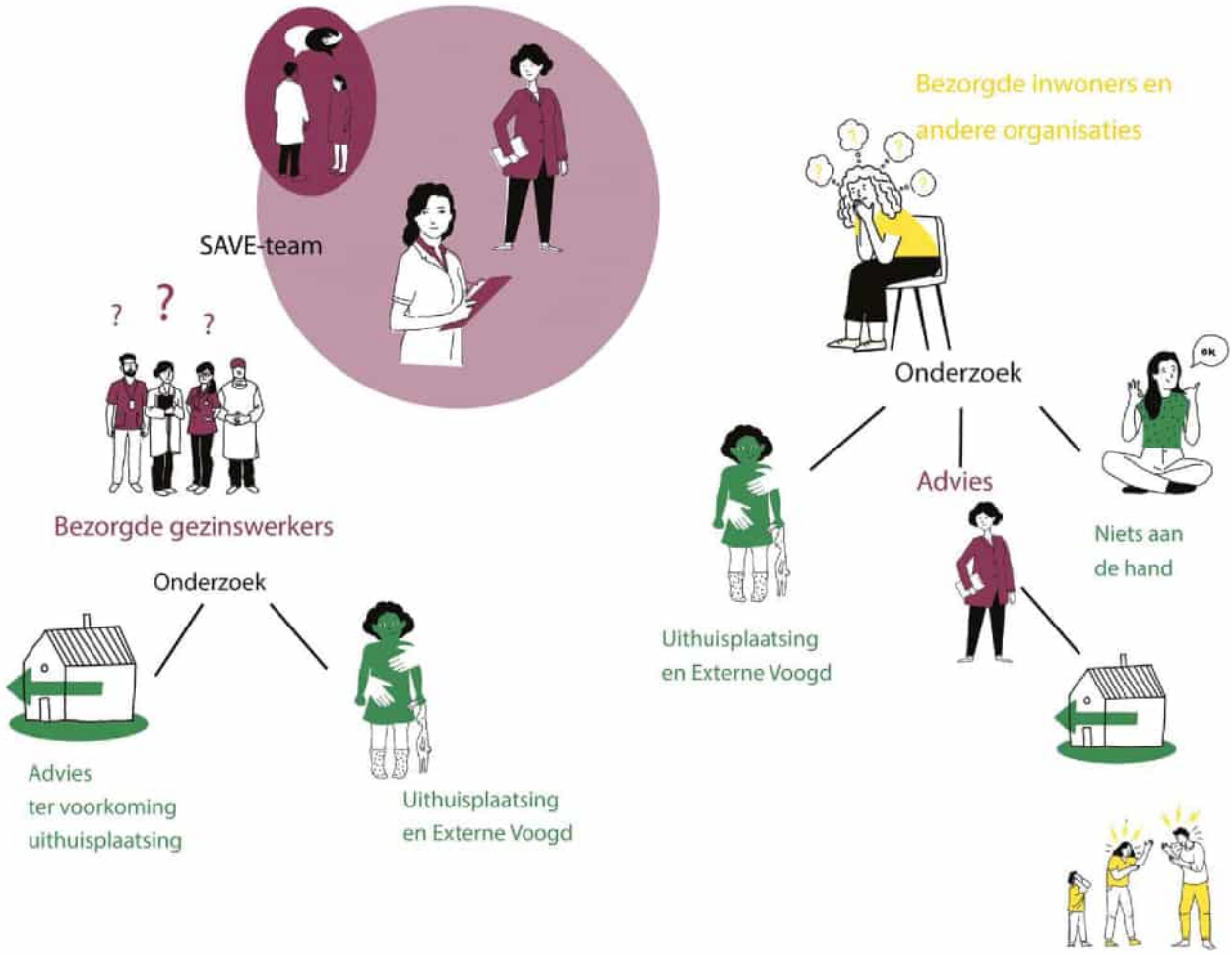
Nieuwe kijk op veiligheid en voogdij

Bescherming van kinderen en jongeren door lokaal werkende SAVE-teams. De verantwoordelijkheden en functies van Veilig Thuis, gecertificeerde instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming worden gebundeld in Regionale Veiligheidsteams. Hierdoor wordt het systeem vereenvoudigd en is het mogelijk dat alle benodigde expertise op het gebied van ontwikkelingsbedreiging en veiligheid beschikbaar wordt gesteld aan gezinnen en gezinswerkers, jeugd- en gezinsspecialisten in de vorm van lokale SAVE-teams.

Ook hanteren we een nieuwe, eenvoudigere definitie van voogdij. De opvoeders van de kinderen (daar waar de kinderen wonen) zijn altijd de Uitvoerend Voogd.

Daarnaast zijn de ouders altijd Toeziend Voogd, behalve wanneer een kinderrechter de uitspraak heeft gedaan dat dit niet mogelijk is, dan is er sprake van een Externe Voogd.

De Externe Voogd is niet meer verantwoordelijk voor het organiseren van een woonplek voor het kind of het gezin. Dit is de verantwoordelijkheid van de gezinswerker, samen met de jeugd- en gezinsspecialist. Hierdoor heeft de Externe Voogd meer tijd beschikbaar om door te brengen met het kind en het gezin. En kan de Externe Voogd eventuele veranderingen met betrekking tot de veiligheid van het kind en gezin beter inschatten.

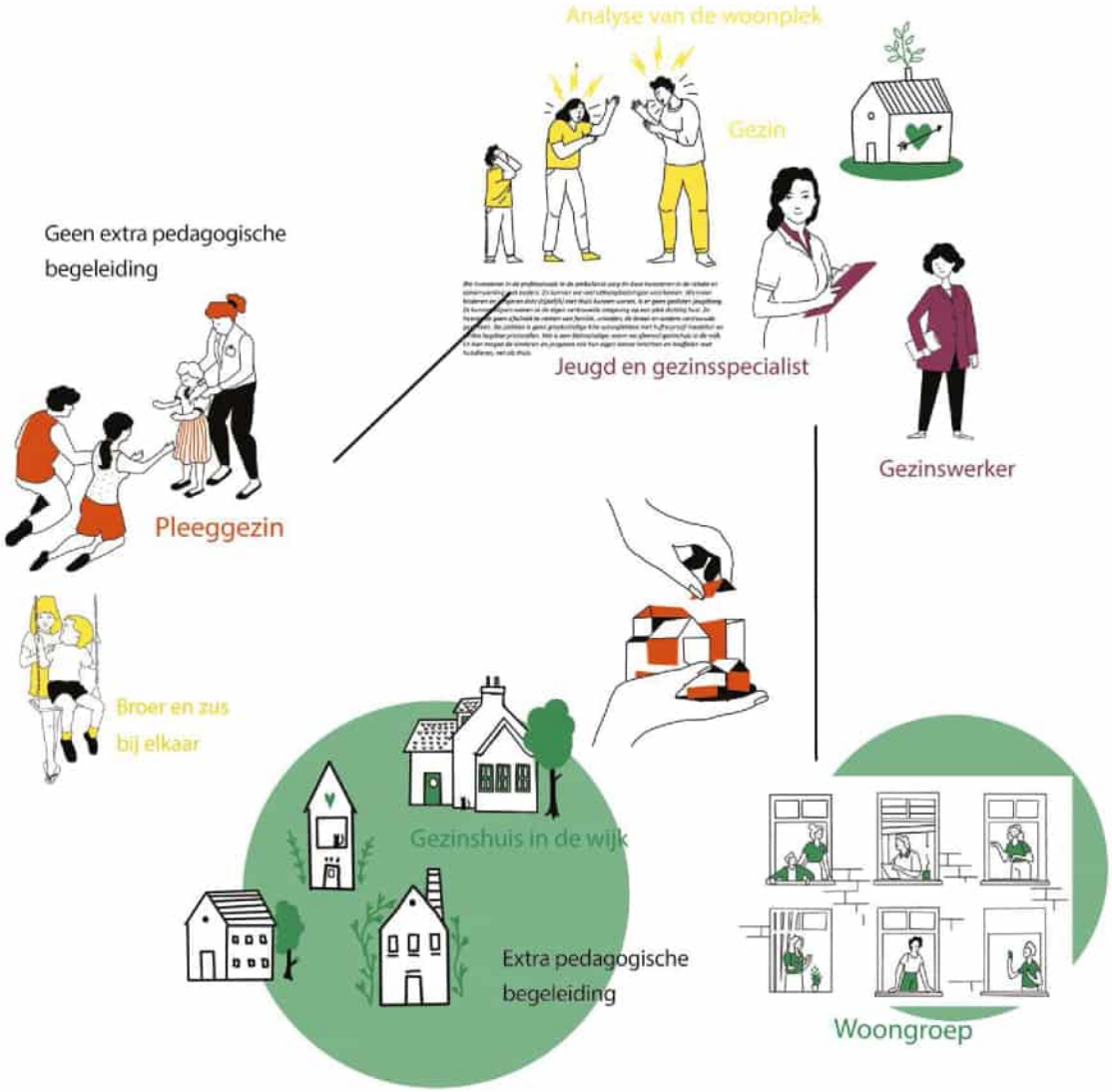

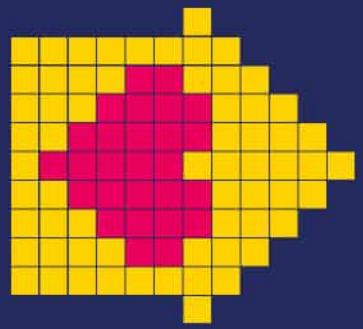
Wonen doe je op een plek die je thuis noemt

Transitie Wonen

We investeren in de professionals in de ambulante zorg, die weer investeren in de relatie en samenwerking met ouders. Zo kunnen we veel uithuisplaatsingen voorkomen. Wanneer kinderen en jongeren écht (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen, is er geen gesloten jeugdzorg nodig. Ze kunnen blijven wonen in de eigen vertrouwde omgeving op een plek dicht bij huis. Zo hoeven ze geen afscheid te nemen van familie, vrienden, de leraar en andere vertrouwde gezichten. Geen grootschalige kille woonplekken met hufterproof meubilair en strikte hygiëneprotocollen, maar een kleinschalig, warm en sfeervol gezinshuis in de wijk. Hier mogen de kinderen en jongeren ook hun eigen kamer inrichten en knuffelen met huisdieren, net als thuis.

Het wonen en behandelen is van elkaar gescheiden. Als er behandeling nodig is, dan komt die naar de plek waar het gezin of kind woont. Wanneer - bij hoge uitzondering – behandeling op een andere plek nodig is, dan noemen we dat geen wonen, maar een opname. Waarom zou het immers anders zijn dan bij een behandeling in het ziekenhuis? Tijdens de opname blijft de woonplek bestaan, zodat het gezin of het kind daar altijd naar terug kan keren. En net als in het ziekenhuis is alles erop gericht om dit zo snel als mogelijk voor elkaar te krijgen.

maaskoepel
Federatie van Woningcorporaties

Aan: informateur en / of formateur nieuw te vormen college gemeente Rotterdam

Aan: gemeentesecretaris gemeente Rotterdam

Kopie: nieuw verkozen gemeenteraadsleden Rotterdam

Datum : 29 maart 2022
Onderwerp : Wooncrisis regio Rotterdam

Geachte heer, mevrouw,

Van harte gefeliciteerd met uw verkiezing tot gemeenteraadslid in Rotterdam. Wij wensen u de komende jaren veel succes met het werk om uw gemeente mooier en beter te maken.

Deze brandbrief sturen wij u, omdat op het gebied van wonen een crisis speelt. Deze situatie vraagt van iedere gemeente in de regio Rotterdam extra inzet. Ook in uw gemeente. Een vergelijkbare brief is verzonden aan alle gemeenten in de regio Rotterdam.

Wonen was het belangrijkste thema tijdens de verkiezingen. Wij, de 22 woningcorporaties uit de regio Rotterdam verenigd in Maaskoepel, gaan graag met u in gesprek over de opgaven in de volkshuisvesting en de inzet én uitdagingen van corporaties. We organiseren hiervoor op 20 juni een evenement voor alle raadsleden, woordvoerders Wonen en wethouders Wonen in onze regio. De nieuwe minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Hugo de Jonge, is uitgenodigd om tijdens het evenement zijn ambities en inzet toe te lichten en te vertellen wat hij verwacht van de gemeenten en corporaties in de komende jaren. We nodigen u van harte uit om bij dit evenement aanwezig te zijn. Over het precieze programma en de locatie ontvangt u binnenkort meer informatie van ons. We vragen u om de middag van 20 juni alvast in uw agenda te reserveren.

SAVE THE DATE: 20 JUNI 2022 VAN 13-18 UUR
GEWOON WONEN KAN GEWOON REGIO ROTTERDAM

Genodigden / sprekers:
Hugo de Jonge, minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Anne Koning, gedeputeerde voor Wonen, Ruimtelijke Ordening, Recreatie en Sport
Martin van Rijn, voorzitter Aedes, branchevereniging woningcorporaties in Nederland

EXTRA IMPULS NODIG VOOR SOCIALE HUUR: GEMEENTEN EN CORPORATIES GEZAMENLIJK AAN ZET

Iedereen kent inmiddels de berichten van mensen die op de oververhitte woningmarkt geen kant meer op kunnen: dat zijn ook de inwoners van uw gemeente. Daarom moet wonen de komende jaren bovenaan de agenda staan. Net als de rest van Nederland kampt de regio Rotterdam met een enorm woningtekort. In de afgelopen vijf jaar halveerde regionaal de kans om aan een sociale huurwoning te komen. Het aantal ingeschreven woningzoekenden steeg met meer dan de helft, terwijl het aantal verhuringen daalde met 20%. Op aangeboden woningen komen honderden reacties binnen. De regio Rotterdam kende de afgelopen decennia een dalende tendens voor benodigde sociale huurwoningen. Deze tendens is gekenterd. Ook in de regio Rotterdam moeten er sociale huurwoningen bij. Er moeten de komende 10 jaar 72.000[1] woningen worden toegevoegd in de regio, in alle prijsklassen, koop en huur. Ook uw gemeente staat voor een grote opgave!

MANIFEST GEWOONWONEN.NU

De 22 corporaties in de regio Rotterdam, verenigd in Maaskoepel, hebben de handen ineengeslagen om het woningtekort in de regio krachtig aan te pakken. Begin maart presenteerden we het manifest 'Gewoon Wonen'. Wij zien voor onszelf een opgave om 30.000[2] sociale huurwoningen te bouwen. Dat is een grote ambitie maar we kunnen het waarmaken. Daarvoor is het essentieel dat de gemeenten en woningcorporaties als bondgenoten samen optrekken en dat de juiste keuzes worden gemaakt. Keuzes voor een sociale grondprijs, minimaal 30% regio breed - dus in diverse gemeenten moet het echt meer zijn - sociale woningen in bouwprojecten, voldoende bouwlocaties, snelle procedures en een keuze voor de corporaties omdat die échte sociale huurwoningen bouwen en die ook langjarig sociaal verhuren.

Voor die keuzes hebben we u nodig!

Naast nieuwbouw hebben we ook een grote opgave om onze woningen te verduurzamen, zodat bewoners een lagere energierekening krijgen. Bovendien willen we de buurten waarin onze huurders wonen verbeteren en de leefbaarheid vergroten. Ook hiervoor is samenwerking met gemeenten cruciaal. Gelukkig is er de komende jaren meer geld beschikbaar door de afschaffing van de verhuurderheffing en diverse regelingen om de bouw en verduurzaming aan te jagen. Het is belangrijk dat dit geld zinvol en snel besteed wordt, zodat meer mensen gewoon – en goed – kunnen wonen. Want zelfs met de extra middelen is er nog onvoldoende investeringsruimte om álle opgaven uit te kunnen voeren. Scherpe keuzes blijven dus aan de orde.

DE GEZAMENLIJKE OPGAVE

De regering pakt inmiddels flink door, met een ambitieuze bouw- en woonagenda. Voor het eerst in jaren is er weer een minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening die de centrale regie pakt. Wij juichen dat toe en we verwachten veel van hem. Bovendien is het een Rotterdamse minister die goed bekend is met de opgaven in onze regio. De minister lijkt in te

---

[1] ABF Actualisatie studie Naar een meer evenwichtige Regio Rotterdam, November 2021. Opgesteld in opdracht van Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam (SvWrR)

[2] Deze ambitie sluit aan bij de aantallen die becijferd zijn door ABF en de vertaling daarvan door RIGO in het kader van de Actualisatie van het RegioAkkoord.

zetten op het maken en realiseren van regionale prestatieafspraken met een belangrijke rol voor de provincie.

Wonen is een zeer belangrijk onderwerp bij de totstandkoming van het coalitieakkoord in uw gemeente. Maaskoepel werkt nauw samen met de 14 gemeenten in deze regio, die zijn verenigd in het Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam. Ons manifest sluit aan bij de regionale stappen die worden gezet in het kader van de Actualisatie van het RegioAkkoord. In het spoorboekje opgesteld door RIGO staan de stappen die iedere gemeente in de regio de komende maanden moet zetten om te komen tot de Actualisering van het RegioAkkoord. Wij roepen u op in uw collegeakkoord op het onderdeel wonen concrete afspraken te maken voor het toevoegen van extra woningen aan de sociale (corporatie)voorraad. Aantal en percentage zal per gemeente verschillen. Houd daarnaast ruimte in uw coalitieakkoord om op dit onderdeel verder te kunnen bijsturen, mocht dat in de praktijk nodig blijken te zijn. Gun uw gemeente ruimte om de noodzakelijke regionale afspraken in het najaar te kunnen maken. Onze inzet en aanbod is om in gezamenlijkheid met de gemeenten dit in regie op te pakken en onze schouders onder de opgave te zetten. Zodat onze ambities passend zijn met de regio en ze niet opgelegd worden vanuit de landelijke overheid.

SAMEN MERKBAAR MEERWAARDE

Wij verzoeken u uit om in overleg te treden met de corporatie(s) werkzaam in uw gemeente (zie bijlage) voor een goede vertaling naar uw lokale opgave, voor nu in het af te sluiten coalitieakkoord en voor later bij de actualisatie van het RegioAkkoord. Zij staan klaar om u te voorzien van alle informatie die vanuit dit perspectief relevant is bij de totstandkoming van het coalitieakkoord voor uw gemeente.

Gemeenten en corporaties zijn al meer dan 100 jaar natuurlijke bondgenoten. Als we dit bondgenootschap de komende jaren sterker dan ooit inzetten, moet het lukken om Gewoon Wonen weer voor alle inwoners van de regio vanzelfsprekend te maken. We kijken daarom uit naar uw komst op 20 juni.

Met vriendelijke groet,
Mede namens de federatie Maaskoepel

Alfred van den Bosch
Voorzitter Maaskoepel

Annemarieke van Ettinger – van Herk
Directeur Maaskoepel

Bijlage:
- manifest GewoonWonen
- overzicht corporaties per gemeente

Gemeente	Corporatie	Bestuurder	Telefoonnr.
Albrandswaard	Wooncompas	De heer A. van den Bosch	0180-494949
	Havensteder	Mevrouw H. van den Berk	010-8902525
	Portugaal	De heer J. Reniers	010-5012000
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
Barendrecht	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
	Havensteder	Mevrouw H. van den Berk	010-8902525
	Patrimonium Barendrecht	De heer P. Manders	0180-613877
	Wooncompas	De heer A. van den Bosch	0180-494949
	MaasWonen	De heer R. de Boer	010-4070704
Brielle	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
	SOR	De heer H. Najja	010-444555
Capelle aan den Ijssel	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
	Havensteder	Mevrouw H. van den Berk	010-8902525
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
	Woonbron	De heer R. Sitton	088-9660000
Hellevoetssluis	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
	Maasdelta	De heer R. de Groot	0181-603703
	De Zes Kernen	Mevrouw A. van der Sijde	0181-668220
	Mooiland	Mevrouw C. Jansen	088-4501010
Krimpen aan den Ijssel	Havensteder	Mevrouw H. van den Berk	010-8902525
	Qua Wonen	De heer D. Gerlof	088-7996636
	SOR	De heer H. Najja	010-4445555
	Mooiland	Mevrouw C. Jansen	088-4501010
Lansingerland	3B Wonen	Mevrouw H. Vliet Vlietland	06-12644567
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
Maassluis	Maasdelta	De heer R. de Groot	0181-603703
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424

Gemeente	Corporatie	Bestuurder	Telefoonnr.
Nissewaard	Woonbron	De heer R. Sitton	088-9660000
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
	Maasdelta	De heer R. de Groot	0181-603703
	De Zes Kernen	Mevrouw A. van der Sijde	0181-668220
	De Leeuw van Putten	De heer M. De Booij	0181-601333
	SOR	De heer H. Najja	010-4445555
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
Ridderkerk	Wooncompas	De heer A. van den Bosch	0180-494949
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
Rotterdam	Woonbron	De heer R. Sitton	088-9660000
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
	MaasWonen	De heer R. de Boer	010-4070704
	Woonstad Rotterdam	Mevrouw M. Hoekstra-van der Deen	010-4408800
	Havensteder	Mevrouw H. van den Berk	010-8902525
	Ressort Wonen	De heer F. Desloover	06-22499156
	Wbv Hoek van Holland	De heer M. Korthorst	0174-389940
	Wooncompas	De heer A. van den Bosch	0180-494949
	Habion	De heer T. de Rond	010-4228060
	SOR	De heer H. Najja	010-4445555
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
Schiedam	Woonplus	De heer E. Klep	010-2045420
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424
	Habion	De heer T. de Rond	010-4228060
	Mooiland	Mevrouw C. Jansen	088-4501010
Vlaardingen	Waterweg Wonen	Mevrouw M. Kolsteeg	010-2488888
	Samenwerking	De heer M. van de Velde	010-4759691
	Mooiland	Mevrouw C. Jansen	088-4501010
	Woonzorg	Mevrouw Y. Berloth	020-6662767
Westvoorne	Woonbedrijf Westvoorne	De heer H. de Graad	0181-408000
	Maasdelta	De heer R. de Groot	0181-603703
	SOR	De heer H. Najja	010-4445555
	Vestia	De heer A. Schakenbos	088-1242424

Brede Raad 010 roept formateurs nieuw college van B&W op tot menselijk maatwerk

Verfijn de decentralisaties in het sociaal domein door menselijk maatwerk, integrale samenwerking en ruimte voor de professional. De Brede Raad 010 hoopt dat de formateur(s) van het nieuwe college van B&W het verder op orde brengen van het sociaal domein hoog op de agenda zetten.

Verantwoordelijkheid

Sinds 2015 zijn de Wmo, de Participatiewet, de Jeugdwet, naast het armoedebeleid en de schulddienstverlening de verantwoordelijkheid van de gemeente. Daarmee heeft de Rotterdamse politiek een grote verantwoordelijkheid voor hoe het met Rotterdammers gaat. In diezelfde tijd ratificeerde Nederland het VN Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Ratificatie verplicht de overheid iedereen, met of zonder beperking, een gelijkwaardige uitgangspositie te bieden.

Stand van zaken

In het algemeen is de gemeente Rotterdam erin geslaagd de decentralisaties uit te voeren. Dat wil zeggen, de meeste uitkeringsgerechtigden krijgen de uitkering die hen toekomt. De meeste mensen met een beperking kunnen gebruik maken van de (hulp)middelen die zij nodig hebben. De meeste jongeren ontvangen de ondersteuning waardoor zij zich kunnen ontwikkelen. De meeste mensen met schulden doen met hulp van de gemeente hun best met een regeling schuldenvrij te geraken.

Nog niet alle Rotterdammers

Voor een deel van de Rotterdammers hebben de decentralisaties (nog) niet het gewenste effect. De Brede Raad 010 verwoordt de stem van de Rotterdammers die met het beleid in het sociaal domein te maken krijgen. Hun verhalen vormen de basis van de adviezen die de Brede Raad 010 aan het college van B&W geeft. De verhalen die Rotterdammers de Brede Raad 010 vertellen, verwoorden duidelijk hoe het beleid voor het sociaal domein ook voor hen uitkomst kan bieden.

Vertrouwen

Meestal komt het in de verhalen aan op vertrouwen. Vertrouwen in burgers die eerlijk zijn over wat zij nodig hebben. En vertrouwen in ambtenaren en sociaal professionals die deskundig genoeg zijn om menselijk maatwerk toe te passen.

Kansen nieuw gemeentebestuur

Dat brengt de Brede Raad 010 tot de volgende aanbevelingen voor de Rotterdamse politiek:

- Meer menselijk maatwerk: zorg dat Rotterdammers krijgen wat ze nodig hebben. Zo kort als mogelijk, zo lang als nodig. Door professionals in het sociaal domein de ruimte te geven, komt menselijk maatwerk dichterbij. Beslis als gemeente over het 'wat' en laat het 'hoe' over aan de professionals.
- Integrale samenwerking: zorg dat niet alleen gemeentelijke afdelingen, maar ook aanbieders in het sociaal domein met elkaar en met de gemeente samenwerken. Neem als gemeente de regie als aanbestedingsregels die samenwerking in de weg staan.
- Wijkgericht: decentraliseer ook gebiedsmatig. Organiseer maatschappelijke dienstverlening in de wijken, onder meer door die op één locatie in de wijk te huisvesten. Afhankelijk van de mogelijkheden kan dit in een huis van de wijk, een gezondheidscentrum of een plint van een verzorgingstehuis zijn.

Natuurlijk valt er veel meer te zeggen over hoe we het sociaal domein in Rotterdam de komende jaren verder kunnen verfijnen. Wij bieden onze ideeën hierover aan de formateurs van het nieuw te vormen van B&W aan. Zij zijn te lezen op: www.brederaad-010.nl/nieuws.

De kern: vanuit vertrouwen

De kern van een sociaal Rotterdam zit hem in meer menselijk maatwerk en integrale, wijkgerichte samenwerking. En dat alles op basis van onderling vertrouwen. De Brede Raad 010 hoopt dat politiek Rotterdam dit tot de kern van de coalitieonderhandelingen na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 maakt.

Maart 2022

Brede Raad 010, Schiekade 105, 3033 BH Rotterdam

Alliantie Waterkracht
Regio Rotterdam – Capelle aan den IJssel

Werken aan waterbeheer van morgen

Inlichtingen: Mevr. M. Zeer
Telefoon: 06-52077088
Email: mzeer@hhdelfland.nl

Verkenner coalitievorming Rotterdam
De heer H. Jäger

Datum: 30 maart 2022

Afschrift aan fractievoorzitters verkozen partijen

Geachte heer Jäger,

Wij feliciteren u met uw aanstelling als verkenner voor een nieuwe Rotterdamse coalitie en wij feliciteren de partijen die zijn verkozen in de Rotterdamse gemeenteraad. Wij wensen de partijen alle succes om hun ambities de komende vier jaar in daden om te zetten.

Eén van de onderwerpen waarover u waarschijnlijk van gedachten zult wisselen is *waterbeheer en de aanpassing aan klimaatverandering*. Op dit terrein leveren wij vanuit de Alliantie Waterkracht een flinke bijdrage voor de stad Rotterdam. Wij geven u graag advies hierover mee.

Wij zijn het Hoogheemraadschap van Delfland, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het Waterschap Hollandse Delta en Evides Waterbedrijf. We werken al vele jaren goed samen met de gemeente Rotterdam om de Rotterdammers van goed drinkwater te voorzien, ervoor te zorgen dat regenwater wordt opgevangen en afgevoerd en dat afvalwater wordt gezuiverd. Sinds december 2021 doen we dit met de gemeente Rotterdam en de gemeente Capelle aan den IJssel onder de naam *Alliantie Waterkracht*. Onze afspraken voor samenwerking op diverse aspecten hebben we bekrachtigd met een bestuursakkoord.

Het is duidelijk dat meer groen, meer ruimte voor water en stevige maatregelen om de stad aan te passen aan klimaatverandering hard nodig zijn. In de dagelijkse praktijk van het stedelijke waterbeheer merken wij dat er extra inspanningen nodig zijn om problemen nu en in de toekomst te voorkomen. De grenzen van het stedelijke watersysteem zoals het jaren goed heeft gefunctioneerd, worden bereikt. Er moeten keuzes gemaakt worden om schade door te veel of te weinig neerslag, hitte en hoge rivierwaterstanden te voorkomen.

Het gaat over de leefbaarheid, bereikbaarheid en 'bruikbaarheid' van Rotterdam. Over het creëren van een stad waar het goed leven, werken en verblijven is. Over een Rotterdam dat veilig is en om kan gaan met verwachte en onverwachte weersgebeurtenissen.
Vanuit onze kennis en ervaring geven we u graag een aantal adviezen en handvatten om mee te nemen naar de onderhandelingstafel. Uiteraard zijn we bereid een toelichting hierop te geven.

Water vraagt ruimte: maak keuzes

Het water- en bodemsysteem in de stad staat onder druk door de vraag naar ruimte en klimaatverandering. Meer woningen, meer wegen, nieuwe energie infrastructuur en meer

waterberging. Het kan niet overal tegelijk. Meer neerslag vraagt meer ruimte voor waterberging, in de bodem en in de buitenruimte. Op publiek en privaat terrein.

→ *Ruimte voor water en bodem moeten leidend zijn bij ontwerp van de stad.*

Vergroening helpt de wateropgave: verbind water en groen

Waar het groen is, is (meestal) geen verharding. Neerslag wordt afgevangen en verdampt, water kan infiltreren in de bodem (sponswerking). Dat water hoeft niet meer opgevangen te worden in riolering en singels. Maar groen doet veel meer! Het verkoelt, het beschut, het is de woonplaats van dieren en planten. Iedereen waardeert groen in zijn omgeving.
In de stad is meer groen wel een uitdaging. De ondergrond is vol en waar energie- of waterleidingen liggen, kunnen geen wortels groeien.

→ *Maak keuzes en zorg voor een stadsbreed plan waarin alle stedelijke functies met elkaar zijn afgewogen.*

Bouw voor de toekomst: investeer nu om kosten later te voorkomen

Wat nu wordt gebouwd, staat er over honderd jaar meestal nog. Wel in een heter, soms natter en soms droger klimaat. Nu bouwen en inrichten op een wijze die daar rekening mee houdt, vraagt nu extra investeringen maar reduceert kosten voor toekomstige generaties.

→ *Zorg voor heldere, juridisch goed geborgde eisen voor klimaatbestendig bouwen die voor iedereen gelden ('level playing field').*

Bouwen langs de rivier: doe het slim en voorbereid

Wie wil niet wonen met zicht op water en zeker bij een dynamische stedelijke rivier als de Maas? Juist hier raken bouwen en water elkaar. Dijken beschermen ons tegen hoogwater. En vóór de dijken ligt in Rotterdam vaak ook land, hele woonwijken en een wereldhaven. Bouwen in dit buitendijkse gebied en langs dijken vraagt bijzondere aandacht en een vooruitziende blik.

→ *Zorg voor een lange termijn plan voor de (water)veiligheid van de buitendijkse gebieden en de dijkzones met weloverwogen keuzes voor de manier waarop we bouwen en de buitenruimte inrichten.*

Waterbeheer is samenwerken: nodig elkaar aan tafel

We doen het al eeuwen: samen strijden tegen (en benutten van) het water. Het was de geboorte van de waterschappen. Gezamenlijk moeten wij de handen ineen blijven slaan, ook in de stad of misschien wel juist daar. Taken en verantwoordelijkheden zijn verdeeld en dit vraagt juist daarom om gezamenlijk ambities stellen, plannen en uitvoeren. Juist omdat in de stad zoveel andere belangen spelen, is verbinding tussen water-, groen-, en andere portefeuilles essentieel. Zeker nu de druk op de ruimte sterk toeneemt.

→ *Zorg dat die verbinding goed wordt georganiseerd. Wij dragen graag bij aan een waterrijk en klimaatbestendig Rotterdam.*

De partners van de Alliantie Waterkracht bieden de gemeenteraad en uw bestuur kennis, ervaring en samenwerkingskracht. Wij werken samen om slimme plannen te maken en projecten voor water en klimaatadaptatie in samenhang met de grote bouwopgave uit te voeren. De water- en klimaatopgave is niet in vier jaar 'opgelost' maar nu de juiste keuzes maken, voorkomt lastige en kostbare besluiten later.

Wij gaan graag het gesprek aan over het waterbeheer en de klimaatbestendige inrichting van Rotterdam. Wij nodigen de gemeenteraad uit voor een *'Tour de l'Eau'* in het najaar waarin we de diverse aspecten van het stedelijk waterbeheer zullen toelichten. Natuurlijk kunnen we dan ook verder spreken over de vijf hierboven opgenomen adviezen.

Dank u voor uw aandacht en wij wensen u veel succes bij de coalitieonderhandelingen en de gekozen raadsleden bij hun werk in de raad. Wij verzoeken u een afschrift van deze brief te doen toekomen aan de verkozen partijen.

Met vriendelijke groet,

Namens de partners van de Alliantie Waterkracht,

Dijkgraaf Hoogheemraadschap van Delfland
Dr. P.H.W.M. Daverveldt

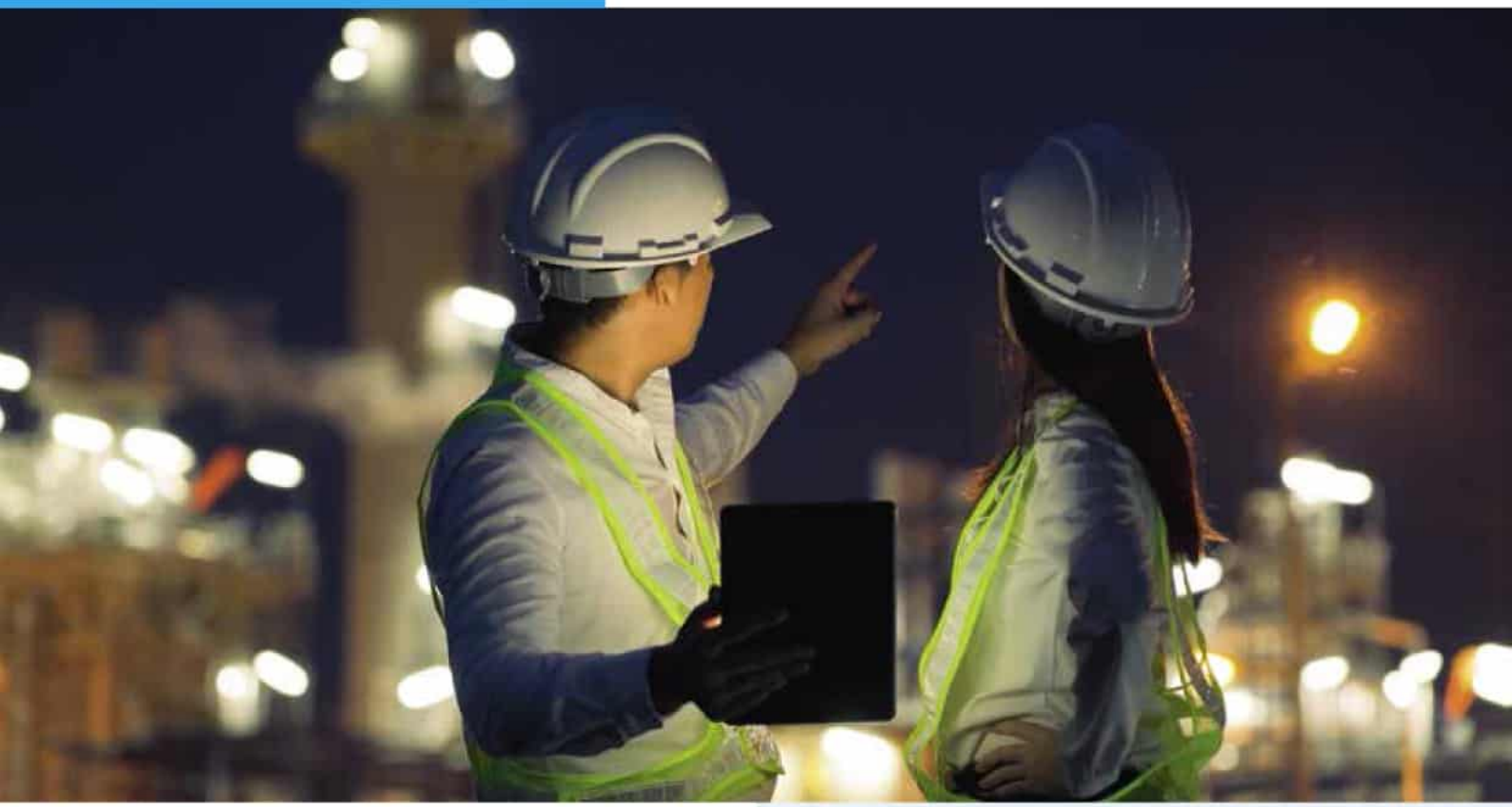
Directeur Evides Waterbedrijf
A.M. Ottolini

Dijkgraaf Waterschap Hollandse Delta
J.F. Bonjer

Dijkgraaf van Schieland en de Krimpenerwaard
Drs. A.B.J. van der Klugt

INZET VOOR GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN 2022

Deltalinqs

1 Samen bouwen aan de haven van de toekomst

In de Rotterdamse haven wordt gebouwd aan de economie van de toekomst. Aan ambities geen gebrek; de bedrijven in de mainport zijn al druk bezig om de economische en sociale transitie vorm te geven. De gemeente Rotterdam is bij de verduurzaming aan veel overlegtafels en met concrete acties een belangrijke partner. Maar de komende jaren zijn meer actie, snelheid, regie en geschoolde arbeidskrachten nodig.

De Rotterdamse haven en industrie heeft een spilfunctie in het klimaatvraagstuk van Nederland en kan zo een blijvende maatschappelijke impact hebben op de welvaart en het welzijn van Nederland. Als we het goed doen, levert dat niet alleen de duurzaamste haven van Europa op, maar ook versterking van onze concurrentiepositie en vele duizenden nieuwe, hoogwaardige banen. Wij werken samen aan hét haven- en industriecomplex van de toekomst.

Daarom vraagt Deltalinqs de nieuwe gemeenteraad

- Verbreed de samenwerking binnen het Deltalinqs Climate Program en versnel de transitie door meer nieuwe projecten en technologieën te ontwikkelen en op te schalen met extra financiële middelen, onder meer uit het Energie Transitie Budget, het Energie Transitie Fonds en het Just Transition Fund (JTF).
- Continueer de samenwerking aan de klimaattafels samen met de regiopartners én trek samen op richting het Rijk en de EU om stimulerende wet- en regelgeving en de juiste energie-infrastructuur te organiseren.
- Maak het oplossen van de grote en groeiende vraag naar arbeidskrachten topprioriteit; steun initiatieven om de mismatch tussen vraag en aanbod te verkleinen ruimhartig en neem samen met Deltalinqs de regie in handen om dit te stroomlijnen; maak één wethouder verantwoordelijk voor zowel onderwijs als werk en inkomen.
- Zorg voor aanvullende maatregelen om het werken in de haven voor iedereen aantrekkelijk te maken, zoals excellent vervoer, goede (tijdelijke) huisvesting en kinderopvang.
- Geef innovatie in de haven alle ruimte. Maak van de haven een living lab, laat jongeren meedenken en meewerken; stimuleer en intensiveer de samenwerking tussen startups en scale-ups met het havenbedrijfsleven; steun initiatieven zoals PortXL en het innovatiecentra en blijf actief partner bij het Versnellingshuis Energietransitie HIC.

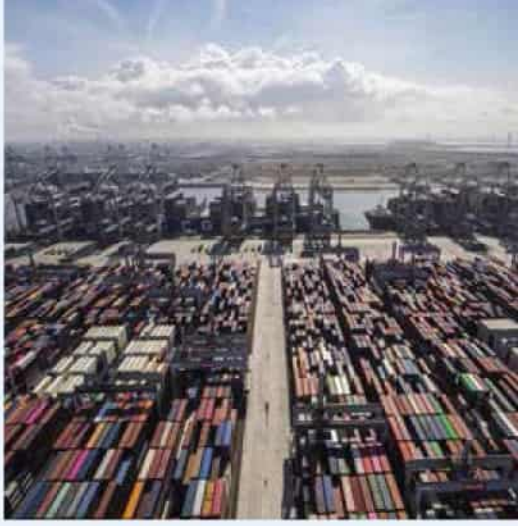
2 Wees zuinig op de haven en haar bedrijven

Rotterdam kan niet zonder haven, maar het havenbedrijfsleven kan ook niet zonder Rotterdam. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is cruciaal voor een internationale haven als Rotterdam. Dat zorgt ervoor dat bedrijven blijven innoveren en investeren. Dat kan prima samen met een veilige en gezonde leefomgeving. Een goede balans in het gebruik van de beperkte ruimte is essentieel voor bestaande (en nieuwe) bedrijven, maar ook voor een groeiende stad als Rotterdam. En elke Rotterdammer zou moeten weten hoe het er in de haven aan toegaat.

Daarom vraagt Deltalinqs de nieuwe gemeenteraad

- Geef één lid van het college het laatste woord in alle havenzaken; deze wethouder begrijpt de complexiteit, zorgt voor samenhang, houdt het totaalbelang van de mainport voor ogen en representeert dit op alle bestuurlijke niveaus.
- De haven is de economische motor van Rotterdam. Maak daarom samen met ons één pakkend en overtuigend verhaal dat de haven- en citymarketing van Rotterdam verenigt.
- Bouw zoveel mogelijk betaalbare woningen, maar bouw ze alleen in nabijheid van de haven als de leefbaarheid kan worden gegarandeerd én de bestaande rechten van bedrijven worden gerespecteerd.
- Neem actief deel aan de Omgevingsdialoog tussen havenbedrijfsleven en omwonenden, zodat vraagstukken vroeg gesignaleerd en opgelost kunnen worden.
- Werk actief mee aan oplossingen voor urgente regionale knelpunten op het gebied van de fysieke leefomgeving: het vinden van de nieuwe balans in geluidruimte en stikstofdepositieruimte voor bedrijven, zodat de economische transitie van de haven met behoud van een robuuste natuur kan plaatsvinden.

- Zorg voor blijvende (financiële) garantstelling voor de instandhouding van de Gezamenlijke Brandweer (reguliere en industriële brandweerzorg in het havengebied), samen met de betrokken bedrijven.
- Zorg ervoor dat elke Rotterdammer weet hoe het er in de economische motor aan toegaat en laat ieder jaar minimaal 10.000 Rotterdamse kinderen en jongeren via het Educatief Informatie Centrum en speciale lespakketten kennismaken met de haven.
- Zorg voor internationaal concurrerende gemeentelijke kosten en tarieven voor bedrijven, zoals de OZB, precariobelasting, milieuheffingen of leges voor vergunningen. Beperk lokale regel- en belastingdruk, onder meer door het afschaffen van de reclamebelasting in het havengebied.

WIJ BOUWEN GRAAG MET U AAN DE HAVEN ÉN DE BANEN VAN DE TOEKOMST. WIJ REKENEN OP U!

3 De poort van Europa piept en kraakt

Als belangrijkste doorvoerhaven van Europa moeten de bereikbaarheid en infrastructuur van de Rotterdamse haven excellent zijn en blijven; voor goederen en voor werknemers. Dat de logistieke uitdagingen groot zijn behoeft geen uitleg. Ondermijnende criminaliteit in de haven is onderdeel van een veel groter maatschappelijk vraagstuk over het gebruik en het verhandelen van verdovende middelen. Deze criminaliteit heeft helaas een schadelijk effect op het imago van de haven.

Daarom vraagt Deltalinqs de nieuwe gemeenteraad

- Reserveer ruime financiële middelen (mogelijk via bestemmingsreserve) om verkeersknooppunten in de stad te ontlasten. Zorg voor goede doorstroming op het lokale wegennet, vooral ook wanneer Rijkswaterstaat groot onderhoud uitvoert.
- Ontwikkel samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag nieuwe alternatieve vormen van bereikbaarheid van de haven, zoals deelvervoer, vervoer over water en OV-verbindingen.
- Breng bij het opstellen van nieuwe woningbouwplannen de gevolgen voor goederen- en verkeersstromen in kaart en faciliteer dit met duidelijke aanvoerroutes en OV-verbindingen.
- Trek met ons op richting het Rijk voor structurele (financiële) ondersteuning en aangescherpte wet- en regelgeving voor onder meer betere screening van medewerkers met een kwetsbare functie, betere bescherming van getuigen en strengere straffen.

Deltalinqs
Havennummer 2235, Waalhaven Z.z. 19
3089 JH Rotterdam

Postbus 54200
3008 JE Rotterdam

www.deltalinqs.nl

MEER INFORMATIE
Bas Janssen, directeur Deltalinqs
010 402 03 99 / janssen@deltalinqs.nl

GEWOON WONEN KAN GEWOON

MANIFEST VAN DE WONINGCORPORATIES REGIO ROTTERDAM

30.000 SOCIALE WONINGEN. HET KAN GEWOON.

Als we nu niets doen, wordt wonen in de regio Rotterdam voor grote groepen onbereikbaar. Er moeten 30.000 sociale woningen bij in 2030*. Eén van de oplossingen is sneller bouwen. Wanneer we met z'n allen, woningcorporaties, gemeenten, provincie, het Rijk, bouwbedrijven en andere partners de handen ineenslaan, dan kan het gewoon.

*gebaseerd op ABF Woningbehoefterapportage 2021 en dPi 2019

SNELLER BOUWEN. HET KAN GEWOON.

HOE KRIJGEN WIJ DAT VOOR ELKAAR?

Woningcorporaties zetten zich al meer dan 100 jaar in voor betaalbaar wonen en aantrekkelijke buurten. Met onze kennis en ervaring bestrijden we samen met gemeenten en andere partners actief deze wooncrisis. Laten we kijken naar wat wél kan.

Hoe kunnen woningcorporaties bijdragen?

TIJDELIJKE WONINGBOUW, OPTOPPEN, SPLITSEN EN TRANSFORMATIE

Waar mogelijk plaatsen we op een locatie tijdelijke woningen. Die zijn meestal sneller te realiseren.

Ook het optoppen –het plaatsen van nieuwe verdiepingen bovenop een bestaand gebouw– heeft zijn voordelen. Zo is er geen nieuwe bouwgrond nodig.

Grotere woningen kun je ook splitsen in meerdere kleinere woningen en door bedrijfsruimten te transformeren naar woonruimte wordt direct nieuwe woningen toe aan de woningvoorraad toegevoegd.

WE ZETTEN VOL IN OP DE ROTTERDAMSE BOUWVERSNELLING

De Rotterdamse Bouwversnelling is een samenwerking van woningcorporaties, gemeenten in de regio Rotterdam en marktpartijen om het bouwen te versnellen. Er is veel winst te behalen door het bouwproces en vergunningverlening te standaardiseren.

Het plan is om sociale nieuwbouwwoningen in de fabriek bouwen volgens een vast keuzemenu van ontwerpen. Alle woningen voldoen aan een gezamenlijk opgesteld eisenpakket en worden collectief door de woningcorporaties ingekocht. Door deze schaalgrootte kunnen we goedkoper en sneller bouwen.

Een voorbeeld zijn de circulaire en betaalbare Startblock woningen in opdracht van Wooncompas in Ridderkerk. De woningen voldoen aan het bouwbesluit en worden in de fabriek gebouwd. In één dag worden ze op de fundering geplaatst.

Zo'n gestandaardiseerde aanpak moet straks ook tot een snellere verlening van de bouwtechnische vergunning leiden. Wanneer één gemeente het standaard ontwerp goedkeurt betekent dit automatisch goedkeuring door álle deelnemende gemeenten.

Daarnaast heeft ook het versnellen van het stedenbouwkundig en ruimtelijke ordeningsproces heeft de focus van de Rotterdamse Bouwversnelling.

Hoe kan de gemeente bijdragen?

Woningcorporaties kunnen zelf woningen ontwikkelen en beheren, maar samen met de gemeenten maken we pas echt stappen. We zijn immers afhankelijk van de voorwaarden en procedures die gemeenten bepalen. Laten we samen kijken naar wat er beter, sneller en slimmer kan.

WE BENUTTEN DE BESTAANDE WONINGVOORRAAD ZO GOED MOGELIJK

Nieuwbouw is een lange termijn oplossing voor de wooncrisis. We kijken ook hoe we de huidige sociale woningvoorraad beter kunnen benutten. We zullen vooral creatief moeten zijn.

Een goed voorbeeld zijn seniorenmakelaars die ouderen helpen door te stromen naar een woning die beter past bij hun leefstijl en levensfase. Veel ouderen wonen in een grote woning en wanneer ze doorstromen, maken ze ruimte voor bijvoorbeeld een gezin.

LOCATIES, LOCATIES, LOCATIES

'Bouwen, bouwen, bouwen' als antwoord op de wooncrisis? Dat kan alleen met 'locaties, locaties, locaties'. Daar gaan met name de gemeenten over. Het grondbeleid en grondprijzen van gemeenten bepalen in grote mate onze ruimte om te bouwen. Wij gaan graag met gemeenten in gesprek hoe we de schaarse bouwgrond het beste kunnen ontwikkelen, met oog voor de buurt en de toekomst.

IN PROJECTEN MINIMAAL 30% SOCIALE WONINGBOUW

Mensen willen wonen in leefbare, aantrekkelijke wijken waar iedereen er toe doet. We kijken daarom verder dan bouwen alleen. Een goede mix tussen sociale huur, middenhuur en koop in een wijk draagt daaraan bij. De wooncrisis maakt dat er ook veel sociale woningen moeten worden toegevoegd. Elk nieuwbouwproject zal op z'n minst 30% sociale woningbouw moeten bevatten om het doel van 30.000 sociale woningen te behalen en te kunnen bekostigen.

WONINGCORPORATIES DOEN NIET AAN FAKE SOCIALE WONINGEN

Niet alle sociale woningen zijn sociaal. Sommige partijen verhuren onder de maximale huurgrens, maar rekenen tegelijkertijd zeer hoge servicekosten. Dat noemen wij geen sociale woning. Ook komt het regelmatig voor dat een sociale woning na enkele aanpassingen of een kleine uitbouw naar het duurdere huursegment 'weglekt'. Dat is eveneens onwenselijk.

Woningcorporaties beheren al meer dan 100 jaar de sociale woningvoorraad voor de lange termijn en doen dat zonder winstbejag. Sociale woningbouw en -beheer zijn bij ons daarom in goede handen.

HAAL ZOVEEL MOGELIJK KNELPUNTEN UIT HET PLAN- EN BOUWPROCES

De Rotterdamse Bouwversnelling is een samenwerking van woningcorporaties, gemeenten en marktpartijen om de knelpunten in het bouw- en vergunningstraject te versnellen door meer te standaardiseren. Zie ook onder Hoe kunnen woningcorporaties bijdragen?

Zulke initiatieven voorzien in een behoefte om juridische hobbels weg te nemen. Kunnen we bepaalde procedures vermijden? Waar zit de mogelijkheid voor versnelling? Kunnen we door samen op te trekken sneller en goedkoper werken? Als meer gemeenten zich hierbij aansluiten, kunnen woningcorporaties sneller en goedkoper bouwen. Het vereist wel regionale afspraken en afstemming. We nodigen alle gemeenten uit de regio van harte uit om met ons mee te doen!

ZINVOL INVESTEREN. HET KAN GEWOON.

HOE KRIJGEN WIJ DAT VOOR ELKAAR?

Dankzij het regeerakkoord mag de verhuurdersheffing voor woningcorporaties dan worden afgebouwd, dat betekent niet dat woningcorporaties straks zwemmen in het geld. Je kunt je geld maar één keer uitgeven. We geven dat zoveel mogelijk uit aan het ontwikkelen, verduurzamen en beheren van sociale woningen. We moeten zinvol investeren. Het kan gewoon.

Hoe kunnen woningcorporaties bijdragen?

WE INVESTEREN LIEVER IN WONINGEN DAN IN DURE GROND

Woningcorporaties investeren verantwoord en naar vermogen. Voor nu en later. Altijd zo efficiënt mogelijk én met lef, maar niet roekeloos. We investeren zodat iedereen gewoon kan wonen, ongeacht de omvang van de portemonnee. In het regerings-akkoord is afgesproken dat de verhuurdersheffing in stappen wordt afgeschaft. Woningcorporaties krijgen dan wat meer investeringsruimte. Maar gezien de uitdaging die voor ons ligt, hebben we elke euro hard nodig. Het regeringsakkoord geeft ons meer ruimte om te investeren. Dat doen we liever in sociale woningen dan in dure grond of stijgende bouwkosten.

WE KIJKEN VERDER DAN DE GEMEENTEGRENZEN

Waar gaan we investeren? We streven per gemeente naar een goede regionale verdeling van sociale, middenhuur en koopwoningen. Daarbij kijken we ook verder dan de gemeentegrenzen. Het gaat om het totaalplaatje. Zo houden we oog voor een goede balans van sociaal en het duurdere segment binnen elke gemeente en in de hele regio.

VRAAG NIET DE HOOFDPRIJS VOOR BOUWGROND EN VERMINDER DE REGELDRUK

Gemeenten hebben in grote mate invloed op de prijs van de grond. We kunnen het geld maar één keer uitgeven en hoe hoger de grondprijs, hoe minder we kunnen bouwen. Ook regeldruk en subsidies zijn van invloed op onze bouwkosten. Om te kunnen ontwikkelen zijn woningcorporaties daarom erg geholpen bij een sociale grondprijs, het verminderen van regeldruk en het gezamenlijk aanvragen van subsidies. Laten we daarover in gesprek blijven.

STEL GEEN BOVENWETTELIJKE EISEN AAN WONINGEN

De gemeente stelt voorwaarden aan de kwaliteit van woningen. Maar soms werken eisen beknellend, vertragend of leiden ze tot hogere bouwkosten. Ga als gemeente kritisch na of de regels echt nodig zijn. Vooral als het om bovenwettelijke eisen gaat. Want elke eis heeft een prijs.

AANTREKKELIJKE BUURTEN. VOOR IEDEREEN.

HOE KRIJGEN WIJ DAT VOOR ELKAAR?

De opgave van 30.000 sociale woningen in de regio Rotterdam is groot. Buurten en wijken moeten aantrekkelijk blijven voor iedereen. We zullen daarom oog blijven houden voor de samenhang en samenstelling van de buurt.

Hoe kunnen woningcorporaties bijdragen?

WE ONTWIKKELEN BUURTEN VOOR VERSCHILLENDE GROEPEN

Al meer dan 100 jaar ontwikkelen woningcorporaties woningen voor de gewone Nederlander, met speciale aandacht voor groepen die in de knel komen op de woningmarkt. Denk aan senioren, studenten en mensen die kwetsbaar zijn. Ze hebben specifieke behoeften waarvoor woningcorporaties graag oplossingen ontwikkelen. Tegelijkertijd houden we oog voor een te eenzijdige bevolkingssamenstelling in de buurt. Zo maken we buurten toegankelijk voor iedereen, of je nu rijk, arm, jong of oud bent.

WE BLIJVEN DUURZAAM BETROKKEN BIJ DE BUURT

We bouwen voor nu en kijken naar de toekomst. Dat gaat niet alleen over het bouwen van toekomstbestendige, duurzame woningen, maar ook over de toekomstbestendigheid van de buurt. We investeren graag in de leefbaarheid van buurten met sterke gemeenschappen. We doen dat samen met gemeenten, bewoners, zorgpartijen, wijkteams, politie en andere maatschappelijke partners om de buurt veilig en aantrekkelijk te houden.

Hoe kan de gemeente bijdragen?

KIJK VERDER DAN DE EIGEN GEMEENTEGRENZEN

Om buurten aantrekkelijk te houden is het goed om verder te kijken dan eigen gemeentegrenzen. Als huurders niet terecht kunnen in de ene gemeente, kunnen ze dan wel terecht in de andere? We streven een evenwichtige verdeling tussen sociale huurders, middenhuur en koop. Dat zullen we moeten afstemmen in regionaal verband. De 14 gemeenten in de regio Rotterdam werken samen en hebben regionale afspraken gemaakt. We roepen gemeenten op regionaal goed samen te werken en de gemaakte afspraken waar te maken.

WEES ZUINIG OP BESTAANDE SOCIALE HUURWONINGEN

In enkele gemeenten bestond tot voor kort een overschot aan sociale woningen. De vraag was lager dan het aanbod. Sommige van die woningen werden gesloopt, andere kregen een andere bestemming. Intussen is de vraag naar sociale woningen enorm gestegen en is het overschot nu omgeslagen in een tekort. Omdat het ontwikkelen van nieuw vastgoed een langzaam proces is, kan het aanbod de vraag niet altijd bijbenen. De les is: wees zuinig op de voorraad die er is, want de vraag naar sociale woningen fluctueert nogal eens.

VERHOOG DE AMBITIE VAN HET REGIOAKKOORD

In 2019 tekenden gemeenten en woningcorporaties het Regioakkoord voor Meer Evenwicht. Hierin zijn afspraken gemaakt over hoe de bouwopgave verdeeld wordt over de verschillende gemeenten in de regio. In 2021 is een actualisatie van de woningbehoefteraming opgesteld. We zullen deze bouwopgave snel moeten actualiseren en verhogen met 30.000 sociale corporatie woningen.

Nauwelijks betaalbare woningen te vinden. Wachtlijsten die alsmaar langer worden. Woningzoekenden zijn wanhopig. Woonprotesten geven een duidelijk signaal. De nood is hoog.

Gewoonwonen.nu is het online platform voor meer sociale woningen in de regio Rotterdam. Hier vind je ons manifest; een visie van woningcorporaties en een uitgestoken hand naar wethouders, raadsleden en politici van gemeenten om samen de wooncrisis te bestrijden.

Het manifest sluit aan bij de landelijke actieagenda wonen van Aedes, de landelijke vereniging van woningcorporaties. Verder vind je hier nieuws, events en andere content op het gebied van sneller bouwen, zinvol investeren en buurten voor iedereen.

Gewoonwonen.nu is een initiatief van Maaskoepel, de federatie van woningcorporaties in de regio Rotterdam en zet al meer dan 25 jaar zich in voor de belangen van alle woningzoekenden in de regio Rotterdam. Dit doen we namens én met 22 corporaties, die samen zo'n 220.000 sociale huurwoningen beheren.

WIL JE MEER WETEN OVER WAT WONINGCORPORATIES ALLEMAAL DOEN? KIJK DAN OP WONENDOENWESAMEN.NL

Volg de campagne
@gewoonwonen.nu

#GEWOONWONEN

GEWOON
WONEN KAN
GEWOON

NAL Nationale Agenda Laadinfrastructuur

30 maart 2022

Geachte heer/mevrouw,

De mobiliteitssector draagt voor ruim 20% bij aan de CO_2-uitstoot in Nederland. Daarom wordt stevig ingezet op een vermindering van de uitstoot door o.a. elektrificatie. Een goede laadinfrastructuur is een harde voorwaarde voor de transitie naar elektrisch vervoer om zo de klimaatdoelstellingen te behalen. Ook verbetert emissieloze mobiliteit de luchtkwaliteit en geluidshinder in gemeenten. Het gaat hierbij om personenauto's, bestel- en vrachtvoertuigen. De komende jaren zullen alle gemeenten zorg moeten dragen voor een goede laadinfrastructuur. Daarom roep ik u op dit onderwerp op de agenda te zetten bij de komende college-onderhandelingen.

Als onderdeel van het Klimaatakkoord hebben overheden, markt en netbeheerders landelijk afspraken gemaakt voor een goed en dekkend laadnetwerk. Dit is vormgegeven in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). Gemeenten en provincies hebben een belangrijke rol hierin. Door samen te werken kunnen decentrale overheden samen aanbesteden en een dekkend netwerk realiseren, dat scheelt geld bij de aanleg van publieke laadinfrastructuur.

Steeds meer mensen schaffen elektrische auto's aan. Dat betekent dat ook het tempo van de plaatsing van laadpalen omhoog moet. Tot op heden heeft de aanleg van laadinfrastructuur nog niet tot politieke problemen geleid. Maar daar kan, ook lokaal, verandering in komen. Inwoners en ondernemers zullen van de gemeente voldoende laadmogelijkheden eisen bij de aanschaf van een elektrisch voertuig. Dat gaat sneller dan velen nu denken. Experts verwachten dat nog voor 2026 de helft van alle nieuw verkochte auto's in Nederland elektrisch zal zijn.

De partijen die zich bezighouden met de uitvoering van de NAL, roepen op om in nieuwe college-akkoorden de ambities van het Klimaatakkoord te onderschrijven en uitstootvrij vervoer te stimuleren.

- **Realisatie netwerk van laadpalen**

Vanuit de NAL wordt gewerkt aan een dekkend laadnetwerk voor privaat, publiek en semipubliek (snel)laden. In vrijwel alle gemeenten worden laadpunten gerealiseerd. Het toenemende tempo brengt ook uitdagingen in de uitrol van laadinfrastructuur mee. Zes regionale samenwerkingsverbanden, de NAL-regio's zijn opgezet om gemeenten hierbij te helpen.

- **Noodzaak voor beleid voor laadinfrastructuur**

Met het toenemende aantal elektrische voertuigen, neemt ook het aantal laadpunten toe. Deze kunnen een flinke impact hebben op de ruimtelijke ordening. Of het nu gaat om snelladers langs wegen of publiek laden in de wijk. Inwoners willen hun auto kunnen laden en verwachten dat hun gemeente hierbij helpt.

- **Netcapaciteit op orde**

De netcapaciteit begint nationaal steeds meer te knellen. Het is daarom noodzakelijk om de verwachte energiebehoefte van de elektrificatie van mobiliteit in kaart te brengen en knelpunten in netcapaciteit te identificeren. In maart start de NAL vliegende brigade om gemeenten hierbij te helpen. Goed contact tussen gemeenten en netbeheerders is essentieel.

- **Voorbereiding ZE-zones en logistiek**

De logistieke sector moet in een rap tempo verduurzamen. 30 gemeenten hebben al een zero emissiezone aangekondigd vanaf 2025, in de komende raadsperiode. Dat betekent dat de bestel- en vrachtvoertuigen deze gemeenten elektrisch gaan bevoorraden. Deze voertuigen zullen ook opgeladen moeten worden. Logistieke voertuigen vragen hogere vermogens waardoor de impact op het ruimtegebruik en elektriciteitsnet nog groter is. Regie op het ontstaan van een dergelijk laadnetwerk is daarom nodig. Hiermee moet zo snel mogelijk worden begonnen.

U kunt de NAL-organisaties gebruiken voor advies en zelfs directe ondersteuning om ook in uw gemeente een goede laadinfrastructuur op orde te hebben. We roepen u op om laadinfrastructuur integraal onderdeel te laten zijn van het lokale mobiliteitsbeleid. Kijk voor meer informatie op www.agendalaadinfrastructuur.nl.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Stuurgroep Nationale Agenda Laadinfrastructuur

Sluit aan

Ondernemersmanifest Gemeenteraadsverkiezingen 2022

30 praktische handvatten ter inspiratie voor de lokale programma's en akkoorden

Stichting ONL voor Ondernemers
Tournooiveld 3 | 2511 CX Den Haag |Tel: +31(0)70 3643474

Introductie

ONL voor Ondernemers komt op voor de belangen van de ondernemers en heeft als doel om het brede ondernemersklimaat te verbeteren. ONL is daarmee de stem van de ondernemer uit het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). Dit betekent dat ONL actie onderneemt en aanbevelingen doet op basis van directe en continue inbreng van ondernemers uit het hele land. Of het nu gaat om de verschillende concrete beleidsvoorstellen, het Sociale Akkoord 2021 of dit Ondernemersmanifest, ondernemers bepalen de agenda en ONL zorgt ervoor dat de stem van de ondernemers gehoord wordt.

In Nederland zijn ongeveer 1,5 miljoen MKB-bedrijven. Deze 1,5 miljoen bedrijven zijn verantwoordelijk voor +/- 60% van de toegevoegde waarde en 70% van de werkgelegenheid van alle bedrijven in Nederland. Het MKB is de motor van de lokale economie en is betrokken bij veel lokaal maatschappelijke initiatieven. U kunt als politieke partij veel doen om de ondernemers in staat te stellen henzelf en uw gemeente te laten floreren. Want, het geld moet eerst verdiend worden. Een gemeente die ondernemerschap stimuleert is goed voor de ondernemingen, voor de mensen die er werken, voor de lokale economie en samenleving. Het zorgt ervoor dat bedrijven zich in uw gemeente willen vestigen, dat er werkgelegenheid ontstaat en dat de lokale economie kan groeien. Ondernemers zorgen voor winkels, horeca en andere producten en diensten in uw gemeente, waarmee niet alleen de lokale bevolking, maar ook toeristen en bezoekers bediend worden. Naast de economische functie vervult het MKB ook een belangrijke lokale maatschappelijke functie. Zij sponsoren verenigingen en evenementen en bieden onder meer leer-werkplekken aan voor jongeren.

ONL presenteert, in opvolging van het Ondernemersmanifest Gemeenteraadsverkiezingen 2018, het Ondernemersmanifest Gemeenteraadsverkiezingen 2022. Het manifest biedt uw partij handvatten richting een definitief verkiezingsprogramma en, waar mogelijk, een coalitie- of collegeakkoord. Ook steeds meer lokale ondernemersverenigingen komen met goede uitgeschreven plannen ter verbetering van het lokale ondernemersklimaat. Met de handvatten in het ONL-manifest en plannen van lokale ondernemersverenigingen realiseert u meer bedrijvigheid, werkgelegenheid en levendigheid in uw gemeente.

Als lokale politiek bent u erg belangrijk voor ondernemers en met deze handvatten heeft u de kans om echt iets te doen. U vormt het eerste en meest directe aanspreekpunt voor een ondernemer. De door u genomen maatregelen zijn direct voelbaar bij lokale ondernemers. Voor ondernemers in uw gemeente is het zeer belangrijk dat de onderstaande punten in de definitieve verkiezingsprogramma's en het coalitie- of collegeakkoord worden opgenomen.
Oktober 2021

Aanvulling maart 2022

De coronacrisis lijkt op retour, maar corona gaat niet meer weg. De impact van twee jaar corona op verschillende MKB-sectoren is groot. Minder omzet, hoge schulden en weinig liquiditeit. MKB-ondernemers zijn niet direct weer op het niveau van vóór corona, zeker nu de energieprijzen blijven stijgen, de inflatie toeneemt en de gevolgen van de onstabiele geopolitieke situatie steeds meer wordt gevoeld. Gemeenten vormen het eerste aanspreekpunt om ondernemers te ondersteunen met informatie en advies richting herstel. In aanvulling op het oorspronkelijke manifest daarom twee aanvullende handvatten gericht op het ondersteunen van de MKB-ondernemer in uw gemeente.

Lokale verbinding

- **1) Een ondernemer-contactpersoon bij alle gemeenten.** Ondernemers hebben een aanspreekpunt nodig waar ze met hun vragen of klachten terecht kunnen. Ondernemers ervaren het contact en de communicatie met de gemeente nu vaak als te bureaucratisch en onoverzichtelijk. Koppel een vast contactpersoon aan ondernemerschap. Een contactpersoon kan de ondernemer op weg helpen in het gemeentelijke systeem, brengt ondernemers in contact met de juiste afdeling en helpt bij het vinden van gemeentelijke formulieren. De contactpersoon moet het vertrouwen tussen de gemeente en de ondernemer doen laten toenemen. De menselijke maat als uitgangspunt.

- **2) Start een periodiek ondernemersoverleg om in gesprek te blijven met ondernemers.** Zorg voor een vaste structuur waarmee de politiek gedurende de raadsperiode in gesprek blijft met ondernemers. Vraag aan ondernemers om mee te denken en help ondernemers bij het aanpakken van de problemen waar zij tegenaan lopen. Laat het een wisselwerking zijn tussen politiek en ondernemers. Het stimuleert onderlinge lokale verbinding, zowel economisch als maatschappelijk. Er wordt ruimte gecreëerd tot het uitwisselen van ideeën.

- **3) Durf over gemeentegrenzen heen te kijken.** Grenzen remmen goede plannen en ondernemingen af, neem deze weg en werk nauw samen met buurgemeenten. Ondernemers willen ondernemerschap niet geremd zien worden doordat buurgemeenten andere regelgeving hanteren. Ondernemers willen kansen grijpen. Gemeenten moeten dit kunnen faciliteren door een harmonisatie van regelgeving.

- **4) Benoem een gemeentelijke of regionale ondernemersombudsman.** Ondernemers raken steeds vaker verstrikt in het web van lokale wet- en regelgeving, dienstverlening en communicatie door gemeenten. Er moet op lokaal of regionaal niveau een onafhankelijke autoriteit komen die (a) een (adviserende) uitspraak kan doen over het handelen van een gemeente en (b) verschillende stakeholders eenvoudig bij elkaar kan brengen in geval van gemeentegrensoverschrijdende ondernemersinitiatieven.

- **5) Creëer langetermijnstrategieën op recreatie, toerisme en de verduurzamingsopgave.** Ondernemers hebben behoefte aan een duidelijk toekomstperspectief. Het zorgt dat ondernemers zich kunnen focussen op de langere termijn, dat creëert (investerings)zekerheid in de planning en ondernemersdoelstellingen.

- **6) Gemeenten en ondernemers moeten de handen in één slaan wat betreft marketing.** Om bedrijven, toeristen en potentiële nieuwe inwoners te trekken moeten factoren als ligging, ondernemersklimaat, arbeidspotentieel en infrastructuur beter en blijvend benoemd worden. Investeer in een doorlopende marketingstrategie.

Stichting ONL voor Ondernemers
Tournooiveld 3 | 2511 CX Den Haag |Tel: +31(0)70 3643474

Lokaal ondernemersklimaat

- **7) Stimuleer financiering van kleine kredieten voor MKB-ondernemers.** Help kleine kredietaanbieders met het geschikt maken van de kredieten voor de lokale ondernemers, financieel, dan wel adviserend. Werk samen met kredietaanbieders en adviseurs om ondernemers te wijzen in de zoektocht naar financiering.

- **8) Stimuleer lokale innovatieve bedrijven als smart-ups, scale-ups en vooruitstrevende familiebedrijven.** Creatieve ondernemingen kunnen van grote toegevoegde waarde zijn voor de gemeente. Het trekt kennis en werkgelegenheid aan. Gemeenten moeten dit koesteren en hierop investeren. Er zijn al legio gemeentelijke en provinciale voorbeelden van instrumenten als MKB-regiodeals en voucherregelingen om ondernemers te ondersteunen bij de stap naar verduurzaming, innovatie, digitalisering, bedrijfsopvolging en/of ondernemersvaardigheden. Leer van andere gemeenten om de vooruitstrevende Nederlandse bedrijven te stimuleren.

- **9) Geef ondernemers meer zeggenschap over budgetten die specifiek voor hun omgeving zijn gereserveerd.** Denk aan de herinrichting van bedrijventerreinen of winkelstraten. Ondernemers weten als geen ander wat er nodig is om de locatie een (economische) impuls te geven, zowel qua vormgeving als uitstraling. Betrek ondernemers meer en beter bij de bouwtekeningen en budgettaire invulling.

- **10) Voorkom leegstand in de winkelstraten.** Ga in gesprek met ondernemers over het tegengaan van overconcentratie en de mogelijkheid van het transformeren of multifunctioneel gebruik van winkels en horeca. Maak dit laatste als gemeente ook mogelijk door positieve vergunningverlening.

- **11) Verleng de tijdens corona opgezette 'koop-lokaal' acties en behoud de papieren reclamefolders.** Wat we lokaal kunnen doen, moeten we echt lokaal doen. De lokale krant en reclamefolders helpen hierbij. De toegevoegde waarde van papieren reclame bindt consument en ondernemer. De consument heeft profijt van de acties en de ondernemers van de consumentenaanloop. Tegelijkertijd zijn ondernemers in bredere zin bereid om op andere manieren actief bij te dragen aan -en mee te denken over manieren tot- het verder verminderen van restafval.

- **12) Stimuleer ondernemerschap door de precariobelasting terug te laten vloeien naar de ondernemers.** De belasting op reclame-uitingen (precariobelasting) is een doorn in het oog van ondernemers. Laat deze precariobelasting terugvloeien naar ondernemers/het lokale ondernemersklimaat. De belasting op het gebruik van de openbare ruimte moet in verhouding staan tot de kosten die de gemeenschap maakt voor het verschaffen en onderhouden van die ruimte.

- **13) Zet in op het behoud van cruciale faciliteiten voor ondernemers als geldautomaten en voldoende parkeerplaatsen.** Basisfaciliteiten zijn nodig om de stads- of dorpskern levendig te houden. Zo beperkt het toeristen als er een geldautomaat ontbreekt en leidt een gebrek aan parkeerplaatsen tot minder klanten. Creëer meer, veiligere en goedkopere parkeerplaatsen, eventueel aan de stads- of dorpsrand.

Stichting ONL voor Ondernemers
Tournooiveld 3 | 2511 CX Den Haag |Tel: +31(0)70 3643474

Regeldrukeffecten

- **14) Stroomlijn de 5 processen waar ondernemers het meeste last van hebben.** Neem als gemeenten de verantwoordelijkheid om de 5 lastigste regeltrajecten te identificeren en investeer in het stroomlijnen van deze 5 processen. Trek hierbij samen op met ondernemers.

- **15) Nieuwe regels worden eerst getoetst aan een MKB-haalbaarheidstoets.** Nieuwe of aangepaste lokale regelgeving moet ook voor kleine ondernemers behapbaar en uitvoerbaar zijn. Om deze garantie te kunnen geven is een toets noodzakelijk. De gevolgen van nieuwe regelgeving moeten eerst voldoende in kaart zijn gebracht.

- **16) Vereenvoudig het proces van vergunningaanvragen.** Geef binnen 6 weken duidelijkheid door het beperken van de afgiftetermijnen en zorg voor transparantie in het proces. Benader aanvragen met een open en positieve blik door te kijken naar wat wel kan, in plaats van wat niet kan. Mocht het de gemeentelijke organisatie niet lukken om een besluit te nemen binnen de gestelde termijn dan wordt de vergunning automatisch verleent. De ondernemer mag niet de dupe worden van de stroperigheid bij de gemeente.

- **17) Bestemmingsplan: snel schakelen is de sleutel.** Het bestemmingsplan mag geen belemmering zijn voor creativiteit. Het vaststellen van ruime kaders is nodig voor het plannen van de ruimte en essentieel voor de investeringszekerheid. Echter, er moet altijd ruimte zijn voor maatwerk. Zoek gericht naar oplossingen, kijk in mogelijkheden.

- **18) Stapeling van toezicht, advies en centraal aanspreekpunt.** Regels zijn regels en moeten worden gecontroleerd. Zorg ervoor dat er regie is op de controle, zodat de ondernemer niet eindeloos dezelfde informatie naar verschillende controlerende overheidsinstanties moet sturen. Zorg voor bundeling van controles, zodat een ondernemer niet alsmaar verschillende inspecteurs over de vloer heeft.

Ontzorg ondernemers

- **19) Betaal als gemeente de rekeningen op tijd.** Iedere overheidsinstantie moet binnen 30 dagen haar rekeningen betalen. Dit lukt nog niet in elke gemeente even goed. Ga als gemeente het overleg aan met de leveranciers over e-facturatie om de betaaltermijnen te verkorten. E-facturatie is eenvoudig in omgang en versnelt het betalingsproces.

- **20) Steun de startende ondernemers** met bruikbare informatie over het ondernemerschap, het loket voor ondernemers binnen de gemeentelijke organisatie en gegevens van de ondernemersvereniging(en). Geef startende ondernemers de steun die ze nodig hebben. Het stimuleert het lokale ondernemerschap met een nieuwe dosis inspiratie en creativiteit.

- **21) Compenseer ondernemers voor rechtmatig overheidsoptreden (bij bijvoorbeeld een wegafsluiting).** Gemeenten moeten zich maximaal inspannen om te voorkomen dat ondernemers nadeel ervaren van onderhoudswerkzaamheden. Het komt nog te vaak voor dat de lokale politiek besluit tot het afsluiten of vernieuwen van een weg, maar de ondernemer die hierdoor direct geraakt wordt niet tegemoetkomt met een vergoeding. Volgens staand overheidsbeleid maken ondernemers aanspraak op een vergoeding die de geleden schade compenseert, de nadeelcompensatie. Ondernemers snappen dat onderhoud in de publieke ruimte nodig is, maar zijn tegelijkertijd vaak angstig om de relatie met de gemeente op het spel te zetten voor de nadeelcompenstatie. De gemeente moet zich blijven realiseren dat een ondernemer afhankelijk is van de bereikbaarheid van zijn of haar zaak.

- **22) Verlaag de OZB, net als de leges en lasten.** Het zwaar belasten van ondernemerschap werkt negatief op het lokale ondernemersklimaat. Lokale belastingen en leges worden nu vaak gebruikt als sluitpost voor de gemeentelijke begroting. Ondernemers hebben het zwaar (gehad) door corona en de stijgende kosten voor energie, inkoop en lonen. De OZB moet in iedere gemeente structureel worden verlaagd. De grondslag voor leges en lasten is vaak onduidelijk en er zijn grote verschillen tussen gemeenten.

Aanvulling maart 2022

- Help ondernemers bij het inzichtelijk maken van de schuldenlast door corona. Ondernemers in zwaar getroffen sectoren hebben in de afgelopen twee jaar schulden opgebouwd. Belastingschulden, andere zakelijke schulden en privéschulden lopen nu nog dwars door elkaar. Ondersteun als gemeente ondernemers bij het maken van een persoonlijk plan van aanpak rond het terugbetalen van schulden. Het biedt ondernemers perspectief, draagt bij aan herstel en een dienstbare overheid.

- Benader ondernemers proactief met een hulpaanbod, ga naast de ondernemers staan. Voor veel ondernemers rust een taboe op het vragen om hulp. Door corona en de stijgende energieprijzen zijn ondernemers in de (financiële en mentale) problemen gekomen. Ondersteun proactief bij het inzichtelijk maken van de levensvatbaarheid van het bedrijf of help bij omscholing of omschakeling.

(Digitale) Veiligheid

- **23)** Ondernemers wijzen op het belang van gedegen cybersecurity en de gevaren en kansen van het online actief zijn. Cybersecurity wordt steeds belangrijker, het aantal digitale aanvallen op ondernemers neemt helaas toe. **Voor gemeenten ligt er een verantwoordelijkheid om ondernemers te wijzen op de gevaren en kansen van cybersecurity.** Gemeenten moeten ondernemers hier blijvend over informeren.

- **24) Versterk politie- en boa-inzet.** In plattelandsgemeenten en op bedrijventerreinen krijgen ondernemers steeds vaker te maken met ongewenste gasten. Criminelen die ondernemers willen gebruiken om illegale praktijken wit te wassen. Gemeenten moeten meer inzetten op het tegengaan van ondermijning door het intensiveren van de beveiliging van bedrijventerreinen en in de regio.

Verduurzaming

- **25) Begeleid ondernemers bij hun wens tot verduurzaming met advies en bundel kennis.** Veel ondernemers staan open voor de verduurzamingsopgave. Alleen, de kennis over het 'hoe' ontbreekt. Gemeenten moeten ondernemers adviseren richting de bestaande subsidies, vergunningen en type verduurzaming. Tegelijkertijd kunnen gemeenten verschillende ondernemers die zich bezighouden met verduurzaming bij elkaar brengen in een kennisnetwerk om tot initiatieven te komen om andere ondernemers mee te krijgen. Ondernemers leren het liefst van andere ondernemers.

- **26) Investeer in het energienet.** Als ondernemers de verduurzamingsslag willen maken is het aan de lokale overheid om dit te faciliteren. Het energienet zit in grote delen van Nederland 'vol'. Gemeenten moeten, in overleg met hogere overheden, zo snel als mogelijk starten met het uitbreiden van het energienet.

Wonen

- **27) Werk het woningtekort weg.** De personeelstekorten lopen flink op. Dit staat ondernemerschap in de weg. In sommige branches zijn ondernemers genoodzaakt de openingstijden in te perken. Om nieuwe mensen aan te kunnen trekken moeten er de komende jaren heel veel betaalbare woningen gebouwd worden, zowel binnen- als buiten de dorp- en stedelijke kernen en daar waar mogelijk in de hoogte. Een belangrijke versnellingsopgave zit bij de vergunningverlening en de bureaucratische molen. Geef particulieren en ondernemers de mogelijkheid om snel over te gaan op het bouwen van nieuwe woningen of het aanpakken van bestaande woningen of kantoorgebouwen.

- **28) Bouw betaalbare starterswoningen.** Het woningtekort onder starters is enorm groot. Ondernemers op zoek naar jonge talenten kunnen deze niet binden bij gebrek aan huisvesting. Bouw specifiek woningen in het starterssegment in de prijsklasse tussen de 200.000 en 300.000 euro zodat ook de alleenstaande jonge talenten een huis kunnen kopen.

Arbeidsmarkt

- **29) Zet in op de samenwerking tussen ondernemerschap, onderwijs en gemeente.** Kijk waar lokaal personeelstekorten zijn en probeer lokaal of regionaal een opleiding te starten in specifiek deze branche of beroepsgroep. Stimuleer ondernemers en onderwijsinstellingen in het uitwisselen van kennis door stages, gastcolleges, werkbezoeken en werk-leerbanen. De gemeente kan de interactie tussen ondernemers en onderwijsinstellingen faciliteren om techniek, vakmanschap en ambachten beter op de kaart te zetten. Let hierbij specifiek op de kleinere MKB-bedrijven die nu veelal onvoldoende worden meegenomen.

- **30) Benader actief mensen zonder een baan.** Er is een groot personeelstekort. Er zijn in Nederland meer openstaande vacatures dan werklozen. Help de mensen zonder baan, al dan niet via omscholing, aan een baan. Zorg dat vraag en aanbod van arbeid bij elkaar komt via een actief gemeentelijk loket. Heb daarbij extra aandacht voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Westersingel 12
Postbus 21012
3001 AA Rotterdam

Telefoon 088 5445 100

E-mail: informatie@MRDH.nl
Internet: www.mrdh.nl

Bankrekeningnummer:
NL96 BNGH 0285 1651 43

KvK nummer:62288024

OPROEP

De Bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, in vergadering bijeen op 9 maart 2022,

Constaterende dat

- Rijk en Regio tijdens de bestuurlijke overleggen MIRT van november 2020 hebben afgesproken tot een Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) te komen
- Het Nationaal Toekomstbeeld Fiets op Hoofdlijnen, gebaseerd op de drie pijlers hoofdfietsroutes, fietsparkeren en fietsstimulering, inmiddels een feit is
- Er een regionale uitwerking van het NTF is gemaakt in de vorm van een Regionale Fietsagenda MRDH
- Middels deze Regionale Fietsagenda extra cofinanciering voor fietsprojecten van het Rijk ontvangen kan worden in de vorm van een rijksbijdrage in de BDU voor NTF
- Deze cofinanciering vanuit het Rijk het mogelijk maakt om de grote ambities die gemeenten in onze regio hebben op het gebied van fiets waar te maken
- Gemeenten alleen van cofinanciering kunnen profiteren wanneer zij zelf geld beschikbaar hebben om te investeren in de fiets

Overwegende dat

- Fietsgebruik geen doel op zich is, maar een oplossing is voor veel maatschappelijke problemen waar Nederland, en onze regio, de komende jaren tegenaan zullen lopen
- De fiets, al dan niet in combinatie met hoogwaardig OV, kan voorzien in de toenemende mobiliteitsbehoefte die de grootschalige woningbouwopgave in onze regio met zich meebrengt
- De fiets bijdraagt aan het bereikbaar en leefbaar houden van onze gemeenten
- De (elektrische) fiets ervoor zorgt dat inwoners in landelijk gebied voorzieningen als winkels en scholen kunnen blijven bereiken
- Regelmatige fietsers zich fitter voelen en minder verzuimen
- Meer fietsen en minder autogebruik direct minder CO2-uitstoot opleveren en daarmee bijdraagt aan de ambitieuze klimaatdoelstellingen van het nieuwe kabinet
- De Adviescommissie Vervoersautoriteit het initiatief heeft genomen voor deze oproep,.

Roept uw gemeenteraad op
Zich voor te bereiden om in uw nieuwe meerjarenbegrotingen geld te reserveren voor investeringen in fietsinfrastructuur voor de rijdende fietser en de geparkeerde fiets.

J.W. Immerzeel
Adjunct-secretaris

R.J. van Asten
voorzitter,

STEDIN NET VOOR DE NIEUWE ENERGIEGENERATIE

retouradres: Postbus 49, 3000 AA Rotterdam

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de formateur
Wilhelminakade 179
3072 AP Rotterdam

Stedin
Blaak 8
3011 TA Rotterdam
088 896 39 63
www.stedin.net
KvK Rotterdam 24289101

Datum	23 maart 2022	**Behandeld door**	Martijn van der Steen
Klantnummer		**Telefoon**	06 55697107
Onderwerp	Aandachtspunten energie-infrastructuur bij de collegevorming van de gemeenteraden	**E-mail**	martijn.vandersteen@stedin.net
		Kenmerk	VER-2022-ADP

Beste formateur,

De energievoorziening moet de komende jaren drastisch veranderen. En de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie, zowel opwek als verbruik, gaan snel. Ook in uw gemeente wordt volop verduurzaamd: er komen steeds meer elektrische auto's, bussen en bestelauto's, windturbines, zonnevelden en zonnepanelen op daken. De economische groei en het realiseren van nieuwe woningen om aan de woningbouwopgave te voldoen leggen een beslag op onze grond en ondergrond. Al deze ontwikkelingen leiden tot een grote vraag en aanbod van energie en komen samen bij de energie-infrastructuur. Om de inpassing van energie zo goed mogelijk te realiseren, geven wij graag enkele aandachtspunten mee ten behoeve van de formatie. Wij hopen dat u deze punten wilt uitdragen naar de formerende partijen, zodat ze als input kunnen dienen voor coalitiegesprekken en het coalitieakkoord.

De nieuwe colleges van Burgemeester en Wethouders krijgen de komende jaren grote uitdagingen met de energie-infrastructuur als rode draad
Er moeten visies gemaakt worden hoe de gemeente omgaat met elektrisch vervoer, keuzes gemaakt worden in de warmtetransitie en de regionale energietransitie (RES 2.0) moet verder tot stand komen. Gemeenten staan hier niet alleen voor. We werken op dit moment hard aan het uitbreiden van het elektriciteitsnet en werken al nauw samen met gemeenten om informatie en kennis te delen om zo de uitdagingen het hoofd te bieden. Ook de komende jaren blijven we graag aan deze samenwerking bouwen om zo betrouwbare, betaalbare en toekomstbestendige energienetten te realiseren.

Voor het realiseren van de benodigde energie-infrastructuur is programmeren en prioriteren noodzakelijk
Netbeheerders hebben te maken met schaarste van mensen, middelen en ruimte om voldoende energie-infrastructuur te realiseren en daarmee de energietransitie te faciliteren. Gemeenten hebben dezelfde uitdagingen. Daardoor moeten belangen van verschillende groepen integraal afgewogen worden. Een nieuwbouwwijk kan immers alleen gerealiseerd worden als al is nagedacht over voorzieningen, natuur, openbaar vervoer, parkeren, enzovoort. De uitbreiding van de energie-infrastructuur moet de komende jaren een volwaardig onderdeel van deze overwegingen zijn. Ook een nieuw windmolenpark, zonneveld of distributiecentrum vol zonnepanelen is pas mogelijk als het elektriciteitsnet daarvoor is uitgebreid. Dat vraagt om tijdige aanpassingen in bestemmingsplannen en het versneld doorlopen van vergunningen voor het realiseren van ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. Het is belangrijk dat de uitbreidingen van het elektriciteitsnet afgestemd zijn op de ontwikkelingen binnen uw gemeente. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat inwoners, bedrijven en ontwikkelaars weten waar ze aan toe zijn. En kunnen we het energiesysteem zo efficiënt en effectief mogelijk uitbreiden.

Wijkuitvoeringsplannen zijn van groot belang voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving
De verduurzaming in de gebouwde omgeving is een belangrijk speerpunt van de energietransitie. De veranderingen in de gebouwde omgeving hebben invloed op de vraag en aanbod van elektriciteit. De komende jaren moeten vrijwel alle straten open om meer elektriciteitskabels aan te leggen. Daarnaast verdubbelt het aantal transformatorhuisjes in de openbare ruimte. Deze verbouwing vraagt een goede programmatische aanpak rond thema's als warmtetransitie en mobiliteit. En om een nauwe samenwerking tussen alle partners waaronder de netbeheerder en de gemeente. Het is daarom van belang dat gemeenten aan de slag gaan met de Transitievisie Warmte en hierbij wijkuitvoeringsplannen opstellen. U of uw collega van warmtetransitie ontvangt op korte termijn bericht hierover van ons.

Gemeenten moeten de voorwaarden voor slim laden nu al opnemen in de contracten met exploitanten van publieke laadinfrastructuur
Het is belangrijk dat gemeenten samen met de netbeheerder de toekomstige energievraag van duurzame mobiliteit voor personenvervoer, stadslogistiek en andere modaliteiten in kaart brengen en integraal inpassen. Belangrijk is hierbij dat tijdig en proactief laadvisies, meerjarenplankaarten in de vorm van prognose-opgaves en plaatsingsbeleid gemaakt worden. Dan kunnen marktpartijen en netbeheerders aan de slag met de verwachte uitrol van publieke en private laadinfrastructuur. Daarbij moet voor de gebouwde omgeving slim laden het uitgangspunt zijn. Met slim laden worden de snelheid en het tijdstip van laden aangepast aan de ruimte op het lokale elektriciteitsnet. Zo wordt de ruimte op het bestaande net optimaal benut.

Er zijn tijdig plannen nodig voor het laden van trucks op bedrijventerreinen zodat we het elektriciteitsnet hierop kunnen aanpassen
Hoewel het aantal elektrische trucks en bestelbussen nu nog gering is, zal dit de komende jaren snel toenemen. Het is daarom essentieel dat gemeenten samen met ondernemers in kaart brengen waar de groei de komende jaren te verwachten is. Hierbij moeten gemeenten en ondernemers bepalen hoe en waar logistieke voertuigen worden opgeladen. Een afwachtende houding betekent dat het elektriciteitsnet niet tijdig aangepast kan worden en zet ondernemers in de betreffende gemeente op achterstand. De verwachting is dat door eisen als zero-emissie zones en de gunstig ontwikkelende kosten van elektrisch transport over enkele jaren een snelle overgang nodig is. Dit betekent een flinke groei aan laadinfrastructuur. Om het elektriciteitsnet daar op tijd gereed voor te maken, is het essentieel om tijdig de gemeentelijke plannen klaar te hebben.

Het is belangrijk om de netbeheerder bij de woningbouwplannen te betrekken
De economische groei en het realiseren van voldoende woningen ten behoeve van de woningbouwopgave gaan zorgen voor een groter beslag op de ondergrond en het elektriciteitsnetwerk. Neem ons mee in de plannen voor het aanleggen van nieuwbouwwijken en bedrijfsterreinen. Zo kunnen we samen zoeken naar oplossingen voor het toepassen van de meest efficiënte technieken voor de energievoorziening, slimme locaties voor energie-infrastructuur, het combineren van verbruik met duurzame opwek en eventueel het uitwisselen van energie met andere sectoren en bedrijven.

De land- en tuinbouw kan een belangrijke rol spelen in het opwekken van duurzame energie, maar ook het afnemen van warmte en CO2.
Daarbij kan gedacht worden aan het opwekken van biogas, groen gas en zonnepanelen op boerderij- en schuurdaken. Voor tuinders betreft dit voornamelijk een verhoogde vraag naar warmte, dan wel via een warmtenet of een collectieve elektrische boiler. Om het elektriciteitsnet zoveel mogelijk te ontlasten, adviseren wij in gesprek te gaan met de sector. En om integrale plannen op te stellen waarbij de netbeheerders kunnen ondersteunen met hun kennis op infrastructuurgebied, zodat de juiste infrastructuur tijdig gerealiseerd kan worden.

Voor 1 oktober 2022 hebben wij uw input nodig om de netimpact voor RES 2.0 te berekenen
Het afgesproken klimaatdoel van 35 Terawattuur (TWh) duurzame opwek op land in 2030 wordt uitgewerkt in regionale energiestrategieën. Het klimaatdoel is haalbaar, mits alle partijen samen de RES-opgaven concretiseren en uitvoeringsprogramma's opstellen voor het aanpassen, ruimtelijk inpassen en realiseren van infrastructuur. De kern van de RES 2.0 is de ontwikkeling van een samenhangend en betaalbaar energiesysteem: een geheel van besparing, productie, transport en distributie, omvorming, opslag en gebruik van energie. Deze opgave reikt verder dan de opgave van de RES 1.0, waar de focus vooral lag op grootschalige duurzame opwek en de Regionale Structuur Warmte. Daarom is het cruciaal dat de stap naar uitvoering wordt gezet. Door het opstellen van uitvoeringsprogramma's en de plannen verder concreet te maken, vergroten we de kans dat we de energie-infrastructuur op tijd kunnen realiseren. En kunnen werkzaamheden zo veel mogelijk gespreid worden in de tijd.

Op korte termijn betekent dit dat wij graag goede input ontvangen voor 1 oktober 2022 zodat wij aan de slag kunnen met het berekenen en weergeven van de netimpact. Ga daarom vooral voortvarend door met het concretiseren van de plannen, en wees bewust dat er voor oktober al een tamelijk concreet beeld moet zijn om goed de netimpact voor RES 2.0 mee te kunnen nemen. En zodat de deadline van vaststelling op 1 juli 2023 gehaald kan worden. Uiteraard ondersteunen wij graag waar dat kan en geven wij indien gewenst een toelichting op mogelijkheden, beperkingen en kernpunten van energie-infrastructuur, als dat het proces en de samenwerking ten goede komt.

Er zijn snel ruimte en vergunningen nodig voor de uitbreiding van het elektriciteitsnet
De noodzaak tot uitbreiding van het elektriciteitsnet is groot. Dit geldt voor alle onderdelen van de elektrische infrastructuur, zowel onder- als bovengronds en zowel landelijk als regionaal. Om deze uitbreiding te kunnen realiseren, is grond nodig. Er is ook grond nodig om extra kabels in te leggen en vooral grond om elektriciteit-verdeelstations op te bouwen. Actieve grondaankoop van gemeenten voor energie-infrastructuur is hierbij nodig. Neem daarom ruimte voor energie-infrastructuur mee in omgevingsplannen en zet zo snel mogelijk de vergunningsprocessen in gang zodra plannen concreet worden. Op die manier kunnen doorlooptijden zo kort mogelijk zijn. Daarbij denken we graag samen na over standaardisatie van het proces, zodat de bouw gelijk van start kan gaan met zo min mogelijk maatschappelijke kosten.

De energietransitie vereist een regionale arbeidsmarktaanpak
Het tekort aan technisch personeel beperkt netbeheerders en andere bedrijven in het opschalen van hun werkzaamheden. Daarmee komt de uitvoering van de energietransitie onder druk. In totaal komt Nederland de komende jaren 28.000 technici tekort om de klimaatdoelen te halen. Om de klimaatdoelen te halen moeten we niet harder vissen in dezelfde vijver, maar de vijver uitbreiden.

Tegelijkertijd biedt de energietransitie enorme kansen en veel werkgelegenheid in alle delen van Nederland. Daarom pleiten de netbeheerders voor het stimuleren van onderwijs in de techniekssector. We werken ook graag samen met gemeenten aan projecten voor bepaalde groepen zij-instromers, maar het is belangrijk te beseffen dat de energietransitie bij uitstek regionaal is. De RES-regio maakt immers per regio een plan hoe de energievoorziening in het gebied er uit gaat zien. Analoog aan de aanpak in de zorg en het onderwijs dient er daarom een regionale arbeidsmarktaanpak ingericht te worden voor de energietransitie. Op die manier kan er een match tussen arbeidsmarkt, scholing en de uitvoering van regionale klimaatambities tot stand komen. Ook wordt het makkelijker om de lokale overgang van werknemers van krimpsectoren te stimuleren. Zorg daarbij wel voor een duidelijke structuur en overzicht, zodat bedrijven niet verdwalen in alle regionale initiatieven of met elke gemeente afzonderlijk afspraken moeten maken over bekostiging en duur van een traject. Dit geldt ook voor de gemeentelijke doelgroep banenafspraak van de participatiewet. Een centrale en gecoördineerde aanpak helpt om complexe en tijdrovende procedures te verkorten.

Er is een versterking van ons eigen vermogen nodig om de benodigde investeringen te kunnen realiseren
De impact van de maatschappelijke ontwikkelingen op het net vragen om forse investeringen. Stedin investeert de komende drie jaar gemiddeld zo'n 710 miljoen euro per jaar in haar elektriciteits- en gasnetten. Dit is bijna 2 keer zoveel als 5 jaar geleden. Tot 2030 hebben we nu investeringen voor ten minste 8 miljard euro in het energienet voorzien. Zo verstevigen we dit jaar het elektriciteitsnet voor alle inwoners en bedrijven in ons verzorgingsgebied met meer dan 900 kilometer kabels. We sluiten bijna 10.000 laadpalen aan en ruim twee miljoen nieuwe zonnepanelen leveren de opgewekte energie terug aan het net.

In 2021 hebben de huidige aandeelhouders, 44 gemeenten, het eigen vermogen van de onderneming met een storting van 200 miljoen euro voor de korte termijn versterkt. Maar er is meer nodig om alle investeringen te kunnen betalen. Gezien de forse uitdaging van de energietransitie, zijn wij in goed contact met onze bestaande aandeelhouders over een versterking van ons eigen vermogen.

Het is goed om in de formatierekening de vermogenskwestie van Stedin inhoudelijk te bespreken. Wij sturen uw gemeente hier apart een brief over. Als u hier vragen over heeft dan kunt u contact opnemen met: Bestuurlijke Zaken Stedin Groep: fm_bestuurlijkezaken@stedingroep.nl.

De realisatie van energie-infrastructuur en de energietransitie vragen om een goede samenwerking
Het nieuwe college van B&W staat voor grote uitdagingen. Er staat een grote opgave om tijdig ruimte voor de groeiende vraag en aanbod van elektriciteit te realiseren. Dit is alleen mogelijk als dit samen planbaar gemaakt wordt. Hier ondersteunen wij graag bij met het delen van kennis over energie-infrastructuur, het verstrekken van informatie over de netwerken bij planvorming en als sparringpartner over de mogelijkheden binnen uw gemeente. Hoe eerder wij weten welke ontwikkelingen waar worden verwacht, des te eerder kunnen wij bekijken waar het net uitgebreid moet worden en waar nieuwe stations moeten komen. Gemeenten kunnen dit weer meenemen in hun plannen. We kijken er naar uit om een goede samenwerking voort te zetten en geven in een gesprek graag nadere toelichting over de energie-infrastructuur en de bijbehorende kansen en uitdagingen. Daarnaast organiseren wij hiervoor vanaf het voorjaar presentaties en kennissessies.

Heeft u vragen? Neem dan gerust contact met ons op
Als u vragen heeft of een toelichting wilt, neem dan gerust contact op via 06 55697107.

Wij wensen u veel succes met de formatie. We zien ernaar uit om samen met u en het nieuwe bestuur te werken aan de grote maatschappelijke opdracht die voor ons ligt.

Met vriendelijke groet,

Martijn van der Steen
Gebiedsregisseur Energietransitie

Vereniging Regio Water
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
dir@randstadwaterbaan.nl
www.randstadwaterbaan.nl

Den Haag, 30 maart 2022

Beste formerende partijen,

Op 23 maart kwam de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur met het belangrijke advies "Natuurinclusief Nederland". De Rli schrijft daarin onder andere " Wat wij voor ons zien is een natuurinclusief Nederland, met natuur overal en voor iedereen. Een Nederland met gezonde natuurgebieden, met bijzondere soorten dieren en planten en bijzondere landschappen. Een Nederland dat ook buiten de wettelijk beschermde natuurgebieden, in agrarische gebieden, in dorpen en steden, royaal is voorzien van groen en water en waar dieren en planten die er 'thuis horen' ook voorkomen. Een Nederland waar iedere Nederlander in de eigen straat en buurt volop natuurervaringen opdoet en zich fysiek en mentaal gezond voelt. En een Nederland waarin het natuurbeleid een integraal onderdeel vormt van ander beleid, zodat het natuurbelang nadrukkelijk meeweegt in economische en politieke besluiten."

Als Vereniging Regio Water herkennen wij ons zeer in dit beeld. De coronabeperkingen hebben nog eens onmiskenbaar laten zien hoe belangrijk het is dat mensen voldoende recreatiemogelijkheden in de directe leefomgeving hebben. In een periode dat internationaal reizen minder vanzelfsprekend is mogen onze landschappen, waterwegen en recreatiegebieden zich verheugen op hernieuwde belangstelling en waardering. Deze toegenomen recreatiedruk heeft echter ook een keerzijde, als gebieden niet berekend zijn op grote stromen recreanten kan dat leiden tot overlast voor de omgeving en schade aan de natuur. Dit onderstreept de wenselijkheid en noodzaak van het uitbreiden en verbeteren van de mogelijkheden voor het recreatief benutten van onze plassen, waterwegen en waterfronten, in goede balans met de omgeving.

De wooncrisis en de woningbouwopgave vergen extra aandacht voor de groenblauwe gebieden. Allereerst bij de ruimtelijke ontwikkelingen zelf, waarbij de verstedelijking zich goed zal moeten verhouden tot de klimaatopgave en de randvoorwaarden die bodem en water stellen. Het regeerakkoord van het nieuwe kabinet neemt dit terecht als uitgangspunt. Vervolgens zullen de bewoners van deze nieuwe huizen ook graag willen fietsen, varen, zwemmen en wandelen in een aantrekkelijke en toegankelijke groenblauwe omgeving. Daarom is het van groot belang om tegelijkertijd te investeren in de hoeveelheid en de kwaliteit van de recreatiemogelijkheden en natuurbeleving voor onze huidige en toekomstige inwoners.

We nodigen u dan ook van harte uit om de uitdagingen voor water, recreatie en natuur ruimhartig op te pakken in het coalitieakkoord dat u voor de komende collegeperiode opstelt. Op en om het water liggen de inspirerende kansen als het ware voor het oprapen!
Als VRW zetten we dan ook graag onze samenwerking met uw gemeente, de provincie Zuid-Holland en de andere partners in het gezamenlijk programma waterrecreatie voort.
Onze leden en partners ondersteunen we bij het opzetten van nieuwe en het verder brengen van bestaande initiatieven om de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde van het water en de waterfronten te versterken. Daarbij blijven we uiteraard nadrukkelijk de samenwerking met belangenorganisaties en particuliere initiatiefnemers zoeken.
Zo werken we samen aan een in vele opzichten waterrijke leefomgeving!

Peter Ouwendijk,
Voorzitter Vereniging Regio Water

Rotterdam, 5 april 2022

Betreft: gesprek met Young010

Geachte heer Koolmees,

Allereerst willen wij u vanuit Young010 van harte feliciteren met uw benoeming als informateur. Na de verkiezingsuitslag en de verkenning door Hermann Jäger heeft u een belangrijke opdracht gekregen om te werken aan de vorming van een stabiele coalitie in Rotterdam.

De jongerenadviesraad van Rotterdam, Young010, vindt het vanuit democratisch oogpunt belangrijk dat bij deze informatiefase ook wordt geluisterd naar de Rotterdamse samenleving. Naar voorbeeld van de vorming van de coalitie op nationaal niveau willen wij graag met een delegatie met u in gesprek om onze ideeën over de inhoudelijke vraagstukken met u te delen. De toekomstige coalitie gaat namelijk richting geven aan belangrijke opgaven in onze stad, zoals jeugd, wonen, werk, duurzaamheid, zorg, cultuur. De keuzes die gemaakt gaan worden hebben gevolgen voor jongeren en daarmee voor toekomst van onze mooie stad. Daarnaast zijn de gevolgen van de coronapandemie voor jongeren, onder andere op het gebied van mentale welzijn en het volgen van onderwijs, erg groot geweest. Dat vergroot de noodzaak om nog meer rekening te houden met jongeren.

Young010

Young010 is dé jongerenadviesraad van de gemeente Rotterdam. Wij adviseren het stadsbestuur over hoe we de stad mooier, beter en leuker kunnen maken. Voor en door jongeren. In het najaar van 2021 hebben wij onder begeleiding van Stichting LOKAAL, centrum voor democratie in Rotterdam, in samenwerking met jongeren- en welzijnsorganisaties vijf inspiratievolle avonden met jongeren georganiseerd. De uitkomsten van Young010 on Tour hebben geleid tot bijgevoegd document met adviezen. Deze adviezen willen wij graag aan u toelichten.

Politieke betrokkenheid jongeren

De historisch lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in Rotterdam (39%) heeft helaas aangetoond dat de er serieuze zorg is over de politieke betrokkenheid van onze inwoners. Het is goed dat een onderzoek wordt gestart. Ook over dit onderwerp – het vergroten van de betrokkenheid van jongeren met onze democratie – zouden wij onze gedachten met u willen delen.

Wij kijken uit naar een reactie op onze brief en zien een voorstel voor een afspraak graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Nuno Gomes da Silva Neto

Voorzitter Young010

Tishana Morena Martijn

Vice-voorzitter Young010

SAMENWERKEN AAN EEN VITALE HAVEN EN EEN AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

Rotterdam is het grootste haven- en industriecomplex van Europa en een knooppunt van mondiale goederen- en grondstoffenketens. Het Havenbedrijf beheert en ontwikkelt de haven, de Havenmeester zorgt voor een veilige en efficiënte afhandeling van de scheepvaart. De haven is van strategisch belang voor de lokale, nationale en Europese economie. In Nederland creëert de haven 385.000 banen en een toegevoegde waarde van 45.6 miljard euro. Dat is 6.2% van het BNP[1]. Voor de stad en regio liggen die cijfers op 180.000 directe en indirecte banen en 22 miljard euro.

De haven staat voor forse uitdagingen om vitaal en concurrerend te blijven. Verduurzaming van industrie en goederenvervoer, de opkomst van nieuwe technologieën en geopolitieke ontwikkelingen eisen substantiële aanpassingen. In de komende Raadsperiode 2022-2026 vallen grote besluiten voor de toekomst van de haven.

HET VESTIGINGSKLIMAAT STAAT ONDER DRUK

De aantrekkelijkheid van onze regio is echter niet meer vanzelfsprekend. Door de impasse van de stikstofcrisis lopen projecten voor de verduurzaming van de haven gevaar. Bedrijven stellen hun investeringen uit of kiezen voor een andere locatie dan Rotterdam. Dat betekent minder werkgelegenheid, economische schade en vertraging in de energie- en grondstoffentransitie.

In de komende jaren moeten er keuzes gemaakt worden over de ontwikkeling van woningbouw in stad en regio. Die keuzes kunnen invloed hebben op het vestigingsklimaat in de haven. Daarnaast zet een dreigend tekort aan geschikt (technisch) personeel en ondermijnende criminaliteit de aantrekkelijkheid van onze regio verder onder druk.

INVESTEREN IN DE HAVEN

Het Havenbedrijf werkt samen met partners aan concrete projecten om de verduurzaming te versnellen en logistieke ketens slimmer te maken. Het Havenbedrijf investeert daarvoor de komende vijf jaar 1.5 miljard euro in de haven, zoals in de ontwikkeling van waterstof, walstroom, emissieloos varen, opslag van CO_2 en warmtelevering aan de regio. Het bedrijfsleven investeert nog eens een veelvoud van dit bedrag in de haven.

Een doorrekening laat zien dat deze projecten voor 9.000 tot 15.000 structurele banen, een waarde van minstens € 7 miljard euro en minimaal 10 miljoen ton minder CO_2 uitstoot kunnen zorgen[2]. Zo werkt het Havenbedrijf aan nieuwe en schone verdienmodellen, met veel werkgelegenheid en creëren we zowel economische als ook maatschappelijke waarde.

GROTE BELANGEN VRAGEN OM NAUWE SAMENWERKING

Maar de enorme opgaven waar we voor staan kunnen we alleen succesvol aanpakken in samenwerking met overheden, bedrijven, kennisinstellingen en NGO's. Havenbedrijf en gemeente hebben veel gezamenlijke belangen. We moeten samenwerken aan een attractieve regio, waar bedrijven graag investeren en mensen graag willen wonen. We willen de haven en de stad bereikbaar houden, talent aan onze stad binden, zorgen dat je veilig kunt werken in de haven en het innovatie ecosysteem versterken. Samen kunnen we de duurzaamste en slimste haven ontwikkelen!

Hiervoor zijn goede voorwaarden nodig, zoals concurrerende lasten en heffingen of een excellent innovatie klimaat. Dit vraagt om bestuurlijke, politieke en

1 *Het Rotterdam Effect- de impact van Mainport Rotterdam op de Nederlandse economie (EUR 2018).*
2 *Rebel Group (2020).*

financiële steun voor de transitie van de haven. Dat is onze inzet voor de komende Raadsperiode 2022-2026. In dit Position Paper lichten we die verder toe aan de hand van vijf thema's: verduurzaming van de haven, milieu en leefomgeving, arbeidsmarkt en onderwijs, bereikbaarheid en tot slot ondermijning in de haven.

WAT DOET HET HAVENBEDRIJF OM DE DOELEN TE BEREIKEN EN WAT VRAGEN WE AAN DE GEMEENTE?

Rotterdam is Europa's belangrijkste aanvoerhaven voor energie. Ruim 13% van de Europese import van energie komt hier binnen. Elk jaar passeert hier drie keer zoveel energie als in heel Nederland wordt verbruikt.

1 VERSNELLEN VERDUURZAMING VAN DE HAVEN

De energietransitie in de haven is in volle gang. Mede in het kader van het Rotterdams Klimaat Akkoord (RKA) werkt het Havenbedrijf, samen met de gemeente en bedrijven, aan ruim zestig projecten. Wij zetten ons in voor een forse vermindering van de CO_2-uitstoot in de haven, conform de bestaande nationale en Europese afspraken, en voor een efficiënt gebruik van grond- en reststoffen. In de periode 2016-2020 is de CO_2-uitstoot van de haven met 27% afgenomen. Ons doel is een netto uitstoot van 0 in 2050, met behoud van de maatschappelijke en economische relevantie van de haven.

In de komende periode is de aanleg van energie-infrastructuur cruciaal om de verduurzaming van de industrie en transport te versnellen. Vooral ondergronds, voor het transport van CO_2, warmte en waterstof in de haven, in de regio en naar Duitsland, voor de aanlanding van de energie van windparken op zee om groene waterstof te produceren en voor de verzwaring van elektriciteitsnetten, wat nodig is voor de elektrificatie van de industrie en voor walstroom.

We versnellen waar dat kan, maar de transitie van het cluster gaat in stappen. Zo is er nu nog niet voldoende hernieuwbare energie om groene waterstof te produceren. Tot die tijd is blauwe waterstof, waarbij de CO_2 wordt afgevangen en opgeslagen, een goede tussenstap voor verduurzaming op kortere termijn. We werken ook aan de import van groene waterstof uit andere delen van de wereld.

Rotterdam kan minimaal 25% van de nationale klimaatdoelstellingen realiseren. Maar dit vergt investeringen en een actieve inzet van de overheid, omdat deze ontwikkeling anders niet op gang komt. Hiervoor is langjarig en gecoördineerd, financieel en planologisch beleid en commitment van overheden en bedrijven noodzakelijk. Bedrijven moeten wel kunnen volgen. Daarom is ook duidelijkheid, ruimte en tijd nodig voor de omslag.

De opgave voor windenergie in de haven is gerealiseerd. Uitbreiding op land is niet mogelijk zonder nadelige gevolgen voor de havenactiviteiten en de veiligheid. We werken aan het opwekken van zonne-energie op daken in de haven en in de Slufter.

Wat vraagt het Havenbedrijf van de gemeente?

Financieel:

- Gezamenlijke lobby richting Rijk, Groeifonds en Europa voor de verduurzamingsprojecten in de haven
- Concurrentiepositie van de haven verbeteren door gemeentelijke lasten en heffingen, zoals de OZB, precariobelasting, milieuheffingen of leges voor vergunningen, omlaag te brengen voor projecten en bedrijven die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van het Rotterdams Klimaat Akkoord
- Inzetten van Enecobaten om samen met het Havenbedrijf massa te creëren voor het realiseren

van grootschalige energietransitie-projecten, op te schalen met ander publiek kapitaal (provincie, Rijk en EU), als aanvulling op het Energietransitiefonds dat al kleinere bedrijven ondersteunt

Beleid en regelgeving:

- Samenwerking voor de planologische inpassing van energie-infrastructuur
- Geen lokale aanvullingen op Europese en nationale wet- en regelgeving
- Consistent beleid en duidelijkheid zorgen voor commitment en investeringen van bedrijfsleven

2 MILIEU EN LEEFOMGEVING: ZORGEN VOOR BALANS TUSSEN TRANSITIE EN LEEFOMGEVING

Stikstofproblematiek remt havenontwikkeling

Een succesvolle energietransitie is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van milieugebruiksruimte. Juist in de transitie heeft de haven fysieke ruimte en milieuruimte nodig. De komende jaren zullen bestaande en nieuwe bedrijven namelijk naast elkaar functioneren. Bestaande industrie is onmisbaar voor werkgelegenheid, maar moet wel innoveren om hun footprint verkleinen. Sinds de uitspraak van de Raad van State over stikstof (mei 2019) ligt de vergunningverlening vanuit de Natuurbeschermingswet voor de haven- en industriële bedrijven echter grotendeels stil. Deze situatie zorgt voor onzekerheid in de haven en leidt tot het uitstellen van investeringsbeslissingen. Hierdoor stagneert ook de uitvoering van de energie- en klimaatprojecten, die stikstofruimte nodig hebben. Rotterdam is hierdoor al nieuwe bedrijven misgelopen.
Het Havenbedrijf onderzoekt daarom de mogelijkheden van een koepelvergunning voor stikstof, die goedkeuring van projecten makkelijker moet maken, en pleit voor de oprichting van een stikstofbank, waar bedrijven stikstofrechten onderling kunnen salderen.

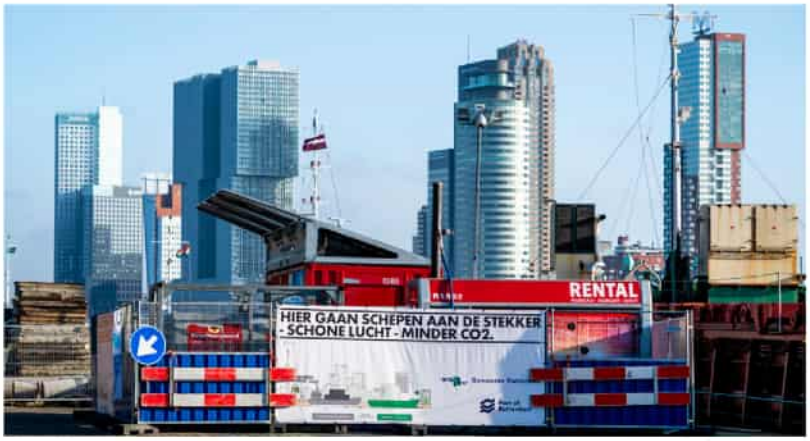
Havengeluid en omgeving

Nieuwe woningen dragen bij aan de economische ontwikkeling van de regio en de haven. De nieuwe Omgevingswet stelt echter aanvullende eisen op het gebied van industrielawaai. Gemeenten moeten nieuwe geluidsplafonds vaststellen, inclusief het zogenaamde nestgeluid. Dat is het geluid van afgemeerde schepen.

Als die plafonds te laag worden vastgesteld, zal de haven beperkingen ervaren bij het realiseren van de gewenste transitie. Dat heeft ook negatieve consequenties voor vestiging van nieuwe bedrijven. Als de plafonds te hoog worden vastgesteld, zal de woningbouw beperkt worden.

De woningbouw- en verstedelijkingsopgaven van Rotterdam en de regiogemeenten vragen dus om een evenwichtige benadering tussen een aantrekkelijke leefomgeving en de (milieu)ruimte voor het haven- en industriecomplex. Om die balans te borgen ontwikkelen Havenbedrijf en de gemeente een meerjarig programma om een beter beeld te krijgen van het nestgeluid van schepen (meten) en om innovaties voor schepen en woningen te stimuleren. Met dit programma, waar we ook het Rijk voor nodig hebben, willen we niet alleen de geluidsituatie maar ook de stikstofproblematiek verbeteren en zo de transitie van de haven versnellen.

De haven- en stedelijke economie zijn steeds nauwer verweven. Gemeente en het Havenbedrijf ontwikkelen samen het M4H-gebied (in combinatie met RDM) tot een innovatief district en kraamkamer van de nieuwe economie. Tegelijkertijd moet een groot deel van de verstedelijkingsopgave in M4H landen. Het Havenbedrijf pleit ervoor om de werklocaties in M4H en ook in de Waalhaven te beschermen. Dit past bij Rotterdam Werkstad en zorgt voor bereikbare werkgelegenheid, op diverse niveaus, voor o.a. Delfshaven en Charlois.

Met een gezamenlijke strategie en investeringen gaan Havenbedrijf en gemeente de komende jaren samen het gebruik van walstroom door zeeschepen stimuleren. Met walstroom kunnen afgemeerde schepen aan de stekker en hoeven ze de generatoren niet aan te zetten tijdens het verblijf in de haven. Dit gaat bijdragen aan de reductie van scheepsgeluid, verbetert de luchtkwaliteit en zorgt voor stikstofreductie. Binnenvaartschepen liggen daarom op veel plekken al aan de stekker.

Veiligheid
Veiligheid is topprioriteit in onze haven. Natuurlijk voor de scheepvaart maar ook voor omwonenden, werknemers en recreanten in het havengebied. Daar werken we elke dag opnieuw aan, met de Havenmeester, met lokale en regionale overheden, bedrijven, omgevingsdiensten en de veiligheidsregio.

Door de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie zullen er de komende jaren nieuwe grond- en brandstoffen en ook nieuwe technieken gebruikt worden in de haven. Dit brengt vraagstukken met zich mee voor de veiligheid, zowel in en rond de haven, als ook voor het transport. In de toekomst zullen de zee- en binnenvaart bijvoorbeeld gaan varen op nieuwe brandstoffen en/of batterijen. Ook dat vraagt om andere milieueisen.

Het is heel belangrijk dat alle partijen samenwerken om tijdig en gedegen kennis te vergaren en te delen over die nieuwe technieken. De omgevingsdiensten en de Veiligheidsregio spelen hierbij een cruciale rol. Het Havenbedrijf pleit er daarom voor om daar te blijven investeren in kennis en mensen.

Wat vraagt het Havenbedrijf van de gemeente?

- Slimme fasering en ontwerp van woningbouwplannen rekening houdend met werklocaties voor Rotterdam-Zuid (Waalhaven) en Rotterdam-West (M4H); begin op plekken die minder milieubelast zijn
- Behoud en vernieuw de Waalhaven als werklocatie voor MKB en als bereikbare banenmotor, in combinatie met de vele nautische functies; geen zoekgebied voor woningbouwontwikkeling
- Behoud in M4H ook ruimte voor maritieme bedrijvigheid en innovatieve maakindustrie, in combinatie met onderwijsinstellingen en voorzieningen
- Gezamenlijke inspanning richting het Rijk voor steun voor het (meerjarig) meet- en investeringsprogramma over havengeluid en omgeving
- Lobby richting EU en Rijk voor financiering van de walstroomstrategie; ook eigen investeringen nodig
- Veranderingen in wet- en regelgeving (b.v. Omgevingswet) en de opgaven van de energietransitie vergen extra investeringen in kennis en mensen bij Omgevingsdienst en Veiligheidsregio
- Gezamenlijke dialoog met regiogemeenten en omwonenden blijven stimuleren

3 ARBEIDSMARKT EN OPLEIDING

De beschikbaarheid van voldoende personeel, goed opgeleid en op alle niveaus, is een cruciale vestigingsfactor. Dat geven bedrijven zelf aan. Door de energietransitie en de digitalisering zullen banen veranderen. Er komt nog meer behoefte aan technische geschoolde en ICT-werknemers. De haven heeft 'knappe koppen en handige handjes nodig'. Maar ook 'soft skills', zoals wendbaarheid en probleemoplossend vermogen, zijn belangrijk.

Door bestaande (beroeps)opleidingen aan te passen en nieuwe te ontwikkelen kunnen we de inspelen op die vraag. Opleidingen moeten veel beter aansluiten bij de toekomstverwachtingen van bedrijven. Niet alleen qua inhoud van de onderwijsprogramma's, maar ook door ruimte te creëren voor experimenten, ontwikkeling en leren op locaties (zoals RDM en de Haven LeerWerkPlaats).

Nieuw arbeidsmarktonderzoek toont aan dat veel bedrijven moeilijk vervulbare vacatures hebben. Voor deze vacatures zijn er kansen voor studenten (school naar werk), werkenden die graag bij een ander bedrijf willen werken of in een andere sector aan de slag willen gaan (werk naar werk) en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (aan het werk). Om mensen aan het werk te krijgen en te houden is om- en bijscholing cruciaal. De gemeente, Deltalinqs en het Havenbedrijf werken hiervoor samen in de Leerwerkakkoorden Haven en Transport. Daarnaast creëert het Havenbedrijf leer-werkplaatsen in de haven.

Het Havenbedrijf wil maatschappelijke waarde creëren door oog te hebben voor werkgelegenheid. We halen actief bedrijven en projecten in nieuwe sectoren naar de haven, zoals SIF op de Maasvlakte, de Pioneering Spirit en maakbedrijven in de maritieme en circulaire sector in M4H. Ook het nieuwe Agrofoodcluster zorgt voor structurele banen. Het Havenbedrijf sponsort daarnaast talrijke maatschappelijke initiatieven, zoals het nieuwe Port Pavilion in de Leuvehaven, het Rotterdams Philharmonisch, diergaarde Blijdorp en is partner van het DeltaPort Donatiefonds, het burenfonds van de haven en industrie voor o.a. welzijn, cultuur en sport.

In de eigen organisatie heeft het Havenbedrijf oog voor diversiteit en inclusiviteit door structureel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een baan te bieden of collega's ruimte te geven voor vrijwilligerswerk in de stad.

Wat vraagt het Havenbedrijf van de gemeente?

- Voortzetten en opschalen van de LeerWerk akkoorden Haven en Transport & Logistiek
- Jongeren, scholieren en studenten enthousiast maken voor werk in de haven of maritieme sector
- Investeren in en promoten van technisch en ICT-onderwijs
- Opschalen van het scholingsfonds zodat elke Rotterdammer de kans krijgt op om- en bijscholing
- Actief begeleiden van baan naar baan om te voorkomen dat mensen in de bijstand komen
- Uitbreiding van de regionale mobiliteitsteams van de gemeente Rotterdam

4 BEREIKBARE HAVEN EN DUURZAAM TRANSPORT

De haven staat stil als goederen en werknemers er niet kunnen komen. Veel lading, vooral containers, heeft een bestemming in de haven of in de directe omgeving. Op die afstand is de truck het efficiëntst en vaak de enige optie. Ook het goederenvervoer heeft flink last van files, die meestal veroorzaakt worden door woon-werkverkeer. Ingrepen in het verkeersysteem in en rond de stad hebben vaak direct gevolgen voor de bereikbaarheid en daarmee de concurrentiepositie van de haven. Dat geldt ook voor de grote vervangings- en renovatie opgave van Rijkswaterstaat in onze regio de komende jaren. Bijvoorbeeld de Van Brienenoordbrug.

De haven is voor de werknemers nu eigenlijk alleen goed bereikbaar met de auto. Hiermee wordt een groep potentiële en toekomstige werknemers onbedoeld buitengesloten van het werken in de haven. Juist voor jonge mensen, studenten en stagiairs zijn goede, duurzame vervoersalternatieven van belang.

Het Havenbedrijf investeert fors in efficiënt en duurzaam goederenvervoer. Op de Maasvlakte leggen we een aparte containerroute aan (CER) en in het achterland investeren we in het bundelen van containers en in slimme, digitale tools. Samen met bedrijven en overheden werken we aan projecten voor groene waterstof voor wegtransport (Hytrucks) en de binnenvaart (R2hine) en laten we de eerste binnenvaartschepen op batterijen varen naar Moerdijk (Zero Emission Services).

Rotterdam heeft het grootste biocluster van Europa, waar schone transportbrandstoffen geproduceerd worden. Beleidsmatige incentives (zoals bijmengverplichtingen) stimuleren de vraag hiernaar. Op mondiaal niveau zet het Havenbedrijf zich met andere havens en overheden in voor de verduurzaming van de internationale scheepvaart.

Oeververbinding

Voor de langere afstanden maken we het vervoer over water en spoor aantrekkelijk. Daarvoor is het heel belangrijk dat het spoor beschikbaar blijft voor goederentransport en dat de vaarwegen optimaal blijven. De binnenvaart is het unieke voordeel van onze haven. De keuze voor een nieuwe oeververbinding mag dat niet in de weg zitten.

In het stedelijk gebied deelt de beroepsvaart het vaarwater met de passagiers- en recreatievaart. Water heeft een aantrekkende werking op de stad, haar inwoners en op toeristen. Maar veel recreanten zijn onervaren vaarweggebruikers, vaak met minder kennis van vaarreglementen en een minimale uitrusting voor veiligheid aan boord. Het Havenbedrijf zet jaarlijks acties op om de passagiers- en recreatievaart bewust te

maken van veilig varen in de grootste haven van Europa. Daarom is HbR partner in het project 'Varen doen je samen'. Maar we pleiten ook voor aanvullende veiligheidsmaatregelen in de nationale wetgeving voor de passagiers- en recreatievaart. De beroepsvaart moet ongestoord gebruik kunnen blijven maken van de vaarwegen.

Wat vraagt het Havenbedrijf van de gemeente?

- Borgen van de doorstroming op de hoofdwegen rond de stad en in de regio
- Bereikbaar houden van de werkplekken in het Oostelijk havengebied (Waal- en Eemhaven) door versterking van het OV (ook over het water), zoals de aanleg van Metrostation Charloisse Poort
- Borgen van de autobereikbaarheid èn OV voor de werkplekken in het Westelijk havengebied
- Havenbedrijf en Deltalinqs tijdig betrekken bij (tijdelijke) ingrepen in het verkeerssysteem, ook pilots
- Een tunnelvariant voor de oeververbinding Feijenoord-De Esch. Geen afwaardering van de vaarweg
- Behouden van het havenbekken van de Maashaven als ligplekken voor de binnenvaart
- Beleidsmatige steun t.b.v. locaties voor bunkering van schone brandstoffen voor scheepvaart en truck

5 ONDERMIJNING IN DE HAVEN

Ondermijnende criminaliteit leidt tot imagoschade voor onze haven en maatschappelijke ontwrichting. Het bestrijden van criminele netwerken, corruptie en het tegengaan van de illegale doorvoer van goederen en personen verdient de hoogste prioriteit. Bovendien is de veiligheid van werknemers en hun omgeving in het geding. Een doeltreffende aanpak vraagt samenwerking met publieke en private organisaties. Wettelijke grenzen aan de mogelijkheden om vitale informatie te delen bemoeilijken dit soms.

Het Havenbedrijf en de Divisie Havenmeester werken met publieke en private partners aan de bestrijding van criminaliteit in de haven. Onder het motto 'Rotterdamse Haven, Veilige Haven'[3] worden bedrijven en havenmedewerkers geïnformeerd over het herkennen van corruptie en crimineel gedrag en hoe hiermee om te gaan. Bedrijven worden ondersteund in het verbeteren van de beveiliging van de haventerreinen.
Ook werkt het Havenbedrijf in het project 'Ken je Klant' intensief samen met o.a. de Zeehavenpolitie en de gemeente Rotterdam om goed inzicht te hebben met wie we zakendoen om zo ondermijning in het havengebied tegen te gaan. Daarnaast hebben we de Stichting FERM opgezet. Dat is een samenwerking van bedrijven en publieke partners in de haven om digitaal weerbaarder te worden. Hierin werken we aan de beveiliging van de digitale toegang tot informatie lading en toegangscodes. Dit moet de cyberweerbaarheid van bedrijven versterken.

Het Havenbedrijf investeert ook flink in de fysieke beveiliging van de haven. Zo is bijvoorbeeld ruim € 7 mln. geïnvesteerd in en slim cameranetwerk, waarbij 220 camera's zijn geplaatst op strategische plekken in het havengebied en op terminals van bedrijven die een verhoogd risico hebben om met drugscriminaliteit in aanraking te komen. Ook wordt bij de aanleg van infrastructuur vooraf nagedacht over een betere beveiliging van terreinen en worden extra maatregelen getroffen.

Het Havenbedrijf maakt zich desondanks ernstig zorgen over de ondermijnende criminaliteit in de haven. Wij steunen de roep om extra menskracht en middelen bij de diensten en voor de publiek-private samenwerking. Het is nodig dat verder geïnvesteerd wordt in de fysieke beveiliging. Omdat de haven voor een groot deel bestaat uit openbare wegen en terreinen vragen we een actieve en ook financiële rol van de gemeente om deze openbare gebieden beter te beschermen tegen criminelen.

Wat vraagt het Havenbedrijf van de gemeente?

- Steun voor een keten-brede screeningsplicht, die verder gaat dan de Verklaring Omtrent het Gedrag
- Een groot deel van de Maasvlakte en Europoort aanwijzen als risicogebied en een aparte juridische status toekennen die de gemeente en de driehoek beter in staat stelt het gebied te beveiligen tegen criminelen door identificatie en autorisatie
- Gezamenlijke lobby richting rijk voor meer investeringen in de criminaliteitsbestrijding, zoals de Zeehavenpolitie en de douane

Samenvattend:
Ondanks de forse impact van de Coronacrisis staat de haven er goed voor. Er staan veel projecten op stapel die de haven duurzamer en slimmer maken. Het Havenbedrijf wordt nationaal en internationaal door overheden en bedrijven om advies gevraagd vanwege de expertise en kennis die in Rotterdam voorhanden is. Dat straalt af op de haven en op de stad! Maar er zijn ook ontwikkelingen die het vestigingsklimaat in en het imago van de haven onder druk zetten. Die moeten aangepakt worden.

3 www.rotterdamsehavenveiligehaven.nl

Juist Rotterdam biedt kansen om economische en maatschappelijke waarde te creëren!

Rotterdam heeft een innovatief cluster, met grote kansen voor vernieuwing en vergroening. Door de unieke schaal van de haven, topbedrijven die in Rotterdam willen investeren en toonaangevende kennisinstellingen kunnen we vooroplopen in de economische en maatschappelijke transities. Het Rijk onderkent deze positie van Rotterdam in de nieuwe Havennota en de Nationale Omgevingsvisie.

De komende raadsperiode 2022-2026 is cruciaal voor de toekomst van de haven. Er moeten richtinggevende keuzes gemaakt worden. Het Havenbedrijf wil hierbij nauw samenwerken met het nieuwe College en de nieuwe Raad. De Rotterdamse mentaliteit heeft ons de grootste haven en de creatiefste stad van Europa gemaakt. En nu hebben we die mentaliteit nodig om stad en haven leefbaar en vitaal te houden in de toekomst!

Contactgegevens:
Mathijs Verhagen • External Affairs • +31 (0)6 2338 3707 • mp.verhagen@portofrotterdam.com

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

202105ID-116

zorgbelang Inclusief
Basisberaad

6 aprll 2022

Onderwerp : Aanbevelen bestrijden dakloosheid

Geachte formateur,

Wonen is een fundamenteel grondrecht. Het is verankerd in mensenrechtenverdragen en de Nederlandse Grondwet. Dakloosheid is een extreme schending van dat recht. Burgemeester Aboutaleb legde tijdens de vorige coalitieperiode de lat hoog : 'Niemand in Rotterdam hoefde op straat te slapen.' Helaas is dat bij lange na niet gelukt. Dakloosheid groeit en treft steeds meer groepen in Rotterdam. In deze brief wil Basisberaad aandacht vragen voor deze problematiek en zetten wij noodzakelijke maatregelen voor een oplossing verder uiteen. Wij vragen u deze mee te nemen in de onderhandelingen over het collegeakkoord voor een effectief beleid gericht op het daadwerkelijk voorkomen en uitbannen van dakloosheid in Rotterdam.

Een radicaal andere aanpak van dakloosheid
De wooncrisis is een enorme opgave voor gemeente, provincie en rijk en het resultaat van politieke keuzes en beleid. Het oplossen ervan moet beginnen met een radicaal ander beleid. Dakloosheid is de meest ernstige uitwas van het falend beleid en dient met prioriteit te worden opgelost. Wij pleiten voor een radicaal andere aanpak en specifieke maatregelen om dakloosheid te voorkomen en uit te bannen.

Van 'managen' van dakloosheid naar oplossen van dakloosheid
De keuze die moet worden gemaakt is of de gemeente dakloosheid blijft managen of echt gaat werken aan het oplossen van dakloosheid? Wij pleiten voor het tweede. Dit vraagt om veel meer inzet op de pijlers voorkomen en doorstroming en, daarmee gepaard, een gestage afbouw van de opvang. Dat is de lange termijn. Hoe dit vorm krijgt en welke termijnen daarmee gemoeid zijn is onderdeel van een integraal plan van aanpak waar we voor pleiten. In bijlage vindt u specifieke aandachtspunten en uitgewerkte aanbevelingen per pijler. Op de korte termijn dient er voldoende opvang te komen die toegankelijk is voor iedereen.

Dakloosheid: een huisvestingsprobleem dat vraagt om een integrale aanpak
Beschouw dakloosheid altijd en primair als huisvestingsprobleem. De weg uit dakloosheid of dreigende dakloosheid is een stabiel en veilig (t)huis. Om toegang te kunnen hebben tot een (t)huis en van daaruit een waardig leven te kunnen leiden zijn interventies nodig op

verschillende gebieden, zoals inkomen, werk, school, zorg en onderwijs. Dit vraagt dus om een integrale aanpak van (dreigende) dakloosheid. Dit besef is inmiddels ook ingedaald bij het Rijk waar de Brede Plan van Aanpak Dakloosheid de veelzeggende titel heeft: een (t)huis, een toekomst. Het plan is opgebouwd uit de pijlers: voorkomen, kortdurende opvang, en doorstroom.

Uitgangspunten

De gemeente Rotterdam heeft deze aanpak ook omarmd, getuige het Plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers 2019-2022. Dit programma is vooralsnog een overzicht van bestaande maatregelen en dient veel verder te worden doorontwikkeld. Dit vraagt om:

- Een heldere definitie en het verzamelen van data over hoeveel mensen we het hebben, wie ze zijn, hoe ze dakloos (dreigen) te raken. Momenteel is er slechts zicht op een zeer beperkte groep.
- Een integraal beleid van op z'n minst: wonen, werk en inkomen, en zorg
- Aandacht voor specifieke groepen dakloze mensen, zoals: jongeren, vrouwen, zelfredzame dakloze mensen, arbeidsmigranten en gezinnen/alleenstaande moeders.
- Heldere en haalbare doelstellingen en een pad (tijdslijn en targets) daar naartoe, zodat monitoring en verantwoording mogelijk zijn voor de Raad en het maatschappelijk middenveld.

Tot slot

We realiseren ons dat u voor een lastige opgave staat tijdens de coalitiebesprekingen. Daarbij zullen politieke en ideologische verschillen moeten worden overbrugd. Wij hebben de afgelopen jaren ervaren dat dit vaak is gelukt en dat het bestrijden van dakloosheid een doel is dat elke partij deelt. We hopen dat deze suggesties partijen inspireren en helpen een belangrijke sociaalmaatschappelijke ambitie te realiseren.

Voor vragen en verdere info kunt u mij bereiken op: 0650601176

Met vriendelijke groeten,

Frank van der Schee
Straatadvocaten Basisberaad Rotterdam

Een effectieve dakloosheidsaanpak: specifieke maatregelen

Dakloosheid is een woonprobleem

Het woonbeleid heeft uiteraard een belangrijk effect op dakloosheid. De beschikbaarheid van betaalbare en passende huisvesting zorgt voor voorkomen van dakloosheid en verbetering van de doorstroom. Dat vergt extra aandacht voor het voorkomen en bestrijden van dakloosheid in het woonbeleid. Dat is nu niet het geval. Dakloosheid wordt primair gezien als zorgprobleem en is (daarom) belegd bij zorg en maatschappelijke opvang. We vragen om:

- Inbedding van het dakloosheidsbeleid in de woonvisie;
- Oplossen van (dreigende) dakloosheid als prioriteit in het woonbeleid te stellen.

Een deel van de verkiezingsprogramma's had oog voor huisvesting van dakloze mensen. Echter, er wordt vooral gesproken over flexibele en tijdelijke huisvesting. Dit kan op de korte termijn voor enige verlichting zorgen, maar zonder woonzekerheid op de lange termijn is dit geen duurzame oplossing. Tijdelijke en flexibele woonoplossingen kunnen effectief zijn indien ze onderdeel zijn van een beleid gericht op duurzame woonoplossingen.

1. ***Voorkomen***

Voorkomen is beter dan genezen. Dat geldt zeker voor dakloosheid. Los van het feit dat voorkomen van dakloosheid een verplichting is van de overheid, is het ook nog eens veel goedkoper. De gemeente heeft enkele belangrijke middelen in handen om dakloosheid te voorkomen. Maatregelen die kunnen bijdragen aan het voorkomen van dakloosheid zijn:

- Alle mogelijke ruimte binnen de participatiewet, en daarbuiten, benutten om de bijstand te verhogen zonder dat dit impact heeft op toeslagen;
- Toegang tot effectieve schuldhulpverlening voor iedereen;
- Een moratorium op huisuitzettingen of op z'n minst geen huisuitzettingen indien deze leiden tot dakloosheid.

Voor jongeren gelden specifieke maatregelen:

- Betere aansluiting 18-/18+. Jongeren worden niet losgelaten tot de basis op orde is. Dit is in ieder geval: bestaanszekerheid, huisvesting, school of baan, netwerk en toegang tot zorg;

Voor arbeidsmigranten geldt:

- Inzet op het plan van aanpak voor (dak- en thuisloze) arbeidsmigranten met passende opvang;
- Koppel huisvesting en werk los van elkaar;
- Pak malafide uitzendbureaus aan;
- Voorzie in fatsoenlijke huisvesting. Handhaving door de pandjesbrigade mag niet ten koste gaan van aanwezige arbeidsmigranten. Zorg voor alternatieve huisvesting.

Kortdurende, kleinschalige, kwalitatief hoogstaande opvang

Ook al is er een effectief beleid gericht op voorkomen en uitbannen van dakloosheid, nog steeds zal opvang nodig zijn voor mensen die tijdelijk buiten de boot vallen. Het aantal

opvangplekken zal echter veel minder hoeven zijn. Ook is het van belang dat er blijvend wordt ingezet op het verhogen van de kwaliteit van de opvang en we ondanks het tekort aan opvangplaatsen niet terug gaan naar de grote slaapzalen. 24 uursopvang, kleinschalig met één of tweepersoonskamers moet de standaard worden.

2. Doorstroom

Doorstroom wordt sterk verbeterd wanneer dakloosheid prioriteit wordt van het woonbeleid en het dakloosheidsbeleid ingebed wordt in het woonbeleid. Voorstellen daartoe staan hierboven. Daarnaast zijn nog specifieke maatregelen die, op korte termijn, doorstroom kunnen bevorderen:

- Maak afspraken over convenantwoningen afdwingbaar;
- Zorg ervoor dat zorgverleners en belangenbehartigers betrokken worden bij prestatie afspraken, met name waar het gaat om doorstroom vanuit de Maatschappelijke Opvang en gesloten instellingen;
- Een doorstroomwoning is bedoeld om vaardigheden op te doen, om daarna zelfstandig te wonen. Als iemand deze vaardigheden redelijk beheerst, dan is het tijd om door te stromen naar zelfstandige huisvesting.
- Zorg voor passende ondersteuning vanuit de behoefte van bewoners zelf voor mensen die doorstromen. Op de langere termijn komt deze ondersteuning in de plaats van de ondersteuning die in de maatschappelijke opvang wordt geboden. Goede ambulante begeleiding is belangrijk voor een zachte landing. Dit moet in alle gevallen gebeuren. Soms met een waakvlam en soms met intensieve begeleiding.

De gemeenteraad van Rotterdam
Coolsingel 40
3011 AD
Rotterdam

Rotterdam, 8 april 2022

Betreft: Concrete oplossingen voor betaalbare woningen en leefbare wijken

Beste leden van de gemeenteraad van Rotterdam,

Al meer dan 100 jaar zorgen woningcorporaties (non-profit) en het gemeentebestuur samen voor goede en betaalbare huisvesting en werken we aan leefbare buurten. Deze traditie willen we graag voortzetten en daarom gaan wij graag met u, en het te vormen nieuwe college, in gesprek over de volkshuisvestelijke opgave in Rotterdam. De woningnood, energietransitie en leefbare wijken waren prominente onderwerpen in de gemeenteraadscampagne. Dit waren de thema's waarbij alle politieke partijen de meeste maatschappelijke urgentie werd gevoeld. Thema's waarop wij actief willen en kunnen bijdragen aan oplossingen. Daarom ook onze open handreiking naar jullie allemaal.

Wij zijn positief en praktisch ingesteld en denken graag in oplossingen. In dat kader willen we graag de volgende concrete punten meegeven aan u als raad. We zijn ten alle tijden bereid om dit naar behoefte verder toe te lichten in een gesprek of om vragen hierover te beantwoorden. Voor de komende jaren is voor onze stad belangrijk:

- Er moeten voldoende sociale huurwoningen bijkomen. Bouw conform de woonagenda minimaal 30% sociale woningen in nieuwbouw. Voor Rotterdam zijn dit minimaal 10.000 extra sociale woningen de komende 8 jaar.
- Geen nep-sociale huur meer in Rotterdam. Alleen woningen die via Woonnet Rijnmond worden verhuurd vallen in de categorie sociaal. Dit is ook in lijn met de afspraken met het ministerie van Binnenlandse Zaken en koepelorganisatie Aedes. Concreet betekent dit dat de woningcorporaties de sociale bouwopgave uitvoeren.
- Zorg voor voldoende betaalbare nieuwbouw, zodat we noodzakelijke sloop ook daadwerkelijk kunnen uitvoeren. Corporaties moeten momenteel eerst slopen om in aanmerking te komen voor nieuwbouwlocaties, dit leidt tot een zeer ingewikkelde herhuisvestingsopgave.
- Voldoende realisatiekracht bij de gemeente. Projecten vertragen momenteel, omdat er onvoldoende menskracht is bij gemeente. Laat ons de plannen maken en laat de gemeente

zorgen voor voldoende projectleiders, planeconomen en juristen, en zorg daarmee dat de tijd tot aan vergunningverlening heel veel korter wordt.

- Laat woningcorporaties gecombineerde projecten realiseren. Het liefst bouwen we middenhuur en sociale huur samen in één bouwproject. Corporaties kunnen dit ook. Kijk bijvoorbeeld naar recente projecten als Finesse/Common Green (Nesselande), Dukdalf (Feijenoord) en Kop Dakpark (Delfshaven).
- Houdt de grondprijs betaalbaar en wijs ons locaties toe waar we betaalbare woningen kunnen bouwen in bovenstaande categorieën.
- Ga door met de Thuisplusflats, Seniorvriendelijke wijken en bestendig het programma Ouder en Wijzer. De opgave voor de komende periode is het verder integreren en versnellen van wonen, zorg en welzijn zodat senioren zo lang mogelijk fijn kunnen wonen.
- Zorg voor regie en doorzettingsmacht bij de gemeente voor de energietransitie. Zorg dat projecten niet vertragen, doordat gemeentelijke diensten tegenstrijdige eisen stellen. Ook vragen we om het versnellen van de gebiedsaanpakken aardgasvrij.

Wij zijn verheugd dat de verhuurderheffing is afgeschaft. Na de afschaffing blijven de opgaven in Rotterdam groter dan de beschikbare middelen bij de woningcorporaties. We willen dan ook samen met de gemeente optrekken om extra middelen naar Rotterdam te halen. Zonder die extra middelen blijft prioriteren noodzakelijk.

De Rotterdamse corporaties en haar bestuurders staan klaar om de maatschappelijke opgaven samen met het stadsbestuur aan te pakken.

Namens ons allemaal,

Hedy van den Berk
Havensteder

Arjan Schakenbos
Vestia

Richard Sitton
Woonbron

Hassan Najja
SOR

Miriam Hoekstra – van der Deen
Woonstad Rotterdam

Geachte heer Koolmees,

Rotterdam is de enige stad waar overhemden worden verkocht met opgestroopte mouwen. Deze mooie anekdote tekent het ondernemende karakter van onze stad.

Een stad waar de ondernemers die wij vertegenwoordigen dagelijks een positieve bijdrage aan leveren. Door heel veel banen te creëren. Op noord, op zuid, in de haven, in de stad. Door bij te dragen aan de verduurzaming van de haven en de leefbaarheid van de wijken en de binnenstad. Door met de vele vernieuwende bedrijven (van startups tot het MKB en corporates) te werken aan een stad en een regio die slimmer, gezonder en schoner is.

Rotterdamse ondernemers stropen ook graag de volgende collegeperiode de mouwen op met en voor de stad. De gemeente, zowel politiek als ambtelijk, is hierbij voor ons een belangrijke partner.

Tegelijkertijd maken wij ons zorgen. De Rotterdamse economie is het de afgelopen jaren weliswaar steeds beter gaan doen, maar vergeleken met Amsterdam, Utrecht en Eindhoven hebben we hier nog een stevige inhaalslag te maken. De opgave op het gebied van verduurzaming en vermindering van CO2-uitstoot is nergens groter dan hier bij ons. En de inspanningen en investeringen om Rotterdam écht de stad te laten zijn waar het bruist van ondernemerschap vergen een lange adem, zeker na de lastige corona periode waar veel ondernemers hard zijn geraakt.

U staat de komende periode voor lastige politieke keuzes. Grote decentraliseringsopgaven leggen een zwaar beslag op de gemeentelijke begroting. Ondernemers weten beter dan wie dan ook dat je het eerst moet verdienen om het te kunnen uitgeven. En weten ook dat je in lastige tijden soms de broekriem even moet aantrekken. Maar ook dat je in moeilijke tijden het lef moet hebben te blijven investeren in de toekomst van je bedrijf. Of zoals in dit geval de toekomst van de stad.

Het economie-budget maakt minder dan 1% uit van de gemeentelijke begroting. Één procent voor onze ondernemende stad! De opgaven waar de stad voor staat op het gebied van innovatie, vestigingsklimaat, goed opgeleid personeel en ruimte voor ondernemerschap vragen eigenlijk om forse extra investeringen. Wij hopen dat u dit ook inziet en hiervoor de benodigde extra middelen vindt op de begroting. Gezien de absolute en relatieve omvang van het economie-budget van de gemeente vragen wij u in ieder geval met klem om hier niet verder op te beknibbelen, en het budget dat de afgelopen jaren beschikbaar was structureel te maken. Een bezuiniging levert weinig op in euro's morgen en vandaag, maar zal de stad veel euro's kosten op de langere termijn.

Wij zien er naar uit ook de komende vier jaren met het nieuwe gemeentebestuur samen te werken voor onze ondernemende stad, voor ons Rotterdam.

Met vriendelijke groet,

Mai Elmar – VNO-NCW Rotterdam & regio Rijnmond
Pieter van Klaveren – MKB Nederland - Rotterdam Rijnmond
Nina Hooimeijer – Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Rotterdam
Dominique van Elsacker – Urban Department Store Rotterdam
Rinke Zonneveld – Innovation Quarter
Wilbert Lek – Rotterdam Partners

Brief aan de informateur namens jongeren

Geachte heer Koolmees,

Iedereen verdient het om mee te praten over de verduurzaming van hun gemeente en over de energietransitie. Hiervoor hebben de jongeren van de metropoolregio Rotterdam - Den Haag nu niet de kans, terwijl deze generatie het extra verdient om mee te beslissen over hun toekomst. Zij moeten immers het langste leven met de keuzes die nu gemaakt worden. Wij roepen u op om jongerenparticipatie door middel van lokaal eigenaarschap, een generatietoets en duidelijke taal een belangrijke plek te geven in uw coalitieakkoord.

JongRES Nederland zet zich in om de stem van de toekomst te laten klinken in de Regionale Energiestrategieën (RES) en de energietransitie. Deze strategieën bepalen hoe de energietransitie tot en met 2030 in elke gemeente uitgevoerd wordt. Hoe worden onze woningen verwarmd, waar wordt energie opgewekt en hoe gaat dat gebeuren?

Jongeren en jong werkenden hebben belang bij toekomstbestendige RESsen, het gaat immers om hun leefomgeving en hun energievoorziening. Ook vindt het overgrote deel van de energietransitie in hun werkende leven plaats. De gemeente maakt hier nu belangrijke keuzes over, dus jongeren en jong werkenden moeten nu kunnen meepraten om te voorkomen dat zij later worden geconfronteerd met uitkomsten waar zij niet voor hebben gekozen.

Nu al missen jongeren de boot in de energietransitie: zij hebben vaak niet de (financiële) slagkracht om zelf te investeren in duurzame energie. Zij hebben niet het geld om zonnepanelen te kopen, zitten vast aan een huurwoning die zij zelf niet kunnen verduurzamen, of hebben niet de mogelijkheid zich aan te sluiten bij een energiecoöperatie. Duurzame ambities zijn dus voor jongeren onbereikbaar en dat moet de gemeente niet willen. Het is cruciaal dat het nieuwe coalitieakkoord hier de aandacht aan geeft die dit onderwerp verdient. Dat betekent een prominente plek voor jongeren in relatie tot duurzaamheid en de energietransitie, waarin zij ook financieel in staat worden gesteld om aan deze transitie mee te doen of invloed kunnen krijgen op de duurzaamheid van hun woning.

Wij pleiten namens de jongeren van de regio ervoor dat de volgende onderwerpen terugkomen in het coalitieakkoord:

- Stimuleer als gemeente mogelijkheden voor inclusief lokaal eigenaarschap bij (regionale) energietransitieprojecten voor specifiek jongeren stimuleert, om zo financiële participatie van jongeren te realiseren.
- Neem de belangen van jongeren en jong werkenden mee in de besluitvorming omtrent de energietransitie. Wij zien dat de Gemeenteraad zelf het heft in eigen handen kan nemen door een generatietoets te vragen bij voorstellen van de gemeente. Zo wordt de impact van nieuwe plannen op de diverse generaties in kaart gebracht en met name het effect hiervan op jongeren.
- Gebruik begrijpelijke taal in communicatie over duurzaamheid en de energietransitie. Dit is goed voor jongeren en voor de hele stad. De taal die de gemeente gebruikt als zij praat over duurzaamheid en de energietransitie is voor mensen moeilijk te begrijpen. Jongeren schrikken hierdoor al helemaal af. Jongeren moeten mee kunnen praten en niet door moeilijke taal niet weten waar het over gaat.

Gemeente, kom nu in actie! Er is geen tijd te verspillen. De gevolgen van de klimaatcrisis zijn steeds voelbaarder, met droge zomers, watertekorten, extreem weer en lagere landbouwopbrengsten. Wij zijn de generatie die in 2050, 2070 en 2100 met de gevolgen van de opgewarmde planeet te maken krijgt én degenen die dan de energie-, water- en voedselrekeningen betalen. Daarom is het essentieel dat de gemeente actie onderneemt zodat jongeren mee kunnen praten over hun toekomst.

Wij volgen de coalitieonderhandeling in uw gemeente nauwlettend en we zijn uiteraard altijd bereid om onze standpunten tijdens de onderhandelingen in persoon toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens de jongeren van de regio Rotterdam-Den Haag

Tom Langerak
Jongerenvertegenwoordiger JongRES
Metropoolregio Rotterdam Den Haag

De heer Drs. W. Koolmees,
informateur in Rotterdam

Rotterdam, 6 april 2022

Betreft: Manifest voor Rotterdam-Zuid

Zeer geachte heer Koolmees,

De gemeenteraadsverkiezingen hebben op 16 maart 2022 plaatsgevonden en het is tijd om de voor de stad belangrijke punten goed op een rij te krijgen. Rotterdam-Zuid is en blijft een essentieel deel van de stad dat veel aandacht verdient. Met het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid is het afgelopen decennium al veel ingezet om zaken integraal te verbeteren.

In juli 2021 is het Manifest voor Rotterdam-Zuid aangeboden aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam. Dit Manifest is het werk van een aantal bevlogen professionals, deskundigen én burgers. Het Manifest voorziet in tien speerpunten die grote mogelijkheden bieden voor verdere verbetering van de integrale aanpak op Rotterdam-Zuid op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting en mobiliteit. Het Manifest wil haven en stad bovendien weer meer bij elkaar brengen, op een gezonde, duurzame en innovatieve manier.

Het Manifest is goed te integreren met de door de gemeente Rotterdam te ontwikkelen omgevingsvisie.

Wij bieden hierbij het Manifest aan in de hoop dat u er kennis van wilt nemen en met ons van mening zult zijn dat het Manifest ook integraal uitvoering verdient. Wij geven graag een toelichting.

Een hartelijke groet,

Namens de initiatiefgroep Manifest voor Zuid

Francine Houben, Mecanoo

Gijs van den Boomen, KuiperCompagnons

Wouter van den Braak, Hart van Zuid

Hamit Karakus, Feijenoord XL

Maurice Unck, RET

Miriam Hoekstra-van der Deen, Woonstad Rotterdam

Marco Pastors, NPRZ

Wietske Vrijland, Maasstad Ziekenhuis

Dominic Schrijer

Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam

Bob de Baedts, Stichting BOOR

Lex Burdorf, Erasmus MC

Peter van der Gugten, Heijmans Vastgoed

Job Dura, Dura Vermeer

Catharina Bieringa-de Jong, De Meeuw Nezzt en VNO-NCW Rotterdam & regio Rijnmond

Ron Kooren, Albeda en VNO-NCW Rotterdam & regio Rijnmond

Manifest Rotterdam Zuid

Juli 2021

Dit Manifest en de daarbij behorende kaarten zijn tot stand gekomen na een serie mooie en intense sessies van maart 2020 tot en met juli 2021, waar onderstaande partijen aan hebben deelgenomen. Wij danken de medewerkers van de gemeente Rotterdam voor de informatie en inspiratie. Wij denken dat het Tien Punten Manifest Rotterdam Zuid een enorme boost kan geven aan de bestaande ontwikkelingen. We weten dat er veel mogelijk is, maar mogelijkheden blijven mogelijkheden als er geen keuzes worden gemaakt.

Wij hebben een voorzet gedaan met dit Manifest. Wij willen verder aan de slag voor en met de bewoners van Rotterdam Zuid en dragen daar graag aan bij.

Francine Houben, Mecanoo architecten

Gijs van den Boomen, KuiperCompagnons

Jesse Flink, Hart van Zuid

Hamit Karakus, Feijenoord XL

Maurice Unck, RET

Maria Molenaar, Woonstad

Ron Kooren, Albeda en VNO-NCW Rotterdam-Rijnmond

Marco Pastors, NPRZ

Wietske Vrijland, Maasstad ziekenhuis

Dominic Schrijer, betrokken burger Rotterdam Zuid

Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam

Bob de Baedts, BOOR

Samen beter op Zuid

Rotterdam Zuid ontwikkelt zich en de gemeente Rotterdam pakt door om Rotterdammers zich thuis te laten voelen op Zuid. Dit Manifest ondersteunt deze ontwikkeling en biedt inspiratie en concrete voorstellen om Zuid nog beter te maken en de kwaliteit van leven te verhogen.

Wij zijn een groep mensen met een groot hart voor Zuid en samen hebben wij dit Manifest geschreven. Anderhalf jaar van praten, discussiëren, visualiseren en schetsen om vanuit alle perspectieven naar de omgevingsontwikkeling op Zuid te kijken, heeft geresulteerd in dit Manifest inclusief een aantal concrete schetsen. Wij bieden dit graag aan de stad aan, vooruitlopend op en als inkleuring van de omgevingsvisie. Want wij willen Rotterdam mooier maken door van Zuid een betere plek te maken: leven, wonen, leren en werken op Zuid, je eigen boontjes doppen, worden wie je kunt zijn en samen optrekken.

Er gebeurt veel op Zuid, er zijn prachtige omgevings- en bouwontwikkelingen zoals Feijenoord XL, Feyenoord City, Hart van Zuid, Perspectief op Zuid van Mecanoo, de Stadsparken en de plannen voor de ontwikkeling voor de Waal-, Maas- en Rijnhaven. Woningcorporaties, projectontwikkelaars, architecten en gemeente maken mooie plannen én realiseren die. Er is een goede infrastructuur op het gebied van zorg en onderwijs.

Stadsontwikkeling vraagt om groots denken en handelen vanuit een gezamenlijk perspectief. Samen met initiatieven als het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, nieuwbouw van onderwijslocaties, verbetering van de woningvoorraad en bovengenoemde initiatieven kan nu de stap gemaakt worden naar emancipatie van Rotterdam Zuid op alle domeinen. De Rotterdammers van Zuid hebben in het verleden de ontwikkeling van de Rotterdamse haven mogelijk gemaakt en de huidige bewoners zijn wezenlijk voor de toekomst van onze stad. De gerichte investering in bouwen is een investering in een goede leefomgeving en moet als doel hebben kansen te vergroten en daarmee de kwaliteit van leven te verbeteren. Zo kan de werkloosheid op Zuid en daarmee de maatschappelijke problematiek verminderd worden.

Immers, mooie plannen zijn geen doel op zich. Het gaat om de mensen op Zuid, en hoe zij hun kansen kunnen vergroten.

Dit is het moment om aan te pakken en door te zetten. We geven een blik op de toekomst en willen bestaande initiatieven verbinden en versterken met de tien punten in ons Manifest:

1. De bewoners van Zuid perspectief geven: school, werk en wonen.
2. Zuid verbinden met een zich vernieuwende, gezonde en innovatieve haven.
3. De waterkant: een 10 km Dijkpark die goed bereikbaar is voor de wijken en de haven.
4. Drie focusgebieden aan beide zijden van de Maas.
5. Rondje Hart van Rotterdam: 5 km wandelen en fietsen via Maastunnel en Erasmusbrug.
6. De vernieuwde Oude Lijn met een Centraal Station voor Zuid: rangeerterrein wordt Stadionpark.
7. Nieuw metrostation Charloisse Poort en metrostation Slinge als aantrekkelijk centrum voor Pendrecht en Zuidwijk.
8. Transformatie Waalhaven en introductie Campus Charloisse Poort.
9. Een hoogwaardig OV-netwerk op korte en lange termijn, lijnen voor superbus, trams en metro.
10. Transformatie Maashaven en een zeer spoedige aanleg van een informele brugverbinding Katendrecht – Tarwewijk.

Leven op Zuid

Rotterdam is populair, velen willen wonen en werken in Rotterdam met haar trendy en hippe 'urban vibe'. Zuid kan hier ook van profiteren als we goede en inclusieve keuzes maken. Autonomie, verbinding en zingeving zijn belangrijk voor de Rotterdammers die nu op Zuid wonen en dit Manifest wil duidelijk maken hoe dit te versterken. Ook voor mensen die niet van Zuid komen, wordt de linker Maasoever steeds aantrekkelijker om te leven. Verrijking van Zuid als leefomgeving van huidige en aankomende Rotterdammers, zonder verdringing en met meer kansen voor iedereen om te blijven, dat is onze opgave.

Door te investeren in stadsparken, groene dijken en oeververbindingen die de wijken op Zuid met elkaar verbinden, verhoog je de leefbaarheid van Zuid. Door dit door te trekken vanuit Zuid naar het centrum, de Esch/Oostoever en het Merwe Vierhavensgebied wordt Rotterdam echt één stad op twee oevers. De stadsparken en groene dijken vormen samen met het Zuiderpark de mogelijkheid om te ontspannen en recreëren. Een gezonde, prettige leefomgeving draagt bij aan de aantrekkelijkheid, de gezondheid en het welzijn op Zuid. Om de leefbaarheid verder te vergroten, willen we de boorden van de Maas en haar havens in de stad ontwikkelen. Kades, waterkanten, zeker aan de Maas, zijn heel interessant. Zo kunnen de oude buurten op Zuid, zoals Oud-Charlois, de Tarwewijk, de Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, de Veranda en Feijenoord verbonden worden en een aantrekkelijke leefomgeving vormen.

Tien kilometer Dijkpark: de dijk is geen barrière meer tussen haven en stad, maar een unieke en groene verbinder tussen een gezonde haven en gezonde wijken. Goed voor wandelen, fietsen en recreëren. Goed voor de biodiversiteit en tegen de hittestress. Een identiteitsdrager voor stad en haven. Hiermee verbind je de havengebieden en stadsgebieden definitief met elkaar. Beide hebben een enorme transitie-opgave. De haven heeft behoefte aan goed opgeleid personeel. Zuid heeft behoefte aan kansrijke opleidingen en werk. De unieke combinatie van stad en haven moet nu echt goed benut gaan worden.

Er is een goede infrastructuur voor zorg en hulpverlening op Zuid. Desalniettemin leven mensen op Zuid korter. Door de handen ineen te slaan en integraal naar kwaliteit van leven en gezondheid te kijken, komt er aandacht voor de grote problematiek waar teveel bewoners van Zuid mee te maken hebben, zoals armoede, schulden, verslavingen, medische en psychische aandoeningen en kunnen er individueel passende oplossingen ontworpen worden met dagbesteding en de kwaliteit van leven van de burger als uitgangspunt. Gezamenlijk aanpakken, effectief en efficiënt. Autonomie en zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid worden ondersteund door innovatie op het gebied van zorgtechnologie. Een technologisch zorgcentrum op Zuid dat ook dient als opleidings-, broed- en innovatieplaats kan deze ontwikkeling ondersteunen.

Wonen op Zuid

Rotterdam Zuid bevindt zich in een cruciale fase. Door een totaalaanpak met daarbij een betere mix van goedkope en duurdere woningen kan Zuid bijdragen aan een inclusief Rotterdam. Dat bestrijdt de armoede, verhoogt het opleidingsniveau en verbetert de doorstroom - en dus de emancipatie.

Ook Rotterdam staat voor een immense woningbouwopgave. Als we een goed deel van die woningen op Zuid realiseren, krijgt Zuid de boost die het zo hard nodig heeft. Woningen voor iedereen, huur en koop, in alle prijsklassen, waardoor ook de achterstandswijken van Zuid zich kunnen ontwikkelen. Het doel is niet alleen populaire, grootstedelijke buurten, zoals

de Docklands in Londen of Katendrecht te ontwikkelen; het doel is ook blijvend betaalbare woonwijken voor middenklasse gezinnen, waar kinderen buiten kunnen spelen in een veilige en op ontwikkeling en gezondheid gerichte omgeving. Studentenhuisvesting is essentieel om het opleiden van Rotterdammers en anderen mogelijk te maken en de binding van studenten met de stad te bereiken.

Leren op Zuid

Er is perspectief op een completer en rijker onderwijs- en kennisaanbod door een verschuiving naar Zuid van:

- scholen voor voortgezet onderwijs;
- de brede aanwezigheid van het MBO en HBO (STC, Zadkine, Albeda, Techniek College Rotterdam, Inholland Hogeschool Rotterdam);
- de keuze voor zorg en techniek in het kader van het NPRZ;
- de definitieve plannen van Hogeschool Rotterdam om een deel van haar technische en informatie gerelateerde opleidingen naar Zuid te brengen (Laan op Zuid);
- het initiatief van de Cultuurcampus (Codarts, Willem de Kooning Academie/Hogeschool Rotterdam en EUR).

Investeren in werken en leren loont. Er is al veel onderwijs aanwezig, maar extra investeringen zijn nodig om het opleidingsniveau te verhogen, het perspectief te richten en de achterstand te verkleinen. Zorg dat er een internationale IT-Campus Rotterdam op Feijenoord komt en de eerdergenoemde Cultuurcampus aan de Maashaven gerealiseerd wordt. Durf groot te denken en laat de transformatie van de Maashaven (inclusief de brug naar die de Tarwewijk met Katendrecht verbindt) het volgende iconische beeld worden dat Rotterdam zo kenmerkt. Verleid de universiteiten EUR en TU Delft om zich te vestigen op Zuid voor onderwijs en onderzoek naar de transformatie van delta, haven en stad. Onderzoek vindt daar plaats waar de vraagstukken én voorzieningen zijn. Maak een plan voor het WO op Zuid met de TU Delft, EUR en Erasmus MC, maar ook de hogescholen die Rotterdam rijk is. Maak van de RDM-campus (nu al gezien als unieke plek én kans, die helaas nog onvoldoende benut wordt) de Techniek Hotspot van Europa. Zorg er hiermee voor dat alle mensen op Zuid dichtbij huis een goede opleiding kunnen krijgen. Biedt ook perspectief voor de mensen en partijen die al gevestigd zijn op Zuid voor 'top of the bill' gebouwen en faciliteiten Met name het beroepsonderwijs, ruggengraat van Rotterdam en voor velen op Zuid het begin van hun onderwijsloopbaan én dus verheffing, verdient aandacht. De eerdergenoemde oeververbindingen en mobiliteit moeten en kunnen hier enorm bij helpen.

Werken op Zuid

Op het gebied van werk en ondernemen zijn er veel initiatieven en mogelijkheden. Zorg ervoor dat alle succesvolle initiatieven aan elkaar verbonden worden en vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar aansluiten. Laat de afdeling Werk & Inkomen van de gemeente Rotterdam en Rotterdam Rijnmond Onderneemt! (een samenwerking van MKB en VNO) in een op te richten Werktafel van NPRZ hier regie op voeren. Realiseer met elkaar talent-hubs waar iedereen terecht kan om talenten te ontwikkelen én te benutten. De nieuwe ontwikkelingen worden zo een incubator én werkplaats voor de ondernemers en inwoners van Rotterdam Zuid. Betrek ook private initiatieven bij de plannen.

Nu steeds meer studenten kiezen voor opleidingen in techniek en zorg, wordt het ook voor bedrijven steeds aantrekkelijker zich op Zuid te vestigen. Geef deze werkgevers voorrang en wijs de zones aan waar dat kan, zoals Charloisse Poort (voorheen Waalhaven Zuidzijde), de Sluisjesdijk/de Cultuurcampuszone en Feyenoord City.

Een mooi en gevarieerd woonaanbod met uitnodigende recreatiegebieden, innovatieve mobiliteit en verbindingen, duurzame werkgelegenheid, hoogwaardige winkels, horeca en excellente zorg en onderwijsvoorzieningen zijn voorwaarden om dit te realiseren. Op het gebied van economie en werkgelegenheid zijn veel initiatieven. Dit draagt bij aan het terugdringen van werkloosheid en bevordert de participatie.

Mobiliteit is een voorwaarde voor leven, wonen, leren en werken op Zuid

Mobiliteit is essentieel om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid te vergroten. Een mooi voorbeeld vormt het voorstel van Feijenoord XL om het enorme spoorwegemplacement bij de Kuip te overkappen met een park. Onder dat park kan een intercitystation gerealiseerd worden: Zuid Centraal. Dat garandeert goede trein-, metro- en tramverbindingen van en naar Zuid voor 200.000 bewoners van Zuid. Een nieuw metrostation Charloisse Poort zorgt voor een betere verbinding met de omgeving en een schonere stad met een Park & Ride voor reizigers en een overslagpunt voor goederen. Hierdoor wordt de stad minder belast met zwaar vervoer. De stad zet in op duurzaam vervoer, dus meer fietsen, wandelen en openbaar vervoer. Dat maakt het ook mogelijk Metrostation Slinge aan te pakken om zo Pendrecht en Zuidwijk aantrekkelijker te maken. Daarnaast wil de RET kijken naar de interne OV-mobiliteit op Zuid en de verbinding tussen Noord en Zuid zoals de Superbus verbinding via de Maastunnel.

Maak het rondje “Hart van Rotterdam”: een 5 km wandel- en fietsroute via de vernieuwde Maastunnel en de Erasmusbrug voor alle Rotterdammers. Laat dit rondje “Hart van Rotterdam” de verbinder zijn tussen de MBO-, HBO- en WO-instellingen op Noord en Zuid. Onderwijs is de drager van de nieuwe toekomst.

Creëer drie focusgebieden aan beide oevers van de Maas. In het midden het rondje “Centrum Rotterdam” die de Hoboken Campus verbindt met de Maashaven Campus. In het oosten Feijenoord XL en de Woudestein Campus inclusief een nieuwe OV-verbinding over de Maas. En in het westen de ontwikkelingen rond de Waalhaven en Merwe-Vierhavens met een OV-verbinding vanaf de Sluisjesdijk over de Maas.

Al deze onderwerpen zijn samengebracht in het Tien Punten Manifest Rotterdam Zuid en verbeeld met kaarten.

Tien Punten Manifest Rotterdam Zuid

1. De bewoners van Zuid perspectief geven: school, werk en wonen

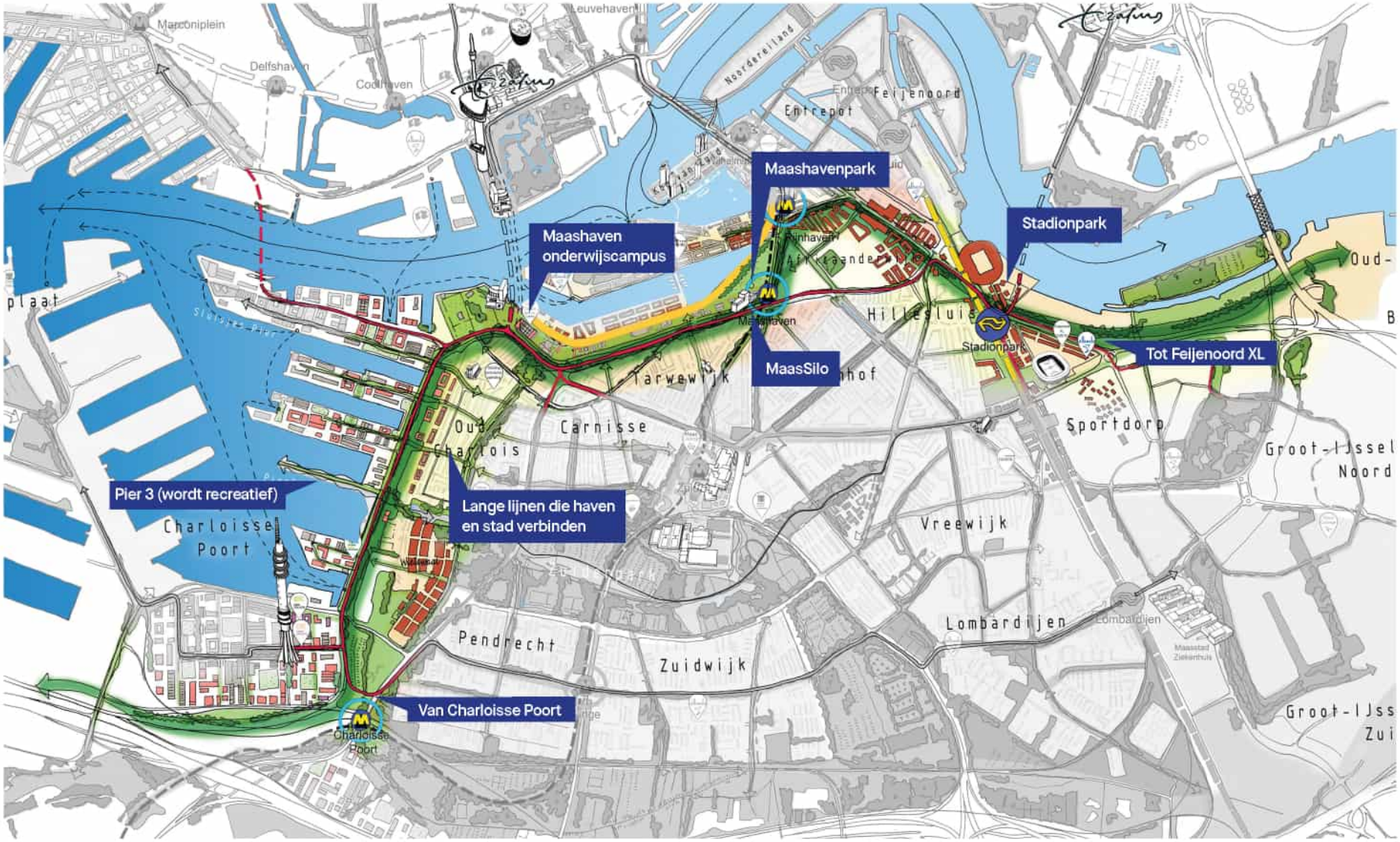
2. Zuid verbinden met een zich vernieuwende, gezonde en innovatieve haven

De historische band tussen haven en stad op duurzame, innovatieve en gezonde manier vernieuwen.
Zowel de haven als Rotterdam Zuid staan voor een grote transitieopgave.

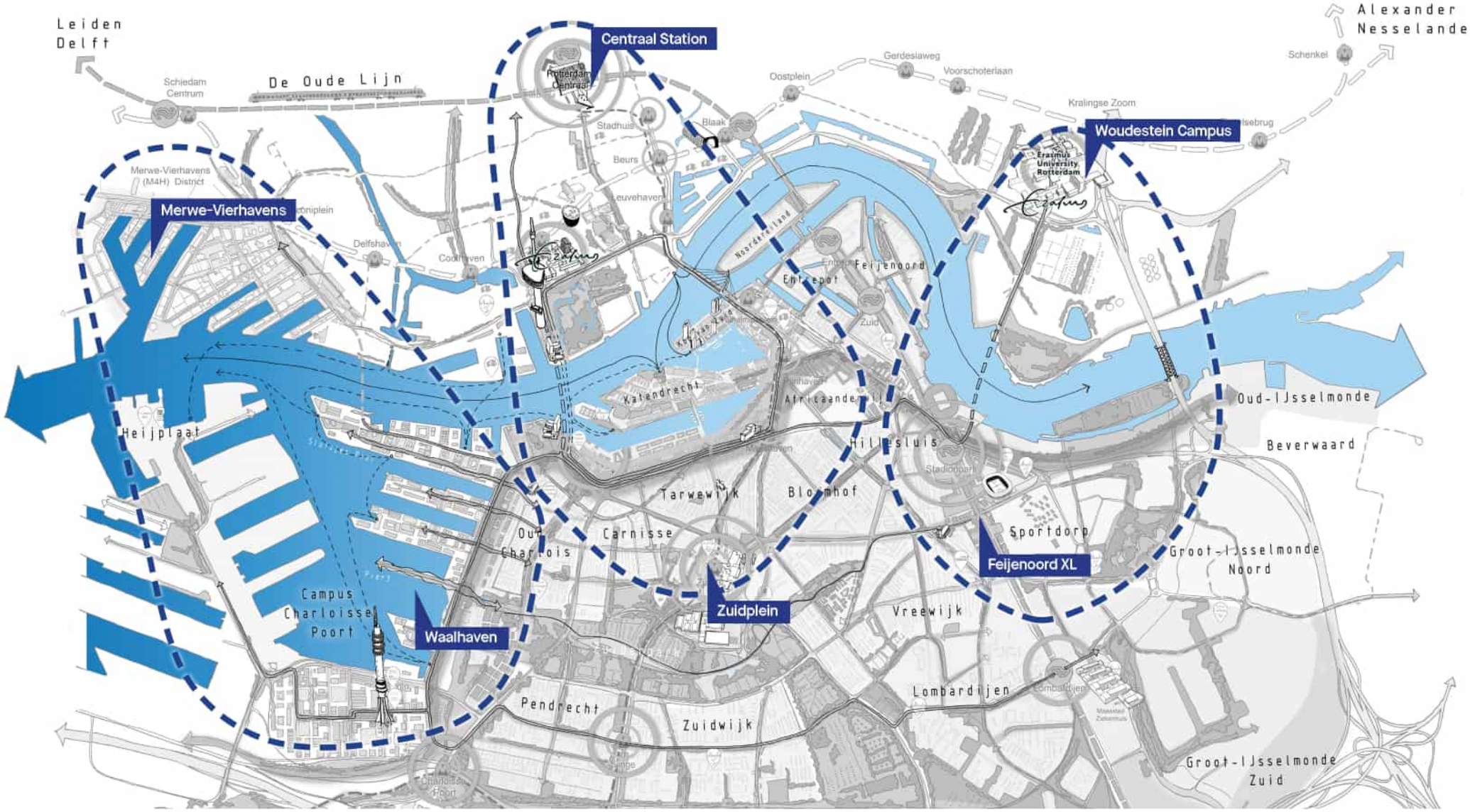
3. De waterkant: een 10 km Dijkpark, goed bereikbaar voor de wijken en de haven

De dijk is geen barrière meer tussen haven en stad, maar een unieke en groene verbinder tussen een gezonde haven en gezonde wijken. Goed voor wandelen, fietsen en recreëren. Goed voor de biodiversiteit en tegen de hittestress. Een identiteitsdrager voor stad en haven.

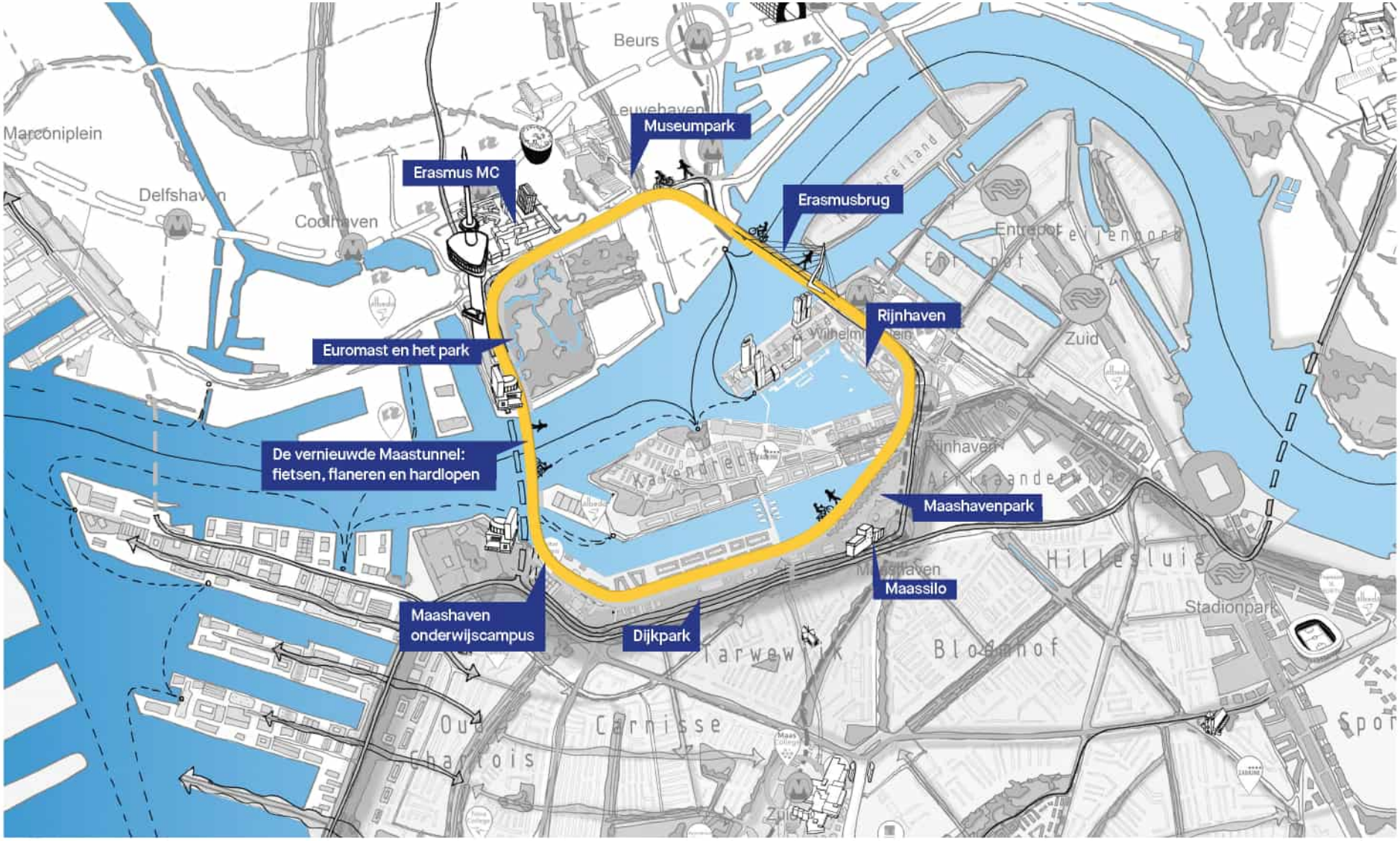
4. Rotterdam aan beide zijden van de Maas: drie focusgebieden

Creëer drie focusgebieden aan beide oevers van de Maas. In het midden het rondje "Centrum van Rotterdam" via de Maastunnel en de Erasmusbrug. In het oosten Feijenoord XL en de Woudestein Campus. In het westen de ontwikkelingen rond de Waalhaven en Merwe-Vierhavens met een OV-verbinding vanaf de Sluisjesdijk over de Maas.

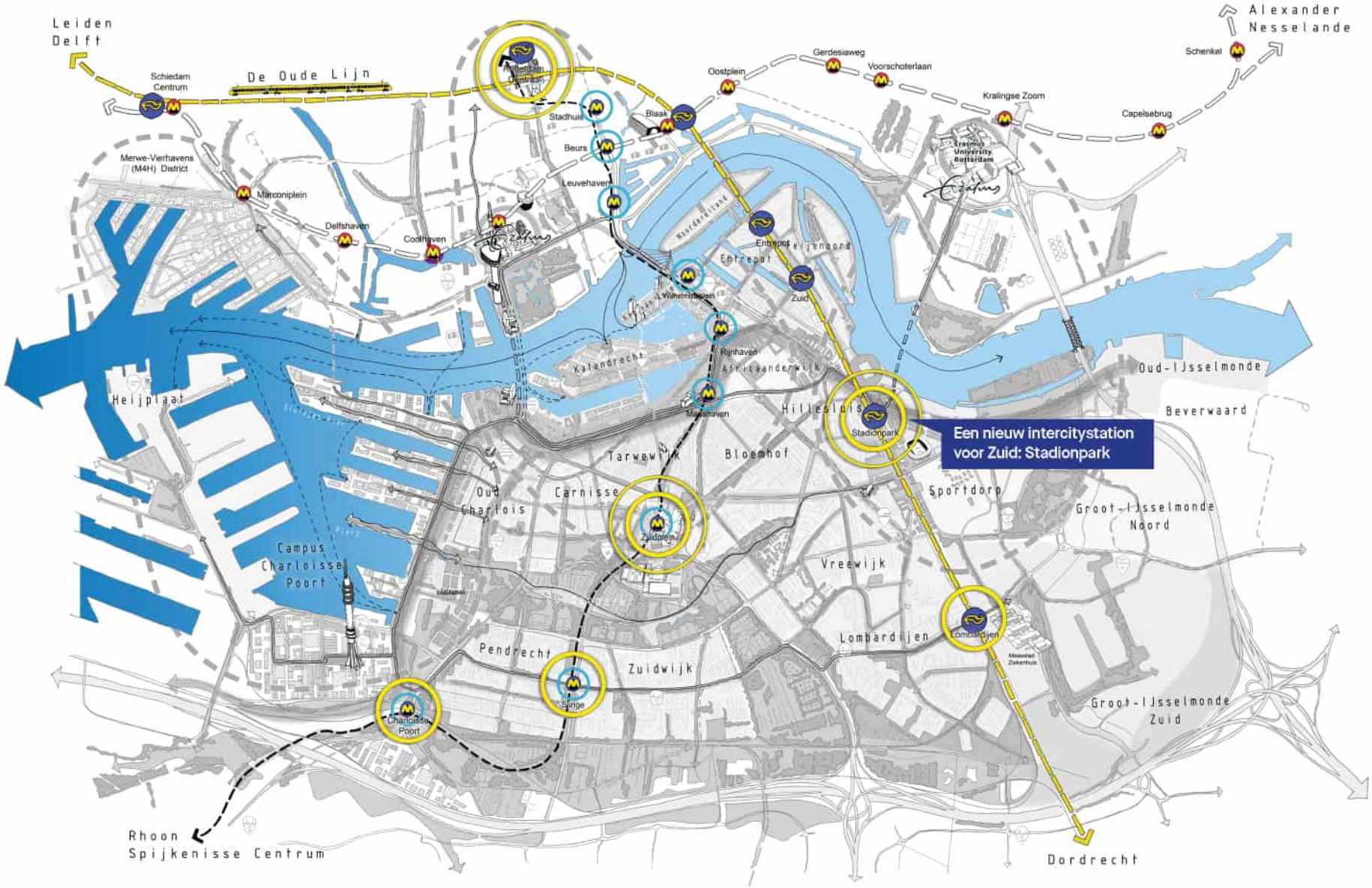
5. Rondje Hart van Rotterdam: 5 km wandelen en fietsen via Maastunnel en Erasmusbrug

Een wandel- en fietsroute voor alle Rotterdammers. En vooral ook de verbinder tussen de MBO-, HBO- en WO-onderwijsinstellingen op Noord en Zuid. Onderwijs is de drager van de nieuwe toekomst. De vernieuwde Maastunnel, één van de iconen van Rotterdam, wordt goed opgenomen in het wandel- en fietsnetwerk van Rotterdam. Want dat moet beter.

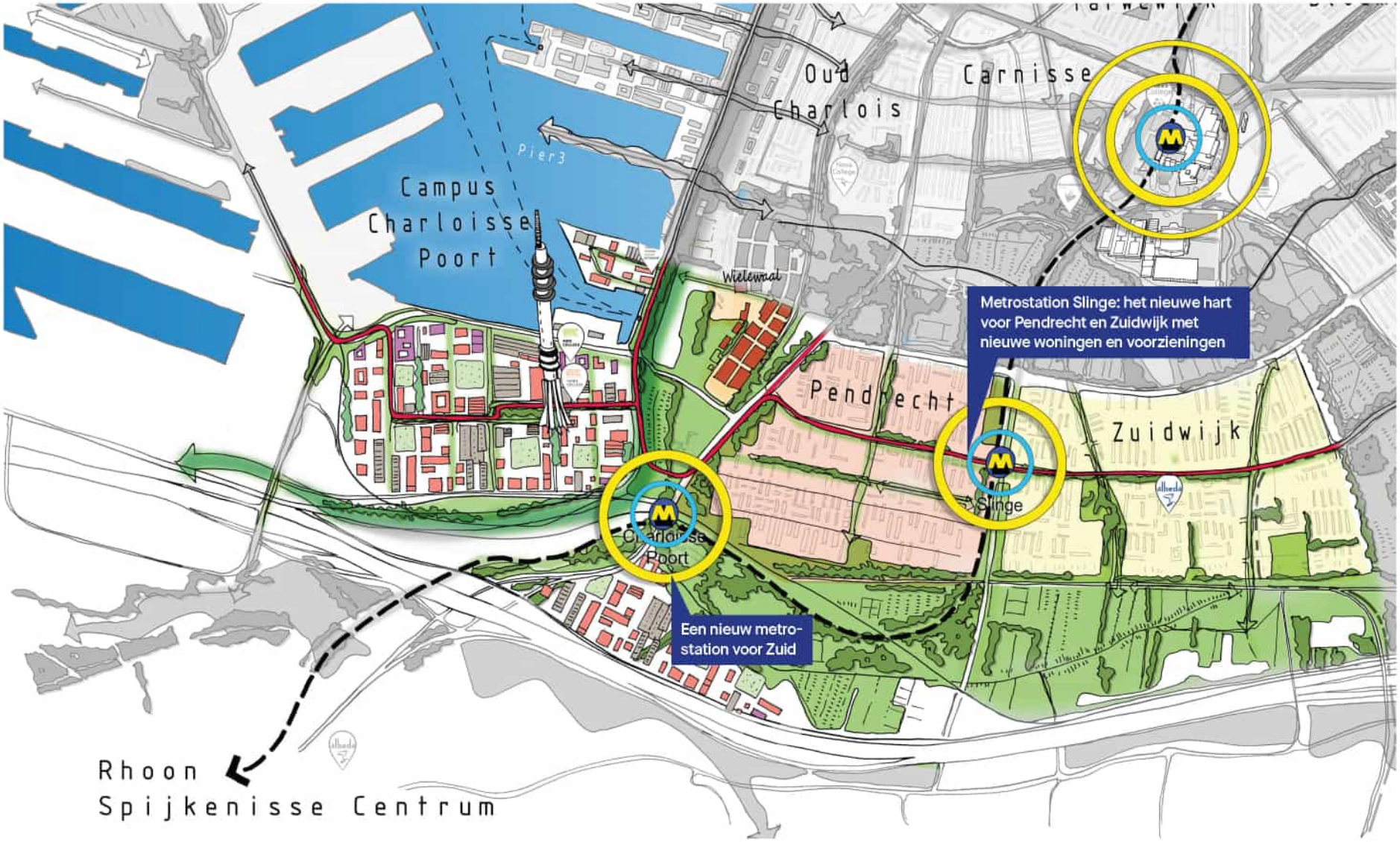
6. De vernieuwde Oude Lijn met een Intercity Station voor Zuid. Het rangeerterrein wordt overkapt tot Stadionpark

Een belangrijke spoorlijn om Zuid beter met de Randstad te verbinden: Dordrecht, Rotterdam, Delft, Leiden. De stations sluiten goed aan op het OV. Het nieuwe station Stadionpark wordt een intercitystation en het hart van de ontwikkeling Feijenoord XL.

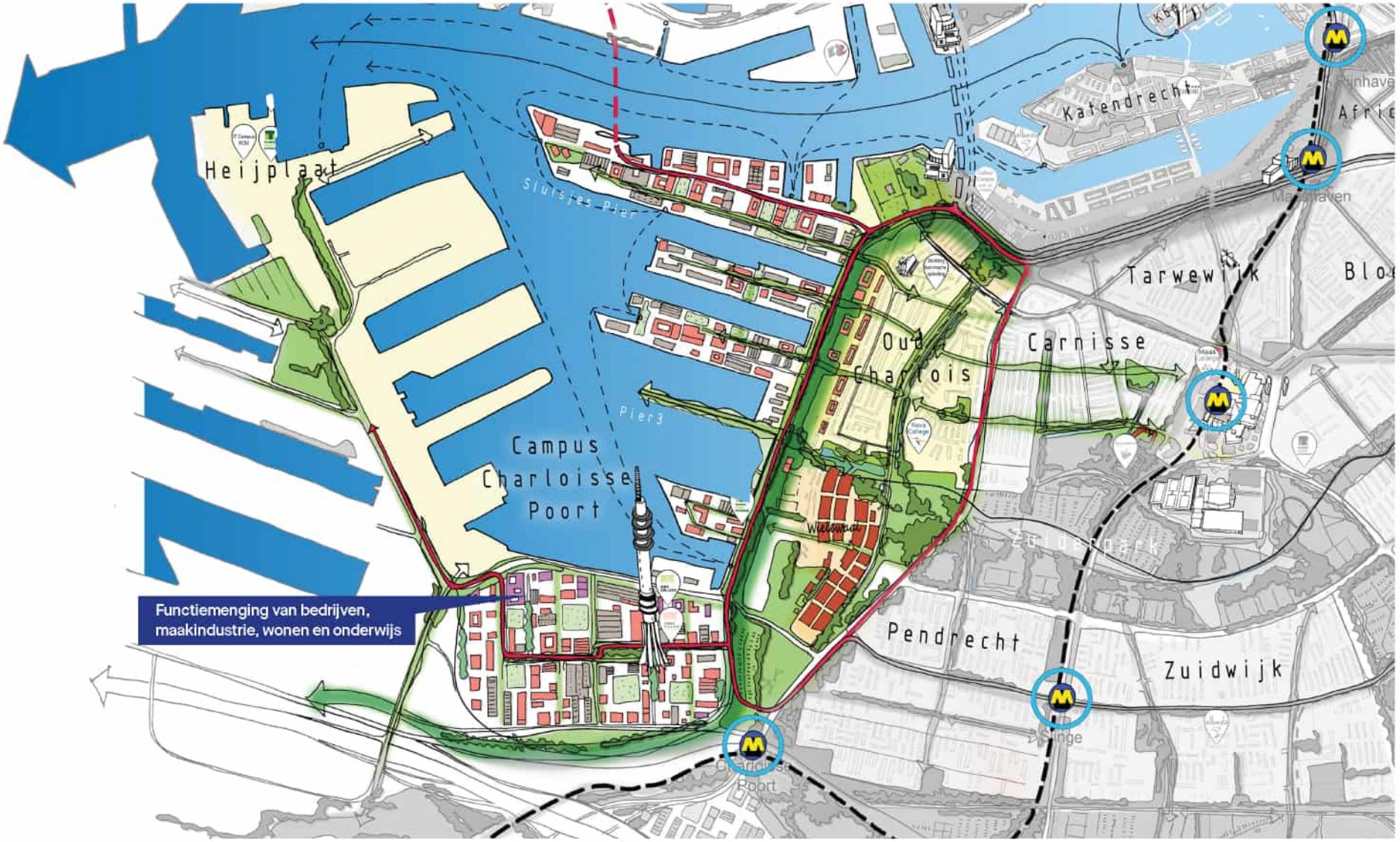
7. Nieuw metrostation Charloisse Poort en Metrostation Slinge als aantrekkelijk centrum voor Pendrecht en Zuidwijk

Charloisse Poort met een Park & Ride voor reizigers en overslagpunt voor goederen. De stad zet in op duurzaam vervoer. Zo min mogelijk vrachtwagens krijgen toegang tot de stad. Metrostation Slinge wordt het centrum van de ontwikkeling van Pendrecht en Zuidwijk.

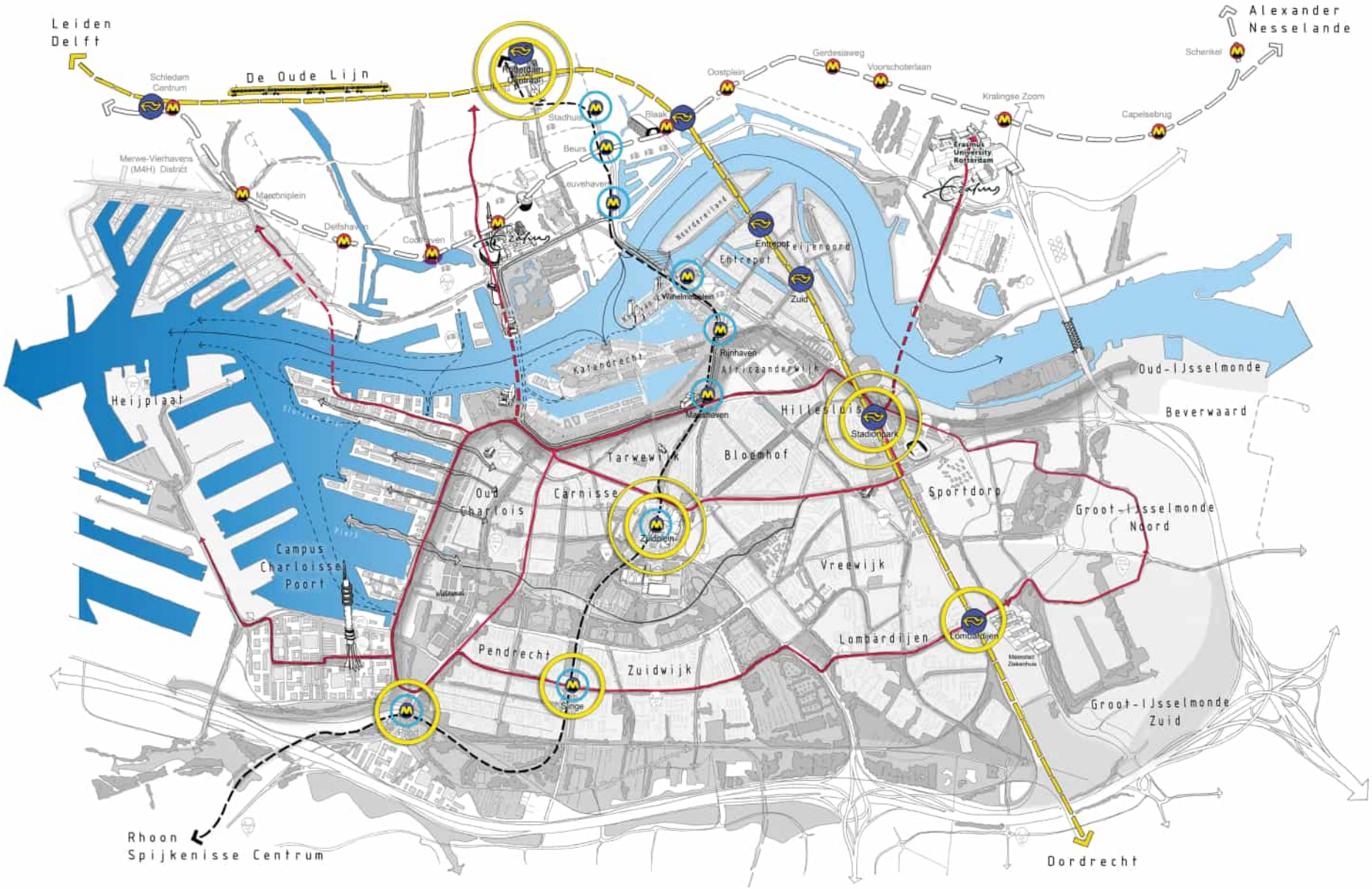
8. Transformatie Waalhaven en introductie Campus Charloisse Poort

Waalhaven en Charloisse Poort als aantrekkelijke werklocatie voor bedrijven. Functiemenging van bedrijven, maakindustrie, wonen en onderwijs. Goed toegangelijk met metrostation Charloisse Poort en de Maastunnel.

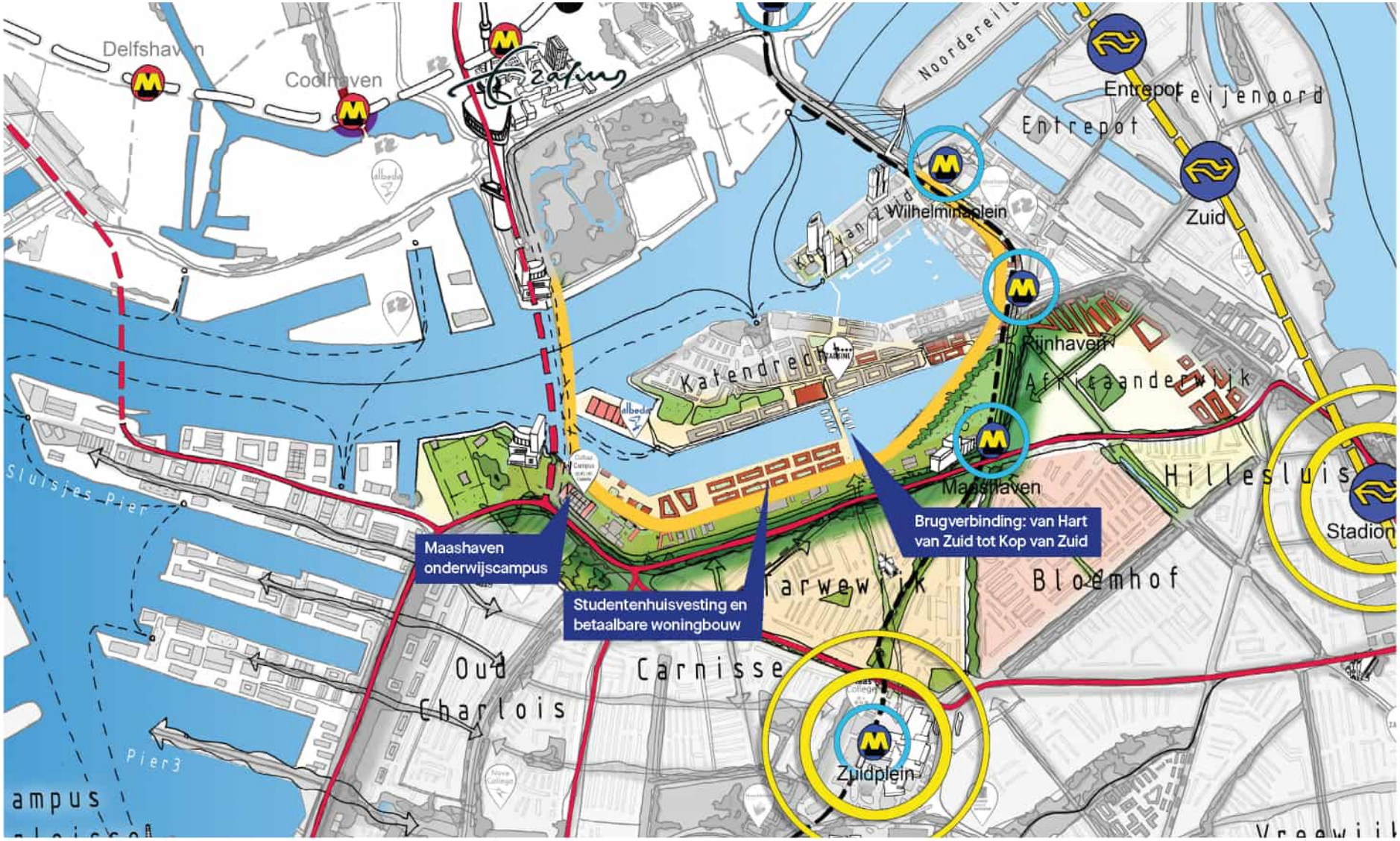
9. Een hoogwaardig ov-netwerk op korte en lange termijn, lijnen voor superbus, trams en metro

Verbinding met Rotterdam CS, het metro-netwerk, de Oude Lijn en de havengebieden. De ontbrekende oost-west verbindingen krijgen extra aandacht. Alle wijken van Rotterdam worden met elkaar en met de Randstad verbonden.

10. Transformatie Maashaven en een zeer spoedige aanleg van een informele brugverbinding Katendrecht – Tarwewijk

De Hoboken Campus verbinden met de Maashaven Campus met MBO-, HBO- en WO-onderwijs rond de thema's cultuur, techniek, zorg en duurzaamheid, inclusief ruimte voor startups, studentenhuisvesting en betaalbaare woningbouw. De Maashavenbrug wordt op innovatieve wijze en zeer snel aangelegd.

Manifest Rotterdam Zuid

Juli 2021

Francine Houben, Mecanoo architecten
Gijs van den Boomen, KuiperCompagnons
Jesse Flink, Hart van Zuid
Hamit Karakus, Feijenoord XL
Maurice Unck, RET
Maria Molenaar, Woonstad
Marco Pastors, NPRZ
Wietske Vrijland, Maasstad ziekenhuis
Dominic Schrijer, betrokken burger Rotterdam Zuid
Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam
Bob de Baedts, BOOR
Ron Kooren, Albeda en VNO-NCW Rotterdam-Rijnmond

Contact:
francine.houben@mecanoo.nl
r.kooren@albeda.nl

ONL voor Ondernemers
Tournooiveld 3
2511 CX Den Haag

Aan: Alle leden van de gemeenteraden in Nederland
Onderwerp: Benoem nadeelcompensatie in het Raads- of Coalitieakkoord
Datum: 11 april 2022

Beste gemeenteraadsleden,

Uw gemeenteraad is deze weken druk met coalitievorming. Hoe uw college er ook uit komt te zien, Ondernemend Nederland (ONL*) vraagt uw aandacht voor het onderwerp nadeelcompensatie. Een onderwerp wat in veel gemeenten niet de aandacht krijgt die het verdient, zowel in naamsbekendheid als in de procesmatige behandeling door gemeenten en de hoogte van de compensatie.

Wat is nadeelcompensatie?

Gemeenten en overheidsdiensten zijn genoodzaakt eens in de zoveel tijd infrastructurele objecten aan te pakken. Alhoewel het besluit tot de renovatie, verbouwing of wegopbreking rechtmatig is kunnen in het algemeen belang genomen overheidsbesluiten en maatregelen burgers en/of ondernemers onevenredig nadelig raken. Het betreft vaak grote infrastructurele werken die meer dan enkele maanden duren. In een deel van de gevallen hebben ondernemers recht op nadeelcompensatie. Gemeenten communiceren maar zeer beperkt over het bestaan van nadeelcompensatie. Dikwijls maken zij hun beleid niet bekend of is de aanvraag bijzonder moeilijk met ingewikkelde voorwaarden. Ook zijn er gemeenten die helemaal geen beleid hebben rond nadeelcompensatie.

Het komt helaas nogal eens voor dat een gemeente de stoep voor een boekenwinkel laat openbreken voor bijvoorbeeld nieuwe leidingen en daar niet goed over communiceert. En wat te denken van geplande werkzaamheden aan de infrastructuur die flink uitlopen en gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van een drogisterij. Het zijn voorbeelden van ondernemers die door rechtmatig overheidsoptreden een onevenredige omzetdaling kunnen ervaren. Overheidsinstanties kunnen met nadeelcompensatie een deel van de inkomensverliezen door de opgelopen schade vergoeden, mits deze niet al wordt vergoed door bijvoorbeeld de verzekering.

Voorbeelden van projecten waar nadeelcompensatie een rol speelt zijn bijvoorbeeld de herinrichting van de binnenstad van Vlissingen en Zoetermeer, de aanleg van een ondergrondse parkeergarage in Den Haag, Katwijk en Groningen of plaatsing van een urlilift bij een bed and breakfast.

Waarom is nadeelcompensatie van belang?

Veel ondernemers zijn bezig met het herstel na twee jaar van coronaregelgeving, de diverse lockdowns en beperkende maatregelen. Een infrastructureel project dat voor nadeel zorgt en hinder geeft bij het bezoek van klanten aan het bedrijf wordt hiermee dubbel wrang. Bij onevenredig nadeel hebben ondernemers recht op een financiële tegemoetkoming (nadeelcompensatie). Dat is vaste rechtspraak en geregeld in de algemene nadeelcompensatieregeling in de Algemene wet bestuursrecht. Deze regeling treedt op 1 januari 2023 in werking, tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet. Ook al duurt een wegafsluiting/wegwerkzaamheden maar een half jaar, het verlies dat geleden wordt door ondernemers kan gerust een jaarinkomen bedragen. Daarmee kan zonder compensatie een relatief eenvoudige wegopbreking verstrekkende gevolgen hebben voor een kerngezond bedrijf. In het ergste geval kan het faillissement betekenen.

Wat schort er op dit moment aan?

ONL snapt dat onderhoud in de publieke ruimte nodig is. Dat snappen ondernemers vaak ook. Toch blijkt 80 procent van de ondernemers niet van het bestaan van nadeelcompensatie op de hoogte te zijn. En als zij het wel weten, doen zij vaak geen compensatieverzoek om de relatie met de gemeente niet op het spel te zetten. Mocht de ondernemer wel een verzoek willen indienen komt het met enige regelmaat voor dat een gemeente niet de kennis, geen loket of zelfs geen regeling heeft om het verzoek goed op te kunnen pakken. De gemeente heeft dan nogal eens de neiging om in een juridische reflex te schieten. Met een formele reactie en het direct opwerpen van, voor de ondernemer, onrealistische drempels. Dit schrikt ondernemers af. Juridische stappen nemen vaak relatief veel tijd in beslag en staan gelijk aan het maken van kosten.

Doel: leg met uw raad een werkbare Verordening Nadeelcompensatie vast

De oproep aan formerende partijen om in overleg met de relevante lokale ondernemersverenigingen afspraken te maken over een reëel, redelijk en zoveel mogelijke uniforme Verordening Nadeelcompensatie, met onder meer een duidelijke en bruikbare omzetdrempelgrens. Zo een genoemde Verordening moet houvast bieden aan zowel de gemeente als ondernemers. Het stimuleert kennisvergaring over het onderwerp en verlaagt de drempel voor ondernemers om een aanvraag in te dienen. De gemeente moet zich blijven realiseren dat een ondernemer afhankelijk is van de bereikbaarheid van zijn of haar bedrijf. Uiteindelijk moet de toenemende aandacht voor nadeelcompensatie leiden tot een verbetering van het voortraject (in communicatie en contact) om schade achteraf in zowel financiële als relationele zin te voorkomen.

Tot slot

De coronaperiode heeft de relaties tussen gemeenten en ondernemers in de meeste gevallen verbeterd. Deze verbeterde relatie moet worden vastgehouden. Ga als gemeente het gesprek aan en leg duidelijke nadeelcompensatie-kaders vast in regelgeving. Als lokale politiek bent u erg belangrijk voor MKB-ondernemers. U vormt het eerste en meest directe overheidsaanspreekpunt. De door u genomen maatregelen zijn direct voelbaar bij lokale ondernemers. ONL vraagt om een vorm van nadeelcompensatie waarmee zorg wordt gedragen voor uw lokale ondernemers. Het is per slot van rekening ook in uw belang dat ondernemers kunnen bouwen aan hun toekomst, en dat zij kunnen zorgen voor werkgelegenheid en een leefbare gemeente.

Dank voor uw aandacht en succes met de formatiebesprekingen!

Met ondernemende groet,

Voorzitter ONL voor Ondernemers

*Ondernemend Nederland (ONL) komt op voor de belangen van de ondernemers en heeft als doel het brede ondernemersklimaat te verbeteren. ONL is daarmee de stem van de ondernemer uit het Midden- en Kleinbedrijf (MKB).

Aan de onderhandelaars voor een nieuw college,

Het is goed dat 'de wijk', na een beleidsvacuüm van bijna 10 jaar, terug is op de politieke agenda. Ons land kan bogen op een lange beleidstraditie waarin successen zijn geboekt, maar ook het nodige leergeld is betaald. Laten we van deze inzichten de komende jaren veel meer de vruchten plukken. De landelijke overheid, maatschappelijke organisaties en bewoners. Samen. Met gemeentes.

Download hier het Manifest voor een succesvolle Wijkaanpak van LSA, LPB en de partners van WijkWijzer

Wij willen u met dit manifest drie pijlers aanreiken voor een betekenisvolle en duurzame wijkaanpak. Een aanpak die leidt tot het bevorderen van kansengelijkheid en het verbeteren van het perspectief van bewoners op de gebieden opvoeding, scholing, sociaal functioneren, werk en inkomen, gezondheid, wonen en veiligheid en criminaliteit. Daarbij is de 'wijk' ook de stadsbuurt, plattelandskern en het dorp. En staat 'aanpak' niet voor versnipperde, kortstondige impulsen vanuit departementale potjes of voor de spreekwoordelijke 'korte klap' die morgen al resultaat geeft. Een goede wijkaanpak weet systeem- en leefwereld, bottom-up en top-down, en alle complexiteit daar tussenin, te verbinden. In dat spanningsveld moet tot gemeenschappelijke afwegingen en besluiten worden gekomen. De wijkaanpak die we voorstaan in dit manifest is ván en mét de wijk.

Soms is het heel verstandig ergens mee te stoppen. Zoals met beleid dat als vertrekpunt heeft dat het in wijken slecht gaat en problemen zich er opstapelen. Met systemen waarbinnen we nu samenwerken en die een duurzame, succesvolle wijkaanpak in de weg staan. Is dat alles risicovol? Wij denken van niet. We nemen een groot risico als we een nieuwe tijd ingaan met oud instrumentarium. Als we de wijkaanpak er 'een beetje bij blijven doen'. Zet de inspanningen van de laatste 10 jaar af tegen de resultaten, en het risico om een andere weg in te slaan, is niet zo groot. Het is tijd om het fundamenteel anders te gaan doen. De sociale agenda is steviger dan ooit en minimaal gelijkwaardig aan de fysieke. Daarnaast stelt de energietransitie de samenleving voor de grootste naoorlogse opgave, waarin sociaal en fysiek hand in hand gaan. Deze drie opgaven komen samen in wijken en hebben stevige impact op de leefomgeving en het samenleven van bewoners. Wat we in de praktijk zien, is dat deze drie opgaven zoeken naar positie. Naar ruimte. Met ieder een eigen participatieproces.

Wij pleiten in dit Manifest voor een Wijkaanpak ván en mét de wijk. De ervaringskennis en agenda van bewoners zijn daarbij leidend, de inzet van beroepskrachten maximaal ondersteunend, beleid dienend en experimenteerruimte en een lerende aanpak katalyserende bestanddelen. Laat het in wijken gebeuren en vertrek niet meer alleen vanuit landelijke of lokale nota's. Bied ruimte om op zichzelf staande departementale potjes die naar gemeenten en wijken gaan, te verbinden. En laat de wijkaanpak niet uitvoeren door buitenstaanders. Kies voor de wijkaanpak ván en mét de wijk! Die draagt evengoed bij aan allerlei landelijke beleidsdoelen, zonder dat deze sturend worden opgelegd. We zijn ervan overtuigd dat iedere bewoner zo toegang krijgt tot het verbeteren van perspectief. En dat geboekte resultaten en effecten een duurzaam karakter krijgen.

De makers van het manifest
Binnen het platform Wijkwijzer hebben het LSA en LPB het initiatief genomen om dit manifest op te stellen. Het manifest is tot stand gekomen door meerdere verkennende en verdiepende gesprekken in het redactieteam, tijdens drie digitale sessies met ruim 75 bestuurders, beleidsmakers uit vele G40-gemeenten, beroepskrachten en actieve bewoners en een sessie met Utrechtse jongeren.

Met vriendelijke groet,

Willem Stam

Voorzitter Landelijk Platform Buurt- en wijkgericht werken
https://lpb.nl

Thijs van Mierlo
Directeur Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners
https://www.lsabewoners.nl

MANIFEST VOOR EEN SUCCESVOLLE WIJKAANPAK

BEWONERS EN HUN ERVARINGSKENNIS ZIJN LEIDEND Werk waarderend en uitnodigend • Heb aandacht voor wat er goed gaat in wijken • Vertrek vanuit gelijkwaardigheid • Maak gebruik van wat er al is

EEN LANGE ADEM Kies voor de lange termijn • Organiseer betrouwbaarheid en consistentie • Borg continuïteit in de uitvoering

MOGELIJK MAKEN Geef beroepskrachten in de wijk de ruimte om hun werk te doen • Experimenteer met nieuwe mogelijkheden tot verantwoording

AMBITIE Wij willen met dit manifest drie pijlers aanreiken voor een betekenisvolle en duurzame wijkaanpak. Een aanpak die leidt tot het bevorderen van kansengelijkheid en het verbeteren van het perspectief van bewoners op de gebieden opvoeding, scholing, sociaal functioneren, werk en inkomen, gezondheid, wonen en veiligheid en criminaliteit. Daarbij is de 'wijk' ook de stadsbuurt, plattelandskern en het dorp. En staat 'aanpak' niet voor versnipperde, kortstondige impulsen vanuit departementale potjes of voor de spreekwoordelijke 'korte klap' die morgen al resultaat geeft. Een goede wijkaanpak weet systeem- en leefwereld, bottom-up en top-down, en alle complexiteit daar tussenin, te verbinden. In dat spanningsveld moet tot gemeenschappelijke afwegingen en besluiten worden gekomen. De wijkaanpak die we voorstaan in dit manifest is ván en mét de wijk.

DOEL Het doel, een verbetering van perspectief door een aanpak die beklijft, zal iedere bewoner, beroepskracht, beleidsmaker en bestuurder van harte onderschrijven. Toch is dit Manifest hard nodig. De laatste jaren kenmerkten zich door afwezig beleid en tekortschietende ondersteuning en begeleiding van burgerinitiatieven, mede door bezuinigingen op sociale professionals. Die bezuinigingen zijn penny-wise, poundfoolish gebleken. De ervaringskennis van actieve bewoners, maar ook de kracht en kennis van bewoners die niet vanzelfsprekend meedoen, en de duurzame inzet van voldoende beroepskrachten, dichtbij en present, vormen het fundament voor een succesvolle wijkaanpak.

Soms is het heel verstandig ergens mee te stoppen. Zoals met beleid dat als vertrekpunt heeft dat het in wijken slecht gaat en problemen zich er opstapelen. Met systemen waarbinnen we nu samenwerken en die een duurzame, succesvolle wijkaanpak in de weg staan. Is dat alles risicovol? Wij denken van niet. We nemen een groot risico als we een nieuwe tijd ingaan met oud instrumentarium. Als we de wijkaanpak er 'een beetje bij blijven doen'. Zet de inspanningen van de laatste 10 jaar af tegen de resultaten, en het risico om een andere weg in te slaan, is niet zo groot. Het is tijd om het fundamenteel anders te gaan doen. De sociale agenda is steviger dan ooit en minimaal gelijkwaardig aan de fysieke. Daarnaast stelt de energietransitie de samenleving voor de grootste naoorlogse opgave, waarin sociaal en fysiek hand in hand gaan. Deze drie opgaven komen samen in wijken en hebben stevige impact op de leefomgeving en het samenleven van bewoners. Wat we in de praktijk zien, is dat deze drie opgaven zoeken naar positie. Naar ruimte. Met ieder een eigen participatieproces.

Wij pleiten in dit Manifest voor een Wijkaanpak ván en mét de wijk. De ervaringskennis en agenda van bewoners zijn daarbij leidend, de inzet van beroepskrachten maximaal ondersteunend, beleid dienend en experimenteerruimte en een lerende aanpak katalyserende bestanddelen. Laat het in wijken gebeuren en vertrek niet meer alleen vanuit landelijke of lokale nota's. Bied ruimte om op zichzelf staande departementale potjes die naar gemeenten en wijken gaan, te verbinden. En laat de wijkaanpak niet uitvoeren door buitenstaanders. Kies voor de wijkaanpak ván en mét de wijk! Die draagt evengoed bij aan allerlei landelijke beleidsdoelen, zonder dat deze sturend worden opgelegd. We zijn ervan overtuigd dat iedere bewoner zo toegang krijgt tot het verbeteren van perspectief. En dat geboekte resultaten en effecten een duurzaam karakter krijgen. ■

DE DOOR ONS VOORGESTELDE AANPAK STEUNT OP DRIE PIJLERS

1 2 3

1 Bewoners en hun ervaringskennis zijn leidend

WERK WAARDEREND EN UITNODIGEND In een wijk doe je mee als je hiertoe wordt uitgenodigd. Daar zijn fysieke plekken voor nodig, waar bewoners en beroepskrachten die de wijkaanpak dragen, zich kunnen verbinden, vertrouwen kunnen opbouwen en voortdurend met elkaar kunnen leren. Beroepskrachten kunnen de brugfunctie die bewoners hebben in en naar hun wijk, benutten. Bewoners ervaren dat ze gehoord worden, vertrouwen krijgen en kunnen en mogen meedoen. Ze maken vervolgens zelf de afweging óf ze dat daadwerkelijk doen of het aan buurtgenoten laten. In zo'n sfeer neemt het vertrouwen toe dat het goed gaat in en met de wijk. Extra aandacht moet er zijn voor jongeren, als bewoners van de toekomst, en voor bewoners die niet als vanzelfsprekend meedoen in een wijkaanpak. En aan wat we hierdoor missen.

HEB AANDACHT VOOR WAT ER GOED GAAT IN WIJKEN We denken in beleidsland vaak in termen van problemen die opgelost moeten worden. Een te sterke focus op problemen ontneemt niet alleen het zicht op dingen die goed gaan, mensen die met plezier in hun wijk wonen en actieve bewoners die allerlei nuttige en verbindende activiteiten ondernemen waar anderen dagelijks baat bij hebben. Het bepaalt ook het werk van beroepskrachten in wijken. 'Bewoners proberen te behoeden voor of beschermen tegen' is een wezenlijk ander vertrekpunt dan 'bewoners proberen te versterken en verbinden'. Daar ligt het fundamentele verschil in hoe je naar een wijk kijkt en welke keuzes je er maakt. Vanuit het positieve en de kracht van mensen zijn problemen beter en effectiever op te lossen.

VERTREK VANUIT GELIJKWAARDIGHEID In een succesvolle wijkaanpak zijn systeem- en leefwereld, bottom-up en top-down, bewoners en instituties, met elkaar verbonden. Bewoners en hun ervaringskennis leidend laten zijn in de wijkaanpak is cruciaal om de juiste verandering in gang te zetten. Het betekent overigens niet dat ze alle beslissingen nemen. Ze kunnen ook het vliegwiel zijn dat de verandering in gang zet. Het gaat erom dat gemeenten, woningcorporaties en andere partijen zich goed informeren over wat er in een wijk leeft. De wijk kennen en, net als de bewoners, doorleven. Met als vertrekpunt gelijkwaardig partnerschap en de wil om samen de wijk te gaan maken. Aan de voorkant vraagt dat meer tijd en energie, maar die win je aan 'de achterkant', bij de politieke besluitvorming, ruimschoots terug doordat bewoners zich niet meer genoodzaakt voelen om massaal in verzet te komen (zie bijvoorbeeld de Tweebosbuurt in Rotterdam). Er zijn inmiddels tal van instrumenten en manieren om deze kennis, ideeën en ambities boven tafel te krijgen. Denk aan Burgerbegroting, Burgerberaad, een Wijk- of dorpsagenda en, in een continu proces, werken vanuit de vertrekpunten van Asset Based Community Development (ABCD). Verbind die kennis, ambities en kracht vervolgens met een democratisch gelegitimeerde beleidsagenda om tot een gemeenschappelijke visie op de toekomst van iedere, unieke wijk te komen. En doof het energievlammetje bij bewoners niet door ze dienstbaar te laten zijn aan de beleidsagenda. In de wijkaanpak die wij bepleiten is gemeenschapsvorming het fundament om maatschappelijke kansen te vergroten en hardnekkige problemen die in wijken spelen aan te pakken. Beleid is geen doel op zich, maar een middel om dat fundament te verstevigen. Waarbij het algemeen belang, ook in juridische zin als het bijvoorbeeld gaat om ondermijnende activiteiten, natuurlijk altijd voorop blijft staan.

MAAK GEBRUIK VAN WAT ER AL IS Er is al veel door wetenschappers, beroepskrachten en bewoners bedacht, uitgevoerd, onderzocht en in kaart gebracht. Daarnaast heeft iedere wijk van alles te bieden om een wijkaanpak te laten slagen. Denk aan de vaardigheden, kennis en energie van (jonge) bewoners uit de wijk, de kracht van lokale verenigingen, de aanwezige middelen van instellingen en fysieke hulpbronnen, economische middelen, verhalen en erfgoed. Maak gebruik van bestaande kennis, inzichten en ervaringen. Kijk bij elkaar in de keuken en verbind en versterk wat er al is. Er zijn veel landelijk dekkende kennisinstellingen (zoals universiteiten, Platform 31, LPB, LSA, het CCV, Movisie en het Verwey-Jonker Instituut) die hierin kunnen ondersteunen. Zonder dat je daar zelf veel tijd in hoeft te investeren. ■

2 Een lange adem

KIES VOOR DE LANGE TERMIJN Neem de tijd. Minstens 10 jaar, liever 20 jaar of meer; zo lang is er nodig om een generatie op te laten groeien met betere kansen op het punt van opvoeding, scholing, sociaal functioneren, werk en inkomen, gezondheid, wonen en veiligheid en criminaliteit. Het verbeteren van perspectief vergt een generatie en geen vier jaar. Het gebeurt door en met de huidige bewoners, maar ook voor hun (klein)kinderen. De continuïteit zit bij de bewoners. Zij zijn de lange, continue adem. Een gedeelde en breed gedragen, integrale zienswijze op de toekomst van de wijk helpt om van wal te komen en zorgt voor focus gedurende de uitvoering. Gaat het in een wijk goed of beter, beschouw de wijkaanpak dan niet als voltooid, maar zie het als een aanmoediging om samen door te gaan. Wissel lange met korte klappen af; dat houdt de wijkaanpak levendig. Daarbij geldt, afspraak is afspraak. Alle betrokken partijen moeten zich committeren aan deze lange termijn. Onderling vertrouwen ontstaat door betrouwbaar handelen. Relatie komt voor prestatie.

ORGANISEER BETROUWBAARHEID EN CONSISTENTIE Voorkom dat een succesvolle aanpak puur en alleen door politieke en bestuurlijke wisselingen verandert. Kies voor een netwerkorganisatie waarbij bewoners en een onafhankelijke organisatie de leiding hebben. Een gemeente of andere partij kan dan niet zomaar de leiding (over)nemen of eerder gemaakte afspraken dwarsbomen. Besturen is ook passend ruimte maken voor het (weer) opbouwen van democratische gemeenschappen, en goede politiek in de wijk mogelijk maken, door zeggenschap en ruimte om conflicten tussen belangen en waarden uit te spreken. Om een wijkaanpak flexibel en wendbaar te houden, moeten (deel)projecten en interventies tussentijds kunnen starten, stoppen of worden bijgesteld. Wanneer er nieuwe (politieke) inzichten ontstaan, onverwachte incidenten of ontwikkelingen plaatsvinden, ander beleid wordt aangenomen of personele wisselingen optreden, kan bijsturen nodig zijn. Daarbij blijft het oog op de bal. Vertrouwen ontstaat door betrouwbaar handelen.

BORG CONTINUÏTEIT IN DE UITVOERING Streef naar zo min mogelijk wisselingen van personen op cruciale posities. Zij moeten hun netwerken kunnen opbouwen, uitbouwen en benutten. 'Job rotation', korte contracten en aanbestedingen zijn uit den boze; vertrouwen floreert bij bekende en aanspreekbare gezichten in de wijk. En er moet geleverd worden om dat vertrouwen van bewoners te (her)winnen. Om betekenisvolle relaties aan te kunnen gaan. Personele continuïteit in de frontlinie van de wijkaanpak is essentieel. Investeren in vaste aanspreekpunten in de wijk is investeren in vertrouwen. ■

3 Mogelijk maken

GEEF BEROEPSKRACHTEN IN DE WIJK DE RUIMTE OM HUN WERK TE DOEN Wij veronderstellen allemaal dat leerkrachten, wijkagenten, sociaal werkers en buurtconciërges de klus in de dagelijkse praktijk, met bewoners, moeten klaren. Doorgaans hebben zij de kennis, kunde en lokale netwerken om dat te doen. Maar ze zijn de afgelopen tien jaar veel tijd, geld en andere hulpmiddelen kwijtgeraakt door landelijke bezuinigingen en een wildgroei aan verantwoordingsverplichtingen waarvan nut en noodzaak niet vaststaan. Menskracht en geld zijn nodig; tekorten uit eerdere bezuinigingen op onderwijs, politie, welzijn en jongerenwerk moeten worden weggewerkt. Rust leerkrachten, wijkagenten, sociaal werkers en buurtconciërges zodanig toe dat ze, vanuit hun vakmanschap, optimaal dienstbaar aan de wijkaanpak kunnen zijn. Minstens zo belangrijk is begrip vanuit overheden en instituties voor hoe het werkt in wijken, zodat er gewerkt kan worden vanuit de logica van de wijk in plaats van vanuit dwingende kaders uit de Haagse en lokale systeemwereld.

EXPERIMENTEER MET NIEUWE MOGELIJKHEDEN TOT VERANTWOORDING Veel pogingen tot verandering stranden in de granieten controle- en verantwoordingswerkelijkheid waar allerlei beroepsgroepen mee te maken hebben. Ons pleidooi is: geef vertrouwen. Durf, bij wijze van experiment, een aantal bestaande controle- en verantwoordingspraktijken te bevriezen. Het gaat dan niet om de basale financiële verantwoording, maar om balanced scorecards, checklists, KPI's, weinig betekenisvolle outputindicatoren en andere zaken die de werkpraktijk van veel beroepskrachten (tot hun grote ergernis) binnengeslopen zijn. Experimenteer met nieuwe, toegankelijke methodieken die terrein winnen, zoals storytelling en impactpaden. De gelaagde impact van de inzet in de wijk, die zich niet laten vangen in cijfers, leer je op deze manier begrijpen. Dat is uiteindelijk wat er écht toe doet, wat een wijkaanpak betekenisvol maakt. Laten we het outputmantra, 'we weten niet wat het oplevert dus doen we het niet', durven doorbreken. En accepteer dat bewoners in een leidende rol ook fouten maken en die vervolgens moeten herstellen. Zij hebben nog lang geen Toeslagenaffaire op hun geweten. ■

MEER BEELD KRIJGEN BIJ ONS MANIFEST?
Bekijk het filmpje op:

www.lsabewoners.nl/onsmanifest

TOT SLOT

Dit Manifest is tot stand gekomen door meerdere verkennende en verdiepende gesprekken in ons redactieteam, drie digitale sessies een kleine 100 bestuurders, beleidsmakers, beroepskrachten en actieve bewoners en een sessie met Utrechtse jongeren.

We pleiten voor een fundamentele verandering, maar prediken geen grote revolutie. De gemeenteraden blijven immers de beslissingen nemen. Maar door vraagstukken veel eerder in de wijk te adresseren, te vertrekken vanuit bewoners en hun ervaringskennis, personele tekorten weg te werken, beroepskrachten te faciliteren en continuïteit en commitment te creëren, zetten we samen een enorme stap vooruit. Richting begrijpelijk en community based-beleid dat beklijft. Richting een wijkaanpak ván en mét de wijk en verbonden buurten.

WijkWijzer
Platform voor leefbare en veilige wijken

LPB
www.lpb.nl

LSA
www.lsabewoners.nl

COLOFON

TEKST: Bouchra Dibi (adviseur en onderzoeker Krachtwijken), dr. Reinout Kleinhans (universitair hoofddocent Stadsvernieuwing, TU Delft), Matthijs Uyterlinde (senior onderzoeker Verwey-Jonker Instituut) en Eelco Visser (Denk- en doenetwerk Naar daar), met ondersteuning van LPB en LSAbewoners.
ONTWERP EN VORMGEVING: Coert de Boe

museum
ROTTERDAM

T.a.v. De Heer Drs W. Koolmees

Betreft: Advies ontwikkeling Nieuwe Stadsmuseale Functie
Rotterdam, 11 april 2022

Geachte heer Koolmees,

Naar aanleiding van uw benoeming tot informateur bij de vorming van een nieuw college in Rotterdam delen wij graag onze opvattingen over de te nemen vervolgstappen bij de ontwikkeling van een Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) in Rotterdam.

Het cultuurplan 2020 – 2024 leidde tot meer dan een halvering van Museum Rotterdam. Door een drastische vermindering van de subsidie moest onze hoofdvestiging in het Timmerhuis sluiten. Onze vestiging aan de Coolhaven met als focus 40/45/NU bleef open. Bij deze vestiging exposeren wij de collectie die eigendom is van de stichting Oorlog en Verzetsmuseum Rotterdam.

Als gevolg van het cultuurplan zijn er op voorstel van wethouder Said Kasmi in de afgelopen bestuursperiode meerdere collegebesluiten genomen om te komen tot een NSF. Daartoe is er eerst door een verkenner en vervolgens door een kwartiermaker en programmamaker onderzoek gedaan naar en geadviseerd over 'een stip op de horizon' voor de NSF. Het door de laatste twee geschreven rapport 'Ook van jou' is uitgebreid in de gemeenteraad besproken en vervolgens is er besloten tot een 'concretiseringsfase' met vier deelopdrachten:

1. uitwerken samenwerkingsverbanden
2. uitwerken organisatie en governance
3. uitwerken huisvesting
4. uitvoeren programmaplan

Museum Rotterdam werkt constructief mee, maar wij maken ons zorgen over de complexiteit en voortgang van het hele proces. Alsmede de afhankelijkheid van externe bureau's; het hele zelfbenoemde 'transitieteam' wordt ingehuurd.

M.b.t. deelopdrachten 1 & 2 adviseert de RRKC, naar onze mening zeer terecht, om een stadscurator van naam met gezag en doorzettingskracht te benoemen. Zodat het proces, na het gereed komen van de deelplannen door het huidige transitieteam, niet verzandt. Deze stadscurator kan met een duidelijke bestuurlijke opdracht een integraal plan voor de realisatie van de NSF opstellen. Met 'skin in the game' want we zien de stadscurator graag meerjarig leiding geven aan de NSF.

museum
ROTTERDAM

De RRKC adviseert ook om een 'kopgroep' van Rotterdamse instellingen samen te stellen omdat de **hele** erfgoed collectie van de gemeente de kern vormt van de NSF. Inhoudelijk verdedigbaar. Echter, zoals wij ons herinneren, hebben eerdere pogingen nooit tot vergaande samenwerking geleid. Het is dus een weg vol voetangels en klemmen, die om een tacvol en doortastend optreden vraagt van het toekomstige College van B&W.

De medewerkers, vrijwilligers, het bestuur en toezichtouders van Stichting Museum Rotterdam én van Stichting Oorlog en Verzetsmuseum kijken reikhalzend uit naar de concretisering van de NSF. Ook als voorzitters zullen wij ons daar graag voor blijven inspannen.

De NSF moet een plek zijn en worden voor alle Rotterdammers. Zou u – ook als Rotterdammer – het belang van de realisering van een nieuw Rotterdams Stadsmuseum bij uw gesprekken met de verschillende politieke partijen gericht op de coalitievorming willen meenemen? Alvast hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,

Patrick van Thiel,
Voorzitter van de Raad van Toezicht van Museum Rotterdam

Ries Jansen
Voorzitter Stichting Oorlog en Verzetsmuseum Rotterdam

Nationaal Programma
ROTTERDAM ZUID

Bezoekadres:
Mijnsherenlaan 6
3081 CA Rotterdam

Website: www.nprz.nl

Van: Marco Pastors
Telefoon: (010) 267 21 04

E-mail: NPRZ@rotterdam.nl

Datum: 12 april 2022

Betreft: Formatiebesprekingen

Aan: De informateur
p/a
Stadhuis
Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam

Betreft: Formatiebesprekingen

Geachte heer Koolmees,

Graag feliciteren wij u met uw benoeming tot informateur voor het nieuwe college van B&W in Rotterdam. We wensen u veel succes toe bij deze belangrijk taak.

Met deze brief willen we u verzoeken om een gesprek met de formerende partijen en het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De vraagstukken waar Rotterdam voor staat, of het nu gaat om wonen, veiligheid, de toenemende polarisatie in de samenleving, het onderwijs en de problemen op de arbeidsmarkt, zijn ook de uitdagingen waar het NPRZ mee te maken heeft.

De coronacrisis heeft Zuid zwaar getroffen. Zoals dat vaak gaat in deze wijken: de crisis kwam er als eerste aan, en herstel zal er pas als laatste plaats vinden. De jarenlange vooruitgang op Zuid is hierdoor onderbroken. De kloven die er waren, zijn vergroot. Thema's als goede opleiding, werkloosheid, gebrekkige huisvesting, laaggeletterdheid, digibetisme, verschillen tussen bevolkingsgroepen, en veiligheid zijn door corona extra taaie vraagstukken gebleken. Het zijn problemen die om nauwe samenwerking tussen partijen vragen. Een voorbeeld van die samenwerking is de historisch samenwerking in de Convergence Alliance van Erasmus Universiteit, Erasmus MC en de TU Delft. Zowel de gemeente als NPRZ zijn hier partner van.

De problemen op Zuid overstijgen afkomst, achtergrond en politieke kleur. Vanuit verschillend startpunt moeten we gezamenlijk tot oplossingen komen. De inwoners op Zuid hebben met hun verschillende achtergronden een gezamenlijk belang. Ze willen goede woningen, goed onderwijs en goed werk. Met die basis op orde kunnen we kansen vergroten, de kloof bestrijden en zo polarisatie verminderen. Dat is de uitdaging waar een nieuw college mee aan de slag gaat en waar het NPRZ al 10 jaar aan werkt en ook nog 10 jaar zal doen. Het NPRZ is een belangrijke inspiratiebron voor het landelijk programma

Leefbaarheid en Veiligheid, waarbij in 16 gebieden (in 15 steden) een extra inspanning zal plaatsvinden om leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.

Het nieuwe college staat aan de start van zijn bestuursperiode. In een gesprek met de formerende partijen zou het NRPZ graag onze gezamenlijke opgave willen bespreken en bekijken op welke manier het NPRZ en het college de samenwerking verder kunnen versterken.

Met vriendelijke groet,

Het bestuur NPRZ namens deze,

Ahmed Aboutaleb
Burgemeester
Voorzitter bestuur NPRZ

Marco Pastors
Directeur NPRZ

Beste griffier,

Gemeenten moeten straks aan de slag met het maken van een participatieverordening. In juni 2020 stemde de ministerraad in met het wetsvoorstel 'Wet Versterking participatie op decentraal niveau'. Het wetsvoorstel moet nog door het parlement worden behandeld, maar er lijkt brede politieke steun voor te zijn. Hiermee ontstaat voor gemeenten de plicht om de inspraakverordening om te bouwen naar een participatieverordening. Gemeenten hebben een grote beleidsvrijheid wat ze willen opnemen in de participatieverordening. Denk daarbij aan bepalingen over participatie bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, of aan spelregels over overheidsparticipatie en het uitdaagrecht.

Inmiddels is een tiental gemeenten gestart met het maken van een Participatieverordening. De eerste verordeningen 'nieuwe stijl' zijn vastgesteld door de betrokken gemeenteraden. Zie o.a. bijgaand artikel in Binnenlands Bestuur:
https://www.imi.nu/userfiles/imi.nu/files/ArtikelGemeenten.pdf. De VNG heeft een voorlopige 'voorbeeld-verordening' opgesteld, zie https://vng.nl/brieven/vng-voorbeeld-verordening-participatie-en-uitdaagrecht-nieuw-en-handreiking

Opnemen paragraaf in het coalitie-akkoord?
Wellicht kunt u aan de onderhandelende partijen in overweging geven om een paragraaf op te nemen in het coalitieakkoord. Voorbeeld:
De gemeente vindt het belangrijk om bewoners te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke plannen. Daarnaast staat de gemeente open voor initiatieven uit de samenleving. Om de spelregels vast te leggen wil de gemeente een participatieverordening maken in samenspraak met bewoners, ambtenaren, college en gemeenteraad.

Informatiebijeenkomsten Participatieverordening
De komende weken vindt een drietal digitale informatiebijeenkomsten over de participatieverordening plaats. Daarbij zal aan de hand van concrete voorbeelden ingegaan worden op het *proces* van het maken van de verordening en op de *inhoud* in termen van mogelijke bepalingen. Ook zal informatie gegeven worden over het Testlab Participatieverordening waarin gemeenten ervaringen uitwisselen.
De bijeenkomsten vinden plaats op:

- Donderdag 21 april, 9.30-10.30
- Vrijdag 29 april, 11.00-12.00
- Dinsdag 10 mei, 11.30-12.30

Indien u wilt deelnemen aan een bijeenkomst, kunt reageren op deze mail en daarbij aangeven welke datum u wilt deelnemen. U ontvangt dan vooraf nog een link.

Met vriendelijke groet,

Guido Enthoven

Rotterdam, 14 april 2022

Geachte heer Koolmees,

De opkomst bij de Rotterdamse gemeenteraadverkiezingen was een historisch lage. Rotterdammers zijn afgehaakt omdat zij het gevoel hebben dat het stadsbestuur er niet voor iedereen is. De keuzes die dit huidige college maakt op het terrein van de volkshuisvesting, zijn daarbij de allesbepalende factor. Het Gemeenschappelijk Overleg Huurdersorganisaties Rotterdam (GOH) roept de formerende partijen op rigoureus andere keuzes te maken.

Het GOH vertegenwoordigt de corporatiehuurders in Rotterdam en omgeving. Namens hen, maar ook namens al die Rotterdammers die nu geen huis kunnen vinden, vragen wij om een nieuwe woonvisie. Een met meer ruimte voor sociale en betaalbare huisvesting voor álle inkomensgroepen. Het is niet voor niets dat wij vorig jaar de prestatieafspraken en bloc niet hebben getekend. Dit krachtige signaal hebben wij afgegeven om partijen op te roepen een andere koers te varen.

Om tot een nieuwe woonvisie te komen, stellen wij voor eerst een uitgangspuntenplan uit te werken met alle relevante maatschappelijke actoren. Het GOH wil uiteraard graag meedenken en heeft al een aantal uitgangspunten geformuleerd:

1. Het aantal sociale huurwoningen neemt de komende 10 jaar toe met 15.000.
2. Het aantal middenhuurwonging (tot € 1000) neemt de komende 10 jaar toe met 15.000.
3. Het college publiceert over de woningvoorraad met eenduidige cijfers en een heldere en logische definitie van wat een sociale woning is.
4. De gemeente en corporaties bevorderen doorstroming met een *hands on*-aanpak.
5. Investeren in woningen door partijen die niet de intentie hebben om zelf de woning te betrekken, wordt stevig aan banden gelegd.
6. De zeggenschap voor bewoners wordt vergroot via het sociaal statuut, de nieuwe wijkraden en Stadsvernieuwing 2.0.
7. Het eufemistische ‘wijken in balans’ wordt vervangen door ‘wijken voor iedereen’.

Het is nu het moment om als college-in-wording stevige ambities te formuleren op het gebied van eerlijke en inclusieve *volkshuisvesting*. We moeten het vertrouwen van al die mensen die niet zijn gaan stemmen proberen terug te winnen.

Wij wensen u veel succes met de gesprekken en uw werk als informateur. Het GOH is altijd bereid zijn standpunt nader toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

Gezamenlijke Overleg Huurdersorganisaties (GOH):

Klantenraad Woonstad
Huurderskoepel De Brug
Huurdersraad Vestia
CPRW en RBRW
Huurdersplatform SOR

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de heer W. Koolmees
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 14 april 2022

Geachte leden van de raad, (in)formateur en coalitievormende partijen van Rotterdam,

Gefeliciteerd met uw verkiezing in de gemeenteraad! Aan het begin van de nieuwe raadsperiode en de start van de coalitie onderhandelingen willen wij u graag het volgende meegeven.

De horeca is één van de zwaarst getroffen sectoren van de coronacrisis in de afgelopen twee jaar. Ook veel horecaondernemers in Rotterdam hebben een moeilijke periode achter de rug en hebben ook de komende jaren nog hulp nodig om zich te kunnen herstellen. Deze ondernemers verdienen daarom volop aandacht van de gemeente in het algemeen, en van u als raadslid in het bijzonder. In deze brief vraag ik, namens KHN Rotterdam, aandacht voor de huidige en toekomstige situatie van de horeca in Rotterdam en wat er nodig is voor het herstel van de sector. Hiermee doe ik een beroep op uw steun.

Hoge schuldenberg bij ondernemers, schuldsanering noodzakelijk
Horecaondernemers zijn de afgelopen twee jaar financieel gesteund met NOW en TVL, maar ondanks deze maatregelen zijn de financiële zorgen groot. Ondernemers hebben ingeteerd op hun bedrijfsreserves en privé vermogen en zij vrezen voor het aflossen van coronaschulden die alle verdiencapaciteit en ondernemersloon zullen opslokken, vooral nu de horeca weer open is en de steunpakketten afgelopen zijn. Vanuit KHN Rotterdam is onze oproep dat deze horecaondernemers geholpen moeten worden bij hun herstel. Zij mogen niet alsnog omvallen of hun bedrijf noodgedwongen met verlies moeten verkopen.

Inmiddels heeft meer dan 80% van de horecaondernemers hun bedrijfsvermogen en privévermogen aangesproken. In totaal was de schuld van het bedrijfsleven bij de fiscus eind augustus 2021 al €18,3 miljard. Zeker 44% van de restaurants heeft een belastingschuld opgebouwd en ook andere horecazaken zijn zwaar getroffen. Deze schuld moet in 5 jaar worden afbetaald. En dat terwijl tussen een derde en de helft van de cafés en restaurants een belastingschuld heeft die gemiddeld uitkomt op meer dan 4 jaar brutowinst. Hier bovenop komen nog de private schulden die ondernemers in de afgelopen twee jaar hebben opgebouwd.

Enige vorm van schuldsanering is dus onvermijdelijk. Een oplossing is dat de belastingdienst een deel van de belastingschuld zal moeten kwijtschelden, dan wel ondernemers in staat moet stellen die af te kopen (tegen reductie van de schuld). Maar denk ook aan een compensatie voor diegenen die wel de belasting hebben betaald, maar zich daarvoor in de private schulden hebben gestoken. Als de overheid ervoor kiest om deze ondernemers niet te steunen met enige vorm van schuldsanering heeft dit negatieve consequenties voor het investeringsvermogen. De potjes die bedoeld waren voor investeringen in bijvoorbeeld noodzakelijke verbouwingen of aanpassingen van de bedrijfsvoering of verduurzaming moeten dan ingezet worden voor

www.khn.nl

KHN Rotterdam
Prins Alexanderplein 5
3067 GC Rotterdam

rotterdam@khn.nl

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF | HORECA NEDERLAND

afbetaling van schulden. Het kan niet zo zijn dat de Overheid op dit moment denkt dat Corona voorbij is en zijn handen van ons aftrekt. Voor ons begint het nu pas. Wij zijn nog 5 jaar alimentatie aan het betalen voor een huwelijk wat we nooit gewild hebben en waarin we geen dag gelukkig zijn geweest. Het grootste deel van de Belastingschuld gaat over arbeid die nooit verricht is. Ik begrijp niet hoe het kan dat we deze belasting moeten betalen.

Ook wil ik graag, als nabrander, meegeven dat het voor onze branche op dit moment heel erg moeilijk is om aan werknemers te komen. De horeca CAO voor een parttimer van 21 jaar en ouder geeft 10,48 per uur aan. Op het moment dat de Overheid 15 euro per uur in, onder andere, de teststraten gaat betalen, zijn wij als branche uitgepraat. We worden nu door jongens en meisjes in de leeftijd van onze kinderen met de rug tegen de muur gezet om meer te betalen, omdat ze anders niet meer komen. Dit is onze dagelijkse realiteit waardoor veel bedrijven hun capaciteit drastisch hebben moeten afschalen. Hierdoor komt er dus minder geld binnen waardoor de afloscapaciteit straks in oktober danig onder druk komt te staan.

Als trotse Nederlandse heb ik altijd een rotsvast vertrouwen gehad in onze Overheid en in hoe ons fantastische land georganiseerd is. Ik heb echt nooit een seconde getwijfeld over ons systeem. Sinds de Corona is dat echter tot onder het nulpunt gedaald. Natuurlijk zijn we blij met de steun, deze is echter wel betaald met ons eigen Belastinggeld waar we vervolgens dan weer Belasting over moeten betalen!

Ook vraag ik me af hoe het idee ontstaan is om de ondernemersbeloning voor bedrijven die steun ontvangen te schrappen. Waar moeten ondernemers dan van leven? Ik heb daar nog nooit een passend antwoord op gekregen.

Transitie – en investeringsfonds
Naast een nationaal schuldenfonds, zal er een investeringsfonds voor herstel en innovatie nodig zijn. In de sectorprognose van ABN AMRO van maart 2021 komt al naar voren dat investeringen nodig zijn om het horeca-aanbod de komende jaren te kunnen blijven ontwikkelen. Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan de investeringen die van ondernemers verwacht worden om duurzamer en circulair te ondernemen. Voor ondernemers die aanpassingen willen plegen om hun bedrijf toekomstbestendiger en veerkrachtig te positioneren na de coronacrisis is ook een transitiefonds nodig.

Ondersteunend gemeentebeleid voor herstel is nodig
Tijdens de afgelopen twee jaar is de samenwerking tussen gemeente Rotterdam en KHN Rotterdam versterkt. KHN Rotterdam kijkt positief terug op het overleg en samenwerking met de gemeente over ondersteunende maatregelen. Dit heeft geleid tot het ondersteuningsplan horeca waar ondernemers extra mogelijkheden kregen in de fysieke ruimte waaronder de terrasuitbreiding, er verruiming kwam op de kwaliteitseisen terrassen, men vergunning vrij terrasvlonders kon plaatsen, er meer maatwerk werd geleverd, een coronacoach en coronaloket werd geïntroduceerd en er kosten werden verminderd op de leges, waar wij alleen maar dankbaar voor kunnen zijn. Wij kijken ernaar uit om verder met u in gesprek te treden over de lokale steunmaatregelen om de horecaondernemers te helpen bij herstel.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF | HORECA NEDERLAND

Hierbij onze wensen:

- Verdere verruiming van terrassen voor 2022-2024, coulant omgaan met regelgeving en maatwerk leveren waar nodig.
- Een dringend verzoek om de lokale lasten (leges) deels af te schaffen of in ieder geval niet te verhogen. Minder lasten en regels rond exploitaties geeft ondernemers de ruime om te herstellen en te ondernemen.
- Verlagen of tijdelijk niet heffen van precariobelasting om herstel van de sector verder te ondersteunen.
- Verlagen of tijdelijk op 0 zetten van kosten voor bijschrijven leidinggevenden op aanhangsel van Alcoholwetvergunning

Het belang van de horeca in onze gemeente

Via deze brief doen wij ook een beroep op u om aan te geven wat onze uitgangspunten zijn voor de Horeca van de stad Rotterdam.

Visie voor de stad met ruimte voor horeca, bestaande horeca koesteren:
KHN Rotterdam wil toezien op een meer integrale ontwikkelingsvisie van horeca binnen de stad met een realistisch oog (en behoud) van bestaande horecabedrijven en nu geldende rechten. We streven naar gunstige ontwikkelingen binnen het Rotterdamse vestigingsklimaat. Wij benadrukken dat bestaande horeca moet blijven prevaleren boven de nieuw te ontwikkelen woningbouw. En als dat onverhoopt niet zou kunnen lukken, dat er in een gesprek gezamenlijk naar oplossingen wordt gezocht. De bestaande horeca moet daarbij zo goed mogelijk worden ingepast in de nieuw te ontwikkelen plannen. Deze plannen moeten samen met de bestaande horeca worden ontwikkeld. Daarom is het belangrijk dat de nieuwe Horecavisie en Horecanota toeziet op het vastleggen van een proces over hoe die afwegingen samen worden gemaakt.

Kwaliteit en differentiatie in de profielen; Op elk moment van de dag moet er hoogwaardige horeca te bezoeken zijn in Rotterdam. Zowel voor bewoners als toeristen (aanbod voor iedereen). Dus van goede koffietentjes naar sterrenrestaurants, clubs en vernieuwende uitgaansgelegenheden die niet alleen op vrijdag en zaterdag vol zitten maar waar juist geprogrammeerd wordt, zodat er doordeweeks ook vertier is. Wij hebben zorgen over de extra horecameters op de plint van nieuw te ontwikkelen woontorens, omdat wij vinden dat juist een aanbod van kleinschaligheid bijdraagt aan de sfeer en het karakter van de stad. Mede door de huidige gezondheidscrises zal alles anders worden, in het werk, school, cultuur en uitgaan. We moeten aansturen op kwaliteit en diversiteit van horeca. Daarbij willen wij benadrukken dat juist kleinschaligheid en inclusiviteit bijdraagt aan het DNA van de stad. Het is belangrijk om horeca te koppelen aan Retail en ervoor te zorgen dat wijken gedifferentieerd zijn samengesteld, zodat je alles op loopafstand kunt vinden. Ook is het belangrijk om in het centrum de verschillende uitgaangebieden met elkaar te verbinden, zodat er veilige looproutes ontstaan en bezoekers zich makkelijk kunnen verplaatsen.

Wij pleiten voor meer **maatwerk in vergunningverlening**, maar wel met duidelijke kaders en dus meer flexibiliteit in vergunningen: een 24 uurseconomie draagt veelal bij aan een veiliger gevoel, doordat er meer mensen op straat zijn. Een rem op dit beleid doet geen recht aan de internationale stad die we meer en meer zijn en wat ook zeer zeker ontdekt is door het grote publiek. Laten we in overleg met bewoners zoeken naar oplossingen voor ruimte voor meer vergunningen en daar waar mogelijk, ruimte creëren. Ook het onderzoek naar 24 uurs vergunningen en het voornemen voor 10 extra nachtvergunningen moet worden meegenomen.
Visie: de kaders moeten duidelijk zijn en er moet meer ruimte gegeven worden in openingstijden bijvoorbeeld een variant tot 04.00 uur. Binnen die ruime kaders moet er meer maatwerk geleverd worden. Het speelveld van de gemeente moet dynamischer zijn.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF | HORECA NEDERLAND

Vergunningvrij moet eruit! KHN Rotterdam is, naast het verlenen van flexibele vergunningen, van mening dat iedere ondernemer die eten en drinken serveert en verkoopt aan gasten, een vergunning zou moeten hebben. Wij pleiten er met klem voor om af te stappen van vergunningsvrije horeca. Het idee dat de gemeente helemaal geen zicht heeft op wat zich achter de voordeur van een vergunningsvrije inrichting afspeelt is voor ons onacceptabel. Het schrappen van vergunningsvrije horeca zou, ons inziens, voor significante verbetering kunnen zorgen voor de horeca en het aanbod in Rotterdam.

Wij pleiten voor **het afschaffen van het instrument "verminderen"** op basis van een horecagebiedsplan en te kijken op welke natuurlijke manier dit tot stand kan worden gebracht. In ieder geval nieuwe ondernemers mee te geven dat zij als eerste in hun vergunning worden beperkt als er een transformatie van bestemming wordt gegeven. Dat geldt zowel voor activiteit 8 als het geheel van de vergunning. Ook daar zou een horecagebiedscommissie een rol in kunnen spelen.

Gebiedsplannen gelijk laten lopen aan het proces van de Horecanota. Het afschaffen van "verminderen". Daar waar sommige gebieden op ontwikkelen stonden, zijn zij overgegaan naar consolideren of verminderen. Wij kunnen ons dat voorstellen, maar de manier waarop dat gebeurt zijn wij het niet mee eens. Op dit moment is het "wie het eerst komt wie het eerst maalt", terwijl wat ons betreft het LiFo zou moeten zijn. Last in, First out.

Sommige ondernemers zitten al 30 jaar in een gebied. Zij hebben hun pensioen opgehangen aan de verkoop van een onderneming. Het hebben van een zo ruim mogelijke vergunning bepaalt de waarde van je bedrijf. Zodra deze wordt ingeperkt verdwijnt dus ook je pensioen. Deze mensen hebben jarenlang aan een wijk gebouwd en bijgedragen aan de ontwikkeling ervan. De wijk is in de afgelopen tijd van ontwikkelen naar consolideren naar verminderen gegaan. Toch hebben nieuwe ondernemers zich kunnen vestigen, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een hotel met horeca in de plint. Hierdoor neemt de overlast toe wat grote gevolgen heeft voor de commerciële waarde van de bestaande bedrijven.

Ook willen we samen optrekken in een participatie traject om de Horecagebiedsplannen inclusiever te maken. Op dit moment zijn voornamelijk de bewoners, onder aanvoering van de gebiedscommissies aan zet. Wij pleiten voor een orgaan waarin meer verschillende belanghebbenden zijn vertegenwoordigd, zodat er vanuit meerdere perspectieven en disciplines, dus niet alleen bewonersperspectief, kan worden gekeken naar bepaalde uitdagingen in de wijk

De horecagebiedsplannen ook eens per vier jaar gelijk laten lopen met de Horecanota, zodat er rust en zekerheid ontstaat voor bestaande horeca en meer ruimte voor experimenten.

Verankeren werkwijze Corona loket Wij pleiten voor het vereenvoudigen van werkprocessen en een integrale samenwerking tussen de afdelingen Stadsontwikkeling (SO), Stadsbeheer (SB) en Directie Veilig (DV) zoals op dit moment door middel van het Corona loket gebeurt. Wat ons betreft wordt die samenwerking de standaard. De horeca heeft een groot economisch belang voor Rotterdam. Wij zijn één van de grootste werkgevers in de stad en betalen veel belasting. Dit is een belangrijke waarde voor de economische ontwikkeling van de stad. Daarom pleiten wij voor, naast eerdergenoemde punten, dat de economische waarde van onze branche een grote stem krijgt in de nieuw te ontwikkelen visie. Onze sector zou daarom ook moeten worden ondergebracht bij de Wethouder Economie.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF | HORECA NEDERLAND

Wij kijken ernaar uit om verder met u in gesprek te gaan over lokale steunmaatregelen om horecaondernemers te helpen bij hun herstel en naar de mogelijkheden die de gemeente heeft om bij te dragen aan een mooie stad met een florerende horeca. Ook vragen wij u om de lobby richting het Rijk inzake de belastingschulden levend te houden en willen u op het hart drukken om geen gelegenheid ongebaat te laten om onze nijpende situatie onder de aandacht te brengen.

Wij wensen u veel succes en wijsheid toe in de komende jaren.

Met vriendelijke groet,
KHN Rotterdam

ic
Iris Wulffraat
Voorzitter

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS IN HET HORECA- EN AANVERWANTE BEDRIJF | HORECA NEDERLAND

Rotterdam, 14 april 2022

Aan: de informateur en fractievoorzitters Leefbaar Rotterdam, D66, Denk en VVD

Geachte heer Koolmees, geachte fractievoorzitters,

Rotterdam staat de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen die ook in de door u genoemde ambities centraal staan. U wilt meer banen, minder armoede, betere gezondheid en toegankelijke zorg, fijn en betaalbaar wonen voor iedereen in een veilige omgeving, betere digitale vaardigheden, een duurzaam haven industrieel complex en adaptatie aan het veranderende klimaat.

Deze uitdagingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en komen binnen de grootstedelijke werkelijkheid van de stad Rotterdam bij elkaar. Zo heeft de Covid-pandemie laten zien dat een grootschalige crisis een stad als Rotterdam raakt in het hart en daarbij vooral de kwetsbare groepen treft. De crisis heeft de volksgezondheid, de welvaart, de sociale gelijkheid en de maatschappelijke verbondenheid sterk onder druk gezet. COVID-19 kostte aan vele Rotterdammers het leven en veroorzaakte ongekende druk op de zorg. Mensen zijn banen verloren, kwetsbare jongeren hebben onderwijsachterstand opgelopen, gezondheidsverschillen zijn vergroot en de maatschappelijke onrust is toegenomen. Tegelijkertijd is door de klimaatveranderingen de kans dat een nieuwe pandemie zich aandient groot. Het goed aanpakken van deze uitdagingen is essentieel voor de weerbaarheid en veerkracht van de stad en om stevig voorbereid zijn op de toekomst. Maar we hebben met elkaar nog niet het juiste antwoord gevonden om deze opgaven nu en voor de toekomst effectief aan te pakken.

Vanuit de Convergentie alliantie - de Erasmus Universiteit Rotterdam, het Erasmus Medisch Centrum en de Technische Universiteit Delft – willen wij u een aanbod doen. Wij willen samen met de gemeente Rotterdam de opgaven waar de stad Rotterdam voor staat verbinden aan onze onderwijs-, onderzoek- en innovatie agenda.

De Convergentie alliantie wil een verschil maken in de maatschappij

De Erasmus Universiteit Rotterdam, het Erasmus Medisch Centrum en de Technische Universiteit Delft hebben de handen ineengeslagen. Wij investeren in gezamenlijk onderwijs, onderzoek en een innovatieagenda om de grote uitdagingen van deze tijd aan te pakken. Voor ons is dat een noodzakelijke en logische stap: de drie instellingen behoren met hun complementaire disciplines tot de beste van de wereld, werken al jarenlang samen, liggen geografisch dicht bij elkaar en hebben de gemeenschappelijke ambitie antwoorden te bieden op de grote maatschappelijke vraagstukken van onze tijd. Gezamenlijk vormen wij het grootste kenniscluster in Nederland met ruim 65.000 studenten en 26.000 werknemers. Onze samenwerking richt zich inhoudelijk op een veerkrachtige stad en regio, een gezonde en kansrijke start voor iedereen, pandemische paraatheid, gezondheid en technologie en de rol die digitalisering in al deze thema's speelt (www.convergentie.nl).

Wij geloven dat de unieke kracht van deze convergentie tussen drie topinstellingen in de regio met hun complementaire kennis en expertise zal leiden tot onderzoek en onderwijs met een grote maatschappelijk impact. En wij zijn ervan overtuigd dat deze samenwerking een enorm potentieel biedt voor de stad Rotterdam om zich te ontwikkelen tot een vooraanstaand innovatiedistrict – de Nederlandse en hedendaagse variant van de Boston area.

Convergentie wil dit in en met Rotterdam in de praktijk brengen

De Convergentie alliantie richt zich met haar aanpak op het grootstedelijke Rotterdam. Dit ligt voor ons voor de hand omdat de grote maatschappelijke uitdagingen in deze stedelijke context samen komen en worden uitvergroot. We richten ons daarbij op de vraagstukken die voortkomen uit uw stedelijke agenda zoals de aanpak van kansarme wijken en kansenongelijkheid, het bevorderen van veiligheid op straat, klimaatadaptatie, de transitie van het haven industrieel complex, duurzame werkgelegenheid en toekomstbestendige economie en de weerbaarheid en veerkracht van de stad.

Rotterdam als Civic Innovation District

Samen met de stad Rotterdam en de convergentie partners werken we aan een actiegericht *Civic Innovation District*. Een ecosysteem met sterke thematische instituten waarmee Rotterdam het potentieel van haar excellente kennispartners aanboort om koploper te worden in de aanpak van haar grootstedelijke maatschappelijke opgaven. Een ecosysteem waarin de technologische kennis van de TU Delft, de medische kennis van het Erasmus Medisch Centrum en de sociaal-economische kennis van de Erasmus Universiteit bijeen wordt gebracht en direct toegepast in de praktijk van de stad met en ten behoeve van haar inwoners. De stad Rotterdam vormt daarbij het living lab om gezamenlijk met alle partners in de stad kennis te ontwikkelen, in de praktijk te brengen met en ten behoeve van de inwoners van Rotterdam. Zo werken we nu al samen in diverse concrete projecten zoals *Generation R*, het realiseren van een watertaxi op waterstof en walstroomvoorziening.

Voorbeeld convergentie project: SPRING

SPRING is een onderzoeksprogramma met, voor en door bewoners. SPRING richt zich op het ontwikkelen van een vitale stad en specifiek op het creëren van een blijvende verbetering in gezondheid en welzijn van bewoners in Rotterdam Zuid. Hiervoor is aandacht nodig voor de sociale, fysieke en bestuurlijke context waarin mensen opgroeien, werken en leven. SPRING brengt deze versnipperde kennis van wetenschappers, bewoners, professionals en lokale overheid samen in een grootschalige data-infrastructuur. Dit voorjaar wordt gestart met de eerste 3 living labs. In een living lab wordt een vraagstuk op locatie beetgepakt door wetenschappers en o.a. betrokken bewoners, de gemeente Rotterdam, NPRZ en maatschappelijke organisaties. We richten ons daarbij op het stimuleren van beweging bij jongeren, het optimaliseren van zorg in de overgang van school naar werk en de bijdrage van een integrale wijkaanpak aan preventie, gezond gedrag en welzijn van burgers.

Waar het talent van de toekomst wordt opgeleid

De convergentie partners investeren gezamenlijk in het Rotterdamse talent van de toekomst dat in staat is deze opgaven te begeleiden. Dit soort talent heeft een brede basis nodig met kennis en vaardigheden vanuit diverse disciplines en de juiste digitale skills. Met de aanvullende kennis van de partners in de Convergentie alliantie zijn wij in staat dit talent voor de toekomst op te leiden. Dit doen we met de gehele keten: van MBO, HBO tot universiteit. Daarbij nemen wij onze educatieve rol in de maatschappij serieus – waar mogelijk betrekken we kansarme jongeren in onze projecten zodat zij al vroeg in hun leven in aanraking komen met het hoger onderwijs.

Voorbeeld convergentie project: YOUNG EXPERTS

YoungXperts is een onderzoeksproject van een groep onderzoekers met één doel: een zo goed mogelijke toekomst voor jongeren creëren. Vanuit de wetenschap weten ze goed hoe jongeren opgroeien tot volwassenen. Maar hoe kunnen ze die kennis gebruiken, zodat jongeren er ook iets aan hebben? Om ervoor te zorgen dat jongeren en wetenschappers elkaar kunnen helpen is YoungXperts opgericht. YoungXperts organiseert brainstorms met jongeren – met speciale aandacht voor traditioneel ongehoorde jongeren -, want die zijn dé experts. In de brainstorms en op hun platform (YoungXperts.nl) delen ze wetenschappelijke kennis ('the facts') en dagen ze jongeren uit om mee te denken over oplossingen ('take action'). Tijdens de corona-crisis heeft de input vanuit deze YoungXperts direct geleid tot een heroverweging van het corona beleid; zoals de mogelijkheid voor jongeren om te blijven sporten na de avondklok. YoungXpert wordt vanuit de Convergentie verder opgeschaald, in samenwerking met de gemeente Rotterdam en maatschappelijke partners, om zo de betrokkenheid en participatie van alle jongeren in de samenleving, en Rotterdam in het bijzonder, te verhogen.

<u>Voor de banen van morgen in een toekomstbestendige economie</u>

Met onze gezamenlijke kennis dragen we bij aan de transities van het haven industrieel complex, we richten ons op de toekomst van werk in een maatschappij van digitalisering en automatisering. We helpen het brede MKB aan te sluiten bij de ambitie naar een duurzame digitale economie. En we investeren als convergentie instellingen in het omzetten van kennis en innovaties naar nieuwe bedrijvigheid (Start Ups). De al bestaande samenwerking tussen Erasmus Enterprise en Yes Delft wordt gekoppeld aan de convergentieopgaven. Dit is essentieel voor het toekomstige verdienvermogen van de stad Rotterdam en om een economie te realiseren die bijdraagt aan de transities en aan brede welvaart.

<u>Met lokale impact en internationale uitstraling</u>

Het Rotterdamse Civic Innovation District vormt een ecosysteem met lokale impact en met een enorme nationale en internationale aantrekkingskracht en ambitie - inclusief de export van kennis en toepassingen naar grootstedelijke gebieden, delta's en havens elders in de wereld. De Rotterdamse pionierende aanpak van de opgaven zoals kansengelijkheid en klimaatadaptatie - waarbij de mens centraal staat - wordt daarmee toonaangevend in de wereld.

Voorbeeld convergentie project: Artificial Intelligence for Multi-Agency Public Safety Issues (AI MAPS)

Publieke veiligheid is van vitaal belang voor het functioneren van samenlevingen. Veel partijen zijn bij onze openbare veiligheid betrokken. Door kennis, expertise en gegevens van alle betrokken partijen te combineren, te analyseren en te vertalen naar bruikbare producten en modellen, kan worden gewerkt aan betere preventie, paraatheid en beperking van schade of rampen. Binnen AI Maps wordt met een consortium van 26 publieke en private partijen (waaronder de Nationale Politie, Deloitte, google, woonstad Rotterdam en The Hague Security Delta) gewerkt aan deze opgave. Doel is om daarbij de menselijke en publieke waarden te garanderen en zo vertrouwen te ontwikkelen in de mogelijkheden die kunstmatige intelligentie (AI) kan bieden bij het beschermen van publieke veiligheid.

Samen aan de slag

U heeft ons commitment. Samen met u willen wij inzetten op het verbinden van uw opgaven aan onze onderwijs, onderzoek en innovatie agenda. Wij willen u vragen om vanuit uw zijde dit commitment ook aan te gaan.

Wij vragen u om:

- Gezamenlijk met ons werk te maken van een gedeelde ambitie, focus en routekaart.
- Een gezamenlijk team om de samenwerking op alle niveaus tussen het gemeentelijk apparaat en de Convergentie alliantie vorm te kunnen geven.
- Een gezamenlijke investeringsagenda - inclusief gezamenlijk optrekken naar externe nationale en Europese fondsen (groeifonds, klimaatfondsen, regiofondsen, green digital deal) - zodat we de ambitie van een Rotterdams Civic Innovation District extra kracht bij kunnen zetten.

In het licht van bovenstaande vragen wij ook op twee specifieke punten uw aandacht:

- Het continueren van het Rotterdamse Resilience programma en bijbehorende taskforce veerkracht om structureel de collectieve weerbaarheid, veerkracht, leer- en verandervermogen van de stad te vergroten. Dit programma vormt een belangrijk ankerpunt voor onze gezamenlijke ambities.
- Het verder met de initiatiefnemers in gesprek te gaan over het eerder door uw gemeente toegezegde commitment aan het Pandemic & Disaster Preparedness Center.

Wij kijken uit naar onze verdere samenwerking om het volledige kennis- en innovatie potentieel van de stad Rotterdam tot wasdom te laten komen ten behoeve van het aanpakken van onze grootstedelijke opgaven!

Met vriendelijke groet,

Namens de Convergentie alliantie

Ed Brinksma (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Tim van der Hagen (Technische Universiteit Delft)

Stefan Sleijfer (Erasmus Medisch Centrum)

GGD
Rotterdam-Rijnmond

GGD 3.0
Koers voor de toekomst

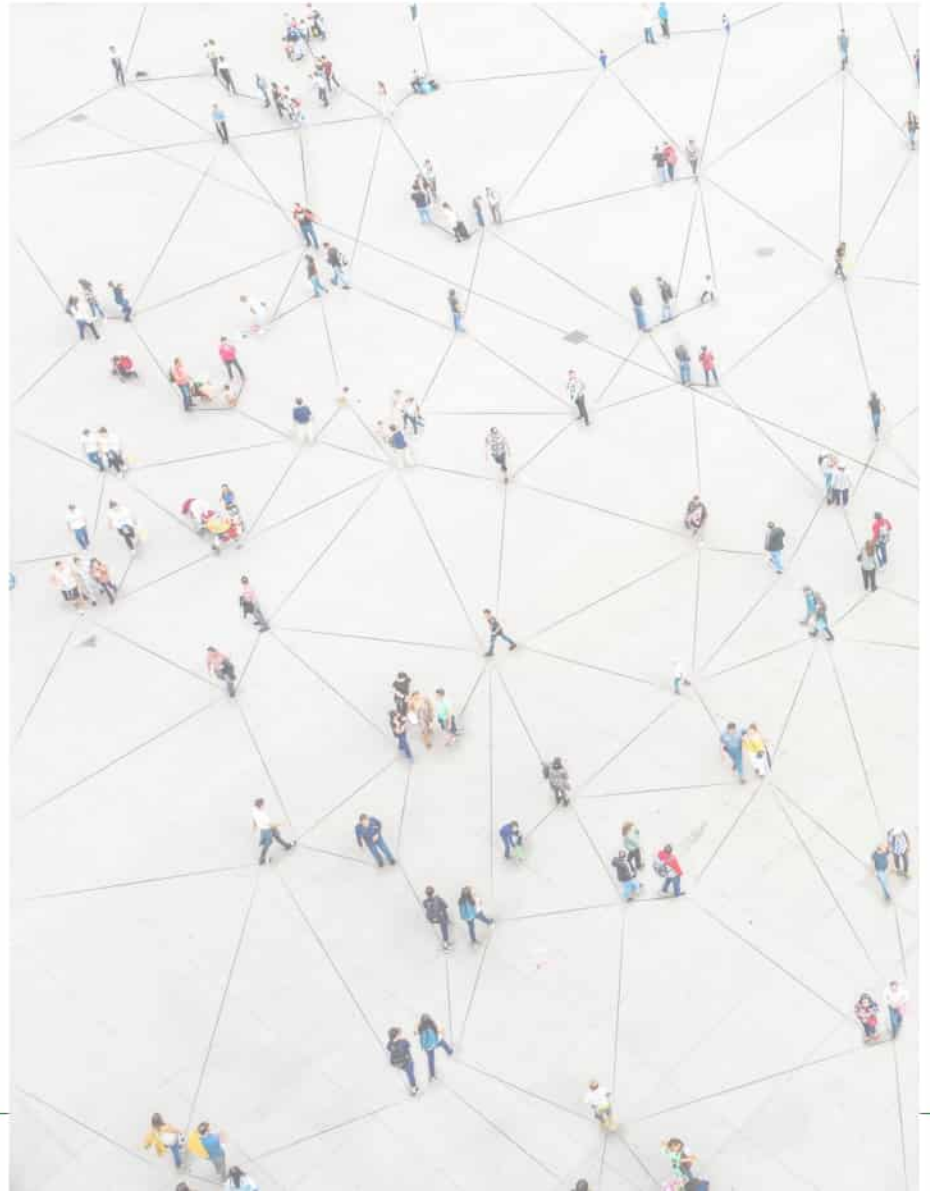

Juli 2021

GGD
Rotterdam-Rijnmond

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en doelstelling p. 3
2. Context GGD RR in kaart p. 5
3. Strategie GGD 3.0 p. 7
4. Succesfactoren p. 14

GGD
Rotterdam-Rijnmond

1. Aanleiding en doelstelling

Aanleiding, doelstelling en leeswijzer

Aanleiding en doelstelling

De komst van de coronapandemie in 2020 heeft ertoe geleid dat het regionale- en nationale krachtenveld rondom publieke gezondheid evenals de rol van de GGD significant is veranderd.

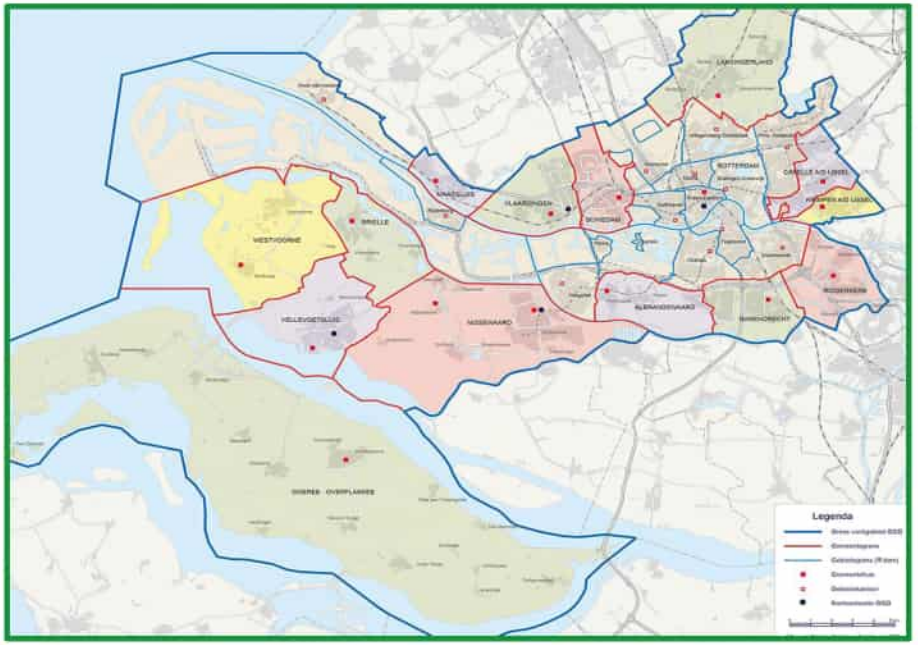
Naast landelijke heroriëntatie, is er ook regionale heroriëntatie gewenst op de taken en positionering van de GGD Rotterdam-Rijnmond (hierna GGD RR). Hiertoe is het strategietraject 'GGD 3.0' doorlopen. De trends en (beleids)ontwikkelingen op het gebied van publieke gezondheid, leefstijl en preventie én leefomgeving waren begin 2020 al een drijfveer voor de GGD RR om het visietraject GGD 2.0 te starten, hierop wordt in het traject GGD 3.0 voortgeborduurd.

De coronacrisis alsmede onvoldoende aandacht voor publieke gezondheidszorg in de laatste decennia, laten zien dat het anders moet:

- Er is noodzaak aan een slagvaardige, lerende en schaalbare crisisorganisatie voor o.a. de bestrijding van infectieziekten;
- Daarnaast is een publieke gezondheidsstructuur nodig, die in governance en financiering ruimte biedt om in te zetten op bescherming, preventie en het stimuleren van gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving – waarbij een integrale digitale strategie onontbeerlijk is;
- Daarbij moet ruimte zijn en blijven voor lokaal maatwerk en de steeds belangrijker wordende regionale inzet met zorgpartners.

Het document wat voor u ligt, beschrijft de koers van de GGD RR richting de toekomst. Hierin zijn de tot nu toe geleerde lessen van de coronacrisis alsmede de trends en ontwikkelingen richting de toekomst vertaald naar drie speerpunten met ieder eigen ambities en doelstellingen die bijdragen aan de bescherming en bevordering van de volksgezondheid van de inwoners in regio Rotterdam-Rijnmond.

Om de ambities en doelstellingen richting de toekomst te realiseren, worden er in de loop van 2021 met (regionale) partners samenwerkingsafspraken gemaakt en de werkagenda op tactisch (hoe) en operationeel (wat) niveau nader uitgewerkt.

Het werkgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond (15 gemeenten)

Leeswijzer

- Dit document is het hoofddocument van de strategie GGD 3.0 en beschrijft de koers van de GGD RR richting de toekomst. In hoofdstuk één vindt u de toelichting op de aanleiding en doelstelling van het traject GGD 3.0. In hoofdstuk twee wordt de context van de regio Rotterdam-Rijnmond bondig uiteengezet, voor een gedetailleerde uitwerking hiervan kunt u de externe bijlage 1 '*Context GGD RR in kaart*' raadplegen. In hoofdstuk drie wordt de strategie GGD 3.0 beschreven aan de hand van de drie speerpunten en wordt er expliciet aandacht besteed aan de doelgroep(en) van de GGD RR. In het vierde en laatste hoofdstuk worden regionale- en landelijke succesfactoren uiteengezet die bijdragen aan de realisatie van GGD 3.0.

GGD
Rotterdam-Rijnmond

2. Context GGD RR in kaart

Op basis van vier stappen zijn de kaders en ambities GGD 3.0 op hoofdlijnen bepaald

De context van de regio Rotterdam-Rijnmond is aan de hand van vier stappen in kaart gebracht. Op deze pagina geven we een beknopte uitwerking van deze context. In een separaat document (externe bijlage 1) vindt u de volledige uitwerking van de documentstudie. Het document is opgesteld ter onderbouwing van de kaders en ambities GGD 3.0 op hoofdlijnen en biedt daarmee een stevige basis voor de koers richting de toekomst.

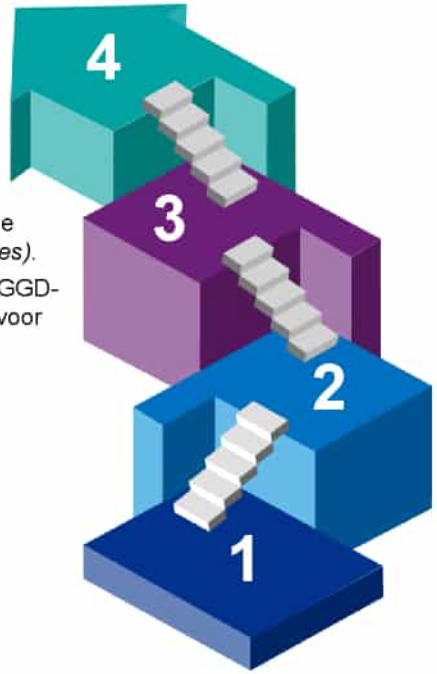
3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

- De vier gezondheidsvraagstukken vanuit de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid beschrijven de grote opgaven voor de volksgezondheid van Nederland op basis van de uitkomsten en voorspellingen richting 2040 van de Volksgezondheid Toekomst Verkenning. De vraagstukken vormen een aanvulling op de beleidslijnen en landelijke programma's die al lopen, zoals het Nationaal Preventieakkoord.
- Gezondheid benaderen in termen van veerkracht, functioneren en participatie i.p.v. alleen somatiek (*positieve gezondheid*).
- De Nationale Omgevingsvisie en Omgevingswet (volgt 2022) introduceert het meewegen van gezondheidsbelangen binnen alle beleidsdomeinen en bestuurlijke beslissingen (*Health in all policies).*
- Op verschillende landelijke tafels (o.a. traject Verwey-Jonker en GGD-GHOR NL) worden momenteel vraagstukken m.b.t. governance voor zowel preventie als publieke gezondheidscrises besproken.

1. HUIDIGE TAKEN GGD RR

- De GGD RR werkt vanuit een gemeenschappelijke regeling waaraan vijftien gemeenten deelnemen. De wethouders volksgezondheid van de vijftien gemeenten vormen het Algemeen Bestuur (AB) en besturen de GGD RR.
- De gemeenschappelijke regeling (GR) GGD-RR heeft de afgelopen jaren ingezet op een basistakenpakket dat in omvang beperkt blijft tot een wettelijk minimum. Het takenpakket van veel andere GGD'en is uitgebreider en bevat taken op het gebied van o.a. preventie en bescherming.
- Stichting CJG Rijnmond is opgericht voor de uitvoering van de wettelijke taken rondom jeugdgezondheidszorg.

KADERS EN AMBITIES GGD 3.0 OP HOOFDLIJNEN

4. GELEERDE LESSEN CORONA

- Uit de inzichten en ervaringen van de medewerkers van de coronaorganisatie zijn geleerde lessen getrokken, waaronder:
  - Het organiseren van een robuuste en schaalbare organisatie die goed gesteld staat voor toekomstige pandemieën en andere grote gezondheidscrises;
  - Nauwe samenwerking met de JGZ, zodat er moeiteloos gezamenlijk opgeschaald kan worden in tijden van crisis;
  - Investeren in een solide digitale architectuur die het mogelijk maakt om indien noodzakelijk snel op te schalen en de rol van data- en kennisknooppunt te vervullen;
  - Doelgroepgericht werken om zo efficiënt, effectief en inclusief mogelijk de verschillende doelgroepen te bereiken.

2. VISIETRAJECT GGD 2.0

- De GGD 2.0 streeft naar één GGD-organisatie waarin de beschermende en de bevorderende (o.a. preventie) taken gebundeld zijn.
- De volgende vier ambities:
  - Verbinden van landelijk, regionaal en lokaal preventiebeleid met de uitvoering;
  - Inspelen op grote, publieke gezondheidsrisico's;
  - Positioneren van GGD als strategisch partner bij vormgeving van (gezonde) leefomgeving;
  - Realiseren van GGD als sterk (keur)merk.
- De corona pandemie heeft ervoor gezorgd dat GGD 2.0 (start januari 2020) geen verdere uitwerking heeft gekregen.

GGD
Rotterdam-Rijnmond

3. Strategie GGD 3.0

Introductie van GGD 3.0

De koers van de GGD RR bouwt verder aan de bescherming van de publieke gezondheid waarbij de geleerde lessen van de coronapandemie en de digitalisering (data- en kennis gedreven te werken) centraal staan.

Naast deze meer klassieke beschermende taken focust de GGD RR zich richting de toekomst meer dan nu ook op de gezondheidsbevordering van de inwoners in de regio, waarbij de positieve benadering van gezondheid wordt gehanteerd (zie rechts). Dit doet de GGD RR door in te zetten op preventie en het stimuleren van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving. De GGD RR biedt hiertoe proactief en integraal advies en wordt onderdeel van de wijkpreventieketen.

De volgende pagina toont de ambitie van de GGD3.0. De ambitie wordt vormgegeven middels drie speerpunten, die nader zijn uitgewerkt op pagina's 10, 11 en 12. De kracht van de beschreven koers GGD 3.0 ligt in de samenhang en interactie tussen de drie verschillende speerpunten. Er bestaat een wederzijdse afhankelijkheid waardoor de speerpunten niet los van elkaar kunnen worden gezien.

Speerpunten GGD 3.0

Bescherming publieke gezondheid

Gezonde leefstijl en preventie

Gezonde leefomgeving

Tot slot beschrijft dit hoofdstuk op pagina 13 de verschillende doelgroepen waarvoor de GGD RR haar werkzaamheden uitvoert als GGD 3.0.

De positieve benadering van gezondheid

Gezondheid wordt binnen de GGD RR gedefinieerd in termen van het vermogen van inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren, ofwel veerkracht, functioneren en participatie. Dit is een bredere benadering dan de klassieke definitie van gezondheid die alleen uitgaat van de af- of aanwezigheid van ziekte, en sluit aan bij het concept 'positieve gezondheid' zoals ontwikkeld door Machteld Huber (Institute for Positive Health).

Vanuit deze positieve benadering van *gezondheid* kunnen de andere levensdomeinen zoals werk en inkomen, sport en cultuur, economie, ruimtelijke ordening, duurzaamheid, veiligheid en het sociale domein niet los worden gezien en maken deze dus integraal onderdeel uit van het werkveld van de GGD RR.

De overkoepelende ambitie GGD 3.0 verbindt de drie speerpunten en benadrukt de dwarsverbanden

Bescherming publieke gezondheid

Ambitie: Inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond zijn beschermd tegen publieke gezondheidsrisico's die nadelige gezondheidseffecten teweeg kunnen brengen

Het voorspellen en/of het vroegtijdig signaleren van gezondheidsrisico's en -bedreigingen en daarop adequaat handelen is een vorm van preventie. Daarnaast heeft een gezonde leefstijl een positief effect op het wegenemen of verminderen van specifieke gezondheidsrisico's (voorbeeld: minder obesitas maakt inwoners minder kwetsbaar voor corona).

AMBITIE

Inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond zijn gezond en vitaal. Ze zijn goed beschermd tegen publieke gezondheids-risico's én leven en wonen in een gezonde leef-omgeving die uitnodigt tot het maken van *gezonde keuzes.*

ROL

We zijn een betrouwbaar, onafhankelijk en deskundig instituut én natuurlijke partner in de regio op het gebied van publieke gezondheid. We maken impact door data- en kennis gedreven te werken. Als solide uitvoeringspartij beschermen we de inwoners van de regio én bieden we proactief en integraal advies ter bevordering van de publieke gezondheid.

DOELGROEP

We zijn er voor iedereen en hebben extra aandacht voor kwetsbare groepen.

Een gezonde leefomgeving heeft een positieve invloed op het beschermen van de gezondheid van de inwoners in de regio (voorbeeld: een leefomgeving die adequaat is ingericht op het veranderend klimaat door o.a. het verkoelen in de zomer en het aankunnen van flinke regenperiodes voorkomt publieke gezondheidsrisico's zoals hittestress en infectieziekten).

Gezonde leefstijl en preventie

Ambitie: Inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond zijn gezond en vitaal, passend bij hun situatie en vermogen

Gezonde leefomgeving

Ambitie: Inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond leven en wonen in een gezonde leefomgeving die voldoende beschermt tegen ongezonde blootstellingen en die uitnodigt tot bewegen, gezonde keuzes, ontmoeten en ontspannen

Een gezonde leefomgeving verleidt inwoners tot een gezonde leefstijl waarbij ze meer bewegen, gezonde keuzes maken, ontspannen en ontmoeten (voorbeeld: groen dicht bij huis verleidt om te gaan wandelen).

Speerpunt: *Bescherming publieke gezondheid*

Binnen het speerpunt *bescherming publieke gezondheid* staat het beschermen van de gezondheid van de inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond centraal. Dit doet de GGD RR door gezondheidsrisico's binnen de publieke gezondheidszorg te voorspellen, te signaleren, te monitoren en waar nodig te bestrijden. De GGD RR dient daartoe een flexibele organisatie in te richten die ongeacht de omvang en duur van een incident en/of crisis (bijv. infectieziektenuitbraak) in staat is haar inwoners te beschermen en daarnaast haar reguliere taken te continueren.

Ambities/doelstelling

- Inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond zijn beschermd tegen publieke gezondheidsrisico's die nadelige gezondheidseffecten teweeg kunnen brengen. De GGD-RR draagt hieraan bij door:
  - data gedreven voorspellen, vroegtijdig signaleren, actief monitoren en adequaat handelen om introductie en verspreiding van infectieziekten en andere gezondheidsrisico's te voorkomen en waar nodig te bestrijden;
  - actief en adequaat handelen in geval van crises en incidenten (ongeacht de omvang en duur) die vallen onder de publieke gezondheidszorg, waarbij de reguliere taken gecontinueerd kunnen worden;
  - de samenwerking met relevante regionale partners te optimaliseren door heldere taakopvattingen en verantwoordelijkheden vast te leggen, o.a. voor langdurige publieke gezondheidscrises;
  - de samenwerking met relevante landelijke partners te versterken.

Huidige wettelijke taken (Wet publieke gezondheid)

1. Infectieziektebestrijding en –preventie*;
2. Technische hygiënezorg;
3. Medische milieukunde (MMK);
4. GGD Rampen opvangplan (GROP);
5. Psychosociale Hulpverlening incidenten (PSHi);
6. Inspectie kinderopvang en peuterspeelzalen.

Vernieuwing richting de toekomst

- Inrichten van een meer flexibele organisatie met een groter standaard uitrustingsniveau om op hoog kwalitatief niveau de taken uit te voeren en die ongeacht de omvang en duur van een crisis (geleerde les vanuit de coronacrisis) in staat is haar inwoners te beschermen en daarnaast de zorgcontinuïteit te waarborgen. Hierbij rekening houdende met de wereldhaven in Rotterdam, welke een enorme beweging aan goederen en mensen creëert.
- Data gedreven werken vormt de kern: ontsluiten, verzamelen, verwerken en presenteren (dashboards/rapportages) van beschikbare data en adviseren over de uitkomsten o.a. ten behoeve van de negen deeltaken infectieziekten. Hiertoe dient er een robuuste digitale infrastructuur (o.a. data ecosysteem) ingericht te worden. Het is noodzakelijk om dit samen te doen met de regionale partners en externe stakeholders.
- Intensiveren van wetenschappelijk onderzoek en opleiden met onze partners en het ontwikkelen van een regionaal kennisknooppunt om wetenschappelijk onderzoek en uitvoering samen te brengen (evidence based werken/beleid);
- Intensiveren samenwerking met o.a. gemeenten, huisartsen en scholen om in de haarvaten van de wijken actief te zijn en voorlichting te geven, o.a. door te investeren in sleutelfiguren in de wijken en in te zetten op digitale services;
- Succesvol opereren en positie innemen in het regionale krachtenveld op het gebied van meldingsplichtige ziekten (MUIZ als voorbeeld waar de verschillende domeinen zijn verbonden: acute zorg, langdurige zorg en publieke gezondheid).
- Inrichten van een functionaliteit die de zorgcontinuïteit structureel bewaakt, en snel kan handelen en opschalen bij gezondheidscrises.

Rol

- Als betrouwbaar, deskundig en verantwoordelijk partner in de regio heeft de GGD RR binnen dit speerpunt een uitvoerende-, adviserende-, coördinerende en onderzoekende rol.

** Inclusief tuberculose, soa/hiv en vaccinatie en travel health expertisecentrum.*

Speerpunt: *Gezonde leefstijl en preventie*

Binnen het speerpunt *gezonde leefstijl en preventie* staat het bevorderen van de gezondheid van de inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond centraal. Dit doet de GGD RR door proactief te adviseren over een gezonde sociale leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag en daarmee bijdraagt aan de vermindering van o.a. eenzaamheid en overgewicht en daaraan gerelateerde ziekten. Daarnaast coördineert de GGD RR de regionale preventie infrastructuur waarbij er een structureel ecosysteem ontstaat rondom preventie in de regio. De GGD RR wordt hiermee integraal onderdeel van wijkpreventieketen, en werkt hiertoe o.a. samen met de gemeenten, huisartsen, ziekenhuizen, zorgkantoren en zorgverzekeraars.

Ambities/doelstelling

- Inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond zijn gezond en vitaal, passend bij hun situatie en vermogen. De GGD-RR draagt hieraan bij door:
  - bewustwording, (gezondheids)vaardigheden en eigen regie rondom gezonde leefstijl te vergroten;
  - een regionale preventie infrastructuur te coördineren én een kennisagenda rondom preventie te ontwikkelen die samen bijdragen aan een structureel ecosysteem rondom preventie in de regio;
  - middels onderzoek inzichtelijk maken van de effectiviteit van de in de regio lopende preventie initiatieven;
  - gezondheidsachterstanden en gezondheidsverschillen te verkleinen.

Gewenste toekomstige taken

1. Bevorderen van een gezonde sociale leefomgeving;
2. Bevorderen van een structureel ecosysteem rondom preventie.

Vernieuwing richting de toekomst

- Collectieve bewustwording, (gezondheids)vaardigheden en eigen regie rondom gezonde leefstijl te vergroten door o.a. door het aanbieden van en/of te informeren over digitale services (bijv. Persoonlijke Gezondheidsomgevingen (PGO's), Medmij, apps (o.a. via de GGD AppStore), online gezondheidschecks en social media etc.);
- Het ontwikkelen van een structureel ecosysteem rondom preventie door:
  1. de regionale preventie infrastructuur te coördineren waarbij regionale kennisuitwisseling (bijv. door het ontwikkelen van een regionaal (digitaal) platform of samenwerkingsomgeving) plaatsvindt over reeds bestaande of nieuwe preventie initiatieven voor o.a. huisarts, welzijnsorganisaties en regiogemeenten. Op deze wijze vindt er kruisbestuiving plaats tussen organisaties rondom preventie, worden de preventie initiatieven op één plek gebundeld en wordt reeds aanwezige expertise in de regio optimaal benut. Daarnaast kan de GGD een rol spelen als matchmaker tussen vraag en aanbod in de regio op het gebied van preventie.
  2. een kennisagenda rondom preventie te ontwikkelen met regionale partners o.a. gemeenten, huisartsen, expertisecentra (bijv. Pharos), zorgkantoren, zorgverzekeraars etc. waarbij bijv. de effectiviteit van de regionale preventie initiatieven (data gedreven) wordt onderzocht en inzichtelijk wordt gemaakt.

Hiertoe dient de GGD RR op de hoogte te blijven van de bestaande lokale- (o.a. Gezond 010), regionale- (o.a. Voor elkaar in RR) en landelijke (o.a. LNG, Nationaal preventie- en sportakkoord) beleidslijnen en programma's rondom preventie.

Rol

- Als betrouwbaar, onafhankelijk en deskundig instituut in de regio heeft de GGD RR binnen dit speerpunt een adviserende, coördinerende en aanjagende rol;*
- Daarnaast pakt de GGD RR waar nodig een rol in de uitvoering van leefstijl en preventie initiatieven. Dit doet de GGD RR wanneer er geen andere partij in het regionale netwerk deze rol kan of wil oppakken (denk bijvoorbeeld aan het huidige plusproduct 'Nu niet Zwanger').

** Deze rol kan op verschillende manieren worden ingevuld en kan zich ook op verschillende wijzen verhouden tot de gezondheidsbevorderende taken die momenteel door gemeenten worden uitgevoerd (ook gelet op de keuzes die hier ca. 5 jaar geleden in gemaakt zijn door de gemeenten in de regio Rotterdam-Rijnmond). Het nader uitwerken van de verschillende mogelijkheden van de invulling van de rol van de GGD RR m.b.t. leefstijl en preventie is onderdeel van de te nemen vervolgstappen.*

Speerpunt: *Gezonde leefomgeving*

Binnen het speerpunt *gezonde leefomgeving* staat het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bewoners in de regio Rotterdam-Rijnmond centraal. Dit doet de GGD RR door proactief te adviseren over een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, gezonde keuzes, ontmoeten en ontspannen (bevordering) en door toekomstige nadelige gezondheidseffecten (bijv. t.g.v. veranderende klimaat) binnen de fysieke leefomgeving vroegtijdig aan te kaarten (beschermen). De GGD RR werkt hiertoe integraal samen bij stads- en gebiedsontwikkelingen en klimaat vraagstukken met regionale partners zoals gemeenten, omgevingsdiensten (o.a. DCMR) en de veiligheidsregio. Hierbij focust de GGD RR voornamelijk op het meewegen van gezondheidsbelangen in beleid en bestuurlijke beslissingen (*Health in all policies)*.

Ambities/doelstelling

- Inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond leven en wonen in een gezonde leefomgeving die voldoende beschermt tegen ongezonde blootstellingen en die uitnodigt tot bewegen, gezonde keuzes, ontmoeten en ontspannen. De GGD-RR draagt hieraan bij door:
  - gezondheidsbelangen in alle beleidsdomeinen te agenderen en proactief en integraal (van planfase tot realisatie) te adviseren over de herinrichting en ontwikkeling van een gezonde fysieke leefomgeving;
  - de toekomstige nadelige gezondheidseffecten ten gevolge van het veranderende klimaat (bijv. wateroverlast, hittestress, zomersmog, wintersterfte, allergieën en infectieziekten) te beperken.

Gewenste toekomstige taken

1. Beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid via de fysieke leefomgeving.

Vernieuwing richting de toekomst

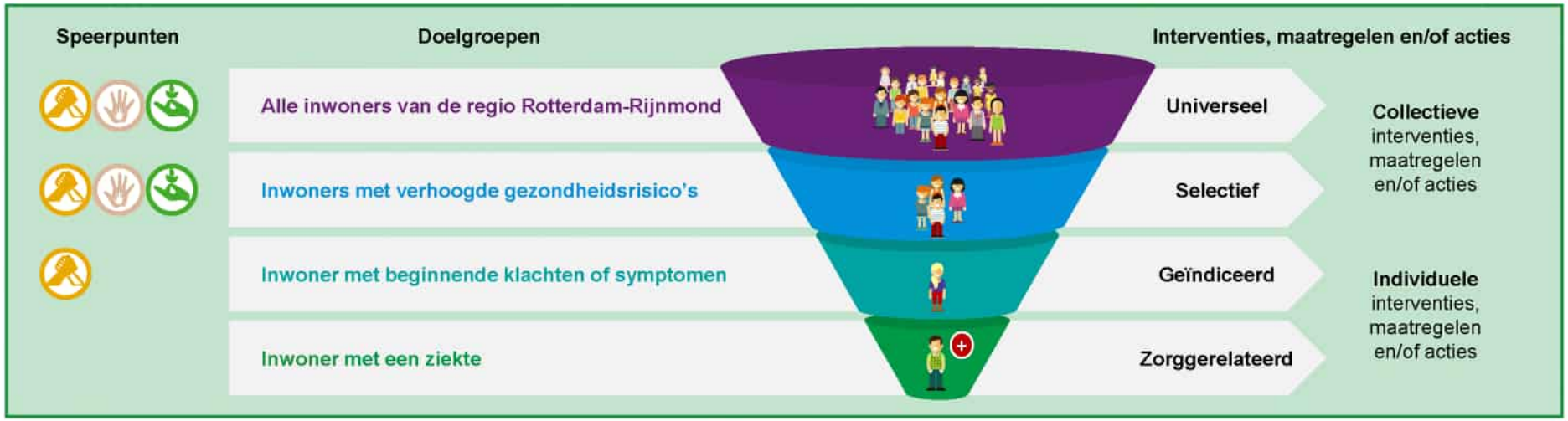
- Een proactieve (i.p.v. reactieve) en aanjagende adviesrol pakken bij de herinrichting en ontwikkeling van een gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij worden alle cruciale factoren voor een gezondere inrichting van de fysieke leefomgeving voor grote groepen inwoners integraal beschouwd en ingebracht. Dit is een grote verandering ten opzichte van het klassiek product medische milieukunde waarbij de nadruk ligt op het achteraf onderzoeken van de gezondheidsrisico's bij een groep inwoners voor blootstelling aan één milieufactor;
- Meer integrale en structurele betrokkenheid bij stads- en gebiedsontwikkelingen (woonwijken, verkeersinfrastructuur etc.) op milieubelaste locaties. De kennis en expertise van de GGD RR is van grote meerwaarde bijvoorbeeld op het gebied van uitvoering Omgevingswet (2022). Hiertoe dient de GGD RR zich te profileren als natuurlijk partner die integraal kan adviseren op de regionale- en/of lokale tafels. Deze betrokkenheid dient bestendigd te worden door concrete afspraken te maken over de rol van de GGD-RR bij dergelijke ontwikkelingen met de relevante regionale partners zoals gemeenten, omgevingsdiensten en de veiligheidsregio. Daarnaast dient de GGD RR op de hoogte te blijven van lokale- (o.a. Omgevingsvisie Spijkenisse), regionale (o.a. Gezond en Veilig ZH) en landelijke (o.a. NOVI) beleidslijnen en programma's;
- Initiatief nemen bij het in kaart brengen en beperken van toekomstige nadelige gezondheidseffecten ten gevolgen van het veranderende klimaat en bevindingen proactief agenderen op de relevante tafels. Hiertoe dient er een robuuste digitale infrastructuur (o.a. data ecosysteem) ingericht te worden.

Rol

- Als betrouwbaar, onafhankelijk, deskundig en natuurlijke partner in de regio heeft de GGD RR binnen dit speerpunt een adviserende en aanjagende rol.

We zijn er voor iedereen en hebben extra aandacht voor kwetsbare groepen

We beschermen inwoners tegen publieke gezondheidsrisico's en willen voor iedereen, passend bij hun situatie en vermogen, een gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving mogelijk maken. We werken daartoe doelgroepgericht om zo alle inwoners in de regio Rotterdam-Rijnmond optimaal te kunnen bereiken. Hierbij zijn we inclusief en hebben we extra aandacht voor kwetsbare groepen en vormen we een sociaal-medisch vangnet voor iedereen die tussen wal en schip (dreigt te) vallen en/of in de reguliere structuren van de gezondheidszorg verdwaalt.

Bescherming publieke gezondheid

Alle inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond
- In alle levensfasen: prenataal, kinderen en jeugdigen, volwassen en ouderen.

Inwoners met verhoogde gezondheidsrisico's
- Bijvoorbeeld: (arbeids)migranten, statushouders, gedetineerden, daklozen etc. en de (lucht)haven.

Inwoner met beginnende klachten of symptomen
- Inwoner met vermoeden op een Soa (Centrum Seksuele Gezondheid) of slachtoffers ongewenste seksuele ervaring (Centrum Seksueel Geweld).

Gezonde leefstijl en preventie

Alle inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond
- In alle levensfasen: prenataal, kinderen en jeugdigen, volwassen en ouderen

Inwoners met verhoogde gezondheidsrisico's
- Bijvoorbeeld: inwoners die roken, met overgewicht, overmatig alcohol- en/of drugsgebruik, mentale kwetsbaarheid, alsmede kwetsbare groepen zoals baby's en jonge kinderen, zwangere vrouwen en ouderen.

Gezonde leefomgeving

Alle inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond
- In alle levensfasen: prenataal, kinderen en jeugdigen, volwassen en ouderen

Inwoners met verhoogde gezondheidsrisico's
- Bijvoorbeeld: inwoners met overgewicht, mentale kwetsbaarheid, chronisch zieken alsmede 75-plussers die in het bijzonder nadelige effecten ervaren van klimaatverandering (bijv. hittestress en wintersterfte).

GGD
Rotterdam-Rijnmond

4. Succesfactoren

Om de ambities succesvol tot uitvoering te brengen is het invullen van de volgende regionale factoren noodzakelijk

We zetten richting de toekomst in op drie speerpunten met ieder een eigen ambitie en doelstellingen (zie vorig hoofdstuk). De speerpunten hebben gemeen dat er fors wordt ingezet op digitalisering en dat er lering getrokken wordt uit de coronacrisis. Daarnaast pakt de GGD RR een meer proactieve rol ten aanzien van gezondheidsbevordering. Om deze ambities te realiseren is het van belang om invulling te geven aan de volgende regionale- en landelijke (volgende pagina) succesfactoren.

Zichtbaarheid en herkenbaarheid	De GGD RR is bekend bij inwoners in de regio en wordt door de samenwerkingspartners en relevante stakeholders herkend en gewaardeerd als eigen entiteit (ongeacht de precieze organisatievorm).
Bereikbaarheid en toegankelijkheid	De GGD RR weet inwoners goed te bereiken, o.a. via digitale kanalen, door inzet van sleutelfiguren in wijken en door optimale samenwerking met regionale partijen zoals huisartsen, zorgkantoren, zorgverzekeraars, welzijnsorganisaties, etc.
Robuuste en schaalbare organisatie	De GGD RR is een robuuste en schaalbare organisatie die goed gesteld staat voor toekomstige pandemieën en andere grote gezondheidscrises door middel van een goed getrainde en beschikbare flexibele schil en een slapende crisisinfrastructuur.
Jeugd-gezondheidzorg	De GGD RR werkt nauw samen met de JGZ, zodat publieke gezondheid over de volledige levenscyclus van inwoners in samenhang wordt gestimuleerd. De sturing en governance is dusdanig ingericht dat er moeiteloos gezamenlijk opgeschaald kan worden in tijden van crisis.
Daadkrachtig en slagvaardig bestuur	De GGD RR heeft een daadkrachtig en slagvaardig bestuur dat op dagelijkse basis betrokken is bij de GGD en zich met een lange termijn visie inzet om de publieke gezondheid van de inwoners van de regio te beschermen en bevorderen.
Aantrekkelijk werkgeverschap	Medewerkers van de GGD RR zijn trots om bij de GGD te werken. De GGD RR biedt de kans om een leven lang te leren en je te ontplooien, middels het volgen van noodzakelijke scholing op inhoud en competenties, het doen van wetenschappelijk onderzoek, etc.
Kennisinfrastructuur (kennisknooppunt)	De GGD RR brengt wetenschappelijk onderzoek en uitvoering samen en vergroot de toepasbaarheid van evidence based werken/beleid o.a. in samenwerking met Erasmus MC, Academische werkplaatsen, ZonMw, TNO, fieldlabs etc..
Data infrastructuur (informatieknooppunt)	De GGD RR ontsluit, verzamelt en verwerkt informatie om data gedreven te werken ten behoeve van (1) analytische doeleinden en (2) optimalisatie van primaire bedrijfsprocessen. De inzichten worden gedeeld met de relevante partijen in de regio.
Digitale (technische) architectuur	De GGD RR heeft een solide digitale architectuur die het mogelijk maakt om indien wenselijk snel op te schalen en de rol van kennis- en informatieknooppunt te vervullen.

Om de ambities succesvol tot uitvoering te brengen is het aanhaken op de volgende landelijke factoren noodzakelijk

Crisisinfrastructuur	Een uniforme landelijke crisisinfrastructuur en -governance om in het geval van een grote landelijke publieke gezondheidscrisis adequaat te kunnen handelen.
Uniformiteit taken en prestaties	Landelijke uniformiteit aan te leveren taken en prestaties o.b.v. veldnormen en kwaliteitseisen om de regionale diversiteit aan personele capaciteit, digitale middelen, zorg- en bedrijfsprocessen en werkwijzen te minimaliseren.
Structurele Rijksfinanciering	Structurele Rijksfinanciering o.a. voor (1) infectieziektebestrijding en (2) preventie om binnen de GGD'en zowel voor de publieke gezondheidsbescherming als -bevordering een stevige basis te realiseren, ongeacht de regionale kenmerken.
Gezondheids-bevordering in de Wpg	Het vastleggen van verantwoordelijkheden van partijen rondom gezondheidsbevordering (preventie) binnen de Wet Publieke Gezondheid om de (verdere) fragmentatie aan preventie initiatieven te minimaliseren en een structureel preventie ecosysteem te bewerkstelligen.

GGD
Rotterdam-Rijnmond

Tekst en opmaak
GGD Rotterdam-Rijnmond

Jaar van uitgave 2021

www.ggdrotterdamrijnmond.nl

GGD Rotterdam-Rijnmond

gemeenschappelijke regeling

Geachte informateur,

De GGD Rotterdam-Rijnmond (RR) staat sinds het begin van de coronacrisis vol in de frontlinie. Gezamenlijk, met onze partners in de keten, hebben we een ongekende operatie neergezet. Naast deze cruciale rol in de bestrijding van de coronapandemie, staat de GGD, samen met de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), gemeenten en partners voor een minstens even belangrijke, minder zichtbare publieke taak: het bewaken, beschermen en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving voor alle inwoners.

Waar we ons nu uitsluitend richten op ziekte en zorg, is het noodzakelijk de focus te verleggen naar gezondheid en preventie. Alleen dan kunnen de toenemende gezondheidsverschillen, de oplopende gezondheidsproblemen en de groeiende zorgkosten een halt worden toegeroepen. Dit vereist een structurele en substantiële investering in een brede en samenhangende aanpak.

Met deze brief roepen we u op om u hard te maken voor deze structurele investering en om herstel en versteviging van de Publieke gezondheidszorg hoog op de agenda te zetten tijdens de formatie.

Herstel en versteviging fundament Publieke Gezondheidszorg noodzakelijk
De coronacrisis en de gevolgen van de bezuinigingen op de publieke gezondheidszorg in de laatste decennia, laten zien dat het anders moet:

- Een slagvaardige, lerende en schaalbare crisisorganisatie is noodzakelijk voor onder andere de bestrijding van infectieziekten.
- Daarnaast is een publieke gezondheidsstructuur nodig, die in governance en financiering ruimte biedt om in te zetten op bescherming, preventie en het stimuleren van gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving.
- Daarbij moet ruimte zijn en blijven voor lokaal maatwerk en de steeds belangrijker wordende regionale inzet met zorg- en overige (netwerk)partners.

Er is veel geld nodig voor versterking van de Publieke Gezondheid, voor onder andere preventie en versterking van de professionele bezetting na de huidige pandemie, in voorbereiding op een volgende pandemie en op andere crises die de gezondheid raken. Er wordt nu veel geïnvesteerd in de landelijke crisisorganisatie, maar investeringen in preventie en de versterking van de regionale GGD'en blijven onverminderd noodzakelijk. De VNG (middels de commissie Zorg Onderwijs Jeugd) ondersteunt dit pleidooi, waar gemeenten een regierol hebben in de regionale preventie infrastructuur.

Gezondheidsbescherming, als taak neergelegd bij de gemeenten, heeft het in de achterliggende jaren vaak verloren van andere budgettaire noden, waardoor de GGD'en het geleidelijk met steeds minder budget moest stellen. Dit is niet slechts een landelijke trend. De GGD RR ervaart het aan den lijve. In de meest recente benchmark (2019) zien we dat inwonerbijdragen tussen GGD'en sterk uiteenlopen. De GGD Rotterdam-Rijnmond ligt met de vastgestelde inwonerbijdrage van €5,77 (tarief 2018) ver onder het landelijk gemiddelde van €14,33 (2018). Deze lage inwonerbijdrage matcht niet met de uitdagingen en kwetsbaarheden, die door de coronapandemie nog pijnlijker aan het licht zijn gekomen, die de regio Rijnmond kent.

Hieronder sommen we de maatregelen en investeringen waarvoor nieuwe colleges aan de lat staan, om de basis van publieke gezondheidszorg te herstellen, op. Naast het herstellen van deze basis dienen we er tegelijkertijd voor te zorgen dat onze regio beter is toegerust en voorbereid zal zijn op de voorzienbare gezondheidsuitdagingen in de nabije toekomst.

Toekomstbestendige GGD
Op 1 juli 2021 heeft het algemeen bestuur van de GGD Rotterdam-Rijnmond het visiedocument *'GGD 3.0: Koers voor de toekomst'* unaniem vastgesteld (bijlage 1). Deze visie is gericht op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners in de regio Rijnmond. De nieuwe koers is gebaseerd op geleerde lessen van de coronacrisis, maar ook op maatschappelijke trends en ontwikkelingen op het terrein van de volksgezondheid.

Deze nieuwe koers is door het algemeen bestuur vastgesteld zonder financiële dekking. Enerzijds in de verwachting dat er vanuit het Rijk extra middelen ter beschikking zouden komen, anderzijds geven we op deze manier de nieuwe colleges de mogelijkheid invloed uit te oefenen en te sturen op de nieuw in te stellen 4-jaarsbegroting van de GGD RR.

De GGD RR wil samen met de regiogemeenten en ketenpartners de komende jaren inzetten op:

1. **Een robuuste en slagvaardige organisatie**

Niet alleen tijdens een pandemie is een goed functionerende GGD onmisbaar. Ook bij andere gezondheidscrises, denk aan welvaartsziekten als obesitas en milieu gerelateerde bedreigingen voor de gezondheid. De GGD moet in staat zijn en blijven om op hoog niveau haar taken te kunnen (blijven) uitvoeren. Dat vraagt om een gedegen samenwerkingsstructuur met regionale partners, intensieve kennisdeling, een heldere taakopvatting en duidelijke, goed vastgelegde verantwoordelijkheden.

2. **Moderne digitale infrastructuur**

Data- en kennis gedreven werken vormt de ruggengraat van de nieuwe koers. Dat maakt het mogelijk om gezondheidsrisico's te voorspellen, snel te signaleren, te volgen en te bestrijden. De GGD ziet hier als data- en kennisknooppunt een nieuwe rol voor zichzelf: het ontsluiten, verzamelen en verwerken van gezondheidsinformatie, inclusief het aansprekend en duidelijk presenteren daarvan. Een goede data-infrastructuur maakt ook snelle opschaling mogelijk. Daarnaast leerde de coronacrisis ons hoe belangrijk het is verschillende doelgroepen zo efficiënt, effectief en inclusief mogelijk te bereiken. Ook daarvoor is goede informatie onmisbaar.

3. **Ziekten voorkomen, is beter dan genezen**

Daarbij willen we in Rotterdam-Rijnmond de aandacht verleggen van 'ziekte en zorg' naar 'gezondheidsbevordering via een gezonde leefstijl'. Niet alleen door het voorspellen en vroegtijdig signaleren van gezondheidsrisico's, maar ook door gezond gedrag te stimuleren en faciliteren. Een gezonde leefstijl voorkomt en verlaagt specifieke gezondheidsrisico's. De GGD RR wil hiervoor een regionaal preventie-kennisplatform ontwikkelen waar succesvolle initiatieven gedeeld worden. Daarbij willen we intensief samenwerken met gemeenten, huisartsen, Centra voor Jeugd en Gezin, ziekenhuizen, zorgkantoren, zorgverzekeraars en andere lokale en regionale partners en initiatieven.

4. **Investeren in gezonde leefomgeving**

Een gezonde leefomgeving draagt bij aan de gezondheid van inwoners. De GGD RR wil haar expertise inzetten middels integrale betrokkenheid bij grote stedelijke en gebiedsontwikkelingen (woonwijken, infrastructuur etc.): opgaven waarbij het wenselijk is dat de gezondheidsbescherming van inwoners op eenzelfde wijze geborgd is en er voldoende aandacht is voor een uitnodigende omgeving om te bewegen, ontmoeten en ontspannen.

Maatschappijwinst: veerkrachtige burgers en kansengelijkheid
Als we investeren in de vitaliteit van burgers, versterkt dat hun welbevinden. Het creëert gelegenheid om hun kapitalen op- en uit te bouwen. Dat voedt tevens de sociale en economische kracht van een gemeente. Het draagt eraan bij dat alle inwoners kansen hebben om talenten te ontdekken, te ontwikkelen en te benutten; dat zij naar vermogen meedoen op de arbeidsmarkt en in hun sociale omgeving; en dat zij veerkracht en vitaliteit tonen als het tegenzit. Dat vraagt een samenhangend aanbod zowel op stedelijk, als op buurtniveau, met nauwe banden tussen (gezondheids)zorg, welzijn, sport, cultuur en onderwijs, werk en inkomen, en ruimtelijke ontwikkelingen.

Kortom:
Een structurele investering is nodig om de focus te kunnen verleggen naar gezondheid en preventie en alleen dan kunnen we gezondheidsverschillen verkleinen, gezondheidsproblemen in de toekomst voorkomen en op termijn de groei van zorgkosten dempen.

Indien gewenst licht ik graag onze oproep aan u en de partijen toe.

Mevr. Dr. Y.H.T.P van Duijnhoven
Directeur publieke gezondheid

Aan informateur W. Koolmees
Coolsingel 40, kamer 333
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 20 april 2022

Geachte heer Koolmees, beste Wouter

Wij feliciteren u met uw benoeming tot informateur en wensen u veel wijsheid en succes bij het leggen van de basis voor een nieuw College voor Rotterdam 2022-2026.

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. is de beheerder en ontwikkelaar van de Rotterdamse haven en Deltalinqs behartigt de gezamenlijke belangen van logistieke, haven- en industriële bedrijven in onze Mainport.

Rotterdam is het grootste haven- en industriecomplex van Europa en een knooppunt van mondiale goederen- en grondstoffenketens. Maar de haven is ook van groot belang voor de lokale, regionale en nationale economie. De haven creëert 175.000 directe en indirecte banen in Rotterdam en de Rijnmond en heeft een toegevoegde waarde van rond de 23 miljard euro. Inclusief het 'Rotterdam effect' (en Moerdijk/Drechtsteden) liggen die cijfers op 585.000 banen en 63 mrd. euro voor heel Nederland. Dat is ongeveer 8.2 % van het BNP.

De haven staat voor forse uitdagingen om vitaal en concurrerend te blijven. De noodzakelijke verduurzaming van industrie en goederenvervoer, de opkomst van nieuwe technologieën en geopolitieke ontwikkelingen vragen om substantiële aanpassingen.

Daarnaast is de aantrekkelijkheid van onze regio niet meer vanzelfsprekend. Door de impasse van de stikstofcrisis lopen juist projecten voor de verduurzaming van de haven gevaar. Bedrijven stellen hun investeringen uit of kiezen voor een andere locatie dan Rotterdam. Dat betekent economische schade, minder werkgelegenheid en vertraging van de energie- en grondstoffentransitie. Een dreigend tekort aan (technisch) personeel en de toenemende ondermijnende criminaliteit zet de aantrekkelijkheid van onze regio verder onder druk.

Deze enorme opgaven kunnen we alleen samen succesvol aanpakken. We moeten samenwerken aan een attractieve regio, waar bedrijven graag investeren en mensen graag willen wonen. We willen stad en de haven bereikbaar houden en talent aan onze stad binden. Wij zijn ervan overtuigd dat we samen de duurzaamste en slimste haven kunnen ontwikkelen!

Verbinding stad-haven
Een van de grootste uitdagingen die wij daarbij zien is om de verbondenheid tussen stad en haven, in alle opzichten, te behouden en liever nog sterker te maken. Het gaat niet te ver om te zeggen dat we elkaar een beetje uit het oog verloren zijn de afgelopen jaren. Om dat tij te keren is het van belang om samen ook het positieve verhaal over de haven te blijven vertellen, over de veranderingen die al plaatsvinden en de zaken die goed gaan. Dat draagt bij aan een gedeeld gevoel van trots.

Havenbedrijf en Deltalinqs willen daar in de komende periode als volgt heel concreet aan werken met een nieuw College:

1. Arbeidsmarkt en onderwijs

De beschikbaarheid van personeel, goed opgeleid op alle niveaus, is een cruciale vestigingsfactor. Dat geven bedrijven in de haven aan. Door de energietransitie en digitalisering zullen banen veranderen. Er komt meer behoefte aan technische geschoolde en ICT-werknemers. Ook 'soft skills', zoals wendbaarheid, probleemoplossend en analytisch vermogen, zijn belangrijk.

Hier zijn ook vorderingen gemaakt met het vorige College, maar het aantal vacatures in de haven is de afgelopen vijf jaren ook gestegen van 2.000 naar ruim 8.000 eind 2021. Ongeveer 70 procent van de bedrijven in de haven heeft moeilijk vervulbare vacatures. Wij zien het tempo van de gewenste transities en ook het groeivermogen van de haven daardoor echt in het gedrang komen.

Bekendheid met de haven onder studenten op het MBO, HBO en WO is gering en ook niet altijd positief. Vooral onder HBO en WO studenten heeft de haven eerder een 'fossiel' dan een innovatief en vernieuwend imago. Terwijl de noodzakelijke vernieuwingen en de innovaties als gevolg daarvan de haven juist voor de young professionals tot aantrekkelijke werkplek maakt.

<u>Wat vragen we van een nieuw College</u>?

- Een aanvalsplan te ontwikkelen met alle relevante partijen en dit met urgentie uit te voeren. Het doel moet zijn om het op alle fronten beter te doen dan de rest van Nederland. De opgaven in de Rotterdamse haven zijn immers ook groter. Hierbij moeten ook niet-conventionele ingrepen worden meegenomen, zoals het meesturen in keuze van profielen, het inschakelen van andere partijen om betere matching te krijgen, stimuleren van techniek- en/of ICT-onderwijs via scholingsvouchers en daar ook extra capaciteit voor creëren
- Samen met het bedrijfsleven de bekendheid van de haven en kansrijke banen bij scholieren en studenten te vergroten en jongeren enthousiast te maken voor de haven. Stel tot doel elk jaar 25.000 jongeren kennis te laten maken met de haven en richt een gemoderniseerd vervolg in op het havenkennismakingsprogramma Port Rangers
- Goede randvoorwaarden zoals bereikbaarheid van de haven (bij voorkeur met hoogfrequent OV) en kinderdagopvang

<u>Wat gaat de haven daarvoor doen in de periode 2022-2026?</u>
De Rotterdamse haven hoort de roep uit de samenleving voor een groene, digitale, innovatieve, diverse en veilige haven. En we werken ook aan deze uitdagingen, met partners, zowel privaat als publiek en ook met het onderwijs. Met de steun uit het Europese Just Transition Fund verwachten we ook samen met de gemeente een belangrijke impuls te geven aan onze gezamenlijke ambities.

Omdat de krapte op de arbeidsmarkt het tempo van de noodzakelijke transities remt, moet de haven als werkgever aantrekkelijk zijn voor alle doelgroepen en dit ook uitstralen. De ondertekening door Deltalinqs en het Havenbedrijf van het SER-charter 'Diversiteit in bedrijf' vorig jaar was slechts het startschot om meer in te zetten op diversiteit en inclusie op de werkvloer. Ondervertegenwoordigde doelgroepen moeten zich ervan bewust worden dat er ook voor hen een toekomst in de haven ligt.

De haven gaat zich komende periode stevig inzetten voor een uitbreiding van carrière startgaranties naar meer sectoren, de oprichting van een havenleerwerkbedrijf en gezamenlijke havenpromotie. Zo zetten we komende jaren alle zeilen bij om uitstroom te beperken, zij-instroom te bevorderen en nieuwe doelgroepen hun weg naar de haven te laten vinden.

2. Balans tussen wonen, verstedelijking, leefomgeving en ontwikkeling van de haven

Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat is cruciaal voor een internationale haven. We hebben een regio nodig waar nieuwe en duurzame bedrijven zich graag vestigen, bestaande bedrijven willen investeren in verduurzaming en mensen graag wonen en zich ook veilig voelen.

Het slagen van de energie- en grondstoffentransitie in de haven is echter ook afhankelijk van de beschikbare milieuruimte. Juist in de transitie heeft de haven zowel fysieke ruimte als milieuruimte nodig. Komende jaren zullen bestaande en nieuwe activiteiten namelijk naast elkaar functioneren.

Tegelijkertijd heeft de stad grote woningbouw- en verstedelijkingsopgaven en dat is zeker ook van belang voor werknemers in de Rotterdamse haven en industrie. In de omgevingsvisie zet de stad in op verdere verdichting en verstedelijking in combinatie met meer rust en groen in het stedelijke gebied. Dit vereist dat gemeente en haven samen naar de balans zoeken tussen een aantrekkelijke leefomgeving en ruimte voor logistiek en havenactiviteiten.

Voor de haven is het belangrijk dat bij de verdichting en verstedelijking nadrukkelijk wordt uitgegaan van voldoende afstand tussen haven en industrie enerzijds en geluidgevoelige functies zoals woningbouw anderzijds, om zo voor beiden zekerheid en duidelijkheid te bieden.

Goede luchtkwaliteit hoort ook bij een aantrekkelijke leefomgeving. Vanuit maritiem oogpunt levert de verduurzaming van het goederentransport, met name van de scheepvaart, daar de komende jaren een belangrijke bijdrage aan. Door schonere brandstoffen en door walstroom. De haven heeft zich afgelopen jaren ingespannen om alle binnenvaartschepen aan de stekker te leggen tijdens hun verblijf in de haven. Dat doen we samen met de gemeente nu ook voor zeeschepen. Dat vraagt de komende jaren nog om forse beleidsmatige en financiële inspanningen van bedrijfsleven en overheid.

De consequenties van het overnemen van de recente WHO-advieswaarden voor de luchtkwaliteit als norm zijn slechts beperkt in beeld maar de consequenties voor de haven kunnen enorm beperkend zijn en ontwikkeling echt op slot zetten. En handhaving van de verouderde CCR-2 norm voor binnenvaartschepen, alleen in Rotterdam, vanaf 2025, vertraagt de transitie van de binnenvaart, waarin steeds meer gewerkt wordt met een labelsysteem, zoals breed ondersteund in de Green Deal voor onder andere binnenvaart. Dat kunnen en moeten we samen anders oplossen met onderstaande alternatieven.

De haven werkt aan concrete projecten die zowel industrie als goederentransport verduurzamen. Daarmee kan Rotterdam tot 35% bijdragen aan nationale klimaatdoelstellingen. Bijvoorbeeld door het afvangen en opslaan van CO2 (Porthos), de import, productie en distributie van groene waterstof of het aanjagen van batterijen voor de binnenvaart. Daarnaast trekt het Havenbedrijf een groot programma van internationale havens voor de vergroening van havenoperaties (WPCAP). Het kader voor de verduurzaming is in de afgelopen periode stevig neergezet, met de Havenvisie en het Rotterdams Klimaatakkoord (RKA). We adviseren u deze weg te continueren, inclusief het voortzetten van het versnellingshuis onder het RKA.

Voor de werkgelegenheid zijn de Waalhaven en het Merwe-Vierhavengebied cruciaal. Daar moeten we zorgvuldig mee omgaan. Want Rotterdam is ook een werkstad! Een stad waar je alleen kunt wonen of op het terras zitten is geen stad. Tegelijkertijd moeten die werknemers hun werk in de haven snel en veilig kunnen bereiken, ook als je geen auto hebt.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Slimme verstedelijking, rekening houdend met werklocaties voor Rotterdam-Zuid (Waalhaven) en Rotterdam-West (M4H). Wees zuinig op bestaande werklocaties
- Integrale bestuurlijke aansturing voor het Merwe-Vierhavengebied
- Een snel besluit tot de aanleg van metrostation Charloisse Poort
- In het kader van het nieuwe nationale isolatieprogramma te zoeken naar maximaal mee koppelen van geluidsisolatie ten behoeve van gezonde binnenwaarden om zo, waar nodig, de leefomgevingskwaliteit te verbeteren
- Een tunnelvariant voor de oeververbinding Feyenoord-De Esch voorkomt afwaardering van de vaarweg en daarmee afname van concurrentiekracht van de Rotterdamse haven
- Afschaffen CCR-2 regeling voor de binnenvaart
- Actieve opstelling bij de acquisitie van clusterversterkende en vernieuwende bedrijven voor de haven, bij voorbeeld bij (vergunningen)procedures en gemeentelijke lasten
- Geen lokale aanvullingen op Europese en nationale wet- en regelgeving
- Investeringen bij DCMR en Veiligheidsregio ten behoeve van benodigde kennis en capaciteit over nieuwe technieken ten gevolge van de energie- en grondstoffentransitie

Wat gaat de haven daarvoor doen in de periode 2022-2026?

- Samen met de gemeente en andere partners versterken van de sociaaleconomische relatie van de Waalhaven met Rotterdam-Zuid op het gebied van economie, sociale samenhang, bereikbaarheid en scholing
- Introductie en gebruik van het labelsysteem als basis voor de incentives via het binnenhavengeld ter vervanging van CCR-2 regeling
- Het Havenbedrijf spant zich maximaal in om voor 2025 walstroom voor de zeevaart te realiseren op Lloydkade en Parkkade. Daarnaast erkent het Havenbedrijf het belang van de gemeente om het Merwe-Vierhaven-gebied te verstedelijken en woningbouw mogelijk te maken. Het Havenbedrijf erkent ook de noodzaak om hiervoor bij een aantal klanten in het gebied walstroom te realiseren. Wij zullen ons inspannen om dat mogelijk te maken

Tot slot; de haven is in goede positie voor een bloeiende toekomst. Er staan veel projecten op stapel die de haven duurzamer en slimmer maken. Het Havenbedrijf en Deltalinqs worden nationaal en internationaal door overheden en bedrijven om advies gevraagd vanwege de Rotterdamse expertise en kennis. Dat straalt af op de haven en ook op de stad!

Maar er zijn ook ontwikkelingen die het vestigingsklimaat en het imago van de haven onder druk zetten. Daarvoor is de komende periode 2022-2026 cruciaal. Er moeten richtinggevende keuzes gemaakt worden voor de toekomst van de haven. Het Havenbedrijf en Deltalinqs willen hierbij graag nauw samenwerken met het nieuwe College.

Wij zijn heel graag bereid deze brief persoonlijk aan u en de onderhandelende partijen toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Allard Castelein
President-directeur Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Victor van der Chijs
Voorzitter Deltalinqs

Geachte dames en heren,

Ik richt mij met name tot dhr Koolmees in deze, maar zijn mailadres bezit ik niet. Graag het verzoek aan de Griffie Rotterdam om deze reactie aan hem door te sturen en de overige geadresseerden mogen hierbij ihkv burgerinspraak en transparantie gerust meelezen.

Van dhr Achbar, Mevr Zeegers en dhr Karremans kende ik de namen in mailadres nadat ik onderstaand bericht had gelezen, van de onderhandelaars van Leefbaar tbv de coalitievorming binnen de gemeente niet: Groen, huizen en spierballen: dit zijn de netelige kwesties bij de coalitie-onderhandelingen in Rotterdam - Rijnmond. Vandaar dat ik Leefbaar hier nu maar per info-adres benader, gaarne doorsturen aan uw onderhandelaar/fractievoorzitter.

Ik hoop allereerst van harte dat de informatieopdracht van dhr Koolmees slaagt en wens u hierbij alle succes. Het is heel goed om in de gemeentelijke politiek niet uit te gaan van ideologische verschillen, maar van het aanpakken van concrete problemen. Ik wens u hierbij veel succes en wens hier als inwoner van Rotterdam-Lombardijen zelf ook een bijdrage aan te leveren.

Nu stel me ik even aan u voor: [redacted] Ik woon inmiddels al 20 jaar in Rotterdam-Lombardijen. In die periode heb ik mijn eigen buurt, net zoals Pendrecht, delen van Groot-IJsselmonde, de Beverwaard en Hoogvliet hard achteraf zien hollen.

Zelf tref ik het redelijk goed, maar als je moet aanzien dat mensen in mensonterende omstandigheden (schimmel op de buren, gaten door de badkamermuur en een kelder vol water) moeten wonen of niet eens hun medicijnen kunnen betalen totdat hun uitkering binnen komt, dan kun je niet zwijgen.

Dit is deels het gevolg van ondoordacht gemeentelijk beleid en onachtzaamheid van de kant van de gemeente Rotterdam, en daarop wil ik u dus uw aandacht bij de coalitievorming op vestigen. Het beleid en de aandacht van B&W en Raad is m.i. eenduidig gericht op het verbeteren van vestigingsvoorwaarden voor kansrijke inwoners met name in en rondom het Centrum, alsmede in de woon/- en sociale omstandigheden van de vh Vogelaarswijken in de directe Ring eromheen, zijnde de wijken die onder het Pact op Zuid vallen.

Ik begrijp deze focus, omdat Rotterdam een arme stad is en niet verder dient te verarmen. Dat is een regionale of stedelijke opgave. Maar men vergeet hierbij dat er plekken zijn zoals de Zuidelijke tuinsteden, waar de fysieke en sociale problematiek sowieso al slecht zijn, alleen maar slechter worden door het verdringen van “zwakke” inwoners uit het centrum in deze richting. En het bouwbeleid van de gemeente Rotterdam faciliteert dit gewoon door in het Centrum enkel in te zetten op sloop van sociale woningbouw, en de creatie van middeldure en dure huurwoningen en penthousen. Er worden geen sociale woningen bijgebouwd rondom het centrumin betere wijken, juist waar sociale huurders en hun kinderen aantoonbaar betere kansen hebben. Zij worden verdrongen naar de buitenwijken vanwege de daar zwakke woningvoorraad, waar de omstandigheden sowieso al slecht zijn en alleen maar slechter worden.

Geen wonder overigens dat dit “probleem van de stad” op de Zuidelijke Tuinsteden afgewenteld wordt, er is geen enkel gemeenteraadslid die uit deze buitenwijken woonachtig is, en een stem laten horen doet ook niemand (25% hier lokaal bij de gemeenteraadsverkiezing). Protesten waren er hier overigens wel, toen bv. in de Beverwaard sprake was van opvang via een AZC of in Lombardijen voor opvang van drugsverslaafden. Vel onbegrip destijds vanuit de gemeente. Maar laten we wel wezen: de mensen die hier wonen, snappen de omstandigheden waarin mensen die het minder getroffen

hebben heel goed en hun protest komt dan ook niet voort uit een gebrek aan medemenselijkheid, maar wel vanuit de vraag waarom zij juist diegene moeten zijn die de lasten van de goedwillendheid van anderen moeten dragen, maar er niets voor terugzien.

Mhr Koolmees, ga uw gesprekspartners hier nu even geen van allen sparen:

Mevr Zeegers zegt in relatie tot de wens om van veiligheid een speerpunt te maken (ik ga hierbij nu uit van het bericht op Riijnmond TV): "D'66 ziet deze maatregelen niet zitten. "Het is te veel spierballentaal", is vaak tijdens de debatten gezegd. Preventief fouilleren is voor de partij van Chantal Zeegers geen oplossing, maar juist een probleem. Net als extra camera's of mosquito's. Jongeren zouden daardoor juist gestigmatiseerd en gecriminaliseerd raken. D66 ziet meer in gratis bokslessen. Daardoor krijgen jongeren discipline en respect voor elkaar en hangen ze ook niet doelloos op straat rond. Ook zouden er meer rolmodellen moeten komen."

Nu neemt de gemeente eindelijk maatregelen met cameratoezicht in mijn straat (Dantestraat) nav grootschalige vechtpartijen, beschietingen, autobomexplosies, brandstichting in diverse panden, inbraakpogingen (wo. op mijn adres; mogelijk na confrontatie van een drugsdealer) en autobranden (wo. bij mijn buurman).
Gratis bokslessen, voor wie dan wel precies? Hopelijk toch voor mij en mijn buren, zodat ik en zij niet in elkaar geslagen worden?
Beste Chantal, als het klopt wat hier nu gezegd wordt, wil ik je graag even uit je "my litttle pony" zeepbel halen.

"DENK (Dhr Achbar) wijst bij preventief fouilleren en zaken als de patseraanpak vooral op discriminatie en racisme".
Beste Faouzi, denk je nou echt dat mijn Marokkaanse en Turkse buren hier anders over denken dan ikzelf als blanke Nederlander? Ik kan je zo meenemen in Lombardijen en je de adresjes aanwijzen waar de patseraanpak dringend hard nodig is.

Dhr Karremans: ik ben lid van de VVD, en woon itt u in een wijk waar maar 25% van de inwoners gaat stemmen. Beste Eric, je opmerking tijdens de gemeenteraadsverkiezingen over stemming in Hillegersberg tov Vogelaarswijken trof me als een klap in mijn gezicht, omdat ik dus zelf ook VVD-lid ben.

Leefbaar Rotterdam (Robert of Tanya): over Leefbaar en het niet nakomen van beloften doe ik het hier nu maar verder het zwijgen toe. Maar alles is voor verbetering vatbaar natuurlijk.

De rechtse partijen hebben geen oog voor de sociale ellende die er speelt in een wijk als Lombardijen en de wijze waarop het gemeentelijk woon- en sociaal beleid deze malaise alleen maar in stand houdt en verergert. Alleen maar verbieden en "stoer doen".

Neem nu het alcohol verbiedgebod in het Spinozapark in deze buurt. Tien jaar lang zaten er 's ochtends links op een bankje een stel Hollandse alcoholisten en rechts een stel Surinaamse/Antilliaanse alcoholisten. Meelijwekkende figuren sowieso, maar zij vielen niemand lastig en niemand in de buurt die hieraan aanstoot nam. Verbod kwam tot stand en nu zitten zijn dus op een bankje midden in een woonwijk, buiten ieders zicht. Ondertussen wordt hier overal in de buurt stevig lachgas gesnoven, in drugs gedeald en rotzooi gemaakt, maar dan op plekken en tijdstippen waarop de BOA's van de gemeente niet aanwezig zijn. Daar bereik je dus echt niets mee.

De linkse partijen blinken dan weer vooral uit in "stoer doen" op sociaal vlak. Ik zou hen aan willen raden om eens een halfjaar hier te komen wonen.

De onderhandelingen over klimaateisen en al die andere linkse of rechtse hobby's kunnen me verder aan mijn reet roesten. En overigens discrimineert de inkomenseis uit de Rotterdamwet niet, maar dat geheel terzijde.

Mvg [redacted], dit moest er even uit en veel succes verder bij de coalitieonderhandelingen,

Per e-mail:
Adviseur college Mw. E.P. van Noort
ep.vannoort@rotterdam.nl

Gemeente Rotterdam
t.a.v. de heer Koolmees

Contactgegevens
Postadres
Postbus 29013
3001 GA ROTTERDAM

Bezoekadres
Watermanweg 44-88
3067 GG ROTTERDAM
telefoon: 088 124 36 05
e-mail: arjan.schakenbos@vestia.nl
internet: www.vestia.nl

Datum 26 april 2022
Ons kenmerk RS/AS/KZ
Betreft **Schiebroek**

Geachte heer Koolmees,

Schiebroek is een levendige wijk waar veel mensen met plezier wonen. Een unieke plek in Rotterdam met veel groen. De gemeente Rotterdam, woningcorporaties, bewoners en andere organisaties slaan de handen ineen om van Schiebroek een toekomstbestendige wijk te maken. Hoe Schiebroek er in de toekomst uit kan zien, is vastgelegd in de gebiedsvisie Schiebroek 2030: Tuinstad van de 21e eeuw. Met mooie ambities op het gebied van de woonkwaliteit, bereikbaarheid, het groene karakter, voorzieningen en leefbaarheid.

Vestia bezit in Schiebroek-Zuid bijna 1.000 woningen. Voor de formatie willen wij u graag een belangrijk uitgangspunt meegeven. Wij hopen dat dit uitgangspunt een plek vindt in het nieuwe coalitieakkoord: Houd de sociale voorraad in Schiebroek-Zuid minimaal op peil.

Vestia en Wooncompas voeren momenteel een verkenning uit: via welke samenwerking kunnen we meer bereiken voor de ontwikkeling in Schiebroek-Zuid. Dit behelst onder meer overname van bezit van Vestia door Wooncompas waar de grootste uitbreidingsnieuwbouw mogelijk is. Voor Wooncompas is het genoemde uitgangspunt, het op peil houden van de sociale voorraad in Schiebroek Zuid, een belangrijke voorwaarde om de samenwerking aan te gaan.

Er liggen kansen voor meer woningen in Schiebroek-Zuid, mogelijk kunnen er 500-700 woningen worden toegevoegd. Via de uitbreidingen kan er meer balans in de wijk worden gerealiseerd door het toevoegen van sociale, middeldure en dure huur/koopwoningen. Dit komt de wijk en haar bewoners ten goede. Maar niet ten koste van de sociale voorraad. Wij hebben veel contact met bewoners en we zien dat de bewoners graag meedenken en meedoen in de wijkaanpak. Vertrouwen dat er voor iedereen plek in de wijk is en blijft, is een belangrijke randvoorwaarde om samen met de bewoners aan de slag te gaan!

Met vriendelijke groet,

Drs. A.J.M. Schakenbos
voorzitter raad van bestuur Vestia

Rotterdamse Hotel Combinatie

Gemeente Rotterdam
Formateur Dhr. Koolmees en onderhandelaars
Postbus 70012
3000 KP, Rotterdam

Rotterdam, 19 april 2022

Betreft: Vooruitlopend advies betreffende logiesbelasting

Geachte heer Koolmees,

Graag stel ik mij even voor. Mijn naam is Roel Dusseldorp, General Manager van Hotel New York te Rotterdam en voorzitter van de Rotterdamse Hotel Combinatie (RHC). De RHC is een stichting waarin 35 hotels van alle categorieën verenigd zijn.

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om u ons, ongevraagde, advies te geven betreffende de logiesbelasting welke wij in Rotterdam kennen. Op dit moment van de formatie komen begrotingen en budgetten uiteraard ook aan bod aan uw onderhandelingstafel. Als RHC hebben wij zorgen over de eventuele rol die de logiesbelasting zou kunnen spelen in deze gesprekken.
In 2018 is de logiesbelasting van 4,5% per overnachting verhoogd naar 6,5%, Een verhoging van maar liefst 44%. Als hotels hebben wij daar tevergeefs tegen geprotesteerd. Met deze 6,5% is Rotterdam te vinden in de lijstjes met duurste steden qua logiesbelasting van Europa.

Wij begrijpen de uitdagingen waar Rotterdam voor staat. Tegelijkertijd willen wij met klem benadrukken dat het op de langere termijn onherroepelijk gevolgen zal hebben wanneer tekorten of projecten gefinancierd moeten worden met de financiële middelen afkomstig uit een eventuele verhoging van de logiesbelasting.
Het mogelijk verhogen van de logiesbelasting verslechtert de internationale concurrentie positie van de stad Rotterdam, met name wanneer het gaat om internationale zakelijke congressen. En juist dit segment heeft de hoogst economische waarde voor de stad. Het belang van dit segment is erkend door de gemeente met destijds het besluit om de ontwikkeling en uitbreiding van Ahoy te steunen met een prachtig eindresultaat. Nu moeten we hier de vruchten van plukken en is het dus zaak dat wij onze stad voor congresorganisatoren niet onnodig onaantrekkelijk maken.
Sterker nog… de RHC zou er zelfs voor willen pleiten om het voorbeeld van andere congressteden te volgen en de logiesbelasting te laten vervallen voor geregistreerde congresbezoekers voor een stad. Met een dergelijk besluit zou een partij als Rotterdam Partners heel goed voor de dag komen bij potentiele organisatoren.
Het is in het belang van de economische groei van Rotterdam, dat we ons gezamenlijk richten op de meerdaagse (congres) bezoeker.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande aanvullende informatie wensen of wellicht vrijblijvend in gesprek zou willen gaan dan verneem ik dat graag van u.

Hoogachtend,
Namens de Rotterdamse Hotel Combinatie

Roel Dusseldorp
Voorzitter

Koninklijke Binnenvaart Nederland

Vasteland 78
3011 BN Rotterdam

Aan: de heer W. Koolmees
Informateur gemeente Rotterdam
p/a Griffie
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Op emailadres info@griffie.rotterdam.nl

Betreft: invoer milieuzonering voor binnenvaartschepen

Rotterdam, 28 april 2022

Geachte heer Koolmees,

De gemeente Rotterdam is voornemens om per 2025 een milieuzonering voor binnenvaartschepen in het Rotterdamse havengebied in te voeren, waarbij alleen binnenvaartschepen die voldoen aan de emissienorm CCR2 toegang hebben tot de havens. Koninklijke Binnenvaart Nederland is de net opgerichte brancheorganisatie voor de binnenvaart en wij willen het nieuwe college in Rotterdam verzoeken deze maatregel te heroverwegen.

De jaren geleden vastgestelde CCR2 norm is inmiddels sterk verouderd en investeren in deze techniek ontraden wij. Praktijk onderzoek in het kader van COBALD heeft uitgewezen dat de milieuwinst met CCR2 motoren in een havengebied in vergelijking met CCR0 motoren te verwaarlozen is.

Veel beter is het om te investeren in de nieuwe zogenaamde Stage 5 techniek/motoren die ca 80 % minder stikstof en fijnstof uitstoten. De komende jaren zal het aandeel van deze motoren stijgen waarbij aanzienlijke milieuwinst zal worden behaald.

In de in 2019 met de Rijksoverheid en alle relevante stakeholders afgesloten “Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens” is uitgesproken dat het streven is om in Nederland geen aparte milieuzones in te voeren. Rotterdam heeft de Green Deal niet mede ondertekend. Wij hebben dit knelpunt recent ook onder de aandacht gebracht van minister Harbers.

KBN-medewerkers en leden handelen volgens de KBN Complianceregeling Mededinging

De invoering van de Rotterdamse milieuzonering is voorzien in de komende collegeperiode. Wij zouden graag zien dat Rotterdam de milieuzonering als toelatingscriterium laat vervallen en zich schaart achter de doelstellingen en maatregelen uit de Green Deal binnenvaart. In die overeenkomst zijn ambitieuze doelstellingen opgenomen om in heel Nederland de luchtkwaliteit en de klimaatuitstoot fors te verminderen. Al deze milieumaatregelen zijn ook in het belang van de verbetering van luchtkwaliteit in Rotterdam en passen in de doelstellingen om te komen tot een klimaat neutrale haven. De binnenvaartsector wil en zal daar graag een bijdrage aan leveren. Uitsluiting van schepen die nog niet voldoen aan de CCR2 norm zal daarbij echter niet helpen.

Koninklijke Binnenvaart Nederland gaat graag met het nieuwe college het gesprek aan om het bovenstaande toe te lichten en aan te geven op welk wijze de sector de luchtkwaliteit verbetert en de klimaatuitstoot omlaag brengt.

Met vriendelijke groet,
Koninklijke Binnenvaart Nederland

Paul Goris
voorzitter

CULTUUR CONCREET

Geachte heer Koolmees,

Graag brengen wij u als informateur van de nieuwe coalitie van Rotterdam de urgentie van cultuur dichtbij voor *alle Rotterdammers* onder de aandacht.

Cultuur Concreet brengt Rotterdammers in aanraking met kunst en cultuur, dichtbij huis. Elke Rotterdammer, jong of oud, heeft daar recht op. Op laagdrempelige en toegankelijke culturele activiteiten in de eigen wijk, die passen bij hun behoefte. Of het nu gaat om muziek, theater, dans, spoken word, poëzie, erfgoed of beeldende kunst. Cultuur dichtbij leidt tot talentontwikkeling, ontmoeting, sociale cohesie, leefbare en levendige wijken. Het kan bijdragen aan de aanpak van vraagstukken in de stad als veiligheid, eenzaamheid en kansengelijkheid. Cultuur in de wijk bevordert cultuurparticipatie en inclusiviteit. Culturele activiteiten in de wijken vormen bovendien de humuslaag voor een gezond cultureel ecosysteem in de stad.

AFZENDER
Cultuur Concreet
Grotekerkplein 5
3011 GC Rotterdam
info@cultuurconcreet.nl
www.cultuurconcreet.nl
010 414 1700

GEADRESSEERDE
Gemeente Rotterdam
Informateur W. Koolmees
Coolsingel 40, kamer 333
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

KENMERK
462gl

DATUM
28-4-2022

BETREFT
Cultuur Dichtbij

IBAN NL08 RABO 0381 9199 51
KVK 411 293 98
BTW NL 007142146B01

Cultuur Concreet is de enige onafhankelijke intermediaire organisatie in de stad die kunst en cultuur in de wijken al ruim 20 jaar stimuleert. Dat doen wij via onze cultuurregisseurs, die in de gebieden jaarlijks honderden zeer diverse culturele initiatiefnemers ondersteunen bij de realisatie van hun plannen. Van bewoners die een smartlappenfestival op het plein organiseren, tot kunstenaars die in hun atelier workshops geven aan kinderen in de buurt. Deze initiatiefnemers hebben gemeen dat ze hart hebben voor hun wijk, en de omgeving door en door kennen. Cultuur Concreet ondersteunt hen met kennis, advies, een breed netwerk en met geld: de regeling voor Lokale Culturele Programmering (LCP)

Uit onderzoek blijkt dat de ca. 1000 hyperlokale culturele activiteiten die wij jaarlijks ondersteunen juist die Rotterdammers bereiken, voor wie cultuurbezoek geen vanzelfsprekendheid is*. Of die drempels ervaren om naar een gevestigde culturele instelling in de stad te gaan. Het is precies die groep die de gemeente Rotterdam en de gezamenlijke culturele instellingen meer willen bereiken, die wij met onze activiteiten ook daadwerkelijk bereiken. Kortom, dankzij Cultuur Concreet komen *alle* Rotterdammers in aanraking met cultuur.

Helaas is het niet voor elke Rotterdammer mogelijk om dichtbij huis, in de eigen wijk, mee te doen aan of te genieten van culturele activiteiten. Het maakt uit waar je woont. Zo ontbeert Overschie - als enige gebied in de stad - een cultuurregisseur van Cultuur Concreet, omdat daarvoor de structurele middelen ontbreken. In de gemeenteraadscommissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport van 26 januari 2022 is hier politiek aandacht voor gevraagd en is toegezegd door de wethouder dit belangrijke knelpunt op tafel te leggen bij de coalitieonderhandelingen.

Daarnaast is het LCP budget ter ondersteuning van passende lokale culturele programmering (1 miljoen op jaarbasis, € 1,64 per inwoner) niet alleen verre van voldoende, maar ook zeer ongelijk over de gebieden verdeeld. Daarbij komt dat de stad groeit in inwoneraantal, waardoor de spoeling dunner wordt.

*onderzoek van Rotterdam Festivals conform het culturele doelgroepenmodel op basis van publieksdata culturele wijkactiviteiten 2021, aangeleverd door Cultuur Concreet

Concreet vragen wij aan de onderhandelende partijen om aandacht te hebben in het coalitieakkoord voor cultuur dichtbij huis voor alle Rotterdammers en de volgende middelen aan deze doelstelling te verbinden:

1. € 100.000,- structureel extra subsidie voor Cultuur Concreet, zodat ook Overschie een eigen cultuurregisseur krijgt en de minimaal benodigde dienstverlening in alle veertien gebieden geboden kan worden;
2. Het budget Lokale Culturele Programmering eerlijker over alle wijken te verdelen door een Rotterdamse norm te introduceren van minimaal 2 euro per inwoner, wat in 2023 een uitbreiding met € 375.000,- betekent voor het totaal beschikbare LCP budget (bedrag inclusief coördinatie kosten).

Wij hopen van harte dat u de urgentie van cultuur dichtbij voor *alle Rotterdammers* in de onderhandelingen meeneemt.

Met vriendelijke groet, mede namens Elene Walgenbach, voorzitter van ons bestuur,

Gaby Lafeber

Directeur Cultuur Concreet

KUNST EN CULTUUR heelt en zorgt voor perspectief

Vier oproepen voor de nieuwe gemeenteraad van Rotterdam

Maart 2022

Directeuren Overleg
ROTTERDAMSE KUNSTINSTELLINGEN

Na de verkiezingen van 16 maart moet een nieuw college een door covid zwaar geraakte stad weer op de been zien te helpen.
Mensen hebben zich opgesloten, geïsoleerd gevoeld en achterstanden opgelopen. Als kunst- en cultuursector dragen we graag ons steentje bij aan het herstel, bijvoorbeeld door mensen te inspireren met mooie voorstellingen, door ontmoetingen te regisseren en door educatieve programma's te realiseren.

Kunst en cultuur zijn belangrijk voor Rotterdam. Kunst en cultuur dragen bij aan een gezonde stad, een diverse levendige stad en bieden perspectief in moeilijke tijden als deze. Tegelijk is de kunst- en cultuursector zwaar getroffen door de pandemie. Dit reikt verder dan slechts de gesubsidieerde instellingen. Ondernemers, makers, zzp'ers, toeleveranciers, het hele ecosysteem is beschadigd. Ook cultuureducatie en talentontwikkeling hebben geleden onder de afgelopen jaren.

De effecten hiervan zullen net als in het onderwijs jaren merkbaar blijven. Hetzelfde geldt voor het effect op de makers, instellingen, festivals en nachtcultuur. Er is visie, ruimte, tijd en geld nodig om hier bovenop te komen. Uit de meeste verkiezingsprogramma's blijkt dat de partijen kunst en cultuur een warm hart toedragen en een bloeiende sector onmisbaar achten. Dat is een goed uitgangspunt.

In het kader van de komende gemeenteraadsverkiezingen roepen we de raad op tot in ieder geval drie acties en de inrichting van een herstel- en perspectief-fonds:

1. **Zet de sector in om bij te dragen aan herstel van Rotterdam.** Geef prioriteit aan heling en herstel van de Rotterdamse samenleving. Daarbij wil onze sector helpen. Omarm de aanbevelingen van de New Deal Cultuur. Gebruik het herstel om al langer bestaande problemen in onze stad aan te pakken, en om nieuwe praktijken mogelijk te maken. Ondersteun de plannen voor samenwerking tussen onderwijs, welzijn en kunst en cultuur. Maak mogelijk dat kunst- en cultuurorganisaties, makers en cultuurwerkers kunnen bijdragen aan ontwikkelingen in andere domeinen, zoals stadsontwikkeling, veiligheid, jeugdbeleid, duurzaamheidsbeleid, gezondheid en energietransitie.

2. **Investeer in de wederopbouw van de sector:** Erken de hoge nood en steun de makers, de cultuurwerkers, het publiek, de podia, de musea, de clubs, de festivals. Onze sector is - met horeca en evenementen - zwaar getroffen. Het hele ecosysteem wordt bedreigd. De nachtcultuur heeft enorme klappen gehad. Zzp'ers missen perspectief. De forse inflatie, de hoge energielasten en de stijging van huisvestingslasten zijn een nieuwe bedreiging.

   Wees daarom genereus voor nieuwe makers en initiatieven, sta open voor experiment, ontwikkel plekken voor kunstenaars om te maken en te repeteren, stimuleer inclusie en diversiteit, en investeer in een veilige, groene, goed geventileerde sector. Beweeg mee met de almaar stijgende huisverstingslasten. Help bij de ontwikkeling van digitalisering in onze sector. Steun start-ups bij het vinden van betaalbare ruimte, bijvoorbeeld met het beschikbaar stellen van leegstaande winkelpanden. Geef ons de ruimte om te werken aan een duurzame post-covid strategie, met behoud van het goede. Help ons bij het versterken en verder uitbouwen van onze positie als internationale voorhoedespeler en daarmee aan de internationale uitstraling van Rotterdam.

3. **Bouw voort op innovatieve, interconnectieve en inclusieve ontwikkeling van de sector.** Rotterdam heeft een boeiend, relevant en divers cultureel aanbod van internationale trekpleisters tot aan lokale vernieuwende initiatieven in de haarvaten van de samenleving. De afgelopen periode is hierin flink geïnvesteerd. Hierdoor is er meer diversiteit ontstaan in het aanbod en kon er worden gewerkt aan belangrijk randvoorwaarden zoals eerlijke betaling en voorwaarden (fair pay en fair practice). Ook is hard gewerkt aan de digitalisering van programma's. Het is belangrijk dat hier ook de komende jaren aandacht voor blijft en dat er verder wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van cultuureducatie en talentontwikkeling. Zorg daarbij dat Kunst- en cultuurproductie en -aanbod over de hele stad verspreid is, Zuid, Noord, Oost en West.

4. **Richt een Rotterdams Herstel- en Perspectieffonds in**
   Herstel en perspectief kost geld. Maatschappelijke, economische en ecologische onzekerheden benadrukken de urgentie van een goed georganiseerde, inclusieve, toekomstgerichte en cooperatieve kunst- en cultuursector, die zorgt voor ontmoeting, dialoog, perspectief en innovatie, én die Rotterdam aantrekkelijk houdt om te bezoeken en te vestigen. Volg hierin de Europese Unie, door 2% van de gemeentelijke begroting te reserveren voor Kunst en Cultuur. Begin daarin bij makers en grass-roots organisaties en stuur in plaats van de trickle-down op een trickle-up effect.

Samen zorgen we voor perspectief

met groet
het Directeuren Overleg van Rotterdamse Kunstinstellingen

Directeuren Overleg
ROTTERDAMSE KUNSTINSTELLINGEN

Gemeente Rotterdam
t.a.v. drs. W. Koolmees
per adres Griffie
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Mail: info@griffie.rotterdam.nl

Rotterdam, 22 april 2021

Betreft: culturele agenda Rotterdam

Geachte heer Koolmees, beste Wouter,

Namens het Directeurenoverleg van de Rotterdamse Kunstinstellingen brengen we u als informateur van de gemeente Rotterdam graag KUNST EN CULTUUR onder de aandacht, ten behoeve van het realiseren van de culturele agenda van de toekomstige coalitie van de gemeente Rotterdam.

Kunst en cultuur zijn belangrijk voor Rotterdam. Kunst en cultuur dragen bij aan een gezonde stad, een diverse levendige stad en bieden perspectief in moeilijke tijden als deze. Nu meer dan ooit. Hoewel de pandemie in de dagelijkse orde van de dag "voorbij" lijkt te zijn, is duidelijk dat de impact ervan nog lang niet over is. De voren zijn diep getrokken, in de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze kinderen en jongeren, bijvoorbeeld. Ook bij ouderen zal het gevoel van kwetsbaarheid en eenzaamheid nog lang blijven. En zo zijn er meer gevolgen te noemen die Rotterdam als geheel op achterstand hebben gezet. Kunst en cultuur, onze instellingen, kunnen hierbij helpen.

Tegelijk is de kunst- en cultuursector zwaar getroffen door de pandemie. Dit reikt verder dan slechts de gesubsidieerde instellingen. Ondernemers, makers, zzp'ers, toeleveranciers, het hele ecosysteem is beschadigd. Ook cultuureducatie en talentontwikkeling hebben geleden onder de afgelopen jaren. De effecten hiervan zullen net als in het onderwijs jaren merkbaar blijven. Hetzelfde geldt voor het effect op de makers, instellingen, festivals en nachtcultuur. Er is visie, ruimte, tijd en geld nodig om hier bovenop te komen. Rotterdam heeft de afgelopen periode geïnvesteerd in cultuur én op bewonderingswaardige wijze de cultuursector in de corona-crisis ondersteund. De ingestelde noodfondsen, de soepelheid ten aanzien van de prestaties, het investeren in een Denktank en het verschuiven van de deadline voor het indienen van het jaarplan 2022 zijn hier treffende voorbeelden van. Maar we zijn er nog niet.

Op zijn Rotterdams samen aan de slag
Uit de meeste verkiezingsprogramma's blijkt dat de vier formerende partijen kunst en cultuur een warm hart toedragen en een bloeiende sector onmisbaar achten. Dat is een uitstekende basis om samen door te pakken. We willen met het nieuwe college aan de slag en ons gezamenlijk (politiek en de culturele sector) verbinden rondom ideeën, emoties en vergezichten voor de samenleving. Samenwerkend op basis van gedeelde waarden, nieuwe kennis en inspiratie. Wat zijn de maatschappelijke gevolgen voor bijvoorbeeld inkomsten- en uitgavenpatronen, publieksaantallen, prestaties, publieksgedrag etc., die op hun beurt directe en verstrekkende gevolgen voor de huidige cultuursector hebben? Wij willen, samen met de gemeente, daar ons op voorbereiden. Om de klappen die nog gaan komen op te kunnen vangen, én om de kansen die zich aandienen te kunnen grijpen.

Met een handzaam advies de nieuwe periode in
Op basis van de ontmoetingen tijdens Kunstlab Rotterdam in juni en december 2021, het uitgebrachte advies van de RRKC, geïnspireerd door het Advies Denktank New Deal Rotterdam, en adviezen van de landelijke Raad voor Cultuur, presenteren we u onze input om samen met de gemeente verder aan het herstel van de sector en daarmee aan de stad te werken. De formerende partijen hebben ten tijde van de verkiezingen reeds het

beknopte document (zie bijlage) van onze sector met daarin vier oproepen aan de nieuwe gemeenteraad ontvangen. Nu de tijd van formeren is aangebroken, brengen wij graag verdieping aan door middel van onze adviezen en visie op de volgende vijf thema's:

- Vertrekpunt: gemeenschappelijke waarden
- Knelpunt: cultureel vastgoed
- Kansen: kennis- en ervaringsdeling
- Voorwaarden: innovatie
- Hoe: samenwerking onderling én met de stad

We benadrukken graag het belang om snel en in dialoog met elkaar te handelen. Wij vertrouwen erop u hiermee van een handzaam advies en een overzichtelijk uiteenzetting van de behoeftes die in de sector leven te voorzien. Vanzelfsprekend lichten wij onze input graag toe in een gesprek.

Hartelijke groet,
namens het Directeurenoverleg *van* Rotterdamse Kunstinstellingen

Caroline Pietermaat & Olof van de Wal
Voorzitters a.i.

Vertrekpunt

GEMEENSCHAPPELIJKE WAARDEN

Kunst en cultuur heeft ons allen door de pandemie heen geholpen. Het luisteren naar muziek, spontane muziekoptredens bij verzorgingstehuizen, het verdwalen in een boek, het eindeloos wandelen waarbij de schoonheid van beeldende kunst onderweg ons even liet ontsnappen aan de realiteit, optredens van kunstenaars in de buitenlucht, ontroerende filmpjes van dansende mensen over de hele wereld op Jerusalema. Of misschien nog iets dichterbij huis: een dansend college van onze burgemeester en wethouders in aanloop naar het ESF in 2021.

Allemaal voorbeelden van kunst en cultuur waarvan de waarde niet altijd in cijfers te vangen is, maar waarvan we onze hand in het vuur durven te steken dat zij ons getroost hebben, hoop gaven, en verbondenheid en solidariteit teweeg brachten. De morele en financiële onderwaardering voor belangrijke takken van de publieke sector (zoals zorg en onderwijs), zijn door deze crisis nog sterker aan het licht gekomen. Maar de crisis heeft ook bewezen dat het kan, een speerpunt te maken van andere domeinen dan alleen economische groei, zoals bijvoorbeeld Sander Heijne betoogt in zijn boek 'Fantoomgroei'.

Onze adviezen in de volgende pagina's zijn geformuleerd vanuit een aantal diepgevoelde waarden. Waarden die ten tijde van de pandemie meer dan ooit onmisbaar zijn gebleken. Het zijn waarden die we uit het oog kunnen verliezen als we in sneltreinvaart het oude 'normaal' wil proberen te herstellen.

Liever stevenen we af op een 'nieuw normaal', waar deze waarden de pijlers van zijn.

Waarde van experiment
Van de hele maatschappij wordt flexibiliteit en wendbaarheid gevraagd. Iedereen is op uiteenlopende manieren aan het experimenteren geweest, hoe doe je dat met thuisonderwijs; hoe geef ik invulling aan mijn dag, week, of bestaan; hoe sla ik een nieuwe loopbaan in, hoe houd ik mijzelf, mijn gezin, mijn vrienden overeind? We hebben dingen uitgeprobeerd, soms lukte het, soms lukte het niet. Het experiment in de kunsten, waarin falen omarmd wordt als leermoment en ontwikkeling, laat zien dat succes een relatief begrip is. Dat doen met nieuwsgierigheid en volharding is waar de kunsten voorbeeld stellend in kan zijn en mensen ruimte geeft datzelfde in hun eigen leven te doen. **Er is grote behoefte binnen de sector aan beleidskaders die meer ruimte bieden voor experiment en het zelfs aanmoedigt. Prestatiekaders die uitgaan van het leermoment en reflectie om impact te meten en niet alleen bezoekersaantallen te registreren.**

Waarden van verbinding en solidariteit
We doen het samen. Een leus die inmiddels grijs gedraaid voelt en zelfs op zijn tijd irritatie oproept, maar alleen dan wanneer in pogingen om de ene te helpen, de ander abusievelijk werd vergeten. We hebben de overtuiging dat we het herstel inderdaad samen moeten bewerkstelligen. Cultuur is er voor alle Rotterdammers. Gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde instellingen zoeken elkaar op. We wensen ook aandacht voor initiatieven en organisaties buiten het centrum én voor hen die niet de (financiële) ruimte hebben zich voortdurend en zonder voorwaarden flexibel op te stellen. **We staan bovendien een wederkerige uitwisseling en ondersteuning tussen alle domeinen voor (o.a. cultuur, economie, zorg, welzijn, infrastructuur).**

Waarde van persoonlijke ontwikkeling
Binnen die samenleving, met, door en voor anderen kan jij jezelf zijn en ontwikkelen, je kunt leren, je kunt jezelf tonen en zichtbaar maken. We hebben gezien hoe belangrijk we zelfbeschikking ervaren, onze eigen keuzes maken draagt bij aan gevoelens van voldoening en meerwaarde voor de maatschappij. **Dit geeft zelfvertrouwen en zingeving, dat draagt weer bij aan de mentale weerbaarheid die nodig is wendbaar en flexibel met onverwachte scenario's om te gaan.**

De coronacrisis heeft de gemeente in doen besluiten om anders om te gaan met prestatieafspraken met instellingen. Laten we deze nood omzetten in een deugd en in de nabije toekomst veel meer gaan meten op basis van impact en waarden. Er is tijd en vertrouwen nodig van de gemeente om het herstel mogelijk te maken, daarom moedigen we de gemeente aan zich aan te sluiten bij het voorstel van de Raad voor Cultuur de cultuurplanperiode met 2 of 4 jaar te verlengen.

Knelpunt

CULTUREEL VASTGOED

Nieuwe, duurzame vastgoedstrategie noodzakelijk

Culturele instellingen raken steeds meer verstrikt in vastgoed en onderhoud. Instellingen die van de gemeente huren hebben vaak te maken met meerdere partijen en alle daarbij behorende problemen en instellingen die op de vrije markt huren zijn overgeleverd aan commerciële processen en huurcontracten waarbinnen het moeilijk is de culturele beleidsdoelen te realiseren. **Het is absoluut noodzakelijk dat er nu opnieuw naar cultureel vastgoed wordt gekeken en een nieuwe, duurzaam vastgoedstrategie wordt ontwikkeld waarbij de culturele beleidsdoelen leidend zijn.**

Steeds meer cultureel geld naar vastgoed en onderhoud

Veel panden waar culturele activiteiten plaatsvinden zitten in de portefeuille van Stadsontwikkeling. . Deze panden vallen veelal onder meerdere directies: eigenaren, beheerders, huurders, onderhuurders, etc. In de praktijk betekent dit dat culturele partijen die van de gemeente huren vaak met meerdere partijen hebben te maken die naar elkaar wijzen als het echt spannend wordt. Met als gevolg: logge operationele besluitvorming, achterstallig en ondoorzichtig onderhoud, huur en indexering die niet met elkaar in de pas lopen en cultureel geld dat in plaats van naar de inhoud naar vastgoed en onderhoud gaat.

Daarnaast zijn er vele culturele instellingen die op de vrije markt huren en die zijn overgeleverd aan partijen met winstmaximalisatie als doelstellingen en langdurige huurcontracten die niet synchroon lopen met de grillen van de cultuurmarkt.

De gemeente als een geheel

De culturele beleidsdoelen moeten leidend zijn, het beleid van de afdeling vastgoed dienend en niet omgekeerd. De diensten van de gemeente zou moeten optreden als één geheel en een duidelijke scheiding tussen de inhoud en het vastgoed is hierbij noodzakelijk. Onderdeel van de nieuwe vastgoedstrategie moet tevens gericht zijn op het behoud en terugkopen van cultureel vastgoed zodat dit vastgoed voor de lange termijn beschikbaar en betaalbaar blijft en niet meer 'weggegeven' wordt aan marktpartijen die vervolgens (te) hoge hurenprijzen vragen.

Advies

Dit grote knelpunt is niet nieuw. Maar in het licht van de pandemie met o.m. het gedwongen thuiswerken, een (tijdelijke) terugloop van bezoekersaantallen en -capaciteiten, de gestegen inflatie en eventuele faillissementen, moeten we vaststellen dat er heel veel geld uit de cultuursector direct naar vastgoed gaat. **Het is nu het moment dit knelpunt collectief eens goed door te rekenen en structurele oplossingen gezamenlijk daar voor te ontwikkelen.**

Kansen

KENNIS- EN ERVARINGSDELING

De nieuwe (post-corona)omstandigheden vragen om nieuwe werkwijzen en faciliteiten.

Probleem
Afgelopen twee jaren is onder de druk van de pandemie en (on)mogelijkheden en beperkingen veel gebeurd:

a. er is veel geëxperimenteerd, nieuwe ervaringen opgedaan en nieuwe expertises opgebouwd (van digitalisering tot nieuwe verdienmodellen, nieuwe samenwerkingsvormen)
b. er is zeer veel informatie verspreid en zijn zeer veel vragen over programma's en producties (opstoppingen, knelpunten, wat is er, nieuwe initiatieven), publiek (wat werkt wel/niet, wat kunnen we samen doen), makers en freelancers ontstaan,
c. er is zeer veel informatie op sector en individuele instellingen/organisaties afgekomen van steunmaatregelen tot oplossingen –beleidsmatig, strategisch, praktisch, financieel (lokaal, landelijk, internationaal),
d. daarnaast zijn op individueel niveau bijna alle organisaties bezig met strategieontwikkeling en uitvoering van fair practice en fair pay, diversiteit & inclusie, digitalisering en online aanbieden van programma's en collecties, internationalisering, waarbij sprake lijkt te zijn van het wiel zelf opnieuw uitvinden.
e. en de informele kant van uitwisseling en kennisdeling en ontmoeting ontbreekt al lange tijd.

Vraag is: waar landt al deze informatie/kennis/expertise? Het risico is groot dat je door bomen het bos niet meer ziet, en het type info is ook heel verschillend; beleidsmatig, strategisch, praktisch of financieel.
Hoe gaan we daar mee om, en kunnen we daarin niet meer gezamenlijk met elkaar optrekken en van elkaar leren?

Wat is er nodig?

1. **Acuut.** Hoewel het lijkt dat we "van corona af zijn", houden we ons hart vast voor het najaar. Tegelijkertijd staat de herstelagenda hoog op de agenda en is een verlenging van de huidige cultuurplanperiode niet ondenkbaar. Er wordt nog steeds geëxperimenteerd en uitgeprobeerd. Vragen leven ook of het publiek terug komt (en hoe). Het gaat om zeer veel informatie die niet altijd bij de organisaties die het nodig hebben, terecht komt. Meer kennis- en ervaringsdeling op Rotterdams niveau is gewenst. De nieuwsbulletins van de gemeente worden zeer op prijs gesteld. En er is veel informatie bij de instellingen zelf aanwezig.

2. **Langere termijn strategie.** Wanneer de informatie gebundeld en open source met elkaar gedeeld wordt heeft de sector daar ook op langere termijn profijt van. Door verschillende organisaties -die ook gevoed worden door ervaringen en kennis van landelijke of internationale brancheorganisaties- wordt van alles uitgewerkt om met de nieuwe, nog zeer onzekere en onduidelijke post-corona werkelijkheid te gaan. Denk aan nieuwe uitgaven- en inkomstenmodellen, maximale publieksaantallen, prestaties of onvoorspelbaar publieksgedrag, maar ook nieuwe of noodzakelijke inzichten op HR-gebied, bijvoorbeeld als gevolg van pijnlijke beslissingen van afvloeiing binnen organisaties of snelle ontwikkelingen rondom digitalisering en internationalisering.

Bundel deze kennis en deel deze open source met elkaar. Werk lokaal en landelijk samen met (branche) organisaties. Investeer als gemeente is het faciliteren van deze essentiële kennisdeling.

Praktijk
In onze kalenders heeft zich een kettingbotsing voorgedaan. De programmering is als een accordeon in elkaar gevouwen. Er is een enorm reservoir aan producties ontstaan, dat op de plank blijft liggen. Voorstellingen, tentoonstellingen, optredens en festivals werden meermaals opgeschoven, de zaalbezettingen zijn voorlopig nog beperkt en het nieuwe gedrag van het trouwe en nieuwe publiek is zeer onvoorspelbaar; en de eerste ervaringen zijn niet onverdeeld hoopvol gevend. Het gat tussen de instellingen en de freelance makers is mogelijk nog groter geworden dan het al was; de meeste instellingen zijn met steunmaatregelen overeind gebleven, maar veel makers hebben ander werk moeten zoeken. Wat betekent dit voor de langere termijn en voor nieuwe en jonge makers die straks van school komen? En wat kunnen we doen voor de makers die in coronatijd zijn afgestudeerd en die noodzakelijke springplank – de zichtbaarheid van hun eindexamens hebben gemist?

Voorwaarden

INNOVATIE

PROBLEEM

De pandemie heeft bewezen dat ontwikkelingen buiten onze landsgrenzen zich onverwachts sneller naar hier kunnen verplaatsen. En wie had kunnen verwachten dat "na corona" zich een nieuwe crisis zo snel zou aandienen? De oorlog in Oekraïne heeft grote impact op de rest van de wereld.

Waakzaamheid en wendbaarheid zullen een vereiste blijven; het onzekere economisch herstel; de polarisatie in de politiek; de noodzaak om aan de klimaatrem te trekken, het wegblijven van bezoekers. Deze *acute* flexibiliteit en wendbaarheid – naast de enorme financiële investeringen – die deze pandemie vergden, zouden we liever in de nabije toekomst voorkomen. We menen dat innovatieve en creatieve oplossingen meer perspectief bieden. De genoodzaakte creatieve oplossingen die we in de pandemie van '20 /'21 hebben gerealiseerd, tonen wat ons betreft ook de noodzaak van innovatie aan. Wat hebben we nodig als sector om die gewonnen wendbaarheid en innovatieve vermogen vast te houden?

OPLOSSING

Artistieke innovatie
De culturele sector heeft in het afgelopen jaar een onmisbare bijdrage geleverd aan maatschappelijke verbinding en (emotioneel en mentaal) welzijn, soms met een onverwacht groot of nieuw bereik dankzij hybride presentatiemodellen, soms op kleine schaal met ruimte voor veel diepgang en bezinning. Beiden vormen en alles er tussen, heeft elkaar nodig om te blijven ontwikkelen.
Zet bijvoorbeeld in de aankomende jaren in op plekken waar samen gewerkt en samen gemaakt kan worden, door deze weer lucht te geven, waar deze in de knelling zijn gekomen; ateliergebouwen, oefenruimtes; vergader- en workshopplekken zijn vaak te klein of voldoen onvoldoende aan hygiëneregels. Ook is (fysieke) internationale uitwisseling noodzakelijk zuurstof voor artistieke innovatie. Stimuleer dit juist nu het niet meer vanzelfsprekend is.

Financiële Innovatie
Verdienmodellen gebaseerd op (zeer grote) bezoekersaantallen zijn ondanks hun ogenschijnlijk succes zeer kwetsbaar gebleken. De coulance op prestaties helpt, maar is onvoldoende. Het is noodzakelijk geheel nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen; nieuwe producten; nieuwe dienstverlening; andere distributiekanalen, voorbij het 'live' event of kaartje. Kleinschalige kwaliteitsaanbieders moeten op ongelijke voet concurreren met grote commerciële platformaanbieders (of het nu Netflix of Bol.com is). De gemeente zou een gesprekspartner met het Rijk kunnen zijn m.b.t. financieel beleid dat de kleine kwaliteitsaanbieder ondersteunt.

Digitale Innovatie
De coronapandemie heeft digitaliseringsontwikkelingen versneld. Het digitaal aanbieden van kunst & cultuur heeft nieuwe kansen gebracht en laat ook zien, hoe snel en creatief, de sector is. Dit digitale vangnet heeft een aantal zaken duidelijk gemaakt. Een louter digitale omgeving volstaat tijdelijk als alternatief maar zal natuurlijk nooit de echte ontmoeting kunnen vervangen. Nog afgezien van het feit dat de grote mate aan schermtijd een wissel trekt op het welzijn van publiek en makers. Het is tegelijkertijd van belang dat de opgedane kennis niet verloren gaat.
Daarom stellen wij voor om te investeren in een initiatief met de volgende doelen:

- Samenbrengen van inspirerende en leerrijke casestudies;
- Inzichten delen over het bereiken en meten van (nieuw) publiek;
- Discussie over toegankelijkheid stimuleren;
- Kennis over technische tools, toepassing, kosten, kansen inzichtelijk maken;
- Gesprek over kansen en risico's voor makers stimuleren (bescherming Intellectueel Eigendom, financiële waardering);
- Ondersteunen van instellingen hun digitale projecten verder te professionaliseren.

Procesinnovatie
De maatschappij verandert en als cultuursector willen en kunnen we niet stilstaan. We zijn gedurende de pandemie anders gaan werken. Niet alleen gedwongen op afstand, er is ook geëxperimenteerd met overlegstructuren en even weg van de *ratrace* is er meer aandacht geweest voor de menselijke maat. Ook zijn tal van maatschappelijke bewegingen, waaronder de *Black Lives Matter* protesten, aanjager geweest ons te bezinnen op de manier waarop we zeggenschap borgen. Dit zijn belangrijke ontwikkelingen op weg naar een samenleving waarin ieder herkend en gekend wordt. Dit maakt onze werkmethodes niet alleen menselijker, maar ook effectiever, zoals ook onderschreven in de landelijke New Creative Deal.

Betrek de koplopers in de ontwikkeling van nieuw gemeentelijk beleid, creëer momenten waarin het gesprek over deze vraagstukken wordt gestimuleerd en creëer ruimte voor procesinnovatie (financieel en in tijd).

Hoe

SAMENWERKING ONDERLING ÉN MET DE STAD

Gemiste kansen op meerwaarde van synergie

Rotterdam kent een breed en verrassend cultuuraanbod. In het Cultuurplan 2021 – 2024 zijn 92 partners opgenomen, ieder met hun eigen artisticiteit en karakter. En met een gezonde dosis eigenzinnigheid. Deze 92 partners weten echter te weinig van elkaar. We weten te weinig **WAT** we doen, we weten te weinig **HOE** we het doen en we weten weinig **MET WIE** we iets – kunnen – doen. Natuurlijk zal de eigenzinnigheid te allen tijde nodig zijn om artistiek en creatief te excelleren, maar we missen wel kansen op de meerwaarde die **SYNERGIE** kan bieden. Deze 92 cultuuraanbieders, kunnen een multidisciplinaire rol spelen in de Rotterdamse samenleving ten behoeve van het herstel van die samenleving, mits ze samenwerken en weten met wie samengewerkt kan worden, ook buiten de gebruikelijke kunst- en cultuurketen.

Activatie van samenwerking

Samenwerking kan de culturele sector versterken en vragers, zowel inwoners als wijkgebonden initiatieven, een kans bieden zoveel mogelijk van cultuur gebruik te maken. Samenwerking lijkt eenvoudig en zou de basis moeten zijn van alles wat we doen, maar in de praktijk is het lastig. Want wanneer is overleg effectief en wanneer wordt het stroperig? Wanneer verandert de gedeelde verantwoordelijkheid in een oncontroleerbaar risico? Dat zijn reële vragen die in ieder proces weer opkomen. Hoe kunnen we dus samenwerking bevorderen, de juiste verbanden laten leggen en de effectiviteit van ons aanbod vergroten?

Investeren in de culturele infrastructuur

Ons voorstel is om te investeren in de culturele infrastructuur en hiermee verbinding te maken tussen de 92 partners in het Cultuurplan 2021 – 2024. Er zit zoveel diversiteit aan kunsten in het Cultuurplan dat het een te groot beslag legt op de tijd van aanbieders om collega's met elkaar te verbinden, elkaar te versterken om zo optimaal mogelijk de stad te bedienen en van elkaars kennis en kunde gebruik te maken. Een liaisonofficier kan de behoefte van de stad in de nadagen van de pandemie en met het oog op herstel samenbrengen en koppelen aan kunstenaars en instellingen. Of samenbrengen met partners uit andere sectoren om zo optimaal en effectief verbinding te maken met de stad en haar bewoners. Verbinding via op het eerste oog minder vanzelfsprekende partners in de leisure-, zorg- en welzijnsector bijvoorbeeld.

De liaisonofficier brengt synergie voor cultuuraanbieders én cultuurvragers, en meerwaarde voor de stad en de bewoners. Deze spin in het web zet haar/zijn brede en diverse netwerk in om aanbod en vraag te verbinden. Op deze manier wordt de samenwerking pas echt effectief. De liaisonofficier functioneert als een katalysator. Niet zo zeer als onderdeel van het proces, die rol is voor de cultuurinstellingen, maar als versneller. En daarmee wordt het geheel pas echt meer dan de som der delen.

ConForte
Samen sterk voor zorg

Aan de informateur van het college van B&W te Rotterdam
de heer drs. W. Koolmees

Rotterdam, 2 mei 2022

Betreft: Sterke behoefte aan uitbreiding ouderenhuisvesting Rotterdam

Geachte heer Koolmees,

In uw hoedanigheid van informateur bent u doende de opgave van het college van B&W te Rotterdam voor de fase 2022 – 2026 te verkennen en voorstellen te formuleren met betrekking tot haar samenstelling.

Een van de grote opgaven voor de komende periode betreft de huisvesting van ouderen met een zware zorgvraag. In de periode van 2025-2033 stijgt het aantal ouderen in de regio Rotterdam van 80 jaar en ouder met circa 23%. Rekening houdend met het aantal ouderen dat een zware zorgvraag zal ontwikkelen, zullen er binnen de gemeente Rotterdam circa 1.200 *extra* verpleegzorgplaatsen moeten worden gerealiseerd, bovenop instandhouding van de bestaande capaciteit, die op dit moment ca. 5.750 plaatsen behelst. Gelet op de doorlooptijd die geldt voor de ontwikkeling van vastgoed valt het zwaartepunt van de opgave samen met die van de zittingsperiode van het te formeren college van B&W.

De gemeente Rotterdam heeft het vraagstuk en belang daarvan tot nu toe uitermate serieus onderkend en tal van beleidsinitiatieven ontwikkeld om te bewerkstelligen dat ouderen met een (zware) zorgvraag in de gemeente en bij voorkeur zoveel mogelijk in hun eigen wijk kunnen blijven wonen.

Daartoe werkt de gemeente Rotterdam in de stuurgroep Zorgvastgoed Rotterdam al langere tijd nauw samen met de ministeries van VWS en BZK, de Rotterdamse zorgaanbieders en woningcorporaties en het zorgkantoor (Zilveren Kruis). Het is de stellige overtuiging van de betrokken partijen dat het vraagstuk een complexiteit en urgentie vertegenwoordigt die zich uitsluitend met een gemeenschappelijke aanpak laten adresseren.

Op dit moment wordt mede met in acht name van de beleidsvoornemens uit het Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' onderzocht op welke wijze de noodzakelijke uitbreiding van capaciteit voor de zware zorgvraag kan plaats hebben. Daarbij wordt gekeken naar de mogelijkheden voor extra verpleegzorgplaatsen en die van geclusterd wonen en de randvoorwaarden die daarbij een rol spelen.

Een aantal daarbij spelende randvoorwaarden ligt met nadruk binnen de invloedssfeer van de gemeente Rotterdam. Deze betreffen onder meer:

- Voldoende geschikte locaties
  De beschikbaarheid van voldoende geschikte locaties om de noodzakelijke uitbreiding van capaciteit voor de zware zorgvraag te kunnen realiseren.

- Voorwaarden beschikbaarstelling locaties
  De voorwaarden waaronder deze locaties beschikbaar worden gesteld dienen aan te sluiten bij de bekostigingsmogelijkheden opdat realisatie van de extra capaciteit ook financieel haalbaar is.

Brancheorganisatie verpleging & verzorging regio Rotterdam
Postbus 26010, 3002 EA Rotterdam
www.conforte.nl

- Aandacht voor levensloopbestendig wonen
  Een van de speerpunten van het Kabinet is om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, ook als zich zorgbehoeften manifesteren. Op deze wijze wordt de druk op de schaarse verpleegcapaciteit verlicht. In dat bestek is het van groot belang dat bij de ontwikkeling van woonlocaties extra ruimte wordt gecreëerd voor levensloopbestendig wonen.

- Garanties
  Eerder is verkend in welke mate door de gemeente te verstrekken garanties (bij voorbeeld door de inzet van de zogenoemde Eneco-gelden) kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van (extra) verpleeghuiscapaciteit en die voor geclusterde woonvormen. Dat blijkt een wezenlijk positieve invloed te hebben.

- Voldoende ambtelijke capaciteit
  Er dient te worden geborgd dat er voldoende ambtelijke capaciteit voor planvorming, begeleiding en toetsing van projecten beschikbaar is.

Wij verzoeken u de geschetste opgave en de vermelde randvoorwaarden bij uw verkenning te betrekken en in uw advisering daaraan de nodige aandacht te besteden.

Uiteraard lichten wij u onderhavig verzoek graag nader toe.

Met vriendelijke groet,

De stuurgroep Zorgvastgoed Rotterdam,
namens deze,

Marti Paardekooper	Hassan Najja	Hendrik Jan van den Berg
Zilveren Kruis	SOR	Lelie zorggroep

PANDEMIC & DISASTER Preparedness Center (PDPC)

Geachte heer Koolmees, geachte fractievoorzitters,

Een grootschalige crisis raakt een stad als Rotterdam in het hart en treft daarbij vooral kwetsbare groepen. Dat heeft de COVID-pandemie pijnlijk blootgelegd. COVID-19 kostte 1.135 Rotterdammers het leven en veroorzaakte ongekende druk op de zorg. De coronacrisis vergrootte de onderwijsachterstanden van kinderen uit kwetsbare gezinnen, dreef ondernemers in het nauw en veroorzaakte grote maatschappelijke onrust. Uit deze uiteenlopende ervaringen komt één gedeelde oproep naar voren: dít nooit meer. Wij moeten voorbereid zijn op grootschalige crises. Het Pandemic & Disaster Preparedness Center (PDPC) geeft gehoor aan deze oproep door de kennis te genereren die nodig is om de weerbaarheid tegen maatschappij ontwrichtende crises te vergroten.

Juist in Rotterdam is de noodzaak voor meer weerbaarheid groot. De Rotterdamse haven is een toegangspoort voor exotische, al dan niet resistente ziekteverwekkers en besmette insecten. De ligging van onze stad maakt de kans op overstromingen reëel. Ook de veelheid aan industrie vergroot de kans op ingrijpende rampen. Bovendien vergroten het relatief hoge aantal Rotterdammers met een lage sociaal-economische status en hun diversiteit de impact van deze kwetsbaarheden. Kleinere (economische) veerkracht en lagere ontvankelijkheid voor crisiscommunicatie, zorgen ervoor dat Rotterdammers hard worden geraakt door pandemieën en rampen. De urgentie om de weerbaarheid in Rotterdam te vergroten is daarom hoog.

Klimaatverandering maakt deze kwetsbaarheden zwaarwegender, maar laat ook zien waarom juist een integrale aanpak noodzakelijk is. Door extreem weer en de zeespiegelstijging vergroot klimaatverandering overstromingsrisico's. Meer ruimte geven aan de rivier is echter geen optie. Via muggen overdraagbare ziekten, zoals malaria en knokkelkoorts, kunnen door opwarming van de aarde namelijk binnen enkele jaren endemisch worden in Nederland. Het creëren van natte gebieden vergroot de broedplaats voor muggen die deze ziektes verspreiden. Eenzijdige veiligheidsmaatregelen kunnen dus nieuwe gevaren voortbrengen. Voor een effectieve crisisaanpak is daarom een integrale visie nodig.

Het Pandemic & Disaster Preparedness Center (PDPC) heeft de benodigde multidisciplinaire kennis in huis om grootschalige rampen vanuit alle relevante perspectieven te benaderen. Door medische, sociologische en technologische expertise te bundelen, geeft het PDPC antwoord op fundamentele maar ook praktische vragen. Bijvoorbeeld, hoe kunnen rekenmodellen voor besmettingen en overstromingsrisico's piekmomenten beter voorspellen? Welke lessen uit de coronapandemie zijn ook van toepassing op andersoortige rampen? Welke logistieke obstakels in de zorg verhinderen een effectieve crisisaanpak? Waarom is de vaccinatiegraad in onder kwetsbare bevolkingsgroepen lager? Welke doelgerichte interventies zijn er nodig om deze groepen beter te bereiken? Is Rotterdam voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme neerslag? En wat moeten en kunnen wij nú doen om de gevolgen van deze crises die onherroepelijk op ons af komen, zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken?

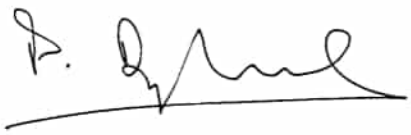
Met de antwoorden op deze vragen, biedt het PDPC handvatten om te anticiperen op crises, crises vroegtijdig te signaleren en hun impact te verkleinen. Hierbij wordt de focus gelegd op onderzoeksprojecten waar verschillende wetenschapsgebieden elkaar raken. Zodoende leidt het PDPC een volgende generatie experts op, die inzetbaar zijn alle mogelijke crises. Rotterdam kan hiermee een voortrekkersrol in Nederland vervullen.

Deze aanpak zal bijdragen aan een veerkrachtiger Rotterdam in een volgende crisis. Daarmee een vliegende start maken is nu meer nodig dan ooit. De vraag is immers niet óf die volgende crisis er komt, maar wanneer. De overstromingen in Limburg, de recente stormen en de opkomst van het westnijlvirus waarschuwen Rotterdam en Nederland voor ingrijpende bedreigingen. De klimaatcrisis heeft haar top nog lang niet bereikt. Het moet dus nu gebeuren. Want, een goede voorbereiding is het halve werk.

14 april heeft u een brief over de plannen van het academisch samenwerkingsverband Convergence ontvangen, waar het PDPC onder valt. Hierin wordt u uitgenodigd tot nadere samenwerking omtrent onze gedeelde ambities. De gemeente is reeds betrokken bij de koers van het PDPC en heeft nadere samenwerking toegezegd. Wij gaan daarom graag met u in gesprek over hoe wij samen deze grote uitdagingen het hoofd kunnen bieden. U kunt daarom op korte termijn een uitnodiging verwachten voor een bezoek aan het PDPC.

Met vriendelijke groet,

Namens met Pandemic & Disaster Preparedness Center

Prof. dr. P.A. Dykstra
Hoogleraar Empirische Sociologie EUR
Initiatiefnemer PDPC

Prof. dr. M.P.G. Koopmans
Hoogleraar Virologie Erasmus MC
Initiatiefnemer PDPC

Prof. dr. S.N. Jonkman
Hoogleraar Waterbouwkunde TU Delft
Initiatiefnemer PDPC

Dr. A.J.M. Schreijer
Arts Maatschappij & Gezondheid
Directeur Medische Zaken PDPC

parnassia groep
Specialist in geestelijke gezondheid

Parnassia Groep
KvK 27321677
www.parnassiagroep.nl

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de informateur dhr. drs. W. Koolmees
Coolsingel 40
3011 AD ROTTERDAM

Onderwerp Kostenreductie en kwaliteitsimpuls jeugd en sociaal domein

Rotterdam, 9 mei 2022

Geachte heer Koolmees,

Wij hebben kennisgenomen van het verloop van de formatie via uw interviews aan o.a. het AD en RTV Rijnmond. We begrijpen dat er zorg is over belangrijke thema's zoals de jeugdhulp en het sociaal domein. Wij delen deze zorg en stellen tegelijkertijd dat deze onderdelen van cruciaal belang zijn voor de stad; zeker waar het gaat om **gelijke kansen** te creëren, te hebben en te houden en ook voor de **leefbaarheid** en **veiligheid** in de stad. De **Mentale Gezondheid**[1] van alle Rotterdammers is daar een belangrijk onderdeel van.

Parnassia Groep en haar zorgbedrijven voelen zich medeverantwoordelijk voor de mentale gezondheid van Rotterdammers door het bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar houden van goede preventie, ondersteuning en zorg. Jaarlijks helpen we ruim 45.000 Rotterdammers. De uitdagingen op deze domeinen zijn groot. Er is een stijgende zorgvraag, budgetten staan onder druk en er zijn niet genoeg zorg- en hulpverleners.

Wij willen graag 8 duurzame oplossingen onder uw aandacht brengen die resulteren in forse kostenreductie en tegelijkertijd de kwaliteit van zorg verbeteren.

1. Voorkom schooluitval en aanspraak op voorzieningen

Psychische klachten leveren in de leeftijd tussen 15 en 25 jaar de grootste ziektelast op. Het is absoluut lonend om juist bij jeugd brede zorg in te zetten zodat problemen in latere fasen voorkomen worden. Dit zorgt ook dat jongeren hun opleiding kunnen afmaken en meekunnen doen in de samenleving. Als dit mis gaat zorgt uitval voor een langdurig beroep op sociale voorzieningen. Dit kan worden voorkomen. Een volwassene die in staat is zijn eigen leven te leiden en geen aanspraak hoeft te doen op sociale of zorgvoorzieningen.

- Investeer nu in de jeugd en kwetsbare gezinnen zodat zoveel mogelijk jongeren uitgroeien tot stabiele volwassenen. Dit vraagt om een integrale aanpak van het gezin met een passend budget zonder schotten. (zie ook punt 7)

[1] Landelijke en lokale ambities mentale gezondheid en preventie (RIVM maart 2022)
74016_RIVM_013884_FS_1_Mentale gezondheid_TG_PDFA.pdf

Contactpersoon
Koen Burgerhout

Prins Consnatijnweg 48
3066 TA Rotterdam

T 06 - 51 74 95 81
E k.burgerhout@parnassiagroep.nl

2. Kosten jeugdhulp terugdringen: drempel voor aanbieders i.p.v. voor cliënten

Hoe kan het dat een groot deel van de jeugdhulpaanbieders meer dan 20% winst boekt en andere het nauwelijks lukt om kostendekkend te zijn? In de huidige situatie kan feitelijk iedereen een jeugdhulp organisatie beginnen en zelf bepalen wat "goede" kwalitatieve zorg is.

- Voer kwaliteits- en toegangscriteria in als maatstaf bij de inkoop van Jeugdhulp. Dit borgt kwaliteit en duurzame toegankelijkheid van (complexe)jeugdhulp en zal ook de wildgroei van (op winst beluste) aanbieders en oplopende kosten keren.

3. Voorkom hoge kosten en instroom in zorg door mentale gezondheid te versterken

Rotterdammers hebben een hoger risico op psychische problemen, hart- en vaatziekten en chronische stress, wat allemaal met elkaar in verbinding staat. De kans op een ernstige psychische ziekte is 1,5 keer groter voor mensen met een lage opleiding en 3,5 keer groter voor mensen die werkloos en/of arbeidsongeschikt zijn. Hiernaast hebben onze jongvolwassen, de komende generatie, specifieke aandacht nodig. Om hogere kosten en instroom in de zorg te voorkomen is het zaak dat de mentale weerbaarheid van Rotterdammers wordt vergroot.

- Zet in op Mentale Gymnastiek in het Rotterdamse onderwijs, Mental Health First Aid, (EHBO bij psychische en stress gerelateerde problemen) bij intermediairs en screeningsprogramma's voor vroege signalering bij jongeren, omdat de meeste psychische aandoeningen zich ontwikkelen vóór het 25e levensjaar. Nieuwe digitale mogelijkheden kunnen een grote bijdrage leveren.

- Zet 'Mentale gezondheid en beleid'[2] actief en breed op de gemeentelijke agenda.

In Rotterdam valt preventie van suïcide tussen alle beleidslijnen

Suïcidepogingen komen regelmatig voor. In Rotterdam ruim 500 pogingen per jaar. Na een suïcidepoging is het risico op herhaling groter. Goede nazorg is essentieel, het kan herhaling voorkomen. De succesvolle aanpak van Suïcidepreventie SuNa/Sumona (samenwerking tussen alle Rotterdamse ziekenhuizen en Indigo/Parnassia Groep voor jongeren en volwassenen na suïcidepoging) dreigt te verdwijnen door gebrek aan financiering (in tegenstelling tot bv Haaglanden).

- Breng Suïcidepreventie onder een (of meer) van de gemeentelijke beleidslijnen en organiseer financiering.

4. Juiste triage voorkomt hoge ondersteuningskosten

Beter positionering ggz professional binnen de wijkteams: de huidige stepped care, van lichte naar zware jeugdhulp en volwassenhulp, leidt tot hogere kosten. Bij de spoedeisende hulp in ziekenhuizen was het een gouden greep: de hoogst gekwalificeerde arts beoordeelt binnenkomende patiënten. Een enorme kostenbesparing en kwaliteitsimpuls.

- Positioneer de expertise vanuit de ggz aan de voorkant. Door bij de toegang in te zetten op betere triage ontstaat een stevige basisstructuur, waardoor jeugdigen, kwetsbare gezinnen en volwassenen eerder de juiste (ook vaak lichtere) hulp ontvangen en niet onnodig allerlei dure trajecten doorlopen. De stijging van de kosten in de jeugdhulp, wordt hierdoor voorkomen.

---

[2] Effectieve interventies en beleid mentale gezondheid en preventie Een overzicht van kansen en mogelijkheden per levensfase & economische baten (RIVM 2022)
Effectieve interventies en beleid mentale gezondheid en preventie (trimbos.nl)

5. Laat geen landelijk budget liggen: maak werk van werk!

Rotterdam maakt nauwelijks gebruik van succesvolle Individuele Plaatsing en Steun (IPS) trajecten en de landelijke beschikbare middelen. IPS is dé methode om mensen met een ernstige psychische aandoening te helpen bij het verkrijgen en behouden van betaald werk. IPS werkt voor hen beter dan andere re-integratiemethoden.

- Zet werk in voor herstel, met als uitgangspunt een (beschermde) baan voor iedere burger. Het hebben van werk bevordert de gezondheid, vermindert aanspraak op uitkeringen en sociale voorzieningen. Zet daarbij ook in op schaarse beroepen en toekomstig noodzakelijke beroepen. Zo wordt perspectief geboden en wordt gelijktijdig geïnvesteerd in professionals die in Rotterdam nodig zijn.

6. Krappe arbeidsmarkt: ervaringsdeskundigen blijven onbenut!

Elke burger beschikt over talenten. Ook als je kwetsbaar bent beschik je over talenten. Het is de kunst om deze talenten te zien en te benutten. Meedoen met een steuntje in de rug (zetje vooruit). Succes kan worden geboekt door langdurige coaching on the job te bieden voor zowel werkgever als cliënt. Daar zit nu de zwakte in het systeem. Een groot deel van de cliënten die vanuit de ggz worden ondersteund hebben geen werk. Geef deze cliënten de mogelijkheid een opleiding tot ervaringsdeskundige te volgen.

- Biedt deze cliënten de mogelijkheid om de opleiding tot ervaringsdeskundige te volgen. We lossen met de inzet van ervaringsdeskundigen een deel van de arbeidsmarktproblemen op. Financier de inzet van ervaringsdeskundigen. Het mes snijdt aan twee kanten: minder aanspraak op uitkeringen en meer capaciteit om de toenemende vraag te kunnen bedienen.

7. Bespaar kosten en verhoog de effectiviteit: ontschot de zorg

Problemen staan veelal niet op zichzelf. Veel zorg en ondersteuning is op wijkniveau georganiseerd maar niet als zodanig efficiënt en effectief geregeld en gefinancierd vanuit het zorgstelsel. Door gefragmenteerd problemen aan te pakken blijft een duurzame oplossing vaak uit. Kwetsbare burgers hebben veelal op meerdere terreinen ondersteuning nodig. Waaronder hulp bij vinden van werk/dagbesteding, aflossen van schulden, ondersteuning bij het runnen van het huishouden, begeleiding/behandeling bij psychische stoornissen. Hulpverleners worden verplicht zich alleen te richten op het deel van de hulp dat vanuit de financier wordt aangegeven, terwijl zij veel breder van dienst kunnen zijn. Voorbeeld: de hulpverlening gefinancierd uit de Zvw mag geen onduidelijke brief van de belastingdienst of gemeente oppakken. Daarvoor is weer een apart Wmo arrangement nodig en een andere begeleider. Iets wat in anderhalf uur gedaan kan worden zorgt voor processen van weken, stress en onzekerheid bij de client en staat niet in verhouding met de gepaarde kosten. Bureaucratische schotten staan eenvoudige oplossingen in de weg.

- Zorg dat organisaties 10% vrije regelruimte krijgen. Hiermee realiseren we ontschotting en kunnen hulpverleners buiten de lijnen gaan en het verschil maken. Gezamenlijke afspraken tussen financiers en organisaties zijn nodig bij wijkgerichte werken om de financiering van de Wmo, Jeugdwet, Zvw, Wlz te ontschotten.

8. Meer zorg voor hetzelfde geld; dring administratieve lasten terug

Administratieve lasten vragen meer dan 20% van de tijd van zorgverleners. Kostbare tijd die niet aan de client besteed kan worden. Berenschot berekende eerder dat 29% van de totale middelen voor de jeugdzorg werd besteed aan coördinatiekosten en AEF berekende dat slechts 26% van de totale tijd binnen de wijkteams wordt besteed aan directe cliëntenzorg. **Dit betekent dat 74% van de tijd opgaat aan onder meer administratie en overleg.**

- Lobby als G4 gemeente voor eenduidige landelijk gestandaardiseerde toegangsprocessen, registratie, verantwoordingseisen en tarieven. Niet elke gemeente hoeft het wiel opnieuw uit te vinden. De kosten en tijdsinvesteringen worden zo enorm verlaagd, waardoor er netto meer budget overblijft.

Vanuit Parnassia Groep willen we een bijdrage leveren aan een mentaal gezonde en weerbare stad. Met deze oplossingsrichtingen geven wij een sterke impuls aan de mogelijkheid om kosten te verminderen en de kwaliteit van zorg op peil te houden. Hiermee vergroten we kansengelijkheid, leefbaarheid en veiligheid in de stad.

Wij zijn te allen tijde van harte bereid om deze onderwerpen en de impact ervan op de stad nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens Parnassia Groep,

Nicole Hermans, voorzitter bestuur Antes,
N.Hermans@anteszorg.nl
Jozien Snijders, bestuurder Youz
J.Snijders@youz.nl
Gijs Jordaan, bestuurder Indigo
Gijs.Jordaan@parnassiagroep.nl

BURGEMEESTER VAN ROTTERDAM

ROTTERDAM, 12 mei 2022

Gemeenteraad Rotterdam
Ter attentie van de informateur,
dhr. drs. W. Koolmees, informateur
Postbus 70012
3000 KP ROTTERDAM

Afschrift aan fractievoorzitters van formerende partijen

Betreft: inbreng van de economische partners voor de collegevorming 2022

Geachte heer Koolmees, beste Wouter,

Rotterdam is een internationale en ondernemende stad met een groot speelveld. Als toonaangevende havenstad hebben we een ijzersterke reputatie opgebouwd op een scala van economische thema's. Succes is echter niet vanzelfsprekend en vergt continu gecoördineerde inzet van de gemeente en haar economische partners.

Periodiek komen het college en de partners samen in de Vierhoek, het Rotterdamse overleg over internationale economische zaken. Hieraan nemen deel het Havenbedrijf Rotterdam, Rotterdam Partners, VNO-NCW Rotterdam & Regio Rijnmond, Rotterdam Port Promotion Council en Deltalinqs.

Graag bied ik als voorzitter van de Vierhoek en mede namens haar leden aan u onderstaande inbreng aan voor het nieuw te vormen Rotterdamse college. De inhoud is gebaseerd op onze gesprekken in de Vierhoek en op achterliggende position papers van de economische partners.

Met de verdere onderhandelingen over het coalitieakkoord wensen wij u veel succes.

Met vriendelijke groet,

Ing. A. Aboutaleb

Rotterdam is een internationale en ondernemende stad met een groot speelveld

Het positioneren van ons bedrijfsleven

- Onze sterke internationale positie als ondernemende en innoverende stad is geen vanzelfsprekendheid. Onze stad, haven en regio staan voor grote uitdagingen.
- Wereldwijde trends en transities, veranderende geopolitieke verhoudingen en opeenvolgende crisissen hebben hun weerslag op onze bewoners, bedrijven en bezoekers.
- De economische groei zal in de komende decennia vooral in landen plaatsvinden, die zich kenmerken door een grote verwevenheid van economie, overheid en (lokaal) bestuur.
- Het optimaal benutten van de mogelijkheden van de transities nopen tot het gericht en proactief benaderen van deze snelle groeiers.
- Tegelijkertijd vergen de kwetsbaarheden die samenhangen met een sterk geglobaliseerde wereld dat Rotterdam ook blijft investeren in nauwe banden met nabije Westerse partners.

Rotterdamse oplossingen voor mondiale problemen

- Rotterdam heeft door een consistente aanpak internationaal een ijzersterk imago als een vernieuwende stad opgebouwd. Een stad die heeft bewezen zich voortdurend aan te passen, kansen te pakken en werk te kunnen maken van kennis, innovatie en ontwikkeling.
- Ons ecosysteem is internationaal vooral onderscheidend op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, digitalisering, zorgtransitie, vernieuwende maakindustrie en een innovatief haven-logistiek cluster. Deze expertise wordt wereldwijd ingezet: van de Golfregio tot de VS en van Brazilië tot in Azië, zoals Singapore en Jakarta.
- De waterstofambitie waaronder het realiseren van een Europese hubfunctie, het Pandemic & Disaster Preparedness Center en de convergentie-agenda zijn nieuwe voorbeelden van internationale opgaven waar Rotterdam een leidende rol kan vervullen.
- Daarnaast is in het buitenland groeiende behoefte aan totaaloplossingen in plaats van deelaanpakken. Hier liggen fantastische kansen voor publieke en private partners, inclusief universiteiten, voor een gezamenlijke en goed afgestemde internationale inzet.
- Een passende rol voor het college hierbij is om de lead te nemen om partijen bij elkaar te brengen en relevante internationale bestuurlijke contacten te initiëren en warm te houden.

Investeren in een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat

- Naast een open vizier naar de wereld gericht op handelsbevordering en kennisdeling, is het essentieel dat we aantrekkelijk blijven voor lokale en buitenlandse bedrijven. Het vestigings- en ondernemersklimaat staan echter onder druk.
- Bedrijven die aan de transities kunnen bijdragen, ervaren gebrek aan fysieke ruimte, milieuruimte (stikstof), (technisch) talent en in de maakindustrie en life sciences & health sector ook aan hoogwaardige laboratoriumruimte. Dat brengt het tempo van de gewenste transities in gevaar.
- Het opleiden, aantrekken en binden van talent en het stimuleren van ondernemerschap en vroege fase innovatie, zijn randvoorwaarden om de gewenste transities te realiseren.
- Publieke en private investeringen, inzet en samenwerking zijn noodzakelijk om de genoemde uitdagingen op te lossen en de regionale economie te versterken.
- Het is daarom noodzakelijk dat het stadsbestuur, in nauwe afstemming met de economische partners, scherpe keuzes maakt gericht op toekomstbestendige groei en zich richt op een integrale aanpak van de vernieuwing van het stedelijke en havengebied.
- Een belangrijk deel van de randvoorwaarden voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat, waaronder beschikbare middelen, wordt echter op nationaal en Europees niveau bepaald. Om die reden is een gecoördineerde lobby van gemeente en publieke en private partners in Den Haag en Brussel onontbeerlijk.

Speerpunten VNO-NCW Rotterdam & regio Rotterdam –
ten behoeve van de nieuwe gemeenteraad 2022

Rotterdam. Sterker door & met Ondernemers.

1. Zet in op een *beleid in gezamenlijke consistentie* opdat ondernemers en werkgevers bij kunnen dragen door betrokken te zijn *in dialoog en verwezenlijking*. Bouwen aan een gezamenlijke *brede welvaart in transitie* behoeft stabiliteit, betrokkenheid en een wederzijdse *constructieve dialoog, gericht op actie. Regionale samenwerking* is cruciaal betrek ook hier het bedrijfsleven.

2. Bouw verder aan *een inclusieve s*tad waardoor de maatschappelijke kloof wordt gedicht en ook kansenongelijkheid structureel blijvend wordt aangepakt, zo worden kansen en mogelijkheden gecreëerd

3. Bevorder *verbinding arbeidsmarkt en onderwijs*; zet onderwijs hoog op de agenda. Bereik een gerichte Rotterdamse 'Human Capital' aanpak en durf te investeren in maatwerk. *Bouw verder* met/aan succesvolle reeds bestaande initiatieven hiertoe.

4. Versnel in samenwerking *de woningbouwopgave* en investeer in gebiedsontwikkeling zoals Feijenoord XL. Zorg voor betaalbare, duurzame woningen voor werknemers. Heb oog voor het behoud *aantrekkelijke winkelgebieden* en een *bloeiende bezoekerseconomie*.

5. Realiseer *aantrekkelijke alternatieven* om dan *autogebruik verder terug te dringen*. Een goede balans tussen OV, fiets, auto en vervoer over water is essentieel voor een gezonde woon- én werkstad. Zorg voor het stimuleren en realiseren van duurzame en *klimaat neutrale bevoorrading*.

6. Creëer *binnen de krappe kaders ruimte voor bedrijvigheid*, ook voor de *maakindustrie*. Investeer in *energietransitie* op bedrijventerreinen en *versterk het elektriciteitsnetwerk*.

7. Het *vestigingsklimaat* behoeft nadrukkelijke aandacht zodat dit aantrekkelijk wordt/blijft voor buitenlandse bedrijven. *Focus op economie* en het vestigings- en ondernemersklimaat is essentieel. *Versterk samen met het rijk onze lucht- en zeehaven(s).*

ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

VNO NCW
ROTTERDAM
& REGIO
RIJNMOND

MKB
Nederland
Rotterdam
Rijnmond

GEMEENTERAADSVERKIEZING 2022
WENSEN VAN HET BEDRIJFSLEVEN IN ROTTERDAM

I.S.M. KONINKLIJKE HORECA NEDERLAND AFDELING REGIO ROTTERDAM,
URBAN DEPARTMENT STORE ROTTERDAM EN ROTTERDAM PARTNERS

ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

U LEEST HET VERKIEZINGSMANIFEST VAN VNO-NCW ROTTERDAM & REGIO RIJNMOND EN MKB ROTTERDAM RIJNMOND.

DIT MANIFEST WORDT ONDERSTEUND DOOR KONINKLIJKE HORECA NEDERLAND AFDELING REGIO ROTTERDAM, URBAN DEPARTMENT STORE ROTTERDAM EN ROTTERDAM PARTNERS.

GEZAMENLIJKE BELANGEN

Op basis van de belangen van onze achterban en de speerpunten van onze organisaties zijn wij gezamenlijk tot dit verkiezingsmanifest gekomen. Hierbij staat het ondernemersbelang voorop. Het individuele belang van ondernemer, het floreren van de stad en het ecosysteem waar wij onderdeel vanuit maken, het collectief, gaan echter hand in hand.

De coronacontext en -crisis, en met name het herstel van onze lokale economie, heeft voor een groot deel de focus van dit manifest en de prioritering van onze standpunten bepaald. We kijken echter ook verder vooruit.

Met dit manifest vragen wij aandacht voor de belangen van ondernemers en zetten wij een aantal thema's op de kaart waar juist ondernemers een grote bijdrage aan kunnen leveren. Immers vanuit ondernemerschap dragen wij met elkaar zorg voor een gezonde economie, een inclusieve stad en een stad waarin we in samenwerking aan innovatieve en duurzame oplossingen werken. Met elkaar zetten we opnieuw en met nieuwe energie Rotterdam als wereldstad op de kaart.

De post-corona economie: herstel en een gezonde basis voor alle ondernemers
De bestuursperiode van het nieuwe college zal in het eerste jaar vooral in het teken (moeten) staan van herstel van de Rotterdamse economie; ervoor zorgdragen dat ondernemers hun activiteiten voort kunnen zetten en weer kunnen bouwen.

Met elkaar zorgen we voor een gezond en stabiel fundament van waaruit weer ruimte ontstaat voor innovatie en vernieuwing.

Meer dan ooit zijn de plannen voor de gemeenteraadsperiode 2022-2026 van belang voor ondernemers in Rotterdam. De lange termijn gevolgen van de coronacrisis voor ondernemers en inwoners in Rotterdam worden pas echt duidelijk op het moment dat er coalitieakkoorden worden opgesteld in 2022.

Het bedrijfsleven is van groot belang voor de lokale overheid en omgekeerd. Bedrijven scheppen banen, zorgen voor welvaart, een levendige gemeente en sponsoren lokale activiteiten. Ondernemers hebben een lokaal bestuur nodig met een sterke economische agenda gericht op herstel en brede welvaart.

Wij vragen u: blijf investeren, bezuinigingen bemoeilijken herstel van de lokale economie en brede welvaart.

FOCUS OP VESTIGINGS- EN ONDERNEMERSKLIMAAT

Ondernemers maken zich zorgen over het verslechteren van het vestigingsklimaat in Nederland, en gezien de open en internationaal georiënteerde economie geldt dit in het bijzonder voor Rotterdam. Niet voor niets luidden onlangs VNO-NCW en MKB Nederland en de burgemeesters van 50 grote steden, waaronder Rotterdam, de noodklok over de verslechtering van het vestigingsklimaat in Nederland.

- Voor een goed vestigingsklimaat is het essentieel dat wij internationale bedrijven weten aan te trekken. Rotterdam beschikt met Rotterdam Partners over een uitstekende acquisitie, blijf daarop inzetten en zorg voor voldoende aanbod van internationaal onderwijs.
- Bij een metropool speelt goede bereikbaarheid een essentiële rol. Rotterdam The Hague Airport hoort bij onze metropool en is van essentieel belang voor onze internationale bereikbaarheid, als innovatiehub, voor het onderwijs en werkgelegenheid. Er werken immers heel veel mensen op, rond en voor het vliegveld.
- Rotterdam ontwikkelt een Internationale agenda en zet in op het bevorderen van internationale handel, een positief imago en het verstevigen van relaties met belangrijke partners.
- Naast de fysieke infrastructuur zet Rotterdam in op digitalisering met de aanleg van 5G, digitalisering van het brede mkb en een digitale infrastructuur op bedrijventerreinen en in het havengebied.
- De komende jaren voert Rotterdam geen lastenverzwaringen door, zodat bedrijven kunnen herstellen én nieuwe bedrijven het aantrekkelijk vinden zich in onze stad te vestigen.
- Trek in de lobby op met werkgeversorganisaties, branches, kennisinstellingen om kennis en subsidies (Groeifonds en EU) binnen te halen voor de verschillende transities (mobiliteit, energie en digitaal).

BEVORDER VERBINDING ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS

- Zet in op een gerichte Rotterdamse Human Capital aanpak door te investeren in maatwerk voor een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Vermijd zoveel mogelijk subsidies en gelden waarvoor standaard rapportage is vereist; maatwerk en creativiteit zijn hard nodig.

- Er zijn veel constructieve samenwerkingen tussen het onderwijs en bedrijfsleven (Leerwerkakkoorden), waarbij wij oproepen tot meer innovatie in het onderwijs, inzet van het Mobiliteitscentrum Rijnmond en een gerichte werkgeversaanpak. Blijf hierop inzetten evenals sociale innovatie; een Leven Lang Ontwikkelen door middel van bijvoorbeeld het omscholingsfonds.

- Omarm initiatieven zoals Stage010; het aanbieden van stages en praktijkonderwijs, juist in sectoren met toekomst zoals zorg, techniek en ICT.

- Ook de IT-campus in Rotterdam is een prachtig voorbeeld dat meer aandacht, doorontwikkeling en investeringen verdient. Koppel ook nieuwe initiatieven op het gebied van digitalisering aan deze campus; schaal op waar kan.

- Maak gebruik van RijnmondInZicht.nl en werk mee aan de doorontwikkeling. Het is van belang om met elkaar het gesprek te voeren over de arbeidsmarkt en het onderwijs aan de hand van 1 set cijfers.

foto: Mothership

MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID; ZORG VOOR AANTREKKELIJKE ALTERNATIEVEN

Er is momenteel veel beleid gericht op het stimuleren van OV en de fiets. Dat is een goede ontwikkeling, mede in het licht van duurzaamheid, klimaat en het bewustzijn voor gezonder werken en leven, dat door de coronacrises is toegenomen. Er dient echter ook plek te blijven voor de auto in en rond Rotterdam, waar grote delen van de economie worden verbonden door logistiek. De ondernemer die de auto nodig heeft om zijn werk te kunnen uitvoeren op locatie moet deze locatie ook goed kunnen bereiken. Ook bezoekers en toeleveranciers moeten de (binnen) stad met de auto kunnen blijven bereiken op een duurzame en verantwoorde manier. Maatregelen om autogebruik terug te dringen dienen te volgen na de realisatie van aantrekkelijke alternatieven. Een goede balans tussen OV, fiets en auto is essentieel voor een gezonde woon- én werkstad, met daarbij aandacht voor het stimuleren van een duurzame en klimaat neutrale bevoorrading van onze stad en een gezond werk- en leefklimaat. Voor de haven is van belang dat Rotterdam ook investeert in regionale bereikbaarheid en aansluiting zoekt bij de logistieke corridors.

- Zet in op een multimodale oeververbinding, bij voorkeur een tunnel die geschikt is voor zowel auto als metro.

- Bouw nieuwe woningen langs het spoor (de Oude Lijn) en rond HOV knooppunten, maar zorg daarbij juist ook voor ruimte voor werk en goede verbindingen naar werklocaties. En huldig daarbij het motto 'eerst bewegen en dan pas bouwen'.

- Creëer ruimte voor de overslag (hubs) van goederen en bouwmaterialen aan de rand van de stad t.b.v. Zero Emissie Stadsdistributie (ZES) en Bouwlogistiek.

- Houd rekening met effecten op de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de binnenstad; winkels en horeca dienen geen nadelige effecten te ondervinden. De ambitie om bijvoorbeeld doorgaand verkeer te verminderen mag niet ten koste gaan van de bereikbaarheid voor noodzakelijk bevoorradingsverkeer en bestemmingsverkeer.

- Investeer in het elektriciteitsnetwerk en de laadinfrastructuur, anders zal de elektrificatie van het wagenpark niet slagen.

- De slechte bereikbaarheid van werklocaties en het havengebied d.m.v. OV blijft een knelpunt in Rotterdam.

RUIMTE VOOR BEDRIJVIGHEID

Ruimte voor bedrijven (binnenstedelijk) staat door transformatie t.b.v. woningbouw onder druk. Rotterdam moet ruimte blijven bieden voor werk in de stad. Een betere balans tussen wonen en werk is hoogstnoodzakelijk.

- Behoud voldoende ruimte voor werk in en rond de stad op bedrijventerreinen en blijf investeren in goede, bereikbare kantorenlocaties.

- Creëer voldoende kleinschalige ruimte om te kunnen ondernemen, waarbij ook ruimte is voor de maakindustrie.

- Stabiele, betrouwbare (lokale) overheid en regelgeving, duidelijke weg er naar toe en communicatie – stikstof, energietransitie, ZES (zorg dat er weer ruimte komt voor het afgeven van milieuvergunningen, juist ook van belang voor investeringen in verduurzaming)

- Het bedrijfsleven denkt graag mee over de Omgevingsvisie Rotterdam en over hoe de stad en haven er in de toekomst uit zullen zien.

- De transities en verduurzaming van de haven en industrie vragen om grote investeringen.

GEEF BEZOEKERSECONOMIE STEVIGE IMPULS

De Rotterdamse bezoekerseconomie en de horeca is hard geraakt door de coronacrisis. We dienen in te zetten in een levendige binnenstad met een breed winkel- en horeca aanbod. Door het ruime aanbod aan kunst en cultuur, toeristische trekpleisters én de vele evenementen is de Rotterdamse economie en binnenstad voor een groot deel afhankelijk van de bezoekers aan de stad. Dit gedeelte van de economie en werkgelegenheid verdient een stevige impuls om na de crisis weer te kunnen floreren. Hierbij is gastvrijheid, uitstraling en veiligheid van groot belang. Juist daarom zou Rotterdam moeten blijven investeren in citymarketing én acquisitie gericht op het werven en behouden van regionale en (inter-)nationale bezoekers, congressen en bedrijven dit juist dit een impuls geven.

- Investeer in een aantrekkelijke binnenstad, pak leegstand aan, investeer in bereikbaarheid (OV en inzet van P&R), groen, kunst & cultuur en horeca.

- Investeer in gebiedsontwikkeling zoals Feijenoord XL incl. stadion. Dit geeft een enorme impuls aan dit gebied en is ook van groot belang voor de werkgelegenheid op Zuid.

ZET IN OP EEN INCLUSIEVE STAD

De afgelopen jaren is het aantal sociaal ondernemers in onze stad gegroeid. Deze ondernemers creëren impact zowel op het gebied van inclusiviteit als duurzaamheid en circulariteit. Thema's die in een vooruitstrevende stad als Rotterdam niet mogen ontbreken. Door in te zetten op duurzame werkgelegenheid voor de extra kwetsbare groepen op de Rotterdamse arbeidsmarkt leveren deze ondernemers een grote bijdrage aan de uitstroom van mensen in de bijstand in onze stad. Wij vragen de aandacht voor deze groep ondernemers, juist in tijden van herstel, niet te laten verslappen. En om bij voorkeur in te zetten op reeds bestaande projecten en initiatieven en samenwerking tussen het onderwijs en bedrijfsleven te ondersteunen.

- Dicht de maatschappelijke kloof en pak kansenongelijkheid aan. Zet in op brede welvaart en inclusie.

- Omarm het Tien Punten Manifest Rotterdam Zuid en de concrete voorstellen om het leven van velen in Rotterdam Zuid te verbeteren. Samen met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid en andere partners werken wij vanuit het bedrijfsleven aan een gezonde toekomst voor dit gebied.

- De Talenthub op Zuid is een prachtig voorbeeld, dat wij graag verder ondersteund zien door de gemeente. Niet alleen financieel, maar ook door de bereidheid om mee te denken en werken als samenwerkingspartner, en vooral door het loslaten van bureaucratie. Laat bureaucratie niet in de weg staan van (sociale) innovatie.

- Blijf ook investeren in initiatieven zoals het Venture en digitale Café Rotterdam. Hun missie en visie koppelen zij aan de SDG's; Innovation is for everyone! Iedereen met een idee moet gelijke toegang hebben tot alle faciliteiten om een bedrijf of initiatief te starten of te laten groeien. Het terugdringen van kansenongelijkheid en het inzetten op vernieuwing en dus innovatie door elkaar te verrijken met kennis vinden wij van groot belang.

- Versnel de bouw van betaalbare woningen voor groepen op de arbeids- en woningmarkt die er nu niet tussen komen. Dit zijn vaak praktische geschoolde (v) mbo-ers die onmisbaar zijn voor de Rotterdamse economie. En betrek vroegtijdig marktpartijen en samenwerkingsverbanden zoals de Regionale Bouwtafel.

VNO NCW
ROTTERDAM
& REGIO
RIJNMOND

MKB
Nederland
Rotterdam
Rijnmond

In samenwerking met:

rotterdam
partners

Horeca
NEDERLAND

URBAN DEPARTMENT
STORE ROTTERDAM

ROTTERDAM
MARITIME BOARD

Aan Informateur, dhr. W. Koolmees
Coolsingel 40, kamer 333
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 13 Mei 2022

Geachte heer Koolmees,

Allereerst willen wij namens Rotterdam Maritime Board onze erkentelijkheid uitspreken voor uw benoeming tot informateur met daarbij onze felicitaties aan u en eveneens aan de partijen met de behaalde resultaten in de verkiezingen. In navolging van de brief d.d. 20 april jl. van het Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs wensen wij u allen succes met de formatie en zien uit naar een nieuw College voor de periode 2022-2026 waarin wij onze rol in samenwerking met het aantredende College graag voort zetten.

De Rotterdam Maritime Board (RMB) is een adviesraad, bestaande uit 40 CEO's van vooraanstaande en grote bedrijven uit de Rotterdamse Maritieme Sector. Ieder der leden vertegenwoordigd een sector uit de Maritieme keten. Het hoofddoel van het RMB is het adviseren aan het College over onderwerpen die van belang zijn voor het Rotterdamse maritieme cluster.

Het maritieme cluster van Rotterdam behoort tot één van de meest complete ter wereld. De regio van de Maasvlakte tot Gorinchem kent een unieke variëteit aan maritieme bedrijven. Kenmerkend zijn, naast het Rotterdams haven en industriecomplex, de aanwezigheid van toonaangevende maritieme zakelijke dienstverleners, zoals verzekeraars, juridisch/financiële advisering, consultancy en IT, commodity traders en maritieme technologiebedrijven met uitstekende vertegenwoordiging van scheeps- en waterbouwers, offshore bedrijven, scheepvaart, binnenvaart, maritieme toeleveranciers en cruise- en techbedrijven gericht op maritieme sectoren.

In de afgelopen jaren hebben de stad en haven voor verschillende uitdagingen gestaan: de economisch-maatschappelijke druk als gevolg van de coronacrisis, een stijgend ruimtetekort in zowel haven als stad en meer recent de gevolgen van geopolitieke conflicten, zoals nu in Oekraïne. De ontwikkelingen over een langere termijn, zoals de energietransitie, digitaliseringsplannen en de circulaire economie zijn ook toenemende complexe vraagstukken waarbij een toenemend aantal partijen betrokken zijn. In dit kader wil de RMB haar expertise en ondersteuning aanbieden aan het nieuwe College, niet alleen bij de behandeling van actuele vraagstukken maar ook bij de identificatie van nieuwe kansen en bedreigingen voor het vestigingsklimaat van de haven en het maritieme cluster.

Het adviseren en ondersteunen van het College, de Raad en het gemeente bestuur vindt voornamelijk plaats door een focus op belangrijke trends en ontwikkelingen voor het maritieme cluster. In 2022 wordt met verschillende deep dive bijeenkomsten ingegaan op onderwerpen zoals Oekraïne, Human Capital, Cybersecurity en de Waterstofeconomie. Onderwerpen die impact hebben op de maritieme activiteiten in stad, haven en regio. In het kader van deze onderwerpen merkt de RMB het volgende op:

- Het aantal vacatures in onder andere energie- en productiesegmenten blijft oplopen, terwijl voor de hele maritieme sector het aantal geschikte arbeidskrachten daalt. Desondanks ziet de RMB onder andere door een actieve inzet op Human Capital Development in samenwerking met kennisinstellingen en Gemeente - kansen voor de Rotterdamse werkgelegenheid.
- Het Oekraïne-conflict legt veel druk op het maritieme cluster, onder andere door het hoge percentage overslag uit Rusland (13%) in de haven. Echter ziet de RMB op termijn ook hier kansen voor het maritieme cluster, o.a. door aan te sluiten op de ontwikkelingen binnen de energietransitie en het verhogen van de grondstof-efficiëntie.
- Vanwege de rol van de haven als kritische infrastructuur en het bezit van sleuteltechnologieën door maritieme bedrijven blijft het cluster helaas een aantrekkelijk doelwit voor cybercriminaliteit en blijft de toenemende hoeveelheid cyberdreigingen voor het Rotterdamse maritieme cluster een uitdaging (data- en procesveiligheid). De RMB, als vertegenwoordiger van de sector, adviseert het College graag over manieren om de cyberveiligheid te verhogen en aan te sluiten op onder andere EU-programma's voor digitalisering en nationale cyberweerbaarheidsprogramma's.
- De sterke focus van Rijksoverheid op het waarborgen van de energietransitie maakt de positie van waterstof in het maritieme cluster belangrijker. De RMB stelt in dit kader haar expertise en netwerk op het gebied van EU-programma's en het binnenhalen van de benodigde investeringen graag ter beschikking aan het nieuwe College voor het uitvoeren van de Rotterdamse waterstofambitie. Op lange termijn is de RMB ervan overtuigd dat haar adviezen het College en bestuur kunnen helpen bij het creëren van een sterke en veerkrachtige waterstofeconomie in Rotterdam.

Naast deze onderwerpen zijn wij te allen tijde beschikbaar om het College, de Raad en het Gemeente bestuur te ondersteunen bij specifieke vraagstukken. Gedurende de aanstaande collegeperiode zullen de trends en ontwikkelingen uiteraard nauwlettend worden bijgehouden, om zodoende de gestelde adviestaak optimaal uit te kunnen voeren. Ook zal de RMB zich maximaal inzetten op het ondersteunen van het binnenhalen van externe financiële bronnen om de ambities van het nieuwe College te realiseren.

Wij zien ernaar uit om ook in de komende vier jaar onze ondersteuning te bieden zodat het nieuwe College, de Raad en het gemeente bestuur de stad optimaal kan helpen haar volledige maritieme potentie te benutten en te bereiken. De RMB is uiteraard bereid de in deze benoemde punten nader toe te lichten en zal later op elk van de punten met (vrijblijvend) advies terugkomen.

Met vriendelijke groet,
Het Dagelijks Bestuur Rotterdam Maritime Board
Peter Goedvolk - voorzitter RMB/ First Dutch – focus: Innovatie/commodity trade
Allard Castelein - Havenbedrijf Rotterdam – focus: Haven en logistiek
Ard-Jan Kooren - Kotug – focus: Scheepvaart en Intern. Business development
Arnout Damen - Damen Shipyards Group – focus: Scheepswerven, bouw en onderhoud
Ellen van Dam - Cornelder Holding – focus: Internationale logistieke ketens
Erik de Neef – KRVE – focus: Maritieme/Nautische dienstverlening & maakindustrie
Focko Dorhout Mees - Marsh Nederland – focus: Maritieme Verzekeringen/ zakelijke dienstverlening
Frits Gronsveld - STC Group – focus: Maritiem onderwijs en opleidingen
Jan Valkier - Anthony Veder – focus: Rederijen
Mai Elmar - Cruiseport Rotterdam – focus: Cruise Industrie
Patrick van der Voort - Vopak – focus: Op- en overslag vloeibare bulk

Goed om te weten

Goed openbaar vervoer voor een sterke regio

Drie aandachtspunten voor gemeenteraadsverkiezingen en coalitievorming

1. Zet in op **behoud van goed en comfortabel openbaar vervoer:**

> Dring samen met de vervoerders en de MRDH aan op een toekomstbestendige financiële regeling om de coronadip door te komen – en zo een nieuwe bezuinigingsronde af te wenden.
> Specifiek voor Rotterdam:
- Snijd niet verder in de gemeentelijke bijdrage voor OV-surveillanten. Deze gastheren en –vrouwen dragen sterk bij aan de veiligheidsbeleving van reizigers en het vorige college heeft al € 500.000,– bezuinigd.
- Maak in verband met de krapte op de arbeidsmarkt wonen in Rotterdam ook mogelijk voor beroepen die we zo hard nodig hebben: monteurs, de rijdende beroepen en toezicht en handhaving.

2. Maak het vervoer in en om Rotterdam schoner en slimmer. Dus: stimuleer vervoer met minder uitstoot en een beperkt ruimtebeslag, zodat de stad groener wordt en verder kan verdichten. Dat betekent investeren in aantrekkelijk openbaar vervoer, fiets en deelvervoer. Concreet voor de RET:

> Investeer in hubs en P+R-voorzieningen om auto, openbaar vervoer een deelvervoer beter op elkaar aan te sluiten en zo het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken.
- Breid bestaande P+R-locaties uit en verken samen met vervoerders en deelaanbieders nieuwe locaties.
- Investeer in de directe omgeving van belangrijke OV-knooppunten, zoals eerder is gebeurd op Rotterdam Centraal en staat te gebeuren bij Beurs.

> Geef prioriteit aan de OV-versnellingsambitie: verbeter de doorstroming door kortere wachttijden voor openbaar vervoer, vrije banen en het tegengaan van dubbel parkeren. Zonder het openbaar vervoer waar mogelijk uit van 30 km-zones.
> Steun ons in het behalen van onze zero emissie doelstellingen door de aanleg van snellaadinfrastructuur te faciliteren en ons met de MRDH te helpen de businesscase voor de nieuwe, grote laadlocatie op de Beverwaard rond te maken.
> Specifiek voor gemeenten waarin dit geldt: behoud het gratis openbaar vervoer voor alle kinderen en 65-plussers.

3. Werk samen met de MRDH, het Rijk en de RET aan het **versterken van het OV-netwerk in de Rotterdamse regio:**

> Trek samen met ons op voor de projecten voor de komende jaren:
  - HOV-buslijnen, te beginnen met de Maastunnel, waar we vaker willen rijden, o.a. door vrachtverkeer te verminderen.
  - Werken aan een toekomstvast tramnet met snellere en hoogwaardigere tramverbindingen.
  - Versterking van de metrocapaciteit (frequentieverhoging en extra voertuigen).

> Blijf samen met de RET en de partners in de regio vol gaan voor de grote lange termijn-projecten: de nieuwe Oeververbinding met hoogwaardig openbaar vervoer, de upgrade van de Oude Lijn en de volgende fase van de versterking van de metrocapaciteit, waarbij metro's op een deel van het netwerk automatisch gaan rijden en onze regio voorop gaat lopen in de toepassing van nieuwe technologieën om het netwerk maximaal te benutten.

> Zet voor de nieuwe Oeververbinding in op een metrotunnel tussen Kralingen en Zuid, die veruit het meest toekomstbestendig is. Deze maakt verdere verdichting en sociaal-economische integratie van Noord en Zuid mogelijk. Zet daarbij in op bekostiging vanuit het Rijk en zet indien nodig een deel van de Enecogelden in om de bekostiging rond te krijgen.